

Meža gadagrāmata 2025

Izdevis nodibinājums "Latvija aug"

IEVADS

- 4 Mainās klimats, pasaule un arī paaudzes

MEŽA DIENAS - 2024

- 6 Tērvetes dabas parkā, Baldones pusē, Ogres Zilajos kalnos

ZEMKOPIBAS MINISTRIJA

- 14 Pamazām stāsts par mizgrauzi beigsies

ZINĀTNE UN IZGLĪTĪBA

- 18 Jauni algoritmi, veci ieradumi
24 Dati ir, tikai jāmāk tos izmantot
28 Laiki, kad par visu maksāja valsts, pagājuši
32 LBTU Meža un vides zinātņu fakultātes 2023./2024. studiju gada absolventi

MEŽA ĪPAŠNIEKI

- 34 Gads bijis spilgts un unikāls

SAKOPTĀKAIS MEŽS 2023

- 38 Arī zemkopjiem mežs ir svarīgs
42 Meža īpašums ceturtajā paaudzē
46 Projekti uz papīra vien nav interesanti
52 Kur nevar citādi, jāstāda mežs

MEŽA KĀPĒCĪŠI

- 56 Brīvā konkurencē ar papildu bonusu
60 "Čiekurs" – labākais meža konsultants
64 Apaļo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim

VALSTS MEŽA DIENESTS

- 70 Optimizācija beigusies, pārmaiņas turpinās
74 Attīstība un izmaiņas ir neizbēgamas
77 Valsts meža dienesta apbalvojuma "Gada cilvēks 2024" laureātu saraksts
77 Meža dienesta optimizācija skaitļos

LATVIJAS VALSTS MEŽI

- 78** Zaļo kursu nedrīkst izmantot Jaunprātīgi
- 84** Gada balva "Pumpurs 2023"
- 88** Zobratīņš, kas palīdz griezties mehānismam
- 90** Ceļos piecos, strādāju ātri
- 92** Mežā ienāk droni un roboti

KOKRŪPNIECĪBA

- 96** Lielākie uzņēmumi pēc apgrozījuma
- 98** Koksne atgriežas arī rūpnīcu būvniecībā
- 101** Gudri saimniekojot, zaudētāju nebūs
- 103** Krasas peļņas svārstības

"ZELTA ČIEKURS"

- 104** Zelta čiekurs 2023
- 109** Zelta čiekurs 2024

Par mūža ieguldījumu

- 110** Katrs politiķis iet cauri trīs pārbaudījumiem
- 116** Viss mainās, ko pētīt būs vienmēr
- 122** Vislabāk jūtos, kad esmu noderīgs

Par ilgtspējīgu saimniekošanu

- 126** Kā kontā nauda, tā jāpērk zeme
- 132** Par izdevumiem zina tikai meža īpašnieki
- 138** Pirmais darbarīks mežā – lāpsta

Par sabiedrības izglītošanu

- 144** Rakstu, kad varu pateikt ko jēgpilnu
- 148** Izdzīvot iespējams tikai sadarbībā
- 154** Jautātājs, stāstnieks un tenors

Par inovatīvu saimniekošanu

- 158** Maršrutu plānošana un optimizācija nav stāsts par īsāko ceļu
- 162** Biznesā vajag darīt labu
- 166** Individuāla pieeja liek klientam atgriezties

HRONIKA

- 170** Saraujamies, elpojam, dzīvojam

Mainās klimats, pasaule un arī paaudzes

Šogad tik silts un garš rudens, ka pat eglītēm otrie dzinumi. Tie, kuri mežā katru dienu, stāsta, ka čiekuri arī tagad esot daudz jaunākām eglēm, nekā tas bijis kādreiz. Mainās klimats, mainās pasaule, un arī mežs mainās. Ja klimata pārmaiņas nenesu sev līdzīgu vēju, tad jau mēs no tā tikai iegūtu – garāku laiku, kad viss aug.

Šogad ozolziļu gads. Zem ozoliem tāds birums kā paklājs. Un liepas ne tikai ziedēja, bet arī medoja tā, ka daudzi bitenieki šovasar tika pie garšīgākā medus, kāds jebkad bijis.

Pēc gatavošanās vairāku gadu garumā šogad pirmajā aprīlī beidzot noslēdzās Valsts meža dienesta optimizācija, kas novedusi pie tā, ka valstī tagad ir piecas virs-

mežniecības. Pārmaiņu rezultāts – lielākas teritorijas un lielākas algas. Pabeidzis iesākto, meža dienesta ģenerāldirektors Arvīds Ozols dodas pelnītā atpūtā, taču sola, ka laiks, kad viņš nestrādās, nebūs ilgs.

Viņa vietā nāk Andis Purs, kurš agrāk meža dienestā strādājis, bet nu jau vairāk nekā pusgadu bija Meža departamenta direktors. Tā ka zemkopības ministrs Armands Krauze savu vārdu ir turējis un meža dienesta vadībā ir cilvēks, kurš orientējas gan likumos, gan meža un politikajā vidē.

Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" šoruden atzīmēja savu divdesmit piekto pastāvēšanas gadu. Tās valdes priekšsēdētājs Pēters Putniņš saka – lielākais prieks ir par to, ka uzņēmums visu šo laiku ir attīstījies, taču ilgās gaidas, kad beidzot būs zināms, cik lielu meža platību no saimnieciskās aprites izņems, nav vieglas.

Kokrūpniekiem šis nav bijis viegls gads. Bagātajos gados veidotie iekrājumi iztērēti, cenšoties noturēties un cerot, ka tirgus atkal atdzīvosies, taču tas notiek ļoti lēnām.

Meža īpašnieki aktīvi cīnās par to, lai par platībām, kur saimnieciskā darbība apgrūtināta vai aizliegta, tiktu saņemta atbilstoša kompensācija. Izskatās, ka šis jautājums ar Meža īpašnieku biedrības darbību uz priekšu pāvirzīsies jūtami.

Jūtams arī, ka visā meža nozarē gan starp kokrūpniekiem, gan ierēdņiem, gan meža īpašniekiem pamazām mainās paaudzes, jo tie, kuri sāka deviņdesmitajos, nu

jau savai dzīvei var pieplusot vismaz trīsdesmit vasaras.

Tomēr – viss notiek. Šovasar konkursa "Sakoptākais mežs" finālā piedalījās desmit meža īpašnieki. Katrs ar savu īpašu dzīves pieredzi un sapratni, kā mežā saimniekot. Gints Nordens kokus uzmēra, tos apņēmot ar rokām. Ja pirksti kopā īsti nesaiet, tad divi kubikmetri esot. Un stāda viņš kopā ar sieviņu izraktas jau paaugušās eglītes, kas ātri saņemamas un pāraug apkārtējo zāli. Savukārt Uno Anže pierādījis, ka pārveidot var jebkuru vietu un izaudzēt bērzu birzi tur, kur agrāk traktors grimis nost. Viņš arī atradis mežam un savai ekonomiskai celtniecībai piemērotu tehniku, ar kuru kokus gan zāgē, gan izved.

Tā mēs dzīvojam pasaulē, kurā viss mainās un kurā pavisam netālu no mums noris karš. Ļoti gribētos, lai tad, kad rakstišu nākamās Meža gadagrāmatas ievādiņu, tas būtu beidzies. Beidzies ar labā uzvaru.

Vienā no gadagrāmatām Roberts Strīpnieks, kurš pērn saņēma "Zelta čiekuru" par ieguldījumu mežsaimniecībā, uz jautājumu – vai esat laimīgs? – atbild: "Laimi veido daudzi savstarpēji saistīti elementi, kuros vēlmju un iespēju satikšanās mirklis tiek sasniegts ar darbu."

Daudzas mūsu vēlmes un iespējas realizējas caur mežu. Lai tas tā arī turpinās! ■

ANITA JAUNBELZERE

Maijā Tērvetes dabas parkā notika jau piektais "Latvijas valsts mežu" rīkotais Latvijas Meža dienu festivāls, divās dienās sasniedzot rekordlielu interesentu skaitu – vairāk nekā 15 tūkstoši apmeklētāju. Šī gada pasākuma noformējuma pamatā – jaunie tēli "LVM Skolām", kuri pašu darbinieku vidū jau ieguvuši mīļvārdiņu Mežaiņi.

Skolu dienu Latvijas Meža dienu pasākumā apmeklēja vairāk nekā deviņi tūkstoši skolēnu no visas Latvijas. Bērni izzināja mežu no sēkļiņas līdz gatavai mājai, uzzināja, kādas izskatās priežu un egļu sēklas, ar ko tās atšķiras. Zēnus interesēja meža tehnika. Daudziem bija liels pārsteigums – sēņu medus! Nākamgad Meža dienas Tērvetē notiks 23. un 24. maijā.

Iestādīt vēl trauslu bērza stādu mūsu smagajā zemē, lai tas savā spēkā briestu un augtu!

Šādā noskaņā kopā ar ģimenēm, draugiem un sadarbības partneriem 2024. gada pavasarī uzņēmuma "Latvijas Finieris" komanda rīkoja Meža dienas Baldones pusē, iestādot tūkstoti jaunu bērzu. Šāds pasākums notika arī Latgalē, Rēzeknes novadā, kur rūpnīcas "Verems" pārstāvji kopā pulcēja izglītības un kultūras iestāžu, sabiedrisku organizāciju, uzņēmumu, kā arī valsts un pašvaldību pārstāvjus.

**Latvijas
Finieris**

"Meža gadagrāmata 2025" tapusi ar Latvijā spēcīgākā kokrūpniecības uzņēmuma – koncerna "Latvijas Finieris" – atbalstu.

Meža dienās Ogres Zilajos kalnos piedalījās ap 5000 iedzīvotāju. Te, pastaigājoties pa dabas takām, varēja piestāt 21 izzinošā pieturā – sanaglot putnu būrīti, daudz ko uzzināt par savvaļas bitēm un pagaršot meža ziedu medu. Arī samīļoties ar sniega jeb ziemeļu suņiem, pastrādāt ar koku stādāmajiem stobriem un, palīdzot arboristiem, uzkāpt kokā. Meža dienas rīkoja Ogres novada pašvaldība un tūrisma, sporta un atpūtas kompleksa "Zilie kalni" attīstības aģentūra. Šī aģentūra izglītojošus pasākumus par mežu organizē divas reizes gadā.

Pamazām stāsts par mizgrauzi beigsies

Andis Purs Zemkopības ministrijas Meža departamentu vadīja līdz 2024. gada 11. novembrim. Tad kļuva Valsts meža dienesta ģenerāldirektors.

Kopš gada sākuma Zemkopības ministrijas Meža departamentu vada Andis Purs. No Valsts meža dienesta – vietas, kur tiek uzraudzīta meža apsaimniekošanas un izmantošanas, ugunsdrošības un medības reglamentējošo normatīvo aktu prasību ievērošana, – viņš nonācis vietā, kur top meža nozares politika. Meža departamenta direktors atzīst, ka ministrijā darbs ir dinamiskāks, nekā tas bija Valsts meža dienestā. Viņaprāt, pamatnostādņēs ir mērķi, pie kuriem ir jānonāk, un savstarpējā uzticība ir viens no šī ceļa stūrakmeņiem.

Jāsaprot, kādā virzienā iet

Andis Purs ir mežsaimnieks ar pietiekami lielu pieredzi, lai situāciju nozarē varētu vērtēt gan no meža īpašnieka, gan likumdevēja skatpunkta. A. Purs: "Valsts meža dienests ir meža politikas uzraudzītājs, bet mēs esam tās veidotāji un meža īpašnieki ir tās realizētāji. Tomēr, realizējot mežsaimniecisko darbību, jāievēro arī citu ministriju normatīvie akti, kas attiecas uz enerģētikas, klimata mērķu sasniegšanu un dabas aizsardzību."

Meža departamenta direktors ir reālists un atzīst, ka klimata mērķu sasniegšanai izvirzītos uzdevumus līdz 2030. gadam sasniegt nav iespējams, jo – mežsaimniecība nav īstermiņa stāsts! A. Purs: "Pamatnostādņēs mērķu sasniegšanai mēs rakstām 2032. gadu, bet domājam par 2050. gadu."

Šajās pamatnostādņēs ir ielikti trīs galvenie mērķi. Pirmais: Latvijas mežu apsaimniekošana ir ilgtspējīga. Otrais: Latvijas meža nozares produkcija ir konkurētspējīga, ar augstu pievienoto vērtību. Trešais: meža un saistīto nozaru attīstībai atbilstošs izglītības un zinātniskais potenciāls un cilvēkresursu prasmju līmenis. A. Purs: "Jo mēs būsim zinošāki, jo vieglāk būs saprast, kā sasniegt izvirzītos mērķus. Mums jābūt saimniekiem savā zemē." Viņš uzsver, ka klimata mērķu sasniegšana iespējama, darot ar prātu, nevis nedarot neko.

A. Purs: "Grīņu dabas rezervāts Kurzemē ir nodibināts jau sen, drīz jau būs simt gadi, un tur aug reta augu suga – grīņa sārtene. Dabas rezervāts no laika, kad to izveidoja, šobrīd atšķiras, jo notiek ekosistēmas pārveidošanās laika gaitā, un grīņa sārtene pārceļas blakus uz vietu, kur notiek saimnieciskā darbība un ir atbilstoši gaismas, augsnes un mitruma apstākļi. Mēs varam aizsargāt dabas vērtības, taču darot to regulāri, nevis tikai no projekta uz projektu, jo esam pietiekami kompetenti, lai apvienotu gan dabas aizsardzību, gan meža zemju apsaimniekošanu. Nedarīt neko, tā ir vislielākā muļķība. Ja mēs varēsim gan saimniekot, gan aizsargāt, mums nebūs jārisina jautājums par kompensācijām meža īpašniekiem. Attīstās arī jaunās tehnoloģijas – droni, kurus jau izmantojam ikdienā, arī satelītattēli, lai monitorētu meža stāvokli un noteiktu

VIZĪTKARTE

ANDIS PURS

- Dzimis 1978. gadā.
- Beidzis Ogres Meža tehnikumu, LLU Meža fakultāti.
- Strādājis LVM struktūrvienībā "LVM Nekustamie īpašumi".
- No 2016. gada vadījis VMD Meža un vides aizsardzības daļu.
- No 2024. gada janvāra ZM Meža departamenta direktors.
- Ģimenē divi bērni.

kaitēkļu invāzijas un slimību izplatību. Droniem ir liela nozīme meža ugunsgrēku dzēšanā, arī apzinot plūdu teritorijas vai vētru un snieglaužu nodarītos postījumus. Tāpat plaši izmantojam GPS un ģeogrāfiskās informācijas sistēmas, lai optimizētu mežizstrādes un mežsaimniecības darbus. Tehnoloģijas attīstās strauji, un uzkrājas jaunas zināšanas, ko varam izmantot, lai saimniekotu vēl efektīvāk."

Daba izskaitīta, skaidrības nav

Gan meža īpašniekiem, gan valsts mežu apsaimniekotājiem liela problēma ir tā, ka dabas skaitīšana beigusies jau sen, bet atbildes uz jautājumu, cik daudz tad ir aizsargājamo teritoriju, joprojām nav.

Valsts mežos ļoti svarīgi zināt pieejamo koksnes apjomu nākamajiem pieciem gadiem. Gan uzņēmējiem, gan investoriem ir svarīgi saprast, kas gaidāms koksnes tirgū.

A. Purs: "Koksnes resursi pēc iespējas jāpārstrādā šeit uz vietas. Mums jāsaprot, kāds tirgū būs pieejamās koksnes apjoms. Līdz 2025. gadam mēs to varam pateikt, bet turpmāk nevaram. Šobrīd ir sagatavots un sākts saskaņošanas process rīkojumam "Par koku ciršanas maksimāli pieļaujamo apjomu 2026.–2030. gadam". Koksne ir atjaunīgs resurss, un ļoti svarīgi, lai mēs to izmantotu. Ja gribam iet tālāk no fosilo resursu izmantošanas, mums tas jā dara. Arī būvniecībā. Virziens, kādā ejam, ir pareizs. Tikai lai nesanāk absurda situācija – mēs gribam izmantot atjaunojamu resursu, bet negribam to iegūt. Mēs negribam mežus apsaimniekot, bet koksni gribam.

Attiecībā uz informatīvo ziņojumu par biotopiem un tautsaimniecības nozaru attīstības interešu sabalansēšanu Zemkopības ministrija iesniegusi ļoti daudz priekšlikumu, arī būtiskus iebildumus, taču nezinām, vai tie tiks ņemti vērā. Mēs gribam skaidrību."

Visu nosaka pieredze

Andis Purs piekrīt, ka darbs Valsts meža dienestā ir tuvāks mežam, ministrijā – papīriem: "Jā, tālāk no meža, taču darbs ir dinamiskāks. Lēmumus pieņemam straujāk. Taču jāsaprot, ka no realitātes, no meža atrauties nevaram." Viņš arī uzskata, ka likumdevējiem aizvien vairāk jāuzticās meža īpašniekiem, kas apzināti iet uz mērķtiecīgu meža audzēšanu.

Meža departamenta direktors piekrīt, ka nevar būt tā, ka Meža valsts reģistrā esošie dati stipri atšķiras no reālās situācijas, kāda ir mežā un kādu, veicot meža inventarizāciju, piefiksējis taksators. A. Purs: "Sanāk tā, ka koks Meža valsts reģistrā aug pēc algoritma, bet dabā pēc sava ritma. Ar algoritmiem katru gadu tiek pārrēķināti dati, kas ienāk Meža valsts reģistrā. Situācija mainās, un šie algoritmi ir jāpārskata."

Šobrīd Meža departaments aktīvi strādā pie izmaiņām normatīvajā aktu bāzē, kas dos iespēju ātri reaģēt gadījumos, ja mežu izgāzis spēcīgs vējš vai arī egles nokaltušas mizgrauža postījumu dēļ.

A. Purs: "Aizvien biežāk Latvijai pāri iet spēcīgas vētras, kas skar arī mežu. Tāpēc jābūt rīcības plānam – ko darīt, ja ir tāda situācija. Lai varētu ātrāk aizvākt gāztos un lauztos kokus, jāpārvērtē esošā normatīvo aktu bāze."

Tas pats attiecas uz mizgrauža postījumiem. Tiesa, šogad šis kaitēklis nav tik aktīvs kā pērn. Pavasaris bija gan auksts, gan slapjš, tā izplatības līkne iet uz leju. A. Purs: "Galvenais ir vērtīgo egļu audžu aizsardzība no mizgraužu bojājumiem, respektīvi – definējām vērtīgo egļu audžu kritērijus un apkārt tām zonas ar ierobežotu saimnieciskās darbības veikšanu mizgrauža aktīvajā periodā. Tur, kur mizgrauža bojājumi jau ir, tur rīkojamies, lai šīs audzes nocirstu un izvietotu feromonu slazdus. Es ticu, ka mēs ejam pareizā vir-

zienā un pamazām stāsts par mizgrauzi beigsies."

Gribas ticēt, ka Anda Pura prognoze par to, ka "stāsts par mizgrauzi beigsies" ietver daudz dziļāku domu. A. Purs: "Kā es pārdziwoju laiku meža dienestā pēc Krēslīņa kunga aiziešanas? Tas bija pārdomu laiks, kurā daudzi kolēģi parādīja savu patieso seju. Sapratu, ka nebijām novērtējuši to, ka runājam par lietām, kas pašas par sevi saprotamas no pusvārda. Viss bija jāsāk no sākuma, jātērē laiks un enerģija, lai izskaidrotu elementāras lietas. Vai es domāju par aiziešanu? Tas bija pārdomu brīdis, kurā mēs pazaudējām daudz vērtīgu kadru, jo laiks, kurā tu nezinī, kas būs tālāk, kā būs tālāk, ir pietiekami smags, lai ilgi to nevarētu izturēt.

Vai es šaubījos, nākt uz ministriju vai ne? Es tiešām par to domāju. Jo iepriek-

šējam departamenta direktoram Arvīdam Ozolam ir liela pieredze. Viņš visu laiku ir bijis klātesošs meža nozarē. Taču saprotu – ir jākoncentrējas uz to, ko gribi sasniegt, un jāsaprot, ka katram darbam ir sava garoziņa. Var jau būt, ka spēku man dod arī tas, ka nāku no laukiem. Vasarās kolhoza fermā ganīju govīs. Mamma bija mežsargs, tēvs vadāja meža brigādes. Vēl šodien atceros, kā gājām dastot mežu. Dastotāji, kas sauca koku sugu, caurmēru, kvalitāti un iezīmēja kokus, bija kādi trīs četri, bet punktētājs, kas visu piefiksēja, bija viens. Kā viņš varēja ar to tikt galā? Tas man toreiz likās liels izaicinājums. Vēlāk sapratu, ka visu nosaka pieredze." ■

ANITA JAUNBELZERE

Jauni algoritmi, veci ieradumi

Nacionālais meža monitorings Latvijā noris jau divdesmit gadus. Tajā iegūto vērtīgo informāciju zinātnieki izmanto, lai aprēķinātu meža augšanas gaitu un oglekļa piesaisti pat katrā meža īpašumā. "Tas varētu būt mūsu visu veiksmes stāsts," secina Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" direktors Jurgis Jansons.

Ko saka meža monitorings? Vai priede Latvijā joprojām ir valdošā suga? Vai mežā pietiek daudzveidības?

J. Jansons: Priede vairs nav valdošā suga, tā nedaudz samazinās, taču ieņem stabilu otro vietu. Pirmajā vietā ir bērzs, bet trešajā – egle.

Šogad apkopojām meža resursu monitoringa ceturtais piecgades datus un paheidzām meža bioloģiskās daudzveidības monitoringa pirmo piecgadi. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa parauglaukumos tiek vērtētas arī kritālas un citas dzīvotnes, arī pārējā veģetācija – zemsedzes augi, sūnas un ķērpji.

Papildus ekosistēmu daudzveidībai vērtējam arī ģenētisko līmeni – esam ieguvuši atziņu, ka stādītās mežaudzēs, kas cēlušās no sēkļu plantācijām, ģenētiskā daudzveidība ir tikpat bagāta kā ģenētisko resursu mežaudzēs jeb rezervātos. Tas ir ļoti svarīgi, jo līdz šim valdīja mīts, ka stādīto mežaudžu daudzveidība ir mazāka. Piecu gadu mērķtiecīgs darbs atļauj vai vismaz piedāvā šo izpratni mainīt.

Atziņas, ko sniedz dinamikā salīdzināma informācija par Latvijas mežu un koksnes resursiem, ļoti interesē gan nozari kopumā, gan meža īpašniekus, tāpēc tās prezentējam "Silavas" rīkotajā mežzinātnes dienā šogad maijā, kurā bija liels apmeklētāju skaits un par kuru saņēmām labas atsauksmes.

Vai meži palīdzēs mums panākt to, ko esam solījuši – klimata neitralitāti?

Apņemšanos sasniegt klimata neitralitāti teorētiski varētu izpildīt trīs veidos. Pirmais veids – pārtraukt koku ciršanu un kancelēt šo tautsaimniecības nozari. Īstermiņā tas palīdzētu uzturēt zināmu oglekļa krātuvu un oglekļa piesaisti tajā, bet ilgtermiņā meži novēcotu un koki atmirstot un pūstot kļūtu par emisiju avotu.

Otrs veids – uzbūvēt Latvijā jaunu lapu koku sikkoksnes pārstrādes rūpnīcu, tad

Valsts prezidents (no kreisās) LVMI "Silava" Meža fitopatoloģijas laboratorijā sarunā ar akadēmiķi Tāli Gaitnieku.

sikkoksne nebūtu jāeksportē un mēs varētu labos darbus oglekļa piesaistē paturēt pie sevis. Taču ātri to izdarīt nevar.

Trešais veids – masveidīga kūdras augšņu apmežošana. Tiklīdz kūdrā, kas ir emisiju avots, iestādītu eglītes, tā pārvietotos oglekļa piesaistes zonā. Taču tik daudz naudas, lai to kompensētu zemju īpašniekiem, Latvijā nav. Turklāt vai tas būtu saprātīgi, ja politisku saukļu dēļ apmežotu kūdras augšnes? Tas ir ļoti nopietns jautājums.

Taču mēs varam veicināt klimata neitralitāti, valstij turpinot atbalstīt jaunaudzņu stādīšanu un kopšanu. Protams, to nevar panākt līdz trīsdesmitajam gadam, bet līdz piecdesmitajam noteikti.

Vai meža zinātniekiem ir algoritmi, kas parāda reālo meža augšanas gaitu?

Mēs rēķinām jaunos algoritmus, bet daudz kur Latvijā kārtību nosaka vecie ieradumi un vēsturiskie uzstādījumi.

Valsts prezidents darba vizītē mežzinātnes institūtā "Silava".

Jauno algoritmu veidošana iesākās ar meža monitoringu. Mums ir apmēram 12 000 mežaudžu objektu, kurus ik pa pieciem gadiem pārskatām. Ja šo algoritmu vajadzētu izveidot pēc atsevišķa pasūtījuma, tad bez milzīgā datu klāsta, kādu sniedz monitorings, tas būtu nepanesami dārgi. Monitoringā mērām visus kokus, izdalot divas audzes daļas – valdaudzi un starpaudzi – un nosakot virsaugstumu – pa gabalu redzamo meža līniju, ko veido audzes garākie koki, kas nemainās, piemēram, normāli veiktas kopšanas ciršanas rezultātā. Atbilstoši virsaugstumam zinātnieki Jāņa Doņa vadībā veido augšanas gaitas modeļus. Taču atduramies pret to, ka Meža valsts reģistrā virsaugstuma nav

un tas netiek mērīts. Tādēļ šajā meža informācijas sistēmā mūsu vienādojumus izmantot nav iespējams.

Valsts vai citu uzņēmumu mežos ir citādi – virsaugstumu var iekļaut operatīvajā inventarizācijā un ņemt vērā, veidojot savu informācijas sistēmu.

Sākot darbu pie prognožu sistēmas, vadījāmie no pieņēmuma, ka visās civilizētās meža valstīs prognožu un mežzinātnes sistēma balstās un balstīsies uz meža monitoringu. Taču mums vajag visur vilkt līdzīgu Meža valsts reģistru, kas būvēts uz pavisam citas meža datu sistēmas.

Vai pienāks brīdis, kad meža īpašnieki saņems atbildību par to, ka audzē mežu, jo tas piesaista oglekli?

Šķiet, ka virzāties uz to, ka oglekļa piesaisti vajadzēs zināt katrā lauku sētā, katrā meža īpašumā. Taču arī to var aprēķināt, izmantojot meža monitoringā iegūtos datus. Mūsu institūta attālās izpētes sistēmu vadītājs Jānis Ivanovs to jau paveicis, izmantojot monitoringa tīklu, kur precīzi zināms, kāda ir krāja katrā tā punktā. Viņš izmantojis attālinātās izpētes iespējas, monitoringa parauglaukumus "izpludinot" pa visu Latviju. Kad redzam viena privātā meža īpašuma audžu struktūru, pēc monitoringā iegūtajiem vienādojumiem varam aprēķināt, cik ogleklis, krāja un tās pieaugums ir katrā īpašumā. Tas ir izdarīts, un rezultāti ir precīzi. Taču katrā īpašumā mēs joprojām nevaram noteikt mežaudžu parametrus tik precīzi, cik prasa meža in-

ventarizācijas noteikumi. Līdz ar to no obligātās mežaudžu inventarizācijas mēs laikam netiksim nekad projām. Mēs varam pateikt, cik ir ogleklis, bet nevaram pateikt, kāds katram kokaudzes elementam ir vidējais caurmērs, šķērslaukums un augstums, kā to pieprasa meža reģistrs.

Ja salīdzinām Latvijas zinātnieku aprēķinu ar Eiropas Komisijas aprēķinu, atšķirība ir milzīga. Šobrīd EK aprēķinā par mūsu valsti ir nepatiesi dati, par kuriem jāmaksā, jo savējo mums nav. Emisiju aprēķinā katrai valstij vajag izmantot savus nacionālos algoritmus. Ja mēs meklējam savu veiksmes stāstu, tad šis ir viens no tiem.

Silaviešu domas par meža augšanu un ciršanu esot prasījuši pat Satversmes tiesa.

Satversmes tiesa mums jautāja daudz. Interesantākais no jautājumiem, manuprāt, bija – cik gadus koks izaug līdz noteiktam caurmēram? Šis jautājums ir atbildams ļoti viegli – kā tu koku audzēsi, tā arī tas izaugs! Ir jau koki, kas simt gadus nav sasnieguši pieņemto caurmēru, un ir koki, kas izaug divreiz īsākā laikā nekā galvenās cirtes vecums, jo ir audzēti no selekcionētiem stādiem, pareizā zemē un pareizi kopjot.

Mēs atradām meža zinātnieka Paula Sarmas rakstu, kas publicēts 1949. gadā – trīs gadus pēc mūsu institūta nodibināšanas. Viņš analizēja, kāds tad ir tautas saimniecībai nepieciešamais sortiments, un konstatēja, ka priežu mežos tas visizdevīgākais ir 100–120 gadu vecumā. Tad tika pieņemts lēmums, ka priežu ciršanas vecums (jeb cirtmets – ciršanas vecumklases zemākā robeža) ir simt gadi. Tad nu jāatzīmē, ka meža zinātnieku atziņas ir ļoti noturīgas. No 1949. gada nemainīgi tiek pieņemts, ka tautas saimniecībā noderīgākais sortiments ir simt gadus vecos mežos. Kad pēdējā gadsimtu mijā Latvijā ieviesa galvenās

Silaviešu rīkotās Meža zinību dienas.

cirtes caurmēra jēdzienu, no datubāzes tika paņemts vidējais diametrs, kāds bija simt gadus vecos priežu mežos, sadalījumā pa Orlova bonitātēm. To tad arī ielika MK noteikumos. Tāds galvenās cirtes caurmērs ir spēkā gandrīz 25 gadus, un šie 1949. gada uzstādījumi joprojām nosaka mūsu valsts pamatnozares attīstību.

Taču tautas saimniecībai nepieciešamo sortimentu struktūra ir mainījusies, un, ja meža zinātnieks Pauls Sarma dzīvotu un strādātu mūsdienās, viņa secinājumi par tautas saimniecībai vajadzīgo sortimentu noteikti būtu citādi.

MK pieņemto ciršanas vecumu atcēla nevis profesionālā pamatojuma trūkuma dēļ, bet tāpēc, ka nebija formāli veikts ietekmes uz vidi novērtējums. Mēs pieminējam sešdesmito gadu beigu vētras, kad divās dienās vējš nopostīja tik lielu meža platību, cik mūsdienās cilvēki nocērt divos gados, un toreiz nekādu ietekmes novērtējumu uz vidi daba neprasija. Man tiesa bargi jautāja, vai esmu to domājis

nopietni. Teicu, ka ne, jo ietekmes uz vidi novērtējums jau izdomāts vien tāpēc, lai tiktu veicināts process un cilvēki, to veicot, varētu nopelnīt naudu.

Interesanti bija arī tas, ka meža īpašnieki prasīja, lai pēc Satversmes tiesas sprieduma vienlaikus atceļ arī caurmēra cirsmu atjaunošanas prasību ar selekcionētu stādmateriālu. Mēs ceram, ka meža īpašnieku vairākums tagad jau ir tik saprātīgi, ka normatīvā spiediena atcelšana nemainīs viņu attieksmi un nemazinās gribu savā zemē atjaunot un audzēt kvalitatīvas mežaudzes.

Vai tiesa, ka par silaviešu atziņām Vācijā esot ļoti satraukušies?

Zaļie Vācijā ir visai nobažījušies par "Silavas" publikācijām, kas runā pretim viņu priekšstatiem. Vācijā ir modē runāt par purvu atjaunošanu un zemes applūdināšanu, tā saucamo slapināšanu, kur audzēt dzērvenes, nevis kokus. Taču "Silavas" dati rāda, ka grāvju aizdambēšana un meža zemes pārpurvošana nevis palīdz klimatam,

bet traucē. Taču kustība ir ļoti nopietna, un mūsu darbi zinātniskā periodikā tiek debatēti un apšaubīti. Protams, mums ir pretargumenti, kas zinātniekiem dod pamatojumu pretraktiem, taču tā ir kā taisnošanās pret apmelojumu. No otras puses – nonākt starptautiskās preses uzmanības centrā "Silvai" ir liels pagodinājums.

Tāpat kā Valsts prezidenta vizīte?

Pie mums viesojās un ar zinātniekiem tikās arī Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs. Vizīte sanāca īsa, jo Salaspils apmeklējuma laikā prezidenta darba kārtībā bija arī citas ievērojamas mūsu pilsētas vietas. Prezidentu interesēja jautājumi, kas saistīti ar mežinieku un "dabas draugu" pretostatījumu informatīvajā telpā. Pricēja, ka Valsts prezidenta viedoklis par mežsaimniecību un citu veidu ražošanu lielā mērā sakrita ar mūsējo, īpaši ģeopolitisko draudu kontekstā, kad tikai spēcīga, turīga valsts var stāties pretim briesmām. Valsts prezidentu interesēja arī visai skumjais stāvoklis augstākās izglītības lauciņā. Viņš

jautāja mūsu domas. Teicu, ka šis ir viens no retajiem gadījumiem, kad institūtam lūdz padomu. Pašreiz finansējums augstākās izglītības atbalstam zinātniskajiem institūtiem ir nulle eiro. Viss, ko mēs darām, ir mūsu labā griba. Taču jābūt arī augstskolu gribai. Valsts varai ir jādod augstskolām šie uzstādījumi – pienākums meklēt sadarbību un mainīties. Valsts prezidents vizīti noslēdza LVMI "Silava" Ģenētisko resursu centrā, iepazīstoties ar molekulārās ģenētikas laboratoriju, Latvijas kultūraugu ģenētisko resursu datubāzi un sēkļu banku.

Kas šobrīd iepriecina?

Tas, ka valstī joprojām ir uzņēmēji, kas domā par investīcijām mežu nākotnē. Šogad "Latvijas Finieris" uzbūvēja jaunu bērzu stādu audzētavu. Bet bērzi taču labi iesējas tāpat! Īstermiņā, šodien, droši vien ieguvējs būtu tas, kurš nebūvētu kokaudzētavu un neinvestētu ne stādu audzēšanā, ne zinātnē. Taču rītdiena atnāk ātri. ■

ANITA JAUNBELZERE

Dati ir, tikai jābūvē tos izmantot

Latvijai ir savi meža monitoringā un attālināti veikti mērījumi, pēc kuriem var aprēķināt biomasu un oglekļa daudzumu uz katra hektāra. Pie tā, lai tas viss nonāktu līdz rezultātam, kad par emisijām valstij jāmaksā pēc reālās situācijas, strādā Latvijas Valsts mežzinātnes institūta "Silava" attālās izpētes attīstības vadītājs, Tartu Universitātes doktorants Jānis Ivanovs.

Mērām dabā un no kosmosa

Jānis Ivanovs: "Lai aprēķinātu koksnes biomasu un oglekļa bilanci, izmanto datus, kas iegūti trīs veidos: meža resursu monitoringā, ar satelītiem un ar aerolāzerskenēšanu.

Meža resursu monitoringā apmēram 8000 parauglaukumos tiek uzmērīti dažādi mežaudžu parametri, tostarp tiek aprēķināta biomasu. Koksnes biomasu izrēķina pēc formulām, par pamatu ņemot parauglaukumā veiktos mērījumus. Atsevišķi tiek rēķināta virszemes, pazemes, stumbra, zaru un celma-sakņu biomasu.

Taču ar to nepietiek. Ir lauka dati, mērīti dabā, un ir attālā izpēte – ar satelītiem un aerolāzerskenēšanu. No satelītiem varam iegūt multispektrālās ainas. Šodien izmantojam Eiropas Kosmosa aģentūras izstrādātos produktus, kā, piemēram, "Sentinel-2" multispektrālās satelīta-ainas. Attālās izpētes sensorus var iedalīt divās grupās – aktīvie un pasīvie. Aktīvie sensori signālu, kas atstarojas pret objektu, izdala paši un izmēra paši. Pasīvie jeb optiskie sensori izmanto saules starojumu, kas, atstarojoties pret objektiem, atkarībā no atmosfēras apstākļiem fiksē zemes virsmas spektrālās īpašības. "Sentinel-2" optiskie satelīti ir spējīgi uztvert veselus 13 krāsu spektrus, sākot ar ultravioleto, zilo,

zaļo un sarkano, beidzot ar dažādu viļņu garuma infrasarkanajiem spektriem. Izmantojot dažādas krāsu kanālu kombinācijas, zinātnieki izstrādājuši indeksus, pēc kuriem iespējams novērtēt, piemēram, veģetācijas veselīgumu jeb zaļumu. Ja veģetācijai ir kāds stress, uzbrukuši kukaiņi vai paaugstināts mitrums, tad NDVI indekss norādīs zemākas vērtības. Tā kā satelītainas tiek uzņemtas visu cauru gadu ar dažu dienu intervālu, mēs varam izsekot visam veģetācijas periodam. "Sentinel-2" satelītu dati ir pieejami par velti, vienīgi jābūt prasmei iegūtos datus apstrādāt.

Otrs avots, kas tiek izmantots, ir aerolāzerskenēšana. Tie ir dati, kurus iegūst no lidmašīnām. Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra bija pasūtījusi ārzemju kompānijām, lai no 2013. līdz 2019. gadam – sešu gadu laikā – tiktu pārlidota Latvija un tiktu veikti mērījumi ar aerolāzerskeneri. Kā tas notiek? Lidmašīna, pārlidojot teritoriju, raida pret zemi cilvēkam neredzamus un nejūtamus starus. Raidītais signāls atduras gan pret zemi, gan koku zariem, gan zāli un nāk atpakaļ uz skeneri. Tā ir noskenēts katrs kvadrātmeters Latvijas zemes, un, izfiltrējot punktus, kas atstarojušies pret zemi, varam analizēt pārējo punktu izkārtojumu virs zemes līmeņa.

Ja mums ir precīzi uzmērīti lauka dati ar koku dimensijām un aprēķinātām biomasām un mēs pretim noliekam attālās izpētes datus, kas iegūti no satelītiem un aerolāzerskenēšanas, mēs varam statistiski izrēķināt koksnes tonnas uz hektāra. Tā kā mums ir apmēram 8000 parauglaukumi, kuros ar mērījumiem aprēķināta koksnes biomasa, parauglaukumu datiem pievienojot statistisko informāciju no attālās izpētes datiem, varam aprēķināt koksnes biomasu jebkurā Latvijas vietā.

Tonna biomasas, pustonnas oglekļa

No 2022. gada aerolāzerskenēšanai sākās jauns cikls. Piecu gadu laikā visa Latvijas teritorija tiks pārlidota vēlreiz. Mums jau ir dati par vienu laika periodu un būs dati arī par otru. Būs zināma laika starpība starp uzmērījumiem un starpība starp biomasas apjomu. Mēs redzēsim mežaudzes, kas ir nocirstas, un mežaudzes, kas aug. Zinot laika starpību starp uzmērījumiem, biomasas izmaiņas un mežaudzes vecumu, varēsim veidot biomasas pieauguma līkni katram punktam Latvijā. Varēsim arī izrēķināt, kā tā katru gadu mainās.

Izmantojot meža resursu monitoringa parauglaukumu un attālās izpētes datus no kosmosa un lidmašīnām, mēs izstrādāsim biomasas pieauguma modeļus, kas korelē ar oglekļa – katrs kilograms biomasas ir puskilograma oglekļa uzkrājuma. Ja uz hektāru ir simt tonnas biomasas, tad tur būs arī piecdesmit tonnas oglekļa. Mēs to varam aprēķināt visā Latvijas teritorijā un katru gadu skatīties, kurās vietās biomasa ir pieaugusi un kurās samazinājusies.

Eiropas Savienības institūcijas izmanto modeļus, kas attiecībā uz Eiropu kopumā ir pieņemami, bet, skatoties mazāku reģionu robežās, var būt ļoti neprecīzi. Izmantojot pašu izstrādātos modeļus un kartes, kas ir pielāgoti Latvijas apstākļiem, varēsim argumentēt par vai pret dažādiem lēmumiem attiecībā uz zemes izmantošanu un meža apsaimniekošanu, kas var ietekmēt Latvijas tautsaimniecību. Kā arī nākotnē, kad būs ieviesta nacionāla brīvprātīgā oglekļa vienību sertifikācijas sistēma zemes sektorā, varēsim precīzāk aprēķināt oglekļa piesaistes un zudumus, tādējādi nodrošinot zinātniski pamatotus, neatkarīgus un pārbaudāmus aprēķinus maksājumu saņemšanai." ■

ANITA JAUNBELZERE

Laiki, kad par visu maksāja valsts, pagājuši

Ogres tehnikumā septiņpadsmit profesijās nepieciešamās zināšanas šobrīd apgūst vairāk nekā 1600 audzēkņu, no kuriem aptuveni trešā daļa izvēlējušies ar mežu un koksni saistītas nodarbes. Šī ir vienīgā profesionālās izglītības iestāde Latvijā, kas sagatavo profesionālus meža mašīnu operatorus un mežsaimniekus, no kuriem pēdējie profesiju klasifikatorā apzīmēti kā mežsaimniecības tehniķi. Šo profesiju apguve ir ļoti dārga, un segt izdevumus palīdz tehnikumam pārvaldīšanā nodotais Izglītības un zinātnes ministrijas valdījumā esošais mežs.

Tehnikums Ogrē ar adresi – Aizupe

Ogres tehnikuma direktore Ilze Brante atzīst, ka mācīties gribētāju skaits meža lietās ir lielāks nekā vietu skaits tehnikumā, taču ir jau tā, ka tad, ja ļoti gribi mācīties un seko tam, vai kāda vieta neatbribojas, tad tomēr savu mērķi var īstenot. Vieta, kurā atrodas tehnikums, nosaukta par Aizupēm. Tas, cienot un atceroties Aizupes Meža tehnikumu un pasniedzējus, kuri līdz ar tehnikuma pārcelšanos uz Ogrī pārcēlās tam līdzī.

Ilze Brante: "Profesijas izvēlē saistībā ar mežu visvairāk ir to, kuri vēlas kļūt par meža mašīnu operatoriem. Puišiem patīk meža tehnika. Ir jau arī tādi, kuriem labāk patīk meža atjaunošana, kopšana. Tie pēc rakstura ir mierīgāki. Savukārt operatori, tie pēc dabas ir straujāki. Visi, kas mežsaimniecības novirzienā beidz tehnikumu, aiziet ar traktortiesībām un ar B kategorijas autovadītāja tiesībām. Tas ir iekļauts izglītības programmā mežsaimniekiem, meža mašīnu operatoriem un smago spēkratu mehāniķiem. Mežsaimniecības jomas audzēkņi iegūst motorzāģa vadītāja tiesības.

Uzņemot jaunus, mēs skatāmies sekmes pamatizglītības dokumentā un veicam arī pārrunas. Mežiniekiem prasām, kādus kokus viņi pazīst un vai saistībā ar mežu jau ir pieredze.

Tehnikums ir audzēkņu pilns, un visi grib mācīties. Pagājušajā gadā pieņēma Ministru kabineta noteikumus, kas nosaka, ka tikai sekmīgu audzēkņi var pārcelt uz nākamo kursu. Es jau sen to gribēju. Tagad audzēkņi stipri saspringst. Esam arī dažus atskaitījuši, bet tie laužas atkal atpakaļ un sola, ka centīsies un mācīsies. Jaunieši saprot, ka bez izglītības neko sasniegt nevar.

Par mežsaimniecības tehniķiem šobrīd pie mums mācās 110, operatoriem – 222, smago spēkratu mehāniķiem – 135, galdniekiem – 70 un namdariem – 65 jaunieši.

Mums ir arī motorzāģu vadītāju pulciņš, un mēs piedalāmies Eiropas jauno mežsaimnieku čempionātos. Nākamgad Eiropas čempionāts jāorganizē Latvijai. Čempionāta sacensību programmā ir ne tikai koku zāģēšana, bet arī stafete mežsaimniekiem – jāzina koku sugas un to nosaukumi ne tikai latviešu, bet arī latīņu valodā. Ogres tehnikums sadarbibā ar biedrību "Meža sports" ir atbildīgs par Latvijas profesionālo kokgāzēju pārstāvniecību pasaules kokgāzēju čempionātos. Kokgāzēju un motorzāģu vadītāju pēctecība no Ogres tehnikuma uz Jelgavas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti un tad uz meistarības pilnveidi nozarē ir aktuāls jautājums.

Mežā mācāmies, mežā pelnām naudu

Tieši šajā brīdī esam nonākuši strupceļā, jo audzēkņu skaits palielinās un strauji aug komunālie maksājumi. Tehnikums ir rekonstruēts, izmantojot Eiropas Reģionālās attīstības fonda finanšu līdzekļus un valsts budžeta līdzfinansējumu.

Profesionālās kvalifikācijas meža mašīnu operators, smago spēkratu mehāniķis ir dārgas profesijas. Meža mašīnas harvesteri un forvarderi maksā simtiem tūkstošu eiro. Mums kā izglītības iestādei, kas pirka šo tehniku, uzņēmums "Ponsse" savulaik deva 100 000 eiro atlaidi. Dārgas ir arī meža mašīnu uzturēšanas izmaksas. Meža mašīnas darbināšana profesionālim izmaksā – harvesteram 60 eiro stundā, forvarderim 40 eiro stundā.

Tam kurš mācās, viss sanāk lēnāk, līdz ar to dārgāk. Esmu pati vērojusi – kamēr audzēknis, trenējoties uz forvardera, iemācās droši paņemt balķi, pacelt un precīzi ielikt mašīnā, tas koks gāzelējas uz visām pusēm.

Strādājot mežā ar meža mašīnām, ar motorzāģi mācāmiešiem un arī pelnām naudu, lai varētu par mācīšanos samaksāt. Esam sapratuši, ka profesionālās izglītības iestādei ir jāstrādā kā uzņēmējam. Tie laiki, kad par visu maksāja valsts, ir pagājuši.

Audzēkņi no darba devējiem ir uz izķeršanu. Ar tiem, kas labi strādā, līgums tiek noslēgts jau mācību laikā. Tur nav problēmu. Ir daudzi jaunieši, uz kuriem jau mācību laikā mēs varam paļauties kā uz kolēģiem – uzticēt prezentācijas un simulatoru, kas arī nav lēts, un zināt, ka viss būs kārtībā.

Šobrīd meža mašīnu operatora kā smago spēkratu mehāniķa profesijā algas kāpušas jūtami, pat pietiekami, lai meklēt darbu ārzemēs nebūtu īpaši aktuāli. Jā, operatoriem ir jāstrādā arī nakti un nopelnītais atkarīgs no padarītā, taču tas ir tā vērts.

Iekļaujамies pasaules limeņa izglītības tīklojumā

Vērtīgi ir tas, ka Ogres tehnikuma absolventiem ir pēctecība no profesionālās vidējās izglītības uz augstāko izglītību. Mums ir sadarbības līgumi ar Jelgavas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāti, Vents-

pils Augstskolu, Transporta un sakaru institūtu, Biznesa augstskolu "Turība", un daļa audzēkņu jau Ogres tehnikuma izlaidumā saņem apliecinājumu no augstākās izglītības iestādēm par iespēju mācīties valsts budžeta finansētā studiju programmā ārpus konkursa.

Ogres tehnikums īsteno starptautisku programmu "Starptautiskais bakalaurāts karjeras izglītībā". Šajā programmā mācības notiek paralēli pamatmācībām – divas reizes nedēļā pēc mācību stundām divu gadu garumā. Mēs esam Baltijas valstīs vienīgā profesionālās izglītības iestāde, kas īsteno šādu programmu. To ieviest Ogres tehnikumā ierosināja mežsaimniecības un IT jomas darba devēji. Ko tāda programma dod? Tā ir iespēja audzēkņiem saņemt starptautiski atzītu diplomu, kā arī attīstīt profesionālās un personīgās prasmes un kompetences. Tā ir profesionalitātes pilnveide pedagogiem. Tā ir Ogres tehnikuma iekļaušanās pasaules limeņa izglītības tīklojumā. Tā ir maksas programma, kurā šobrīd mācās 35 jaunieši. Praktiski tas nozīmē, ka šie audzēkņi bez piecpadsmit minūtēm četros neiet mājās, bet turpina mācības līdz sešiem.

Ogres tehnikums piedāvā audzēkņiem daudzveidīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas. Ir vokālais ansamblis, ir instrumentālais ansamblis, ir koris un ir arī deju kolektīvs "Solis", ir sporta nodarbības un iespēja piedalīties profesionālās izglītības

VIDOKLIS

• **ARTŪRS BUKONTS**, Latvijas Neatkarīgo mežizstrādātāju asociācijas izpilddirektors: "Pēc VID datiem, mežsaimniecības un mežizstrādes uzņēmumos 2023. gadā Latvijā bija nodarbināti 11 360 cilvēki, no kuriem kādi 10% ir dažādas

meža tehnikas operatori, ko dēvēju par "atslēgas profesiju", jo tā ir gan noslēdzošais ķēdes posms meža ražas novākšanā, gan arī pietiekami sarežģīti apgūstama, līdz ar to arī ļoti apmaksāta. Nepretendējot uz absolūto patiesību, jo situācija atšķiras gan dažādos reģionos, gan valsts un privāto mežu sektorā un pat cirsma līmenī, tomēr redzu, ka cilvēki šo darbu darīt ir gatavi, ja mēneša atalgojums sasniedz 3600 EUR harvesteru operatoram un 2800 EUR forvardera operatoram (pirms nodokļu nomaksas), tātad varētu teikt, ka profesija ir gana ļoti atalgotā, īpaši, ja salīdzināties ar

bas iestāžu audzēkņu 12 veidu sporta sacensībās, kuras organizē Rīgas Tehniskās koledžas sporta metodiskais centrs "AMI sporta klubs". Pagājušajā mācību gadā esam atzīti par sportiskāko profesionālo mācību iestādi Latvijā.

Mums ir piešķirts tehnikuma statuss, un mēs pierādām, ka izpildām tehnikuma prasības, īstenojot tehnikumam noteiktos uzdevumus.

Ko es lūgtu Valsts prezidentam? Ja es ietu pie viņa runāt, tad ne par naudu. Es lūgtu, lai pirmajā septembrī, kad skan sveicieni gan bērnudārza audzēkņiem, gan augstskolu studentiem, mēs neaizmirstu arī profesionālās izglītības iestādes, jo līdz šim profesionālā izglītība palikusi bez pietiekamas ievēribas. Taču gan Latvijas Nacionālajā attīstības plānā, gan Latvijas izglītības attīstības pamatnostādņēs tieši profesionālā izglītība minēta kā prioritāte." ■

ANITA JAUNBELZERE

vidējās algas rādītājiem Latvijā. Tomēr jāatzīst, ka meža mašīnu operatori nopelna katru no šiem eiro, jo darbs mežā – pat ar visu moderno tehnoloģiju atbalstu – nav no tiem vieglākajiem. Turklāt arī citas līdzvērtīgas nozares nesnauz – atalgojumu ceļ kā būvniecības, tā lauksaimniecības sektors, ar kuriem esam tiešie konkurenti. Tādējādi arī meža mašīnu operatoriem atalgojumu ik gadu nākas celt diezgan strauji, piemēram, 2023. gadā tas pieaudzis par 10% pret 2022. gadu. Vai šādi pieauguma tempi ir ilgtspējīgi – laiks rādīs. No vienas puses, koksnes un tās produktu vērtība arī aug, no otras puses, ir jāaug arī ražošanas, tostarp mežizstrādes, produktivitātei. Tāpēc liela loma ir izglītības sektoram, kur diemžēl redzam konstantu finanšu trūkumu un ne līdz galam godīgu pieeju no IZM puses, kas savos aprēķinos paredz, ka meža mašīnu operatoru sagatavošana izmaksā vien par 30% vairāk nekā, piemēram, lietvežu izskološana. Tas ir absolūti neobjektīvi, nemaz nerunājot par tehnikas izmaksām, jo viens mašīnu komplekts maksā gandrīz miljonu!"

LBTU Meža un vides zinātņu fakultātes 2023./2024. studiju gada absolventi

Profesionālā bakalaura studiju programma **Mežinženieris**

1.	Zane Ābrama	29.	Niks Lārmanis
2.	Edgars Bailītis	30.	Jānis Lekavičs
3.	Gatis Beinards	31.	Inārs Lielgalvis
4.	Atis Bērziņš	32.	Edvins Liepiņš
5.	Raivis Bērziņš	33.	Rūdolfs Mahts
6.	Liene Bētiņa	34.	Artūrs Matulis
7.	Normunds Broks	35.	Nauris Mazjānis
8.	Ričards Ekuzis	36.	Gatis Megris
9.	Artūrs Ezerlīcis	37.	Nils Miķelsons
10.	Rūdolfs Fabiāns	38.	Rinalds Mozuls
11.	Āris Feldmanis	39.	Daniels Nicis
12.	Ēriks Gavars	40.	Ivo Ozoliņš
13.	Mārtiņš Grinblats	41.	Kristiāns Ozols
14.	Andris Gulbis	42.	Madars Paslauskis
15.	Elīza Hermane	43.	Anna Marija Potāpova
16.	Linda Jankuna	44.	Amanda Puzule
17.	Edgars Jonāns	45.	Agita Riba
18.	Kalvis Kalniņš	46.	Kristaps Riba
19.	Niks Kalns	47.	Toms Silavs
20.	Maksims Kamkins	48.	Mārtiņš Smilga
21.	Matīss Kļaviņš	49.	Betija Sproģe
22.	Kristaps Koževņikovs	50.	Oto Rainers Strazdiņš
23.	Dainis Kreilis	51.	Gundars Šmīdiņš
24.	Toms Krūze	52.	Vanesa Špakova
25.	Kristiāns Dāvids Kurpnieks	53.	Helvijs Šulga
26.	Tina Marianna Ķikule	54.	Reinis Matīss Upens
27.	Ralfs Lapiņš	55.	Niks Vilcāns
28.	Kristaps Lazdāns	56.	Liene Zēberga

Bakalaura studiju programma **Mežzinātne**

1.	Elīna Ancāne	13.	Kārlis Paegle
2.	Jānis Bernards	14.	Zanda Paulova
3.	Matīss Builis	15.	Ketija Pujate
4.	Tomass Toms Dārziņš	16.	Lauris Ruško
5.	Luīze Druviņa	17.	Mārtiņš Sēja
6.	Ilmārs Duncis	18.	Rūdolfs Sīpenieks
7.	Agnese Gailīte	19.	Aldis Sproģis
8.	Antra Jansone	20.	Lauris Stikuts
9.	Patriks Kikusts	21.	Mārtiņš Jānis Sūrumis
10.	Līga Kriškāne	22.	Antra Umbraško
11.	Līga Ķipste	23.	Klāvs Viksna
12.	Emīls Ķikulis		

Profesionālā bakalaura studiju programma **Kokapstrāde**

1. Kristiāns Avdejevs
2. Ilvars Čukurs
3. Artis Dandēns
4. Rinalds Druviņš
5. Dāvis Grandbergs
6. Modris Mareks Langenfelds
7. Miks Peilāns
8. Maksims Prokofjevs
9. Renārs Urbāns
10. Dāvids Zutis

Maģistra studiju programma **Koksnes materiāli un tehnoloģija**

1. Kristiāns Klanbergs
2. Luīze Ramata
3. Kristers Upenieks

Maģistra studiju programma **Mežzinātne**

1. Jana Alksnīte
2. Edmunds Beļskis
3. Mārtiņš Biders
4. Dina Bimšteina
5. Evita Bresme
6. Dace Dālberga
7. Anna Dūviņa
8. Evelīna Erzama
9. Kristaps Kalniņš
10. Kristīna Kozlovska
11. Kristaps Liepiņš
12. Ralfs Miļušis
13. Anita Ieva Ratniece
14. Pāvels Rigalovs
15. Dāvids Samoška
16. Mirdza Sapale
17. Ieva Uerte
18. Rita Ulpe
19. Artis Upenieks

Gads bijis spilgts un unikāls

"Šis ir spilgtākais un unikālākais gads, kāds vien biedrības pastāvēšanas vēsturē ir bijis. Nekad vēl meža īpašnieki nebija izgājuši protesta akcijā, bet problēmu sakrājis tik daudz, ka, sūtot vēstules, virzīties tuvāk risinājumam cerību nebija." Tā situāciju raksturo Latvijas Meža īpašnieku biedrības valdes priekšsēdētājs Arnis Muižnieks, kurš par ieguldījumu mežsaimniecībā saņēmis meža nozares balvu "Zelta čiekurs".

Vai tagad šādas cerības ir?

A. Muižnieks: Par to, ka prasības pildīt Atmežošanas regulu ir birokrātija, Eiropā ir sākuši runāt, tātad arī domāt. Iespējams, tas noticis, arī pateicoties publiskajam protestam un vairāku valstu paustajiem iebildumiem. Izmaiņas kompensācijām dabas liegumos nav pieņemtas, taču tiek apspriestas nopietnāk un augstākā līmenī nekā līdz šim. Taču ar to, "kā", nevis "ka" tika dzēstas noteikumu izmaiņas par ciršanas caurmēru, ar to Satversmes tiesa lepoties nevar.

Kādas prasības ietver Atmežošanas regula?

Nosūtīt uz datubāzi Eiropā jebkuras cirsmas koordinātas. Ja meža īpašnieks vē-

lēšies pats savā mežā zāgēt un pārdot sortimentu, tas viņam būs jādara pašam, ja viņš pats nezāgēs, bet pārdos augošus kokus, tad tā būs koksnes pircēja problēma. Pagaidām nav īstas skaidrības par IT risinājumu šo prasību izpildei, taču kokrūpnieki aprēķinājuši, ka uzņēmējiem tās ieviešana un regulēšana varētu izmaksāt vairākus miljonus, jo tas prasīs daudz manuāla darba un laika.

Atmežošanas regula – tas ir visspilgtākais piemērs, kā labu ideju padarīt par absurdu. Doma skaista – novērst atmežošanu pasaulē, galvenokārt tropiskajos lietusmežos, kur pēc koku nociršanas tiek ierīkotas eļļas palmu plantācijas. Tā ir globāla problēma, taču to nevar saistīt ar Eiropu un prasīt, lai cirsmu koordinātas manuāli tiktu ievadītas vēl kādās datubāzēs laikā, kad viss tiek digitalizēts. Latvijā jau ir Meža valsts reģistrs, kurā jau ir visu cirsmu skices. Kāpēc nepietiktu ar automātisku datu apmaiņu? Caur Eiropas Meža īpašnieku konfederāciju, kuras biedri esam, piedalāmies diskusijās par meža politikas plānošanas dokumentiem un aicinām Eiropas Komisiju apturēt šo Atmežošanas regulas darbību. Redzēsim, kā tas beigsies, tomēr jāgatavojas scenārijam, ka šīs prasības būs spēkā no janvāra. Latvijas meža nozarei gan nav sev ko kaisīt pelnus uz galvas, jo, sadarbojoties nozares organizācijām, līdz 1. janvārim tiks sagatavoti IT risinājumi, kas atvieglos prasību realizāciju. Cita lieta, cik tas papildus prasīs naudu un laiku un vai tas glābs lietusmežus.

Vai Latvijā dabas aizsardzība mežos ir pārdomāta?

Tiek veidoti jauni aprobežojumi. No ekonomiskās aprites privātajos mežos jau pašlaik ir izņemtas platības, kuru tīrā tagadnes vērtība pārsniedz 700 miljonus eiro. Šo mežu īpašnieki tiek nostādīti neapskaužamā situācijā, jo viņiem faktiski

tiek atņemts viņu īpašums jeb nauda, kas bija plānota vai nu veselības uzlabošanai, savam pensiju fondam, vai bērnu skolotāšanai. Kompensācija ir smieklīga. Tagad tie ir 190 eiro/ha gadā, bet, ja audzes vērtība ir vairāki desmiti tūkstoši eiro un tas cilvēkam ir vienīgais meža īpašums, tad to jūt ļoti sāpīgi. Taisnīgas kompensācijas – tā ir galvenā prasība, ko izvirzījām un par ko turpinām cīnīties. Viss gan joprojām palicis solījuma līmenī. Jā, darba grupas ir sanākušas. Pirmo reizi apspriedes vadīja vides ministre. Problēma vismaz tika pacelta augstākās ierēdniecības līmenī un priekšlikumi bija ļoti saprātīgi. Kompensāciju veidi un apjomi, par kādiem dzirdējām, ir ļoti pieņemami. Taču termiņi, kādos mums solīja šos jautājumus izskatīt, ir pagājuši. Uz savu rudens meža īpašnieku sanākumi esam aicinājuši arī ministri. Varbūt arī atcerēsimies, ka martā notika pirmā meža īpašnieku protesta akcija Latvijas valsts pastāvēšanas vēsturē.

Divas ziņas ar pozitīvu tendenci, bet trešā...

Satversmes tiesas lēmums, kas atcēla Ministru kabineta grozījumus par galvenās cirtes caurmēra samazināšanu, manuprāt, bija negatīvs. Varbūt ne tas fakts, ka atcēla, jo neesot ievērota noteikumu grozījumu pieņemšanas procedūra, bet tas, ka lēmums attiecās nevis tikai uz nākamajām darbībām, bet arī uz iepriekš saņemtiem ciršanas apliecinājumiem un noslēgtiem līgumiem. Tie, kuri bija legāli izņēmuši ciršanas apliecinājumu un pat cirsmu pārdevuši, bija spiesti ieslēgt atpakaļgaitu. Un atkal – lielākie meža īpašnieki to kaut kā pārdzīvoja, vienojās ar mežizstrādātājiem – ok, cirtīsiet tad, kad mežs sasniegs vajadzīgos izmērus, bet mazākajiem tā ir bezizeja, bankrots, jo bieži šādos gadījumos saņemtā priekšapmaksā jau iz-

tērēta. Tā nedrīkstēja darīt, nedrīkstēja nerēķināties ar sekām. Jāsaprot taču, ka mazo meža īpašnieku skaits valstī ir lielāks nekā to, kuriem meža īpašums pārsniedz simts hektāru. Par šādu Satversmes tiesas lēmuma daļu varu tikai izteikt neizpratni. Tas noteikti neveicina cilvēku pozitīvu attieksmi pret valsti, jo viņi, paļaujoties uz spēkā esošajiem Ministru kabineta noteikumiem, visu bija darījuši godīgi, saņēmuši atļauju, par darījumu tika nomaksāti nodokļi un tad valsts pasaka – tas viss nav spēkā un radušās problēmas nav mūsu darīšana.

Cik kilometrus mēnesī nobrauc Meža īpašnieku biedrības vadītājs?

Mēnesī nobraucu vismaz 3000 kilometru. Pēdējos gados biedrība piedalās arī dažādos projektos, un tad sanāk vēl vairāk. Viens no projektiem saistās ar ūdensteču un ūdenstilpju piekrastes mežu apsaimniekošanu. Savulaik mums izdevās panākt, ka tika grozīts Aizsargjoslu likums un brūkošās baltalkšņu audzes, kas gāzās upē, tagad ir atļauts nocirst un veidot tur jaunu mežu. Tagad atrodam objektus, un zinātnieki pētīs, kā saimnieciskā darbība ietekmē ūdens kvalitāti un temperatūru. Iespējams, mēs nākotnē nonāksim pie tā, ka īpašnieks, vadoties no upes apsaimniekošanas plāna, varēs tur saimniekot ar dažādām koku sugām.

Jūs biedrību vadāt jau gandrīz 20 gadus. Ja atklāti – vai neapnīk?

Darbs ir daudzveidīgs. Tie ir gan nodokļu, gan mežsaimniecības, gan komunikācijas jautājumi. Loks ir ļoti plašs, un tas ir interesanti. Ja kaut ko izdodas atrisināt, tas skar daudzus un dod gandarījumu. Par to kā meža īpašnieks varu priest arī no savas praktiskās pieredzes. Daudzveidība un pozitīvas emocijas, kādas saņemu konkursa "Sakoptākais mežs" laikā, ir tās, kas palīdz nenogurt.

Kā sākās jūsu ceļš meža nozarē pre-tim balvai, atzinībai "Par ieguldījumu mežsaimniecībā"?

Savas gaitas meža nozarē sāku kā meža ugunsdzēsējs. Tie bija gadi, kad MRS deva stipendijas. Gāju uz Inčukalna MRS un teicu, ka esmu no mežinieku ģimenes, mani vectēvi bijuši mežinieki, tēvs arī un ka es gribu studēt Meža fakultātē. Tad man vienu vasaru bija jānostrādā par ugunsdzēsēju un jākāpj novērošanas tornī. Toreiz tie vēl bija no koka un, uzkāpjot tur, jutos omulīgi. Stipendiju dabūju. Tā bija lielāka nekā manai mammai alga – viņa strādāja zinātniskās pētniecības institūtā. Tā mana karjera meža nozarē sākās. Man ir paveicies būt kopā ar izciliem kolēģiem.

Pēc studijām sāku strādāt mežzinātnes institūtā "Silava". Imants Baumanis bija institūta direktors. Viņš deva padomus gan kā darba audzinātājs, gan arī kā cilvēks. Sanāksmēs, kurās spriedām par normatīvo aktu izmaiņām un meža politiku, piedalījās arī Juris Biķis. Arī Jānis Birģelis, kurš sirdī ir selekcionārs un arī viens no izcilākajiem ierēdņiem pozitīvā nozīmē. Arī Roberts Strīpnieks, izcils vizionārs. Meža fakultātes absolventu salidojumā tās bijušais dekāns Leonards Līpiņš teica, ka Roberts ir cilvēks, kāds pie mums atnāk tikai reizi simt gados, un izteica nožēlu, ka nozare viņu zaudējusi.

Paveicās arī tāpēc, ka studijas beidzu deviņdesmitajos un dzīvoju tajā laikā, kad jauniem cilvēkiem pavērās iespējas, kādas gadās reti, kad viss mainījās un ātri varēja nokļūt vadošos amatos. Tas laiks bija interesants un skaists. Man ir paveicies gan ar cilvēkiem, gan ar laiku, kurā dzīvoju.

Bija arī grūti brīži. Pārmaiņu laikos "Silavā" trūka naudas pat apkurei, ziemā bez cimdziem tur nevarēja. Vienā dzimšanas dienā kolēģi man uzdāvināja termoforu ar uzrakstu: "Arnim aukstajā Silavā." Kad finansējuma tai saucamai "amerikāņu meža

monitoringa programmai" vairs nebija, bija jāizvēlas, ko darīt. Notika reformas, un es pieteicos konkursā uz meža resursu sektora vadītāja amatu Valsts meža dienestā. Toreiz ģenerāldirektors bija Otto Žvaigņš, vadītājs, kurš bija ideju ģenerators. Tas bija laiks, kas deva lielu pieredzi.

Tad mani uzaicināja vadīt Meža īpašnieku biedrību, kas līdz galam vēl nebija izveidota. Toreiz Latvijā bija trīs organizācijas, kas tā kā pārstāvēja meža īpašnieku intereses. Pagāja laiks, un šīs organizācijas mums pievienojās. Tā arī izveidojās Latvijas Meža īpašnieku biedrība. Pieredze, ko biju ieguvis, strādājot ar normatīviem dokumentiem dažādās darba grupās, man ļoti noderēja, jo es zināju arī to, kā šī sistēma darbojas no iekšpuses.

Par šiem divdesmit gadiem, bērni jau izauguši...

Jā... Bērni ir izauguši, vienīgi pastārtis vēl iet skolā. Meita ir izvēlējusies gūt starptautiska darba pieredzi Londonā, dēls strādā Rīgā. Viņi arī var vērot, kā aug tas mežs, par kuru rūpējušies, tiesa, sākmā darbiņus veicot mazliet piespiedu kārtā. Viņi piedalījušies jauno kociņu apmīdīšanā, kad tos nomāca zāle. Vecākais dēls uz mežu brauca ar riteni, un nācās mukt no suņiem un no lapsenēm arī. Taču tas manus bērnus atšķir no daudziem, jo viņi ir guvuši fiziskā darba pieredzi un sapratuši, ka mežu izaudzēt – tas nav vienkārši. To sabiedrība bieži vien nesaprot, domājot, ka mežs izaug pats un vienkārši jāsavāc raža. Nesaprot, kā tas ir, kad virsū krīt nenormālie dunduri, odi un lapsenes. Tas fiziski nav viegli. Taču rūdiņums, kas rodas, pārvarot grūtības, pārvarot sevi, dzīvē ļoti palīdz, īpaši tajos brīžos, kad ir problēmas. Ja esi pieradis tās pārvarēt, tad arī izdosies. Datorspēļu kaujās dzīves rūdiņumu iegūt nevar. ■

ANITA JAUNBELZERE

Arī zemkopjiem mežs ir svarīgs

Artūrs Akmens ir zemnieku saimniecības "Laši" īpašnieks un apsaimnieko 800 ha zemes. Pie šiem hektāriem vēl klāt nāk 23 ha meža. Šo mežu tad arī saimnieks prezentēja konkursa "Sakoptākais mežs" žūrijai, uzsverot, ka arī zemkopjiem mežs ir svarīgs.

legūstam un ieguldām vienādi

Artūrs Akmens: "Vectēvs bija zemnieks Jaunsvirlaukas pagastā. Kad atjaunojās Latvijas valsts, es šeit apmaiņas kārtībā ieguvu četrdesmit hektārus lauksaimniecības zemes un divdesmit hektārus meža. Audzējam kviešus, rapšus, pupas un zirņus. Ar darbu galā tiek seši cilvēki, tostarp mans dēls Jānis Akmens. Tagad platība liela, zemes – gan īpašumā, gan nomātas – daudz, ko darīt netrūkst, un mežs man pamatā vajadzīgs atpūtai. Strādāt mežā sanāk reti, jo pamatā visus darbus joprojām paveic tēvs Jānis Akmens. Mežā iegūstam mājas apkurei nepieciešamo malku. Nedaudz arī nocērtam un pārdodam. Varētu teikt, ka no meža iegūstam un tajā ieguldām apmēram līdzīgi. Ir savs skaistums, savs labums un savas rūpes arī, jo grāvji jālabo un ceļš arī prasa savu.

Kā lauksaimnieks sadarbojos ar vairākiem kooperatīviem, un šajā ziņā man ir pieredze. Kad pienāca laiks piecu hektāru kailcirtei, sapratu, ka labāk iestāties meža īpašnieku kooperatīvā, jo meklēt transportu un izdevīgāko realizācijas variantu prasītu daudz laika un enerģijas, bet labāk tāpat nesanāktu. Iestājos kooperatīvā "MKS Mežsaimnieks", un tas ar visu tika galā. Arī tagad, kad esam izdomājuši, kas mežā būtu jādara, apspriežam savus plānus ar kooperatīva speciālistiem. Viņi visu apskata un dod vērtīgus padomus. Izmanot arī Valsts meža dienesta lielisko ģeogrāfiskās informācijas sistēmu (ĢIS), kurā es pats varu iekļūt un arī kooperatīvam ir dotas zināmas pilnvaras rīkoties. Tā viss notiek ātri.

Galvenais mežzinis mūsu ģimenē joprojām ir mans tēvs Jānis, kuram šobrīd jau astoņdesmit deviņi gadi. Viņu kā saimnieka dēlu kopā ar ģimeni savulaik izveda. Tēvs atgriezās. Kad Latvija atguva neatkarību un sākām patstāvīgi saimniekot, tēvs ļoti daudz palīdzēja uzturēt darba kārtībā

VIZĪTKARTE

ARTŪRS AKMENS

- Dzimis 1960. gadā.
- Beidzis Rīgas Politehnisko institūtu, apgūstot inženiera elektriķa specialitāti.
- Strādājis akciju sabiedrībā "Latvenergo" Aviekstē.
- SIA "Lauktehnika" Jēkabpilī.
- Kopš 1993. gada zemnieku saimniecības "Laši" īpašnieks.
- Jēkabpils novada Ābeļu pagastā pieder 23 ha meža.
- Ģimenē divi bērni. Dzīvesbiedre Inguna.
- Patik dziedāt un slēpot.

tehniku, tur viņam ir laba saprašana un ķēriens. Sākumā mums bija tikai lietota padomju laiku tehnika, kas nemitīgi plīsa. Atceros, tēvs smējās: "Jaunībā kalpoju savam tēvam, tagad dēlam." Darba pie tehnikas patiešām bija daudz.

Sāpina mizgrauži un likumi arī

Sākumā nebija nekā, tikai zeme. Tēvs agrāk strādāja Jēkabpils MRS, tāpēc mežs viņam nebija svešs, un, kad saņēmām īpašumā šos divdesmit hektārus, viņš pilnu krūti metās tajā visā iekšā. Nu jau tuvu deviņdesmit, bet viņš joprojām strādā mežā ar zāģi. Mēs ar saviem vīriem ziemā paveicam tikai pašus smagākos darbus. Visu kopšanu un stādījumu papildināšanu izdara tēvs. Viņš ir izstaigājis katru stūrīti un zina, kas kur vajadzīgs. Var teikt, ka mežā darbojamies visās trijās paaudzēs.

Kad atbrauc bērni un mazbērni, arī uz mežu aizejam. Ziemassvētkos ejam egli meklēt, kad to atrodam un izpušķojam, tad arī svētki ir klāt.

Taču jautājums par meža likumdošanu ir sāpīgs. Ir tā, ka kādā no nogabaliem bērzi izauguši un nomāc egles. Lai egles nenīkuļotu, bērzus vajadzētu nozāģēt. Atbrauc mežzinis, apskatās un saka, ka caurmērs neatbilst, noteikumi neļauj. Tēvs to

nespēj pieņemt, sūkstās par valdību un likumdevējiem. Taču meža īpašniekam jādzīvo, ievērojot prasības. Saprotu, ka vajadzētu zāgēt, tomēr zinu, ka nedrīkstu. Šādos gadījumos konsultējos gan ar kooperatīvu, gan vietējo mežzinī. Kopumā mums ir ļoti normāla sadarbība un risinājumu parasti kopīgiem spēkiem izdodas atrast.

Vēl mūsu mežā pirmo pašu izaudzēto egļu audzi bojā mizgrauži, un šobrīd esam spiesti straujā tempā vienu stūri nocirst. Nevaru saprast, vai problēmas ar mizgraužiem rodas tāpēc, ka cirsmās paliek zari un galotnes, vai mizgraužu savairošanas ietekmē klimata pārmaiņas. Maniem meža īpašumiem visapkārt valsts mežos katru gadu nocērt pa kādam hektāram sanitārajā cirtē. Ceru, ka mizgraužu savairošanās kaut kad beigsies. Vēl man šķiet, ka valsts meži būvē labus, bet pārāk šaurus ceļus,

pa kuriem ar platu modernu tehniku grūti pārvietoties. Arī grāvju sānus varētu vēlēt lēzenākus, jo, kad tie ir tik stāvi, grāvji ātrāk aizsērē. Tepat pavisam nesen – pirms pusgada – ielikta caurteka jau daļēji aizsērējusi.

Mežā jau trešajā paudzē

Mūsu mežs ir dažāda vecuma. Ir gan jaunaudzēs, gan pieaudzis mežs. Ir dažādas koku sugas, pārsvarā bērzs un egle. Ir labas sēņu vietas. Šogad patiešām sēņu netrūka. Kundze vienmēr no meža atgriežas ar pilnu spaini. Pats es mednieks neesmu, bet dēls ir, tādēļ tiekam arī pie medijuma. Mūsu mežā diezgan nopietni egļu stumbrus bojā staltbrieži. Mans tēvs mēģina pret to cīnīties, atzarojot egles pie stumbra un atstājot garus zaru nogriežņus, bet, pēc maniem novērojumiem, tas diezko nelīdz. Medniekiem savi likumi, limiti

un intereses. Viņiem gribas, lai mežā medijumu būtu daudz. Šajā ziņā saimnieku un mednieku intereses nonāk pretrunās. Visas cerības uz dēlu.

Mūsu sējumi katru gadu pavasarī regulāri cieš no zosu uzlidojumiem. Tās apmetas Radžu ūdenskrātuvē pie Jēkabpils un baroties lido uz mūsu laukiem. Ja esam iesējuši zirņus vai pupas, tad ir sma-

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Šajā īpašumā jāatzīmē kopējais ģimenes darbs, īpaši tēva, profesionāla mežkopja, padoms un palīdzība. Meža apsaimniekošana ir ļoti pārdomāta. Visā redzama liela rūpība un plānošana. Tiek analizēta mežaudžu augšanas gaita pēc meža atjaunošanas un kopšanas, izvērtējot arī iespējamās pieļautās kļūdas. Liels ieguldījums veikts meža meliorācijā un jauna ceļa būvē."

ga cīņa. Saziņā ar Dabas aizsardzības pārvaldi kārtojam medību atļaujas, un tad dēls dodas medībās. Ir gadījies pa kādai arī nomedīt. Pirmos gadus tas bija diezgan efektīvi, kaut kā zosis vairāk baidījās. Pēc šāviena visas pacēlās gaisā un ilgāku laiku nerādījās, bet tagad diezgan ātri ir atpakaļ.

Mežs mums ir visu triju paaudžu uzmanības lokā. Iesāka mans tēvs, kurš ar pielāgotu lauksaimniecības tehniku pamanījās mitrākajās vietā izrakt grāvišus. Es cenšos neatpalikt, un ar zemnieku saimniecības tehniku uzbūvējām meža ceļu. Arī dēlam ir kur roku pielikt. Mēs esam zemkopji, un mežs ir svarīga mūsu saimniecības daļa. Esmu pārliecināts, ka stafeti varēšu nodot dēlam Jānim. Viņam arī ir dēls, mans mazdēls Emīls Artūrs." ■

JURIS PUDELIS

Meža īpašums ceturtajā paaudzē

Reinis Picka saimnieko Nītaures pagastā. Apsaimniekojot mežu, pamatā izmanto izlases cirtes. Īpašumā ir gan skuju, gan lapu koki, gan jaunaudzes, gan mežu plantācijas. Reinim ar savu pieredzi palīdz tēvs Kaspars, kurš arī pieprot galdniecību un no pašu cietajiem lapu kokiem gatavo brīnišķīgas mēbeles.

Smags darbs mežā vairs nav populārs

Jau no agras bērnības Reinim patīcis būt mežā, palīdzēt tēvam meža darbos. Vecaistēvs Roberts Tēviņš savu zemes īpašumu novēlējis mazdēlam, kad puikam bijuši tikai divi gadi. Kad palikuši četri, vectēvs aizgājis aizsaulē un testaments stājies spēkā. Kamēr Reinis pieaudzis, par īpašumu rūpējies tēvs Kaspars Picka, kurš bijis gan mežsargs, gan mežzinis.

Uz "Lejas Tēviņēniem" agrāk bijis ļoti slikts ceļš, tāpēc meža ciršana padomju gados tur notikusi maz. Pateicoties tam, atgūtais meža īpašums bijis diezgan labā stāvoklī. Reinis stāsta, ka savā dzimtas īpašumā viņš ir jau ceturtais īpašnieks. Mežs 1876. gadā izpirkts no Nītaures muižas grāfa Štenboha Fermora, un senā zemes plāna kopija tiek glabāta kā piemiņa. Apvienojot iegūto pieredzi un jaunākās zinātnes atziņas, savā īpašumā Reinis saimnieko kopā ar tēvu. Vispirms abi apspriežas un tad realizē kopīgi pieņemto lēmumu. Saimnieki cenšas maksimāli daudz paveikt saviem spēkiem un pēc profesionāļu palīdzības vērsas tikai tad, ja darba apjoms ir liels. Tā, izmantojot brīdi, kad kokmateriāliem laba cena, pirms pāris gadiem nocirsta kailcirte, bet izcirtums atjaunots pašu spēkiem. Vai Nītaurē var salīgt cilvēkus jaunaudzju kopšanai? Par to Kaspars un Reinis ir vienās domās – varēt jau varot, bet diezgan pagrūti. Smags darbs mežā vairs nav populārs.

Kā ar mizgraužiem? Mizgrauži visu laiku klātesoši un katru gadu nobeidz kādas padsmītes egles. Lai neļautu mizgraužim izvērsties, Reinis meža īpašumu vairākas reizes gadā apseko un cenšas iespējami ātri no meža izvākt vēja gāztos un laužtos kokus. Kaspars Picka stāsta, ka, pēc viņa novērotā, ne visi meža īpašnieki tā rīkojas un arī valsts mežos ātri izvākt vējlaužtos kokus mežsaimnieki nespēj. Reinis piebilst, ka šobrīd vēl par agru sacīt, ka

VIZĪTKARTE

REINIS PICKA

- Dzimis 1990. gadā.
- Beidzis LLU Meža fakultāti.
- Strādājis Valsts meža dienestā par mežzinu, vecāko mežzinu.
- Kopš 2020. gada SIA "Billerud Latvia" mežizstrādes meistars.
- Nītaures pagastā apsaimnieko 50 ha meža zemju ZS "Lejas Tēviņēni".
- Neprecējies.
- Brīvajā laikā mednieks un makšķernieks.

mizgraužu izraisītās problēmas Latvijas mežos ir beigušās. Taču mazinājušās tās ir.

Vaicāju, kā, viņuprāt, šobrīd saimnieko Latvijas privātajos mežos. Kā veicas ar meža atjaunošanu un kopšanu. Reinis stāsta, ka situācija ir krietni uzlabojusies un lielā mērā tas noticis, pateicoties ar Eiropas atbalstu finansētām programmām. Šobrīd jau daudz retāk var manīt pilnīgi nekoptas jaunaudzes. Ja tomēr tādas ir, arī tā nav liela nelaime. Situāciju vēl var mēģināt izlabot ar krājas kopšanas cirti. Par spēkā esošo likumdošanu un dažādiem regulējumiem viņš domā, ka, lai realizētu savas ieceres meža īpašumā, ir pietiekami daudz brīvības.

Apsaimniekots mežs - ekonomiska stabilitāte

Reiņa darbavieta šobrīd ir SIA "Billerud Latvia", kur viņš ir mežizstrādes meistars Vidzemes iecirknī, kas ietver teritoriju no Daugavas līdz Gaujai. Reinis stāsta, ka darbā viņam ļoti palīdz Valsts meža dienestā gūtā pieredze, kas ļauj labi orientēties likumos, arī sarežģītākās situācijās pieņemt pareizus lēmumus. Uzņēmuma SIA "Billerud Latvia" īpašnieki ir zviedri. Firma iepērk cirsma un papīrmalku, sniedz mežizstrādes un augsnes gatavošanas pakalpojumus. Uzņēmumam pašam sava meža īpašumā nav.

Reinim vislabāk patīk darboties savā mežā, tur pats pieņem lēmumu, to īsteno un redz rezultātu. Apmežojot bijušās lauksaimniecības zemes, stādītas meža plantācijas. Īpašumā gar Zaubes upes krastu nelielā platībā ir arī biotops "Boreālais mežs".

Cērtot mežu, saimnieks izmanto izlases cirtes. Nelielie atvērumi paši sekmīgi atjaunojas ar eglēm.

Vaicāju Reinim, kā tad viņš, puiša cilvēks būdams, vēl nav sarūpējis mantiniekus. Reinis pasmaida, ka dzīvesbiedres

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Interesants ir stāsts par mantojumu, kuru vectēvs novēlējis savam vēl mazajam mazdēlam. Īpašumā ir dažāda vecuma un dažādu koku sugu mežaudzes, kas prasa dziļākas zināšanas. "Lejas Tēviņēnos" mežs tiek mērķtiecīgi atjaunots un kvalitatīvi kopts. Piesaisot mežizstrādātājus, tiek veikta cenu aptauja. Pamatā saimnieko ar izlases cirtēm un seko līdzī dabiskai meža atjaunošanas gaitai atvērumos. Paši stāda egles un bērzus, priedēm atļauj ieaugt dabiski. Liels darbs ieguldīts grāvju pārtīrīšanā un jaunu caurteku izbūvē. Rūpējoties par ainavu un bioloģisko daudzveidību, Reinis Picka iesaistās Zaubes upes un tās krastu sakopšanā."

vakance joprojām brīva, un pavisam nopietni saka, ka domā par to, lai meža īpašums paliktu kā dzimtas īpašums.

No saviem medību piedzīvojumiem Reinis stāsta par pīļu medību atklāšanu Nagļu zivsaimniecības dīķos. Ar savu gumijas laivu iebraucis meldros un gaidījis pīļu uzlidojumu. Tās parādījušās negaidīti, pēkšņi, lidojušas pāri mednieka galvai. Sēžot uz laivas malas, mednieks strauji pacēlis bisi, paspējis izšaut, bet nākamajā brīdī spēcīgā bises atsitienu dēļ atradies ar galvu uz leju ūdenī. Laiva apgāzusies, bise un patronas nogrimušas. Labi, ka tajā vietā nav bijis dziļš, Reinim līdz krūtīm. Laivu apgriezis, bisi un patronas izzvejojis, medības turpinājušas.

Ko Reinis gribētu vēlēt pārējiem Latvijs mežu saimniekiem? "Gribētu, lai mēs paši saimniekojam savos mežos. Tas, ka tik daudz mežu Latvijā pieder ārzemniekiem, nav tas labākais variants. Meža īpašums un saprātīga tā apsaimniekošana var būt pamats dzīvei laukos, kas atļauj justies ekonomiski stabiliem. Tāpēc turamies pie meža!" saka Reinis. ■

JURIS PUDELIS

Projekti uz papīra vien nav interesanti

Arnīs Gailis ir pazīstams meža zinātnieks, selekcionārs. Vai augsti novērtētam zinātniekam vērts ņemties pa savu mežu? Arnīs saka, ka ir, jo gandarījuma sajūta, kad saproti – viss ir izdarīts pareizi, esot lieliska! Šovasar Arnīs Gailis piedalījās konkursā "Sakoptākais mežs", prezentējot tajā 17 ha lielu meža nogabalu, kas atrodas, kā mēdz teikt, nekurienes vidū.

Zinātnieks un meža īpašnieks

Arnīs Gailis: "Šajā nogabalā esmu saimniekojis visā tā patībā. Bijušas gan vienlaidu, gan kopšanas cirtes, infrastruktūras uzturēšana un atjaunošana. Konkursa komisija gribēja to redzēt, un man bija ko parādīt. Taču mana sazobe ar mežu sākās jau studiju laikos. Darba gaitas sāku "Silavā", strādāju te jau pat pēdējos studiju gadus. Arī mans diplomdarbs bija saistīts ar objektu, kas bija "Silavas" selekcionāru ierīkots. Tās bija astoņdesmito gadu beigas, nu jau pagājuši vairāk nekā trīsdesmit gadi. Institūtā mani pieņēma ļoti ieinteresēti un pozitīvi. Iedziļinājos selekcijā un strādāju kopā ar doktoru Valentīnu Roni, Imantu Baumani, Jāni Birģeli. Sākumā vairāk pievērsāmies eglei, tad aizgāja arī bērzs un nedaudz arī citi lapu koki. Tā arī turpinu. Pa vidu vēl šo to esmu darījis. Kādus nepilnus divdesmit gadus paralēli nostrādāju Valsts meža dienestā. Veidoju reprodūktīvā materiāla kontroles sistēmu. Tas, protams, bija interesanti, taču arī sarežģīti, jo vajadzēja izprast starptautiskās norises. Tad tomēr izvēlējos palikt pie tā, kas man patik visvairāk – pie zinātnes un pie sava meža.

Manam vectēvam savulaik bija zemes īpašums, kuru izdevās atgūt. Tad arī reģistrēju zemnieku saimniecību "Smiltņieki". Ar lauksaimniecību gan neesmu nodarbojies, bet mežu cenšos apsaimniekot intensīvi, taču ne vienmēr tas izdodas. Bijuši arī tādi gadi, kad daudz visa kā cita un meža lietas palika novārtā. Tagad cenšos darīt vairāk. Tāpēc arī pieteicos konkursam "Sakoptākais mežs".

Turos pie klasikas

Konkursā prezentēju 17 hektārus lielu īpašumu, kas nav mantots, bet iegādāts. Tajā ir tikai mežs. Agrāk bijusi arī lauksaimniecības zeme, bet nu tā aizaugusi. Es to nopirku pirms kādiem desmit gadiem. Ja vēl vecais saimnieks tur bija kaut ko

VIZĪTKARTE

ARNIS GAILIS

- Dzimis 1968. gadā.
- Beidzis LLA Mežsaimniecības fakultāti.
- No 1992. gada stādā LVMI "Silava".
- Pētnieks, selekcionārs.
- Paralēli gandrīz divdesmit gadus strādājis VMD.
- Pats arī apsaimnieko savu mežu.
- Ģimenē divi bērni.
- No zinātnes brīvo laiku pavada savā mežā vai saimniecībā.

darījis, pat kaut ko apmežojis un bērzus iestādījis pusaizaugušā laukā, tad mantnieki nolēma, ka īpašumu neapsaimniekos, bet pārdos. Vieta ir diezgan sarežģīta, tur ir daudz mitrāju. Stāvēja gadus, īpaši neko nedariju, tad sapratu, ka jāķeras klāt. Tur bija jau virs deviņdesmit gadiem vecs bērzs, virs simt gadiem veca egle, kas vēl arvien bija saglabājusies. Nospriedu, ka vajag paņemt to, kas ir izaudzis.

Bērzs bija izeudzis niedrājā un samērā nekvalitatīvs, kā jau trešās bonitātes audzē. Finiera iznākums bija ļoti mazs. Taču egle bija augusi ļoti labi. Viena nogabala mala bija tāda labāka, jau sausais tips. Es nozāgēju to, kas bija izeudzis, nedaudz arī nozāgēju to, kas bija kā plantāciju mežs, respektīvi, ar trīsdesmitgadīgiem baltalkšņiem aizaugusi lauksaimniecības zeme. Tās platības, kas man likās neefektīvi izmantotas, tās es nozāgēju vienlaidu cirtē. Sāku jau atjaunošanu un pavasarī to turpināšu, augsne ir jau sagatavota. Vietās, kur tas būtiski, arī grāvji ir pārtīrīti. Niedrājā jau ir tā, ka vēlā rudenī vai agrā pavasarī jāskatās, vai ar īsiem zābakiem var cauri iziet. Ūdens turas ilgi.

Pārējā īpašumā turos pie Latvijā pierastā, klasiskā apsaimniekošanas veida. Strādāju ar vienlaidu cirtēm, ar atjaunošanu, ar kopšanas cirtēm. Daudzas vietas atjaunoju, mērķtiecīgi stādot, bet tur, kur

labi atjaunojas dabiski, tur skatos: ja mežs ir jau saudzis, tur vairs nav ko plēsties, jāatstāj, ja labi aug, lai aug. Pēc mežizstrādes cenšos atjaunot meliorācijas sistēmas, iztīrīt vecos grāvjus, kas bieži vien veidoti laikā starp Pirmo un Otro pasaules karu, kad ļoti daudz susināja ne tikai mežu, bet arī lauksaimniecības zemes. Lai pats tiktu mežam klāt, sakārtoju arī ceļu.

Cilvēks dzīvo simbiozē ar mežu

Esmu sapratis meža veselības un produktivitātes nozīmi. Vai zinātniekam mežā ir viegli? Tagad tik daudz kas mainās, bet atziņa, ka mežs Latvijā jau ļoti sen apsaimniekots, tā manī nostiprinājusies. Tas vienmēr cilvēkam ir devis gan materiālus mājvietai, gan iespēju strādāt, dzīvot, būvēt kuģus un vēl daudz ko. Tas ir saglabāts un saglabājies. Cilvēks, loģiski darbojoties, ir pilnīgā sadarbībā vai simbiozē ar mežu. Manuprāt, tas ir resurss, kas acimredzami atjaunojas un ko var atjaunot. Tālāk jau selekcijas un zināšanas par kokaugu veselī-

bu, tas jau dod iespēju mums atjaunošanu veikt daudz efektīvāk. Varam izaudzēt to, kas mūs vairāk interesē. Ja mēs spējam ar savām selekcijas zināšanām resursu apjomu palielināt, tad iegūst visi.

Vai uz kokiem mežā skatos kā dakteris uz cilvēkiem? Noteikti. It īpaši, plānojot kopšanas cirtes, es vēroju, kā katrs koks izskatās. Ja redzu pazīmes, ka tam ir vai nu trupe, vai vēl kas, tas nav ne tik skaists, ne tik zaļš kā apkārtējie koki, tad ir jāpaņem laikus ārā.

Vienam kokam metas trupe, bet otram turpat piecus soļus tālāk nemetas. Tas varētu būt arī ģenētiski noteikts, ka ir koks, kuram ir lielāka rezistence. Tas spēj cīnīties jeb atvairīt to trupes sēni. Tā vienkārši netiek tam iekšā. Līdzīgi kā cilvēki, cits slimo katru gadu, bet cits neslimo. Daudzveidība ir jebkuras sugas izdzīvošanas pamatā.

Ja tā nebūtu, tad pie viena kaitīgā organisma vai viena patogēna visa suga arī iznīktu. Līdzīgi kā bija beidzamos gados

ar ošiem. Ir tikai atsevišķi ošu eksemplāri, kas spēja pretoties. Tas nozīmē, ka tā suga jau ir apdraudēta. Ja īpatņu paliek pavisam maz, tad tie vairs nespēj pilnvērtīgi vairoties. Tomēr izskatās, ka beidzamos gados oša miršana ir piebremzējusies.

Jādomā, kā pielāgoties klimatam

Saprotot, ka ekstrēmisms palielināsies, kas stiprie vēji būs biežāki, gluži kūdreņi egli nevajadzētu stādīt.

Protams, tādā bagātā kūdreņi egle aug ļoti labi. Jo tā vecā egļu audze, kas man bija, kur egles bija augušas 110 gadus, tur bija vairāk nekā 400 kubikmetri no hektāra. Egle aug ļoti labi kūdras augsnē, bet stabilitātes risks ir liels.

Kādi būtu vēl varianti? Kūdrā piemērots ir melnalksnis, bērzs nebūs tik veiksmīga izvēle. Šopavasār niedrājā stādīju melnalksni. Priede, protams, ir noturīgāka kūdras augsnēs, taču tie saucamie platlapju kūdreņi jeb dumbrājs ir priedei par treknu.

Jā, man kūdreņi eglei bija 400 kubikmetri. Tās egles bija pārdzīvojušas 1967.–1968. gada lielās vētras. Toreiz gan tā bija vēl pusaugu egle. Es, protams, tā uzmanīgi skatījos un staigājot redzēju, ka tur jau lielie koki sāk kalst, tāpēc arī izlēmu, ka beidzot ir jāpaņem. Šķiet, ka tai mežaudzei viens stūrītis bija kādā 90. gadu vētrā nopūsts. Tas nebija pat izvākts. Tur tagad ir virsū jau 20 gadus veca egļu jaunaudze un apakšā tas gāziens arī ir saskatāms. Interesanti, ka tur arī pa vidu bija kāda apse, kāds ozols. Ozolus es atstāju, protams, kā ekoloģiskos kokus. Ar apsēm jābūt uzmanīgam. Tās, kad gāžas, ņem arī citus kokus līdzī. Jā, tās apses ir milzīgas.

Kad gribu, tad cērtu - tas būtu loģiski

Šajā 17 hektāru īpašumā es pats neko neesmu apmežojis. Tur jau viss bija vai nu noticis dabiski, vai iepriekšējais īpašnieks bija iestādījis. Citos īpašumos es tomēr arī kaut kur iestādu jaunu mežu, bijušajās lauksaimniecības vai cita lietojuma veida

zemēs, kas šobrīd ir kā mežu plantācijas. Kad tu griebi, tad tu vari cirst. Tas man liekas ļoti loģisks risinājums. Ja paskatās, piemēram, tepat drusku uz ziemeļiem, somiem nav šo ierobežojumu, vienalga visi meži nav nocirsti. Īpašnieks tomēr domā,

VIEDOKĻI

- **RITA BENTA**, eksperte: "Ļoti sarežģīts meža īpašums, jo tajā ir smagi meža augšanas apstākļi. Tādēļ liels darbs jau ir ieguldīts un vēl jāiegulda infrastruktūras – meliorācijas grāvju un ceļu – sakārtošanā. Meža īpašnieks ļoti lielu vērību velta augstvērtīgu mežaudžu veidošanai, veicot atjaunošanu ar selekcionētu materiālu, kā arī jaunaudžu un vidēja vecuma mežaudžu kopšanu, ko aprūpina nenormāli lielais pārnodžu blīvums."

- **AIVARS TAURINŠ**, kompleksa "Zilie kalni" attīstības aģentūras direktors: "Pašvaldību savienības padomnieces lauku attīstības jautājumos Sniedzes Sproģes laipni aicināts, kā Ogres novada pārstāvis pievienojos konkursa "Sākotālais mežs" vērtētāju pulciņam, apmeklējot novadnieku mežus. Klausoties Arņa Gaiļa mierīgajā, lietišķajā un strukturizētajā stāstījumā, bija jaušamas viņa – meža zinātnieka – gadiem krātas bagātas zināšanas. Isi rezumējot – izcila, profesionāla meža apsaimniekošana. Par to mūsu novadam lepnums un prieks."

kad un ko cirst un cik daudz. Nav tā, ja var cirst visu, tad visu nocērt. Es domāju, ka pie mums jau arī šobrīd daudzi lieli mežu apsaimniekotāji intensīvi rēķina, kāda peļņa būs šogad, kāda nākotnē. Jādomā par attīstību, nevis to, kā paņemt vienreiz. Parasti cenšos tādas mazas, atsevišķas ciršanas netaisīt, vairāk koncentrējot visu kopā un apvienojot. Tas, protams, no loģistikas puses ir vienkāršāk. Tagad arī šajā īpašumā pēc kopšanām kaut ko jau tie negaisi un vēji izgāzuši vai nolauzuši. Tā kā tuvumā nekādas darbības nav, tad pilnīgi nelietderīgi ir vest atsevišķi uz turieni tehniku dažu koku dēļ, ņemot vērā, ka tas ir tālu no pārējiem. Tie tur paliks dabas vajadzībām. Tuvumā arī nav nevienas mājas, neviena kaimiņa, kam varētu atdot malkai kaut vai pāris kokus. Tas ir diezgan pamests nostūris.

Un tomēr – tā praktiskā darbošanās mežā dod gandarījumu. Tu redzi, ka kaut kas ir izveidots, kaut kas paliks. Ar projektiem tikai uz papīra es nespētu darboties, jo zūd gandarījums redzēt, kā mežs aug un veidojas.

Patiesībā mežs aug ātri

Man ir divi bērni. Ar puiku kopā šogad stādījām. Viņš man arī iepriekš ir palīdzējis. Protams, ja sanāk daudzas lielas stādīšanas, tad meklēju stādītājus. Šajā pavasarī mums nebija daudz, kādi pāris hektāri. Tad tos mēs stādījām divatā pa sestdienām un pa pievakarēm.

Tagad puika var skatīties, kā aug viņa stādītais mežs. Patiesībā jau mežs aug ļoti ātri. Es jau esmu retinājis savus stādītos mežus. Nav tā, ka mežs ir tikai mazbērniem. Meži jau, protams, ir bērniem, bet arī pats jau kaut ko redzu un varu dabūt.

Tādas negatīvākās sajūtas mežā visbiežāk ir saistītas ar kaut kādiem bojājumiem. Visbiežāk tie ir dzīvnieku nodarīti bojājumi. Notrīti ragi, protams, tie var būt atsevišķi koki. Cūkas pavasara stādījumu ir izrakušas vienlaidu platībā, tur vispār vairs

nekas nav palicis. Var stādīt par jaunu vai nestādīt, jo neviena stāda vairs nav. Iespējams, meklējušas maijvaboles, iespējams, kaut kādas saknes. Briežu vai stirnu nokostie, kas nekādi nespēj dabūt augšanas tempu. Apkostas egles ilgi stāv tā vietā, lai pāris gados jau būtu manā augumā.

Cūku postījumus neesmu vēl atjaunojis. Ja platība šogad atkal būs pārrakta, tad varbūt nav vērts tur iet. Bet, ja cūkas vairs to vietu neaiztiek, atstāt tukšumu es arī īsti neredzu pamatojumu.

Vai cūku mēris varētu palīdzēt? Visu laiku jau tas ir mums blakus, bet vienlaikus cūku populācija tomēr sadzīvo ar to

pietiekami labi. Visu laiku atrod kritušās, bet arī dzīvās ir. Arī mednieki tās medī, nav tā, ka nav vairs nekā. Cūku bari tāpat pārvietojas diezgan lielā teritorijā, un nevar zināt, kurā brīdī viņi tur ieklist.

Man katrā ziņā ir priecīgi paskatīties uz šiem stādītajiem mežiem, it īpaši tādiem, kurus es apciemoju retāk. Atnāc un redzi, cik ļoti mežs ir izaudzis un cik tas labi aug. Teikšu godīgi – jau tā pirmā retināšana savā mežā ir gandarījums, ka tas ir izaudzis. Tas nozīmē, ka viss bijis izdarīts un ir izdarīts pareizi." ■

ANITA JAUNBELZERE

Kur nevar citādi, jāstāda mežs

Pirmais meža īpašnieks, pie kura augustā aizbrauca konkursa "Sakoptākais mežs" žūrija, bija Harijs Zentelis, kurš Naudītes pagastā apsaimnieko 70 ha meža. Meža īpašnieks vērtētājiem prezentēja ar bērziem apmežotu 14 ha lielu audzi, kas izveidota uz neizmantotas lauksaimniecības zemes.

Ciņā ar krūmiem un bebrim uzvarēts

Grāvju atjaunošanā un meliorācijas sistēmas izveidošanā ieguldīts daudz darba. Tagad no 19 bebru mājām īpašumā vairs nav nevienas. Harijs smeļ, ka esot pierunājis bebrus pārcelties uz citurieni. Tomēr pats grūtākais visā šajā procesā esot saprast, kā un uz kuriem ūdeni aizvadīt.

Viņa moto – kur nevar citādi, jāstāda mežs. Tā nu Harijs Zentelis apmežojis katru savas labības laukiem nepiemērotās zemes stūrīti, pat tad, ja tas bijis vien 0,1 ha liels un ja tā ir vieta, kur ar tehniku iebraukt nevar un viss jādara ar rokām. Ir arī vietas, kur jaunais mežs stādīts uz pacilām.

Ar mežu bijis saistīts jau sen, vēl pirms atmodas, kad ziemās strādājis meža brigādēs, bet vasarās – celtniecībā. Pārmaiņu laikos lielāko likmi licis uz mežu, izveidojis savu brigādi un snieguši meža īpašniekiem pakalpojumus gan meža zāģēšanā ar motorzāģi, gan kopšanā.

H. Zentelis: "Tā arī es paliku pie meža, jo meža darbi man padevās un patika. Kad iestājāties Eiropas Savienībā un sāka maksāt platību maksājumus, sakopu arī savu neizmantoto lauksaimniecības zemi. Nekāda dižā jau nebija, plēsu ārā krūmus un raku grāvjus. Vietās, kas lauksaimniecībai nebija piemērotas, stādīju mežu. Viegli negāja. Zvēri postīja stādījumus ārā. Gāja kā jau pa džungļiem, taču pamazām zemi atkarāju. Ideja ir tāda – tur, kur nevar būt lauksaimniecības zeme, tur jābūt mežam. Tagad sirds mierīga, jo visi pleķīši apmežoti. Ciņā ar grāvjiem, bebrim un krūmiem uzvarēts. Tas, kas bija cērtams, ir nocirsts, atjaunots un izkopts. Viss aug pa jaunu. Pēc divdesmit pieciem gadiem alkšņu audzi cirtīšu otro reizi. Tur sanāks gan tara, gan malka. Ir arī bērzaudzes, kurās kopšanas cirtēs iegūto koksni var nodot kā finieri jaunajā "Latvijas Finiera" rūpnīcā.

VIZĪTKARTE

HARIJS ZENTELIS

- Dzimis 1954. gadā.
- Izmācījies par celtnieku.
- Strādājis gan celtniecības, gan meža brigādēs.
- Apsaimnieko 70 ha meža.
- Ir divi dēli, meita un četri mazbērni.

Grīdas no paša meža

No saviem mežiem izzāģēju oša un ozola koka dēļus un uztaisīju grīdas dēļus. Toreiz vēl pat par jaunu māju nedomāju, un nostāvēja tie gandrīz desmit gadus, bija izžuvuši, ka skan, un es pats savā jaunajā mājā no tiem ieliku grīdas. Prieks pa tādu grīdu staigāt. Arī no sava meža melnalkšņiem izzāģēju dēļus un liku tos mājās kā grīdas saviem pasūtītājiem. Tā mani melnalkšņi ieguva pievienoto vērtību. Sīkums, bet patīkami.

Arī savai meitiņai, kad tā vēl bija maza, mācīju stādīt mežu. Protams, ka diezko bērnam tas nepatika, prasīja visu laiku: kāpēc to vajag, priekš kam jāstāda? Pagāja gadi desmit, vienos Ziemassvētkos: tēti, mums vajag eglīti! Nu labi, braucam uz mežu, kuru pati kādreiz stādījusi, un izvēlamies eglīti. Redzēju, ka meita uz mežu, kas jau krietni paaudzies, skatās pavisam citādi un ka rotāt pašas stādītu eglīti – tas bija kas īpašs.

Nupat nosvinēju apaļu dzīves jubileju un nolēmu, ka ar meža darbiem ārpus sava īpašuma vairs neņemšos. Vai man no rīta gribas pagulēt ilgāk? Nē, miegs nenāk. Tāpēc jau man patīk tie meži, ka četros piecelies un piecos jau esi mežā. Vakarā gan, kad ir astoņi, pusdeviņi, tad man iestājas pamatīgs lūziens. Laikam esmu piedzimis nepareizā laika joslā.

Tās vētras nāks atkal

Kopju arī piemiņas vietu notikumiem, ko mūsu tauta piedzīvoja 1944. gada

vasarā, kad daudzi tūkstoši latviešu, bēgot no sarkanās armijas, devās Auces virzienā uz Rietumiem un vairs nekad savā dzimtenē neatgriezās.

Tas ir no vectēva mantotajā īpašumā, ko padomju laikā apsaimniekoja kara mežniecība, tur bija tāds kā poligons, brauca ar tankiem un ceļa uz mājām tur vairs nebija. Dobeles–Auces ceļa malā bija vecās Nau-dītes skolas vieta. Tur arī, dzenot ceļu, izrakām lielu akmeni un nospriedām, ka tas jāuzstāda kā piemiņas zīme visam tam, kas noticis. Akmeni iekalām citātu no mana sievastēva, publicista un žurnālista Gunāra Birkmaņa grāmatas "Vasara, kurā salūza likteņi". Grāmata beidzas ar vārdiem: "Krievu iekarotāju nodarītais posts Nau-

dītes zemnieku dzimtām un zemei nav ne izstāstāms, ne saskaitāms. Tas, kas sākās liktenīgajā 1944. gada vasarā, turpinājās garus un ilgus piecdesmit gadus. Lai to atceras un zina tie, kas šajā pamestībā reiz lidīs jaunus lidumus, cels mājas un lolos cerīgus nākotnes sapņus."

Puķu dobjū tur nav, bet zāli nopļauju un, ja kas nomests, savācu. Kad uzplauka Pokaiņi, tad ļoti daudzi uz Pokaiņu mežu brauca gan ar riteņiem, gan mašīnām un tur piestāja. Tad arī šī piemiņas vietīņa bija topā. Uztaisīju laukumiņu, kur mašīnām piestāt, lai nav jāstāv uz ceļa. Salīku klucīšus, kur piesēst pusdienlaikā. Tas nu ir mans apsaimniekošanas objekts mūža garumā, ko mantos arī bērni.

Mans dēls nosaukts vectēva Roberta vārdā, kuram kādreiz atgūtais īpašums piederēja. Dēls tikko atgriezies no Šveices, kur dzīvoja astoņus gadus, jo grib, lai viņa meitiņa aug latviskā vidē.

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Kvalitatīvās mežaudzes apliecina mērķtiecīgu, ilglaicīgu un profesionālu darbu. Īpašnieks jau saplānojis kopšanas laikā iegūto kokmateriālu realizāciju. Acij tikamas arī mežaudžu ainavas, kas veidotas zemākajās vietās, atstājot ozolu un melnalkšņu pudurus, dažādojot tos ar eglītēm. Īpašs ir Harija stāsts par cīņu ar bebrim, pēc kuras vesela bebru zemūdens pilsēta pārcēlusies citur. Savā meža īpašumā Harijs izveidojis un uztur piemiņas vietu notikumiem, kas pirms gadiem astoņdesmit salauza daudzus liktenus. Piemiņa mums palīdz noturēties šodien."

Es lieku cerības, ka viņš varētu būt mantinieks "Pumpuru" zemei. Cenšos sakārtot visu tā, lai uz šīs zemes būtu patīkami uzturēties. Vai man tas izdosies? Nezinu, jo pēc lielās vētras Jūrmalā, kur dēls irē māju, gīmeņi atgriešanās prieks mazliet noplacis.

Arī es esmu nedaudz sabijies, jo tās vētras nāks atkal. Bērzi, kas pēc gadiem trīsdesmit būs sagaidījuši nopietna finiera vecumu, tie taču vienā brīdī var pārvērsties malkā. Vējš pāris stundās var nopostīt visu, atstājot vien skalus.

Pasaule mainās, un mums tā jāpieņem, kāda ir. Visam, kas saistīts ar datoru, es netieku līdzī, taču mana sieviņa Igita ir IT speciāliste. Viņa testē programmas un palīdz man grāmatvedības lietās. Sieviņai arī patīk ņemties pa zemi, dārzā mums vairāki simti dažādu šķirņu rožu. Tās zied ilgi." ■

ANITA JAUNBELZERE

Brīvā konkurencē ar papildu bonusu

Meža konsultāciju pakalpojumu centra darbs atkal rit intensīvi, jo pauze, ko izraisīja atbalsta perioda maiņa, beigusies. Līdzīgi kā meža dienestā arī konsultāciju centrā darba apjoms ir audzis, bet strādājošo skaits jūtami lielāks nav kļuvis. "Neatkarība no budžeta dod brīvību, bet līdzīgi nes spriedzi, kas visu laiku liek attīstīties," secina MKPC direktors Raimonds Bērmanis.

Paveikt izdevies visu plānoto

Raimonds Bērmanis: "Kopš aizvadītā gada rudens esam atgriezušies pie saviem agrāk ierastajiem darbiem. Atkal organizējam intensīvas apmācību grupas, seminārus un pieredzes braucienus.

Nupat arī mednieku kolektīviem organizējam mācības saistībā ar medijamo dzīvnieku veselības stāvokļa novērtējumu. To veicām sadarbībā ar Pārtikas un veterināro dienestu.

Joprojām aktuāli ir meža dzīvnieku nodarītie postījumi jaunaudzēm. Neesmu dzirdējis, ka kāds meža īpašnieks teiktu, ka to kļūst mazāk. Tāpēc šo tēmu vienmēr iekļaujam savos apmācību semināros, jo tā meža īpašniekus interesē. Visefektīvākais veids, kā šo problēmu risināt, ir medības. Tā arī mēs sakām – meža saimniekam pašam jākļūst par mednieku un jāiestājas vietējo mednieku kolektīvā. Tad rodas savstarpēja izpratne un rezultatīva sadarbība.

Esam atsākuši pieredzes apmaiņas braucienus pie meža īpašniekiem tepat Latvijā un arī ārzemēs. Bijām Somijā, Vācijā, Itālijā un vēl dosimies uz Portugāli. Visu plānoto izdevies sekmīgi realizēt. Arī pieredzes apmācību braucienu mūsu pašu darbiniekiem. Tajā piedalījās arī pārstāvji no diviem kooperatīviem: "Mūsu mežs" un "Mežsaimnieks". Apmācības norisinājās Čehijā, Prāgas Dabaszinātņu universitātes Mežsaimniecības un koksnes zinātņu fakultātē. Apmācību laikā noklausījāmies lekciju ciklu par meža ekonomiku un apskatījām objektus mežā.

Aktīvo klientu pulks aug

Ar Valsts meža dienesta strukturālajām pārmaiņām mums parādās aizvien jauni klienti, kuriem nepieciešamas konsultācijas, cirsmu novērtējums, meža īpašumu apsekojums.

Par saviem pakalpojumiem mēs stāstām un vēlamies, lai šī informācija sasniegtu tos, kuriem tas ir vajadzīgs. Ir klienti, kuri sākotnēji vēlas tikai konsultāciju, bet, kad uzzina par apmācībām un pieredzes braucieniem, iesaistās un sadarbojas aktīvāk, un mūsu klientu pulks aug. Šeit mēs atšķiramies no kolēģiem lauksaimniekiem, kuru klientiem padoms, atbalsts vai kāds pakalpojums nepieciešams gandrīz katru mēnesi, kamēr nelielu meža platību īpašniekam padoms vajadzīgs varbūt reizi piecos gados. Daudzās vietās esam vienā ēkā, zem viena jumta ar Valsts meža dienestu, un tā darbinieki meža īpašniekiem iesaka vērsties pie mums. Cilvēkiem ērti, nav nekur tālu jāmeklē, un Valsts meža dienesta funkcijas tiek skaidri nodalītas no tiem pakalpojumiem, ko sniedzam mēs.

Laiks, kad maksās par oglekļa piesaisti, ir tuvu

Turpinām attīstīt pagājušajā gadā uzsāktu darbu pie oglekļa piesaistes kalkulatora. Šis sadarbības projekts ar mežzinātnes institūta "Silava" zinātniekiem noslēgsies nākamajā gadā. Vēlamies izveidot īpašu praktiski lietojamu programmu, kas ļautu redzēt, kā mainās oglekļa un SEG emisiju bilance konkrētā meža platībā, veicinot papildus oglekļa sekvestrāciju jeb

piesaisti. Pēdējā gada laikā esam paveikuši daudz. Šis kalkulators ir izveidots un funkcionē, bet vēl arī daudz darāmā. Ir lietas, par kurām, projektu uzsākot, mēs pat neiedomājāties. Nebijām domājuši programmā ievadīt kartogrāfisko materiālu. Gribējām izmantot publiskotos Meža valsts reģistra datus par konkrētu īpašumu, bet vēlāk sapratām, ka būtu labi to atspoguļot arī kā mežaudžu plānu, kā kartogrāfisku materiālu, kurā savukārt ērti būtu pārredzēt plānoto saimniecisko darbību kādam periodam, piemēram, pieciem gadiem. Tas ļautu sasaistīt mežsaimnieciskās darbības plānu ar oglekļa piesaisti. Meža īpašnieks, plānojot savu darbību, varētu sekot līdz oglekļa piesaistei viņa meža platībās.

Jau šobrīd ir skaidrs, ka pēc mežaudzes nozāģēšanas koksnes izmantošanā rodas oglekļa dioksīda emisijas, veidojot negatīvu kopējo bilanci. Izteikti tas ir īpašumos, kur uzreiz pirmajā piecgadē ir liels nocērtamās koksnes apjoms. Pirmajā un arī turpmākajās piecgadēs tur veidojas negatīva oglekļa piesaistes un SEG emisiju bilance, kas kompensējas tikai pēc ilgāka laika, pieaugot oglekļa piesaistes apjomiem. Tas kompensē sākotnējo emisiju un vēlāk, jo īpaši audzējot kvalitatīvu mežaudzi, piesaiste to var pārsniegt. Esam šajā programmā ielikuši arī meža attīstības plānošanu, kā to bijām iecerējuši. Ir iekļauts arī tāds pasākums kā lauksaimniecības zemēs stādītas koku rindas vai meža puduris. Tas nemaina zemes izmantošanas mērķi un statusu – tā joprojām paliek lauksaimniecībā izmantojamā zeme kā sava veida agromežsaimniecības sistēma. Tas palīdzētu lauksaimniekiem papildus palielināt oglekļa piesaisti un sasniegt klimata neitralitāti.

Iespējams, tas tuvākajā laikā arī parādīsies kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajā plānā. Tas būs viens no subsīdiju veidiem, uz ko lauksaimnieki varēs

Mūsu darbinieki
pietiekami
augstu novērtē
brīvo darba laika
plānojumu,
iespēju reizēm
darbu apvienot
ar citām
aktivitātēm, darbu
mežsaimniecībā
un gandarījumu,
ko sniedz
sadarbība ar meža
īpašniekiem.

pieteikties. Šobrīd papildu nosacījumi, ka gar ūdenstecēm ir jāsauglabā neapstrādāta josla un tamlīdzīgi. Stādot šajās teritorijās kokus, iespējams nodrošināt papildu oglekļa piesaisti, un tas būs ieguvums. Tomēr jāapzinās, ka šādi lauksaimnieciskā ražošanā izmantojamā platība samazināsies. Interesanti, ka projektam pievienojusies aitu audzētāji, jo šim saimniekošanas veidam nepieciešams papildu noēnojums dzīvniekiem, ko var sniegt meža puduri vai koku rindas. Saimniecības, kas audzē aitas, jau būtībā pie šāda saimniekošanas veida ir nonākušas, un tagad tas varētu būt papildu ieguvums.

Laiks, kad meža audzētāji varētu nākotnē saņemt atlīdzību par oglekļa piesaisti, ir pavisam tuvu, un varbūt jau kāds Latvijā ir pirmo maksājumu par piesaistītājam

emisijām saņēmis. Tas šobrīd pasaulē ir tāds pavisam neskaidrs jautājums, kurā Eiropa kā pionieris mēģina nospraust ceļu. Oglekļa piesaiste šobrīd ir dzinējspēks, kas virza politiskos uzstādījumus, un, ja Eiropa saglabās Zaļo kursu un prasību pēc klimata neitralitātes, teiksim, pēc trīsdesmit gadiem, tas virzīs tālāk uz priekšu oglekļa tirgu. Ja Zaļais kurss sabremzēsies vai pat apstāsies, samazināsies pieprasījums pēc oglekļa kredītiem. Ja šāds politiskais uzstādījums tiks atcelts, tad, visticamāk, nepieciešamība pēc šāda oglekļa tirgus varētu nebūt tik aktīva. Jau šobrīd meža īpašniekiem par šo tēmu ir interese.

Gaidās par atbalsta pieaugumu

Joprojām aktuāli ir Eiropas Savienības atbalsta maksājumi gan jaunaudžu retināšanai, gan meža ieaudzēšanai, gan apmežošanai. Ir tādas gaidas, ka šie maksājumi varētu palielināties. Latvija šādu projektu Eiropas institūcijās ir iesniegusi. Tāpēc daļa meža īpašnieku šobrīd nogaida, lai pieteiktos atbalstam jau ar lielāku maksājumu. Mežā dažu mēnešu laikā nekas būtiski neizmainās. Pēdējās pieteikšanās kārtas liecināja, ka meža īpašnieki vairs tik aktīvi atbalsta programmām nepiesakās, jo inflācija skārusi arī mezsaimniecisko pakalpojumu izmaksas.

Arī mūsu iestādes darbības izmaksas ir pieaugušas. Tas neattiecas tikai uz auto-transportu vai telpu uzturēšanu. Mūsu cilvēki daudz laika pavada mežā, un pieaug spiediens uz darba samaksu. Te mēs esam pilnīgi brīvā konkurencē. Speciālisti, kuri pie mums strādā, ar savām zināšanām un prasmēm pilnībā atbilst darbinieku kvalifikācijai strādāt Valsts meža dienestā, "Latvijas valsts mežos" vai privātās meža apsaimniekošanas kompānijās. Te mums jāmeģina atrast tos papildu bonusus, kas ļautu saglabāt savu speciālistu kodolu. Ir jau ļoti svarīgs tas patikamais tinkšķis te-

lefonā, kas vēsta par algas ieskaitīšanu, tomēr tas nav vienīgais faktors.

Pirms dažiem gadiem mērķtiecīgi veicām darbinieku aptauju, lūdzot atklāt savas darba izvēles prioritātes. Skaidrs, ka bez atbilstošas darba samaksas nekas nenotiek, bet tā nav vienīgā svarīgā lieta. Mūsu darbinieki pietiekami augstu novērtē brīvo darba laika plānojumu, iespēju reizēm darbu apvienot ar citām aktivitātēm, darbu mezsaimniecībā un gandarījumu, ko sniedz sadarbība ar meža īpašniekiem. Ir patīkami apzināties, ka tevis sniegtā informācija, padoms, konsultācija tiek augstu novērtēta no meža īpašnieka puses.

Mūsu iestādes ieņēmumu un izdevumu struktūra ir tāda, ka valsts budžeta finansējuma vispār nav. Savā ziņā tā ir neatkarība. Ja projektu un aktivitāšu intensitāte samazinās, kā, piemēram, tas notika pagājušajā gadā, pašiem jāraugās, kā iztikt un izdzīvot. Valsti nākamajiem gadiem plānotie taupības pasākumi tiešā veidā mūs neskar, bet ir lietas, kas uz mums attiecas kā uz valsts kapitālsabiedrību.

Pēdējos gados meža nozare Latvijā lielā mērā nonākusi pretējās pozīcijās ar vides aizsardzības institūcijām. Ja paraugāties no Eiropas kopējās lauksaimniecības politikas stratēģijas plāna attiecībā uz konsultācijām, apmācībām, pieredzes braucieniem – dabas un vides saglabāšanas tematika ir viena no šo pasākumu prioritātēm. Latvijā savstarpējā sapratne starp ministrijām šajā ziņā nekāda spoža nav. Tomēr, raugoties uz pēdējām rosinātajām izmaiņām koku ciršanas noteikumos un meža inventarizācijas regulējumā, manuprāt, mēs ejam virzienā, kas paredz liberālākus meža apsaimniekošanas noteikumus un vienlaikus mazāku birokrātiju. Tas meža īpašniekiem ir labs signāls." ■

ANITA JAUNBELZERE

"Čiekurs" – labākais meža konsultants

Meža konsultāciju pakalpojumu centra projektu vadītāja Līga Solosteja saņēmusi titulu "Labākais meža konsultants". Nu jau otro gadu viņa ir izdevuma "Čiekurs" redaktore un avīzītes tirāža aug. "Čiekurs", kurā saplūst meža īpašnieku pieredze un meža konsultantu zināšanas, ir lielisks padomdevējs situācijās, ar kādām jāstopas meža saimniekiem.

Raksts - sava veida menedžments

Līga Solosteja atzīstas, ka brīdī, kad viņai pirmo reizi bija jāķeras pie avīzes maketa sagatavošanas un virzīšanas uz tipogrāfiju, priekšstats par visu ar to saistīto "virtuvi" nav bijis nekāds. Tomēr izdevies. Sarmīte Grundšteine, kurai pieder ideja par avīzītes izdošanu un kura to visu bija darījusi jau divdesmit gadus, esot sacījusi: "Redzu, ka varu "Čiekuru" nodot tavās rokās!"

Līga uzsver, ka sarunas ar meža īpašniekiem vienmēr ir interesantas: "Viņos ir kaut kāda burvība. Viņi ir atvērti, ir gatavi dalīties ar savu pieredzi, zināšanām, ielaiž savā īpašumā, visu parāda, pamāca un atklāj arī savas kļūdas un neveiksmes. Es par to esmu bezgala pateicīga, bet saimnieks vēl pacienā un uzdāvina kaut ko no paša nomedītā vai pagatavotā."

Par avīzes tapšanu Līga stāsta: "Mūsu kolēģos uzkrāta milzīga zināšanu un pieredzes bagāža, un katrs ir gatavs ar to padalīties. Viegļāk gan padodas runāšana – stāstīšana, rādīšana, bet ne vienmēr rakstīšana. Reizēm lūdzu man visu izstāstīt, es to piefiksēju. Nonākt līdz rakstam, tas ir sava veida menedžments. "Čiekurs" ir kopdarbs.

Savā izdevumā reklāmas neliekam. Nestāstām par to, cik viena firma labāka par citām. Pastāvam, lai informētu un sniegtu profesionāli izvērtētus padomus. Materiālu netrūkst. Kad iznāk izdevuma kārtējais numurs, man krājumā jau iestrādes nākamajam. Reizēm pat domāju, ka jātaisa pielikums, jo apsolīts ir, bet vietas publikācijai nav."

"Čiekurs" - manas dzīves pagrieziena punkts

L. Solosteja: "Es nāku no lielas piecu bērnu ģimenes. Mans tēvs Juris Jumītis strādāja meža nozarē, un mežs jau kopš bērnības vienmēr bijis man līdzās. Tēvs ir

VIZĪTKARTE

LĪGA SOLOSTEJA

- Dzimusi 1988. gadā.
- Beigusi LLU Meža fakultāti.
- Desmit gadus strādājusi Jelgavas novada pašvaldībā.
- Kopš 2022. gada – projektu vadītāja Meža konsultāciju pakalpojumu centrā.
- Izdevuma meža īpašniekiem – "Čiekurs" – redaktore.
- Saņēmusi titulu "Labākais meža konsultants".
- Ģimenē ir trīs bērni.
- Patik dejojot un spēlēt volejbolu.

bijis daudzos amatos, tostarp LVM Zemgales mežsaimniecības izpilddirektors, bet pēdējais pirms došanās pensijā bija LVM Meža infrastruktūras Zemgales reģiona vadītājs.

Es strādāju Jelgavas pašvaldībā jau studiju laikā, taču pienāca brīdis, kad vēlējos jaunu izaicinājumu. Atnācu uz Meža konsultāciju pakalpojumu centru par mežsaimniecības projektu vadītāju. Te arī iepazinos ar Sarmīti Grundšteini. Viņa un mans tētis ir kursabiedri. Arī tas mūs abas satuvināja. Sarmīte jau bija sagatavojusi un izdevusi 80 avīzītes "Čiekurs", gatavojās doties pelnītā atpūtā un meklēja, kurš varētu iesākt turpināt. Nu ir pagājis gads, kopš avīzes veidošana pilnībā ir manās rokās. Man ir idejas, ko vēlos pakāpeniski īstenot, bet apzinos, ka tas jādara uzmanīgi, lai saglabātu to, kas avīzē jau ir iestrādāts. Mums ir pāris konsultantu, kuri regulāri raksta. Tagad mēģinu šajā procesā iesaistīt arī pārējos. Plaši izmantojam attālinātas komunikācijas iespējas. Stāstām par katru mūsu iestādes nodaļu, tās cilvēkiem un pakalpojumiem, ko viņi piedāvā.

Avīžu kaudzīte pazūd ātri

Meža fakultātē mēs arī izveidojām "Čiekura" stendu, lai jaunieši pamana, ka esam

interesanti. Studenti gan saka, ka uz papīra drukātu avīzi nelasot, bet iepazīstoties ar to elektroniskā formātā. Tomēr gan Zemkopības ministrijā, gan Meža fakultātē noliktā avīžu kaudzīte pazūd ātri. Izdevums tiek gatavots Valsts lauku tīkla pasākumu ietvaros, izdots četras reizes gadā un drukāts 5000 eksemplāru metienā. Pie lasītājiem tas nonāk gan drukātā formā, gan elektroniski.

Drukātā formā "Čiekurs" pieejams MKPC un LLKC centrālajā birojā Ozolniekos, Rīgas ielā 34, kā arī MKPC un LLKC reģionālajās nodaļās, Valsts meža dienestā – Rīgā, 13. janvāra ielā 15, un mežniecībās, kā

arī sazinoties ar MKPC nodaļu speciālistiem. Izdevumu iespējams arī pasūtīt VAS "Latvijas Pasts" izdevumu abonēšanas sistēmā un saņemt pastkastītē kopā ar "Lauku Lapu" kā pielikumu četras reizes gadā.

Elektroniski izdevumu izsūtām mūsu klientiem – meža īpašniekiem un sadarbības partneriem. Ja arī jūs vēlaties būt informēts par mežsaimniecības nozares jaunumiem, piesakieties izdevuma "Čiekurs" abonementam elektroniski: www.mkpc.llkc.lv labajā stūrī sadaļā "Piesakies jaunumiem".

Manā darbā priecīgākais notikums vienmēr ir jauna numura iznākšana. Atveru no tipogrāfijas atvesto avīžu kasti un izņemu vēl pēc krāsas smaržojošu eksemplāru – tā ir lieliska, pat grūti aprakstāma sajūta. Šādi priecīgi brīži man ir četras reizes gadā. Ir emocijas un motivācija darbu turpināt. Ir arī patīkami, ja kāds lasītājs uzraksta komentāru vai piezvana un pastāsta par saviem iespaidiem." ■

VIEDOKLIS

• **Raimonds Bērmanis**, MKPC direktors: "Ir liels prieks, ka ir izdevies turpināt avīzes izdošanu, ienesot tajā daudz jauna. Līga šajā darbā iesaista mūs visus, un esam pat pozitīvi pārsteigti – nezinājām taču, ka starp kolēģiem ir arī tik labi rakstītāji."

ANITA JAUNBELZERE

Apālo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim

Meža konsultāciju pakalpojumu centrs sadarbībā ar Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūtu veic apaļo kokmateriālu cenu monitoringu. Var secināt, ka laikā no 2024. gada janvāra līdz septembrim koksnes tirgū ir novērojamas apaļo kokmateriālu cenu svārstības ar tendenci tām palielināties, izņemot atsevišķus gadījumus, kur salīdzinājumā ar 2023. gada tendencēm apaļo kokmateriālu cenas turpina samazināties.

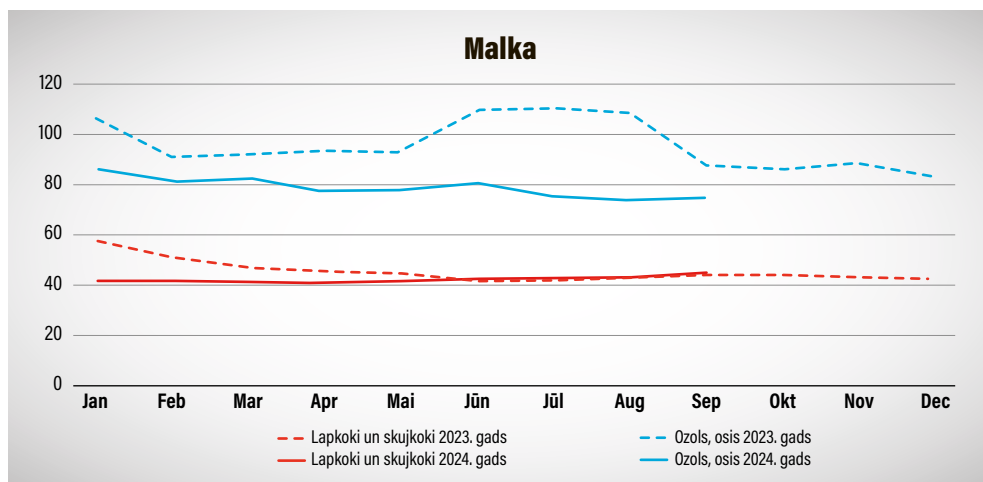
Izpētot 2024. gada apaļo kokmateriālu cenas, tika secināts, ka no janvāra līdz pat septembrim apaļo kokmateriālu cenas ir paaugstinājušās ar atsevišķiem izņēmumiem, bet septembrī novērojama izteikta situācijas pasliktināšanās ar papīrmalkas sortimentiem. Laika periodā no janvāra līdz septembrim vislielākais cenas kritums ir novērots bērza resnajiem, vidējiem un visiem ozola un oša sortimentiem.

Papīrmalkas sortimentu vidējā cena no gada sākuma līdz augustam ir ievērojami

kāpusi, bet septembrī sortimentu cenas piedzīvojušas būtisku kritumu, sasniedzot priedei – 67,91 EUR/m³, eglei – 67,63 EUR/m³, bērzam – 63,39 EUR/m³, apsei – 46,34 EUR/m³.

Skujkoku un lapkoku malkas sortimentu cenas no 2024. gada janvāra līdz septembrim ir lēni, bet vienmērīgi kāpušas, sasniedzot 43,93 EUR/m³, turpretim ozola, oša malkas sortimentu cena pa mēnešiem ir bijusi svārstīga, saglabājot kopējo tendenci būtiski kristies no gada sākuma un sasniedzot 74,33 EUR/m³.

Būtiskākais vidējās cenas kritums no 2024. gada janvāra līdz septembrim ir novērots ozola, oša sortimentiem: resnā lietkoksne 135,59 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 78,49 EUR/m³, tievā lietkoksne – 74,33 EUR/m³; bērza sortimentiem: resnā lietkoksne – 115,36 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 102,72 EUR/m³.

Būtiskākais vidējās cenas kāpums no 2024. gada janvāra līdz septembrim ir novērots apses sortimentiem: resnā lietkoksne – 92,78 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 56,00 EUR/m³, tievā lietkoksne – 56,33 EUR/m³; priedes sortimentiem: resnā lietkoksne – 90,90 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 89,24 EUR/m³, tievā lietkoksne – 70,32 EUR/m³; egles sortimentiem: resnā lietkoksne – 89,12 EUR/m³, vidējā lietkoksne – 89,29 EUR/m³, tievā lietkoksne – 70,29 EUR/m³; baltalkšņa sortimentiem: vidējā lietkoksne – 56,00 EUR/m³, tievā lietkoksne – 56,33 EUR/m³.

2024. gada cenu izpēte liecina, ka no janvāra līdz septembrim procentuāli apaļo kokmateriālu cenas ir kāpušas vidēji par 13,85% atkarībā no sortimenta ar izņēmumiem, kur apaļo kokmateriālu cenas ir kritušas vidēji par 12,73%.

Priedes zāģbaļķu vidējās cenas ir kāpušas no 13,61 līdz 14,56%, vidēji mēnesī palielinoties no 1,62 līdz 1,74%.

Egles zāģbaļķu vidējās cenas ir kāpušas no 10,10 līdz 11,15%, vidēji mēnesī palielinoties no 1,23 līdz 1,34%.

Bērza zāģbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 14,45% un kāpušas līdz 1,72%, vidēji mēnesī samazinoties no 1,91% un palielinoties līdz 0,22%.

Apses zāģbaļķu vidējās cenas ir kāpušas no 15,42 līdz 38,25%, vidēji mēnesī palielinoties no 1,85 līdz 4,33%.

Baltalkšņa zāģbaļķu vidējās cenas ir kāpušas no 15,42 līdz 16,62%, vidēji mēnesī palielinoties no 1,85 līdz 1,99%.

Ozola, oša zāģbaļķu vidējās cenas ir kritušas no 12,99 līdz 19,68%, vidēji mēnesī samazinoties no 1,66 līdz 2,57%.

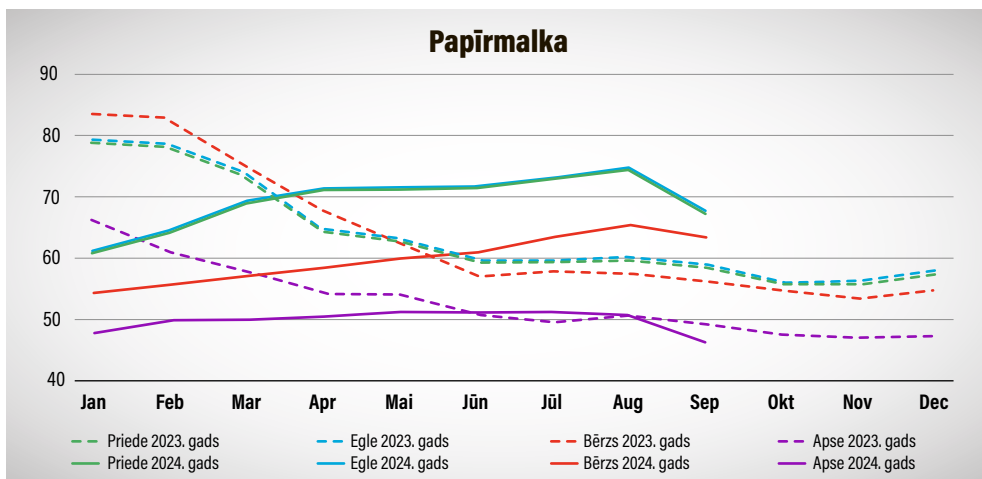
Papīrmalkas vidējās cenas ir kritušas no 2,96% un kāpušas līdz 16,71%, vidēji mēnesī samazinoties no 0,32% un palielinoties līdz 1,97%.

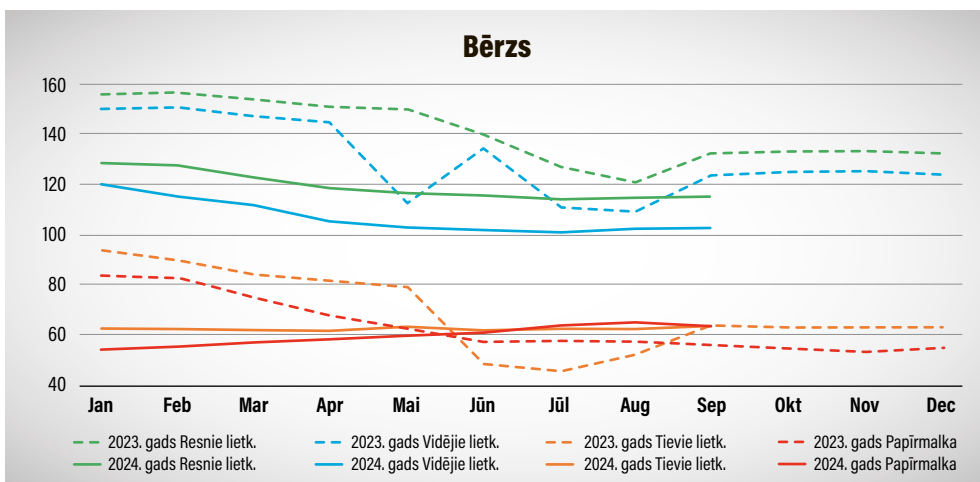
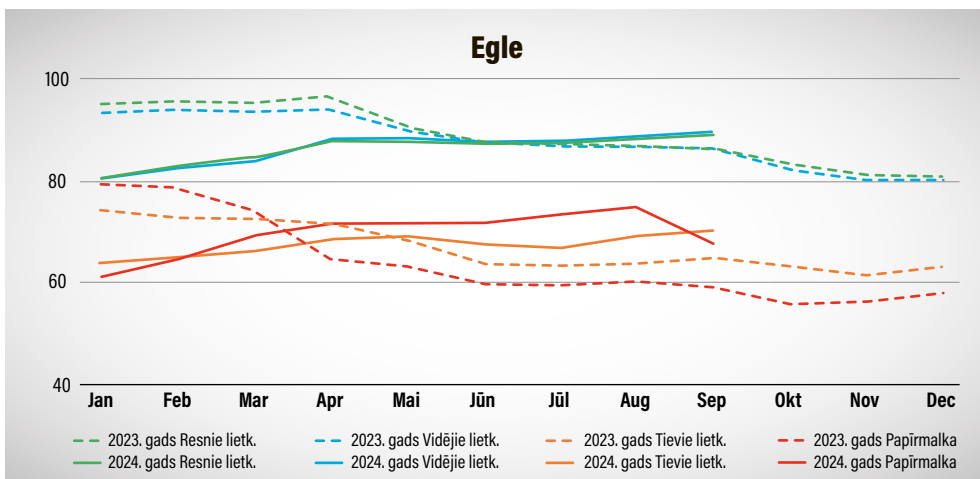
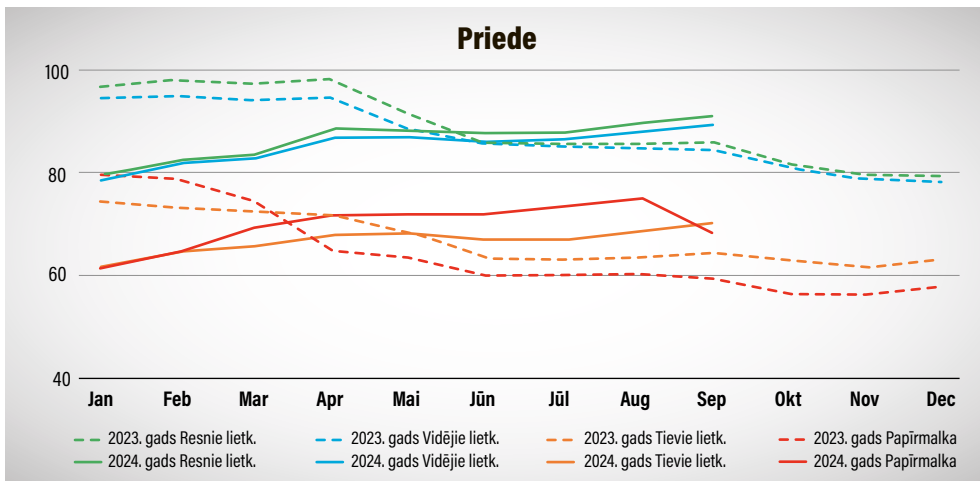
Malkas vidējās cenas kāpums ir 5,60%, un ozola, oša malkas cenas kritums ir 12,99%, vidēji mēnesī palielinoties malkas cenai par 0,69% un ozola, oša malkas cenai samazinoties par 1,66%.

Lai gan, salīdzinot apaļo kokmateriālu cenas no janvāra līdz septembrim, tās ir kāpušas, jāpiebilst, ka ozola, oša sortimentiem un bērza resnajai un vidējai lietkoksnei šajā laika posmā ir novērots būtisks cenas kritums – no 10,49 līdz 19,68% atkarībā no sortimenta. Kā arī papīrmalkas sortimentiem septembrī tika novērots būtisks cenu kritums – no 3,04 līdz 9,63% atkarībā no sortimenta. ■

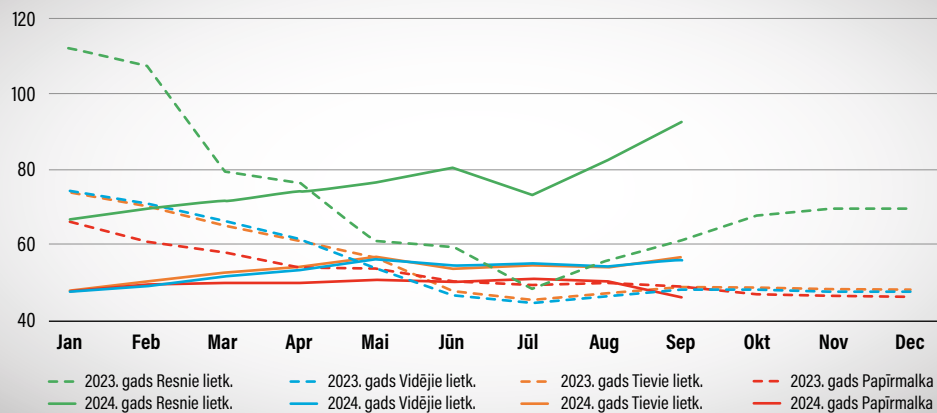
ARTIS MISIŅŠ,

MKPC mežsaimniecības projektu vadītājs

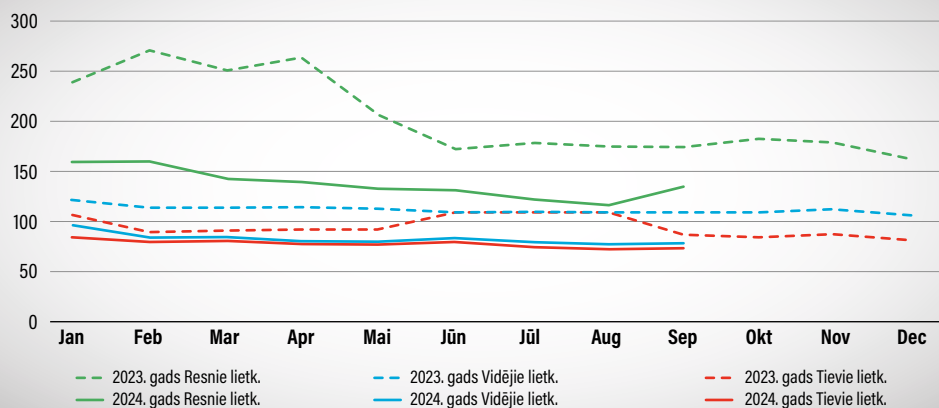

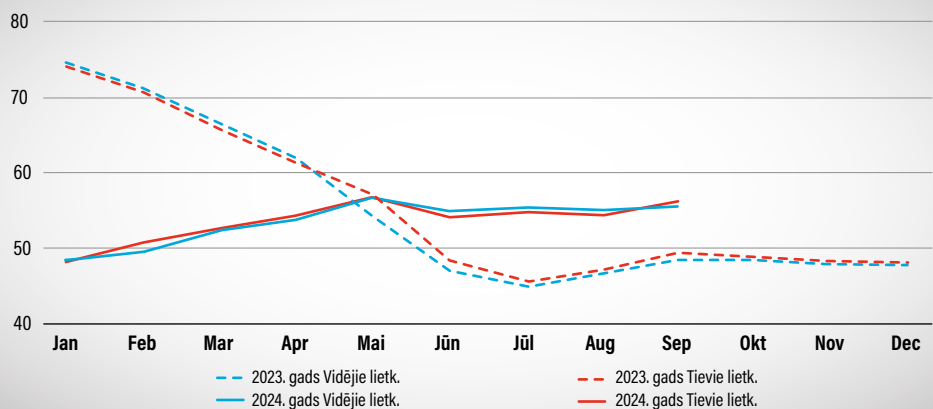
Apse

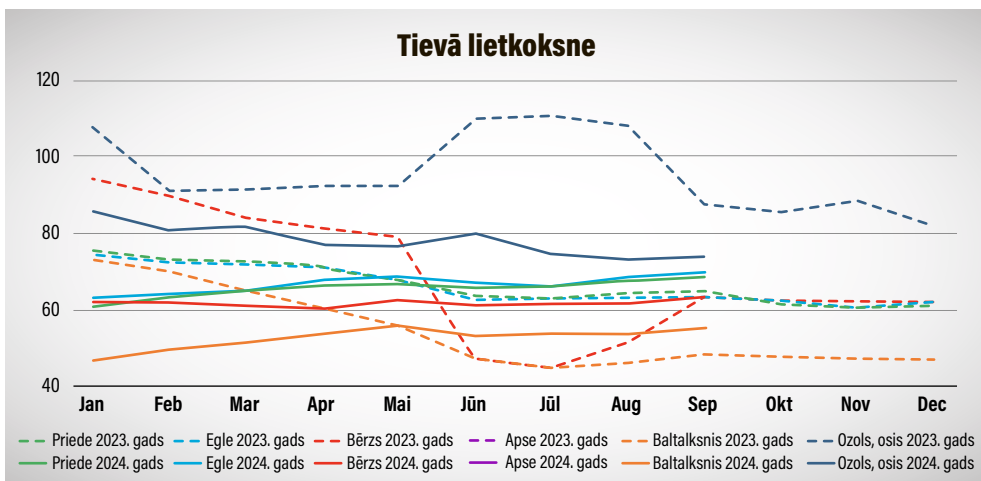
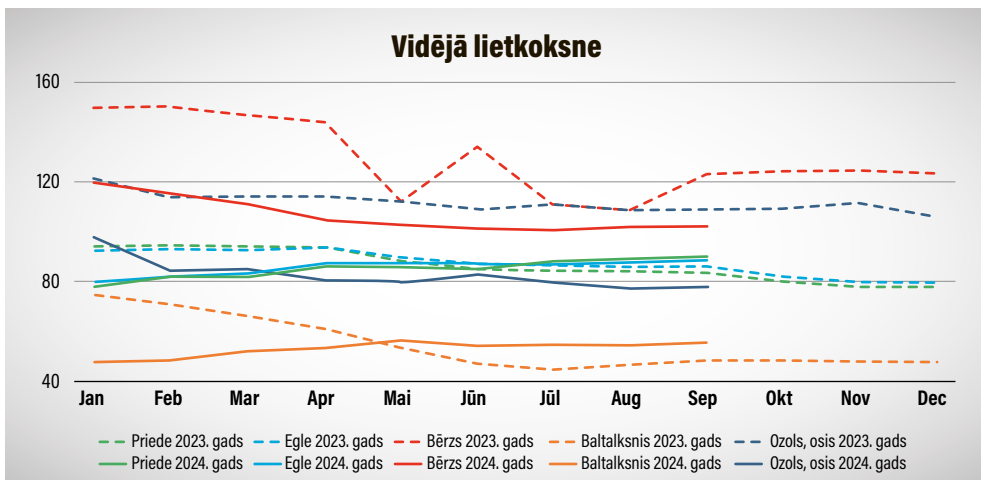
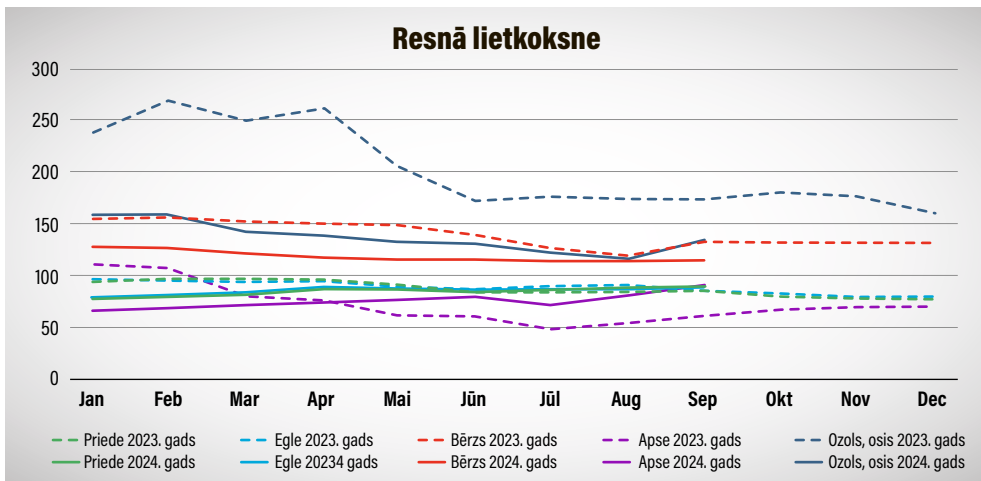

Ozols, osis

Baltalksnis

Optimizācija beigusies, pārmaiņas turpinās

Vilmārs Skutels (no kreisās), Uldis Frīdenbergs un Aldis Bricis.

Nu jau pagājis vairāk nekā pusgads, kopš Valsts meža dienestā notikusi optimizācija un desmit virsmežniecību vietā vairs ir tikai piecas. Vai iestājies miers un stabilitāte? Vai tas, ka ģenerāldirektors aiziet, rada satraukumu? Ko domā virsmežziņi? Kāda šobrīd ir viņu ikdiena?

īpašnieki nekur tālāk nebrauc, ne uz Balviem, ne uz Gulbeni, uz Smilteni vien brauc.

Es neteiktu, ka algas būtu īpaši pieaugušas. Toties darba krietni vairāk. Lai aizbrauktu līdz kaimiņu virsmežniecības robežai, paiet puse dienas, prom un atpakaļ – vesela diena. Pārbraucieni ir lieli.

Lai noturētos, pirmkārt, jāpalielina algas. Mums šobrīd ir četras mežziņu vakances un būs vēl vairāk, jo rudenī divi aiziet prom. Gaidām četrus studentus praksē. Viņiem vēl gads jāmacās, bet mēģināsim pierunāt, un, lai Dievs dod, ka viņi paliek meža dienestā. Mums jau vidējais vecums, jāsaka, vīrs vidējā... Jaunie atnāk, iemācās visas vajadzīgās lietas un tad aiziet tur, kur lielāks atalgojums. Kurzemes pusē ar kadriem vieglāk, tur uz vienu vietu pieteikušies pat vairāki kandidāti, ir ko izvēlēties. Bet vispār jaunie strādā, lai dzīvotu, mēs dzīvojam, lai strādātu.

Vajadzētu pieņemt lēmumu, ko darām ar aizsargājamām teritorijām. Lai meža īpašniekiem būtu skaidrība un nevajadzētu baidīties, ka mežu atņems. Es godīgi varu pateikt, ka mēs rūpējamies par dabas aizsardzību, tāpēc pārspilēt šajā jomā nevajadzētu."

Optimizācija kā sanitārā izlases cirte

Vilmārs Skutels, Dienvidu virsmežniecības virsmežzinis: "Teritorija Dienvidu virsmežniecībai tagad liela – no Baltkrievijas robežas līdz pat Skrīveriem.

Manuprāt, pareizi ir tas, ka atteicāmies no nodaļām, kur bija daudz vakanču.

Savstarpējā vienam otra aizvietošana bija problemātiska. Tagad mums ir piecdesmit mežziņi un pieci vecākie mežziņi. Tomēr ugunsgrēku dzēšanu organizēt nav viegli. Labi, ka šogad tāds vērsis ņemams bija tikai viens ugunsgrēks Rožu purvā.

Degvielas pienākumu izpildei pietiek, tādas problēmas nav. Pie datora darba daudz, taču, lai uzturētu kvalifikāciju, jābrauc uz mežu, jāveic dažādas pārbaudes. Mēs jau nevērtējam, kā saimnieks to mežu kopj, galvenais, lai kopj un lai nepārkāpj noteikumus. Visvairāk kontrolējam to, vai mežziņi pieņem tiesiskus lēmumus. Nekādas blatu būšanas šodien nav, jo firmām, kas cērt, ir savi cilvēki, speciālisti, kuri izštuko, kā visu maksimāli nocirst, taču tā, lai mežzinis nevarētu piesieties.

Vai algas diena mums priecīga? Augstākajiem amatiem es teiktu, ka jā, bet tiem zemākajiem nekas priecīgs tur nav.

Pirms optimizācijas vakances mums bija, bet tagad visas ir aizpildītas. Vakances vairāk veidojās pierobežā. Neraugoties uz to, ka tagad Meža fakultātē studē arī citu tautību pārstāvji, ne tikai latvieši, ja kāds aiziet pensijā Baltkrievijas pierobežā, vietā atrast ir grūti. Jaunieši raujas uz centriem. Manuprāt, centralizācija ir novedusi pie tā, ka reģioni panīkst, jo šeit karjeras iespēju nav. Saka jau – jūs varat strādāt attālināti. Nu, ne jau vienmēr. Man nav viegli, ja nevaru ar saviem speciālistiem, visiem klātesot, pārrunāt aktuālos jautājumus. Dažreiz esmu kantorī viens pats un man jāzvanās un jāprasa viedoklis, un ne jau vienmēr visus var sazvanīt. Tā ka operatīvi nesanāk. Jā, ir mums tehnoloģijas, sarīkojam sanāksmi, mana bildīte ekrāna vienā pusē, pārējo sejas tā īsti neredzu, nevaru saprast, vai mani dzird, un emocijas arī nejutu. Jārūnā bezmaz kā tukšumā.

Tā saukto optimizāciju – mežinieku leksikā – ar ko varētu salīdzināt? Drīzāk ar sanitāro cirti. Normatīvie akti pasaka,

ka sanitārā izlases cirtē var cirst slimos, bojātos, augšanā atpalikušos kokus. Kad taisījām optimizāciju, skatījāmies, kuri nav perspektīvi kadri, kuriem zemāka kvalifikācija. Taču reālā dzīvē sanitārajā izlases cirtē meža īpašnieks nocērt arī pa kādam perspektīvam augošam kokam, mēs to redzam pēc celmiem, taču pierādīt nevaram. Tajā optimizācijas–modernizācijas vilnī sanācis tā, ka meža dienests zaudējis arī pa kādam perspektīvam un ļoti vajadzīgam cilvēkam.

Mana pārlicība: maza un efektīva valsts pārvalde varētu būt nodrošināta arī ar mazākām dienesta struktūrām."

Esam tur, kur esam

Uldis Frīdenbergs, Kurzemes virsmežniecības virsmežzinis: "Lai varētu sniegt pirmo vērtējumu, manuprāt, jāpaiet gadam. Tāpēc, ka mūsu darbs ir ciklisks. Katrā gadalaikā ir savi pienākumi, savi darbi. Mums ir ļoti palaimējies, jo vasarā mežs dedzis ļoti maz un šajā lauciņā pārāk liela spriedze nav bijusi. Kā būtu, ja būtu bijis daudz, to man grūti komentēt, jo platības ir palielinājušās un attālumi ir lieli.

Vai palaimējies arī ar ģenerāldirektoru? Nu, te jau sākas pilnīgi cits stāsts. Kolidz esam sākuši stabilizēties, sapratuši, ko no mums grib, un uzņēmuši kopēju kursu, tā viss atkal mainās. Ģenerāldirektors Arvīds Ozols, sasniedzis pensijas vecumu, aiziet pelnītā atpūtā. Katram mums ir savas vājbības, taču Ozola kungs ir ļoti zinošs, kompetents, tāds, kurš ļoti labi orientējas

ne tikai likumos, bet arī politiskajā virtuvē un saprot, ko no mums gaida. Tas meža dienestam nācis par labu. Neatkarīgi no tā, kurš šo vietu ieņems, tas nesis sev līdzīgu pārmaiņas. Zināmā mērā atkal būs nestabilitāte.

Kā jūtas meža īpašnieki? Saskaroties ar meža īpašniekiem, jūtu, ka esam zaudējuši tajā brīdī, kad meža dienestam paņēma nost iespēju konsultēt. Līdz ar to saskare ar īpašniekiem vairāk ir tikai normatīvo aktu līmenī, kas nes līdzīgu arī negācijas. Jā, meža īpašnieku zināšanas ir augušas, ir konsultāciju centri, biedrības, bet, vai tas nosedz visu meža īpašniekam vajadzīgo, tas ir sāpīgs jautājums. Nu, bet esam tur, kur esam."

Likumdošana jāvienkāršo

Eugēnijs Upenieks, Vidzemes virsmežniecības virsmežzinis: "Tagad virsmežniecības robežas ir no Varakļāniem līdz Ainažiem. Agrāk virsmežniecībā bija 50, tagad ir 110 darbinieki.

Vai alga slodzes pieaugumu kompensē? Par to var tikai sapņot. Viss pamazām kļūst pieejams elektroniski. Tas ir pozitīvi, tomēr, lai katrs mirstīgs cilvēks visu saprastu, likumdošanu vajadzētu vienkāršot. Piemēram – neskatoties uz augsnes tipu, bija noteikts vienāds koku ciršanas caurmērs. Tas mežziņiem darbu atvieglāja. Taču tagad mēs atkal atgriezāmies pie bonitātēm un sarežģījām dzīvi. Manuprāt, ciršanas noteikumus vajadzētu vienkāršot un uzrakstīt piecos teikumos. Tā, lai katrs cilvēks tos varētu saprast. Bez kādas koku pieslēgšanās un vēl nezin ko kopā sapītu.

Meža īpašnieki, protams, vēlētos ar mums kontaktēties un izrunāties, bet mums visa saziņa pāriet elektroniskā veidā. Vecākie cilvēki, kas to nevar, tie visbiežāk mežu pārdod." ■

ANITA JAUNBELZERE

Attīstība un izmaiņas ir neizbēgamas

Saruna ar Valsts meža dienesta ģenerāldirektoru Arvīdu Ozolu notiek brīdī, kad meža dienestā pēc pēdējām izmaiņām viss atkal vairāk vai mazāk nostājjies savās vietās, bet viņš pats, sasniedzot pensijas vecumu, iesniedzis atlūgumu. Tāpēc arī sarunai mazliet filozofisks piesitiens.

Vai pēc desmit gadiem meža dienests vēl būs?

A. Ozols: Būs. Deviņdesmito gadu vidū, liekot pamatus meža politikai, mums bija diskusija par to, kas jādara, lai nodrošinātu ilgtspējīgu meža apsaimniekošanu. Nonācām pie atziņām, ka valsts ir tā, kas veido nacionālo meža politiku un īsteno to ar Meža likumu. Savukārt Valsts meža dienests ir tas, kas uzrauga šī likuma ievērošanu. Lai valsts īpašumu apsaimniekotu gudri, nepieciešamas zināšanas. Zināšanas pamatā nāk no divām lietām – izglītības un zinātnes. Tam nepieciešama nauda. Taču tieši valsts mežu apsaimniekošana ir tā, kas dod valstij naudu. Tāpēc arī pastāv un pastāvēs organizācija, kuru Latvijā tradicionāli sauc par Valsts meža dienestu.

Meža dienesta uzraudzībā ir ar mežsaimniecību un medībām saistītās normatīvās bāzes ievērošana, ugunsapsardzības un visiem meža īpašniekiem nepieciešamās informācijas sistēmas darbības nodrošināšana. Šos visus četrus pāļus kopā satur Valsts meža dienesta cilvēki. Meža dienests izdara to, ko prasa sabiedrība.

Vai pēdējā optimizācija izdevās?

Izdevās, kaut arī nekāds papildu pieņesums budžetā nebija. Bija pāri par 50 vakanču un bažas, ka vienreiz Finanšu ministrija pateiks: daudz gadu dzīvojat ar šādām vakancēm, galā tiekat, tātad jums tās vietas īstenībā nemaz nevajag! Un noņems nost gan štata vietas, gan algas. Visus gadus jaunos cilvēkus mežziņu amatiem nevarēja dabūt, toties šogad dabūjām, jo algas ir lielākas un naudas maciņu tiešām

varam uzskatīt par cilvēka jūtīgāko objektu. Tā atziņa jau sena. Aizpagājušā gadsimta beigās ASV Kongresā bija liela diskusija par miesas soda atcelšanu. Aizrunājās pat līdz tam, kura tad ir cilvēka jūtīgākā ķermeņa daļa, kuru tad vajadzētu vai nevajadzētu pātagot. Un tad viens no gudrākajiem kongresmeņiem cēlās kājās un teica: patiesībā pati jūtīgākā cilvēka ķermeņa daļa ir viņa naudas maciņš.

Tāda ir dzīves attīstība. Attīstība un izmaiņas ir nepārtrauktas un neizbēgamas.

Kaut nu tās izmaiņas vienmēr būtu vērstas uz attīstību...

Ir cilvēka ietekme un dabisko procesu dinamika. Ietekmēt mēs varam tikai labi ja divdesmit procentus no visa notiekošā. Saeima, pieņemot likumu, var ietekmēt cilvēku darbību, bet nevar ietekmēt dabisko procesu.

Ir bijusi doma uztaisīt kaut ko līdzīgu meža konvencijai, tādu kā starpvaldību līgumu par to, ko nozīmē labi apsaimniekoti meži. Mēģinājumi bijuši vairāki, arī ANO līmenī. Taču pie veiksmīga rezultāta vēl neesam nonākuši. Nav jābaidās par to, kādā formā mēs to ietveram. Īstenībā jautājums ir par sarunu un vienošanos par definīciju – kas ir laba meža apsaimniekošana.

Reizēm svarīgs ir ne tikai rezultāts, bet process, kurā dažādi viedokļi savā starpā nekaro, bet mēģina vienoties par kopēju izpratni, ko mēs uzskatām par labu lietu stāvokli, ievērojot cilvēku intereses. Tās ir dažādas, bez tam sabiedrība ļoti mainās. Ir tāds termins – paaudžu amnēzija. Tas nozīmē, ka pēc vairākām paaudzēm cilvēki

vairs neatceras, no kurienes viņi nāk. Pirms gadiem desmit medību lauciņā parādījās ideja – inovēt medības ar loku. Vai tiešām šaušanu ar loku mēs varam uzskatīt par inovāciju?

Ja kāds kolēģis lūgs padomu, vai sēties viņam ģenerāldirektora krēslā, ko atbildēsiet?

Tā reizē ir iespēja un izaicinājums. Lēmums jāpieņem pašam. Esot šeit kā savā istajā vietā, nepārtraukti ir jāmacās. Jautājums – vai esi spējīgs apgūt visu jauno, no kā izriet nostāja un ieteikumi lēmumu pieņemšanā. Svarīgi arī, lai būtu pietiekami laba kompetence un daudz iepriekš uzkrātās informācijas. Ja esi spējīgs operēt ar pieredzi, kas jau ir, un nepārtraukti mācīties, tad tu to vari darīt. Protams, mentālā slodze ir liela. Informācija un laiks – tie ir šīs pastāvēšanas atslēgvārdi. Ja tu vari un vēlies kaut ko sistēmas attīstībā ietekmēt, tu uzņemies pamatīgu slodzi, stresu un laika patēriņu. Tas ir būtiskākais. Jāsaprot, ka tas ir nepārtraukts pārmaiņu process. Cīnīties pret to ir bezjēdzīgi, jo viss mainās. Ir jāatrod iespējas, kā šīs pārmaiņas izmantot meža dienesta labā. Ja var to visu salikt kopā un dot arī savu pienesumu, tad ir ok.

Nepārtrauktais pārmaiņu stress prasā veselību...

Tā tas ir visur. Gan valsts institūcijās, gan privātajā biznesā.

Varbūt vajadzētu sākt ar likumu vienkāršošanu? Tad arī nevajadzēs tik daudz atskaišu.

Samazināt birokrātisko slogu – populārs teiciens, bet no kurienes tas slogs rodas? Te nu man ir savs stāsts. Tas bija vēl 2012. gadā, kad mēs nolēmām, ka Meža likumā šo to var vienkāršot. Sagatavojām priekšlikumu, aizgājām uz Saeimu, atvērām likumu un tad vairāk nekā pusgadu nevarējām to aizvērt.

Pieredzi, ko ieguvām, varētu izstāstīt šādi. Iekrājam naudiņu, piecus latus, lai

Ja tu vari un vēlies kaut ko sistēmas attīstībā ietekmēt, tu uzņemies pamatīgu slodzi, stresu un laika patēriņu. Tas ir būtiskākais. Jāsaprot, ka tas ir nepārtraukts pārmaiņu process. Cīnīties pret to ir bezjēdzīgi, jo viss mainās.

nopirktu tūti ar konfektēm. Aizejam pie bodnieka, sakām – re, kur mums naudiņa, gribam konfektes. Bet ko bodnieks? Izvelk bisi un saka: atdodiet naudiņu un pazūdiet! Un mēs priecīgi, ka tikuši sveiki un veseli no bodes ārā, kaut arī bez saviem pieciem latiem un konfektēm. Tāds nu sanāca šis vingrinājums par birokrātiskā sloga samazināšanu. Sabiedrība grib, lai to un to, un vēl arī to kontrolētu vairāk. To jau neizdomā meža dienests, un pasaule negriežas ap Briseli.

Kurš bija laimīgākais laiks?

Laimīgākais laiks ir vēl priekšā, jo cilvēks vienmēr dzīvo ar cerībām. Domāju, kas tas brīdis, kad tikai atpūtišos un nestrādāšu, pārāk ilgs nebūs. ■

ANITA JAUNBELZERE

Valsts meža dienesta apbalvojuma "Gada cilvēks 2024" laureātu saraksts

AUSTRUMU VIRSMEŽNIECĪBA

- **Aigars Spalviņš**, inženieris ugunsapsardzības jautājumos
- **Kaspars Rakstiņš**, Balvu mežniecības mežzinis

DIENVIDU VIRSMEŽNIECĪBA

- **Inga Kožoroneka**, pārvaldes sekretāre
- **Kārlis Žikovs**, Jēkabpils mežniecības mežzinis

KURZEMES VIRSMEŽNIECĪBA

- **Ruta Eberliņa**, vecākā referente
- **Aija Šimane**, Grobiņas mežniecības mežzine

CENTRA VIRSMEŽNIECĪBA

- **Agita Andersone**, pārvaldes sekretāre
- **Varis Stūris**, Bauskas mežniecības mežzinis

VIDZEMES VIRSMEŽNIECĪBA

- **Gunta Zariņa**, vecākā referente
- **Jānis Rengs**, Valmieras mežniecības vecākais mežzinis

CENTRĀLĀ ADMINISTRĀCIJA

- **Anda Siliņa**, personāldaļas speciāliste

Meža dienesta optimizācija skaitļos

Strādājošo darbinieku skaits Valsts meža dienestā pirms optimizācijas bija 642, šobrīd tas ir 582. Šodien meža dienestā strādā 26 vecākie mežziņi un 277 mežziņi.

Vidējais vecums strādājošiem šā gada sākumā bija 52 gadi, bet šobrīd tie ir 50 gadi.

No samazināto vietu skaita iegūtā algu fonda ekonomija deva iespēju palielināt mēnešalgas vidēji par 12 procentiem. Primāri algas tika palielinātas zemāk atalgojamiem amatiem, kas ļāva risināt personāla

trūkumu un atjaunošanos, palielinot konkurētspēju darba tirgū.

Viena mežziņa pārraudzībā vidēji ir 12 446 ha meža zemes.

Valsts meža dienestā ir piecas virsmežniecības ar šādu meža zemju platību:

Vidzemes virsmežniecība – 832 478 ha;
 Austrumu virsmežniecība – 599 076 ha;
 Kurzemes virsmežniecība – 797 287 ha;
 Dienvidu virsmežniecība – 588 944 ha;
 Centra virsmežniecība – 629 815 ha. ■

Zaļo kursu nedrīkst izmantot ļāunprātīgi

Pēteris Putniņš: "Tagad ir izšķirošs brīdis – maksimālā ciršanas apjoma definēšana un biotopu skaitīšanas rezultātu apstiprināšana. No tā atkarīga visa nozare."

Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" (LVM) savu divdesmit piekto pastāvēšanas gadadienu atzīmējusi brīdī, kad izšķiras uzņēmuma un meža nozares liktenis, kas atkarīgs no turpmākiem valsts lēmumiem par meža nozares attīstību. "Valstij ir jābūt saimnieciskās dzīves lokomotīvei, kas velk aiz sevis visu. Tā nedrīkst atļaut Zaļo kursu izmantot ļaunprātīgi, kas pēc tam nodarītu milzīgus zaudējumus," uzskata Pēters Putniņš, LVM valdes priekšsēdētājs.

"Latvijas valsts meži", pamatojoties uz sabiedrības vērtējumu, saņēmuši Latvijā zaļākā uzņēmuma zīmolu un otro vietu ieguvuši starp tiem uzņēmumiem, kas atzīti par cilvēcīgākajiem. Zīmols – vai tas ietver to, ko par jums domā?

P. Putniņš: Tas, ko par mums domā, – tās ir tikai sekas. Pamats visam ir darbs, ko mēs darām. Zaļums mums ir pašos pamatos piemītošs. Mēs radām jauno mežu, kopjam to, veidojam ainavas. Tas ir atspoguļojums visam saturam. Arī mežizstrādes rezultātu kompensācija – tā arī ir zaļa darbība.

Mūsu darbinieki ir zaļās kustības avangards, un sabiedrība to ir pamanījusi. Protams, lai nodrošinātu zaļumu, cilvēcīgumu un ilgtspēju, vajadzīga nauda.

Kāda būs šī gada peļņa?

Finanšu ministrijā esam iesnieguši prognozi, ka tie būs 210 miljoni eiro, un to mēs arī izpildīsim. Šogad mēs to varam izdarīt. Arī attīstības budžets – infrastruktūras attīstība mežā, zinātne un inovācijas un atpūtas vietu atjaunošana – to varam nodrošināt.

Vai ciršanas tāme nākamajai piecgadei ir apstiprināta?

Nē. Sarēķināts viss ir, un mēs ceram, ka būs valdības apstiprinājums. Pēc ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas modeļiem un zinātniskiem pamatiem Valsts meža dienesta aprēķinātais maksimālais ciršanas apjoms nākamajam periodam ik gadus ir

apmēram 6,5 miljonu kubikmetru līmenī. Tas ir par nepilnu pusmiljonu kubikmetru mazāk nekā iepriekš.

Taču skaidrības par biotopiem vēl nav. Mēs gaidām, ka tajā brīdī, kad valdība apstiprinās dabas skaitīšanas rezultātus un to, kas no tā izrietēs, tiks ņemtas vērā arī ekonomiskās un sociālās intereses, jo no mums – valsts akciju sabiedrības – tiek gaidīts tieši ekonomiskais rezultāts. Tāpat no mūsu darbības ir atkarīgi daudzi tūkstoši darba vietu lauku reģionos. No mums ir atkarīga visa nozare. Ja tiks pieņemts ekonomiski nepārdomāts lēmums, tad no aprites tiks izņemta arī puse no izstrādes kubikmetriem. Ja cenas ir tādas kā pašlaik, tas nozīmē valstij zaudēt simtiem miljonu peļņas. Bez tam pārstrādātāji ir tie, kas multiplicē visu pievienoto vērtību.

No mūsu darbības ir atkarīgi daudzi tūkstoši darba vietu lauku reģionos. No mums ir atkarīga visa nozare.

Tad sabrūk viss modelis, kas pašlaik ir līdzsvarā.

Tagad ir izšķirošs brīdis – maksimālā ciršanas apjoma definēšana un biotopu skaitīšanas rezultātu apstiprināšana, attiecīgi skaidri un saprotami ar likumu nosakot, kādas platības papildus būs aizsargājamās. Svarīgi ir zināt, cik lielu valsts mežu platību varēsim saglabāt saimnieciskajā aprītē.

Mums nav jāiet kāda cita pavadā. Valstij jāaizstāv savu pilsoņu intereses un jāatšķir viltus no patiesībās.

Vai tiesa, ka valsts mežu apsaimniekotāji pirks liegumus privātajos mežos, tā kompensējot meža īpašniekiem radušos zaudējumus?

Šāds lēmums vēl nav pieņemts. Jautājums ir par to, vai tas būs finansējums no valsts vai uzņēmuma budžeta. Mēs esam saimniecisks subjekts un varam nopelnīt vairāk vai mazāk atkarībā no situācijas tirgū. Svarīgi ir ļaut LVM pelnīt un dot savu ieguldījumu budžetā. Tad arī no budžeta var finansēt to, kas vajadzīgs. Protams, jāskatās, kādu iespaidu tas atstāj uz LVM, jo, atpērkot zemes, mēs pirktu pēc būtības nelikvīdu. Zeme pati par sevi ir vērtība, taču, ja nevari ar to rīkoties, tas ir apgrūtinājums. Tas ir uzņēmuma bilanci

vājinošs faktors. Tur ir arī daudz tehnisku jautājumu. Kurš būs pirmais, no kā pirks? Par kādu cenu? Kas notiek, ja īpašums ir apgrūtināts? Ja cilvēks tur dzīvo un viņa māja atrodas biotopā, ko tad – vai tad mēs nopirksim māju ar visiem cilvēkiem? Tas viss vēl būtu jāpārdomā valsts līmenī. Mēs esam gatavi savu ieguldījumu dot caur dividendēm un vēršam uzmanību uz to, ka ar nepārdomātiem lēmumiem var nonākt ne tur, kur cerēts.

Kāda situācija šobrīd ir koksnes tirgū?

Situācija ir duāla. Ir labāk, nekā varēja būt, tomēr pagaidām pārāk liela optimisma nav. Tirgus ir samērā stagnatīvs, protams, ka mēs meža nozarē gribētu izaugsmi. Prognozes liecina, ka biznesa vide ir ar inflācijas pazīmēm un attīstības nav. Katastrofas nav, taču izaugsmes arī nav. Galvenais uzdevums ir noturēties un zaudēt pēc iespējas mazāk. Arī mēs uzņēmumā pārejam uz ekonomisko režīmu. Optimizējamies un meklējam efektivizācijas ceļus. Tas ir šī un nākamā gada uzdevums.

Ja stagnācija ievilksies, ja realizācijas apjomi neaugs, arī nozare ar laiku būs spiesta kaut ko darīt. Ja atmestu visus ierobežojumus, mēs varētu dot daudz vairāk materiāla, nozare varētu daudz vairāk pārstrādāt un eksports varētu kāpt. Jaudas mums ir lielākas, nekā mēs izmantojam, un investīcijas vēl pirms gadiem trijiem nozarē ieguldītas lielas. Taču toreiz pārlicība bija lielāka nekā šobrīd.

Vai esat saņēmuši norādījumus visus izdevumus samazināt par pieciem procentiem?

Šāda uzdevuma mums nav, jo mēs nesam tiešajā valsts pārvaldē. Taču esam saimniecisks subjekts, izprotam situāciju daudz ātrāk un gatavojamies tai jau sen. Tagad ir zināms jostas savilkšanas periods. Efektivitātes sasniegšanas ceļi ir dažādi. Jāskatās uz procesu, kā mēs varam ražot

AS "LATVIJAS VALSTS MEŽI" PAVEIKTAIS

KOPŠ 1999

325 MILJ. M³
KOPĒJĀ KOKSNEŠ KRĀJA

120 KARJEROS
PIEEJAMI MINERĀLIE
MATERIĀLI

692 TŪKST. HA
IZKOPTAS JAUNAUDZES

IZAUDZĒTI
992 MILJ.
MEŽA STĀDU

6.7 MILJ. MWH
PIEGĀDĀTA ENERĢĒTISKĀ
ŠĶELDA UZŅĒMUMIEM

144 MILJ. M³
PIEGĀDĀTA KOKSNE
LATVIJAS TAUSAIMNIECĪBAI

ATTĪSTĪTAS
295
TŪRISMA VIETAS
VALSTS MEŽOS

420 TŪKST. HA
DABAS AIZSARDZĪBA
NOTEIKTA
KĀ PRIORITĀTE

8.9 TŪKST. KM
UZBŪVĒTI MEŽA CEĻI

318 TŪKST. HA
ATJAUNOTAS MEŽA
MELIORĀCIJAS SISTĒMAS

2.0 MLJRD. EUR
DEVUMS VALSTS UN
PAŠVALDĪBU BUDŽETOS

65 MILJ. EUR
ZIEDOJUMI
LABDARĪBAI,
SPORTAM,
IZGLĪTĪBAI
UN KULTŪRAI

175 900
SKOLĒNU UN SKOLOTĀJU
IESAISTĪTI DAŽĀDĀS MEŽA VIDES
IZGLĪTĪBAS PROGRAMMĀS

LATVIJAS VALSTS MEŽI
KOKSNE · STĀDI · ATPŪTA

KOPŠ 1999
25

lētāk, kādas funkcijas varam centralizēt un nonākt pie efektīvāka menedžmenta. Protams, ka tas var atsaukties arī uz štatu sarakstu, taču neplānojam neko tā, lai tas negatīvi atsauktos uz ražošanas rādītājiem. Vispirms mēs efektīvizējam pašu procesu un tad skatāmies, vai varam samazināt cilvēku skaitu.

Samazinot CO₂ pēdas nospiedumu, ir doma Latvijā uzcelt sikkoksnes pārstrādes rūpnīcu. Vai valsts meži šajā projektā arī ņems dalību?

Rūpnīcas celtniecībā ne, jo mēs esam valsts uzņēmums un neplānojam iesaistīties darbībā, ko labi var paveikt privātais kapitāls. Taču, ja būs dziļā koksnes pārstrāde, jautājums ir par izejvielām. Mēs esam ieinteresēti, lai mums būtu klienti, kurus interesē sīkie sortimenti, kas vairs netiktu eksportēti nepārstrādātā veidā uz Skandināviju.

Vai nākamgad Kalsnavā būs pojeņu svētki?

Būs. Un arborētumu Kalsnavā mēs arī turpināsim uzturēt kā lielisku izziņas un atpūtas vietu, taču no dekoratīvo stādu tirgus esam izgājuši. Ne tāpēc, ka kāds būtu to licis, bet ekonomisku apsvērumu dēļ. Turklāt pa šiem gadiem un ne bez mūsu palīdzības šis tirgus ir attīstījies. Tāpēc atstāsim šo nišu privātajās rokās. Domāju, ka tas ir adekvāts lēmums.

Vai tādas pašas pārdomas izraisīja izstāšanās no kopuzņēmuma ar "Latvenergo"?

Tas ir mazliet citādi. Katram uzņēmumam ir sava specializācija un tāpēc jānodarbojas ar to, ko tas prot vislabāk. Mēs neesam kompetenti elektroenerģijas ražošanā un tirgošanā. Bez tam jāskatās, kāda šiem lēmumiem bija ģenēze. Bija vajadzīgs partneris, kas varētu piedāvāt zemi. Bet zemi mēs varam piedāvāt tāpat, nebūdami iesaistīti citos uzņēmumos. Mums arī grūti novērtēt šā biznesa nākotni, tāpēc

esam priecīgi, ka esam atpakaļ savā nišā un ka valdība atbalstīja mūsu iniciatīvu no šī projekta izstāties. Saskaņā ar likumu mēs piedāvāsim izsolēs nomāt zemi visiem, kas gribēs. Taču arī tur būtisks ir jautājums par saimnieciskās darbības ierobežojumiem dabas liegumu dēļ. Tāpat kā attiecībā uz "Latvijas valsts mežiem", arī attiecībā uz vēja parkiem valdībai būs jāizšķiras, cik daudz valsts ļaus attīstīties vēja enerģijai vai arī biotopu dēļ to ierobežos tāpat kā meža apsaimniekošanu.

Kas šogad ir pats jaukākais?

Pats jaukākais ir tas, ka LVM šogad paliek 25 gadi! Uzņēmuma attīstība gājusi kalnā augšā, un esam noturējušies. Šajā laikā valsts un pašvaldību budžetos esam iemaksājuši divus miljardus eiro, uzbūvējuši gandrīz 9000 kilometrus meža ceļu un izveidojuši 300 tūrisma vietas. Tautsaimniecībai piegādāti 144 miljoni kubikmetru koksnes, vienlaikus koksnes apjoms mežā jeb krāja nav samazinājies, bet ir pieaugusi!

Un smagākais?

Smagākais ir pat ne notikums, bet pārdomas par to, cik mūs atbalstīs valdība un cik daudz valsts nostāsies ražošanas un ekonomikas izaugsmes pusē. Valstij ir jābūt saimnieciskās dzīves lokomotīvei, kas velk aiz sevis visu. Tāpēc valdība nedrīkst atļaut Zaļo kursu izmantot ļaunprātīgi, kas pašai valstij un lauku iedzīvotājiem pēc tam nodarītu milzīgus zaudējumus. Pārdomas par to, uz kuru pusi šī kārts nosvēršies, tas ir pats smagākais.

Vai mēs esam tik stipri, ka varam pateikt: nē!

Tas ir mīts, ka visu liek darīt Eiropa. Vismaz puse no problēmām ir mūsu pašu roku darbs.

Mums nav jāiet kāda cita pavadā. Valstij jāizstāv savu pilsoņu intereses un jāatšķir viltus no patiesības. Tas ir pats svarīgākais. ■

Gada balva "Pumpurs 2023"

Atceroties mūsu latviskās saknes un godinot kolēģus, Latvijas Etnogrāfiskā brīvdabas muzeja Kurzemes zvejnieku ciema pļavā, lai suminātu gada balvai "Pumpurs 2023" nominētās komandas un individuālo nomināciju dalībniekus, 6. jūnijā pulcējās vairāk nekā 400 "Latvijas valsts mežu" darbinieki.

Andris Insbergs, Laila Šica, Viviana Polīte un Astra Ģēģere.

Caur četrus dabas elementus – zemi, ūdeni, uguni un gaisu – leģendām, ko pasākuma laikā vēstīja aktieris Mārtiņš Vilsons, tika sveikti LVM darbinieki "Pumpura" četrās nominācijās. Katru nomināciju raksturoja sava stihija, kas apliecināja tās piederību un atbilstību kādam no dabas elementiem.

LVM gada balvas "Pumpurs 2023" vērtība ir lepnums par savu uzņēmumu, lojalitāti un godīgums. Pēc saņemto pieteikumu izskatīšanas nominācijās "Labākais darbinieks" un "Labākā komanda" žūrija balsojumam virzīja sešus darbiniekus un sešas komandas. Balsojumā piedalījās 551 izvirzīto kandidātu kolēģis. Viņi tad arī noteica balvas saņēmēju nominācijā "Labākais jaunais darbinieks", kas šogad ir pirmo reizi.

Šī gada laureātu godā īpaši izceļas Saimniecības pārvaldes darbinieki, jo viņi ir tie, kas ikdienas skrējieni padara vieglāku un raitāku.

Titulu "Labākais jaunais darbinieks 2023" saņēma uzskaites ekonomiste Līga Saidāne.

Titulu "Labākā komanda 2023" saņēma trīs komandas:

- **Komanda "Meža autoceļš uz koka pāļiem"**: Aldis Brusovs, Jānis Upens, Ivars Caune, Ģirts Vēveris, Viktorija Rozentāle;

- **Kreiču purva atjaunošanas komanda**: Dainis Babāns, Kate Beresņeva, Uģis Bergmanis, Solvita Bērziņa, Normunds Bokta, Emīls Elksnītis, Jānis Gabranovs, Kaspars Inkins, Vija Kreile, Jānis Latišenko, Diāna Marga, Juris Mālkalns, Vitālijs Romanovs, Kaspars Rudovičs, Jānis Skrimis, Aleksandrs Ulanovs;

- **Komanda "Neredzamais spēks"**: Jānis Garais, Aija Gasperoviča, Andris Kaprālis, Uģis Zālītis, Mihails Feldhūns, Juris Veidmanis, Aldis Zveja, Aigars Ušackis, Uldis Bitlācis, Raitis Čakars, Henriks Ločmelis, Indulis Asarītis, Vladimirs

Sivko, Pēteris Zvirgzdiņš, Jānis Zingniks, Vilis Grumolds, Andrejs Širins.

Balvu nominācijā "**Labākais darbinieks 2023**" saņēma saimniecības pārzinis Jānis Garais.

Balvu "**Ieguldījums LVM**" saņēma Andris Insbergs, Laila Šica, Viviana Polīte, Astra Ģeģere.

NOMINĀCIJA "LABĀKĀ KOMANDA"

Komanda "Meža autoceļš uz koka pāļiem"

Komandas dalībniekiem, sekmīgi sadarbojoties, izdevās savienot būvniecības tehnoloģijas, koksnes sagatavošanu un piegādi, zinātnieku piesaisti. Rezultātā meža ceļš tika nodots ekspluatācijā un tika nodrošināta piekļuve līdz šim ļoti grūti pieejamam meža masīvam. Komanda var lepoties ar savu ieguldīto darbu, gūto pieredzi un arī ar to, ka izmēģināta pilnīgi jauna tehnoloģija. Pirmo reizi Latvijā tika realizēts unikāls ceļa būvniecības risinājums, izmantojot konstrukciju uz koka pāļiem. Līdz ar to meža ceļu būvniecība veikta smagos grunts apstākļos, izmantojot koku. Unikālajā ceļa konstrukcijā iestrādātas iekārtas, lai novērtētu drošumu, kas dos iespēju LVM sniegt objektīvu vērtējumu par šādas konstrukcijas izmantošanu visiem interesentiem, to varēs prezentēt Latvijā un starptautiskos semināros un konferencēs.

Jau šobrīd iegūtie monitoringa rezultāti parāda, ka uzbūvētās ceļa konstrukcijas sēšanās ir ļoti minimāla, zemāka par prognozēto un to varēs lietot vietās, kur ir ļoti zema nestspēja, bet ceļa trasi mainīt nav iespējams.

Kreiču purva atjaunošanas komanda

Mākslas darba cienīgs komandas darbs. Mežizstrādes drosmīgais veikums Kreiču purvā apliecina komandas darbu šajā projektā. LVM darbinieki spēj komandā realizēt

ļoti specifiskus darbus ārpus standarta mežsaimniecības, veicot meža biotopu kopšanu, medņa dzīvotņu un aizsargājamu purvu atjaunošanu un tuvināšanu to dabiskajam stāvoklim, vienlaikus iegūstot koksnes produkciju arī aizsargājamās dabas teritorijās.

Komanda "Neredzamais spēks"

Patiesi būtiskais visbiežāk ir tik ļoti klātesošs, ka to vairs pat nemanām. Kurš gan no rīta, kad atver acis, domā par to, cik lieliski ir redzēt! Tāpat mēs par pašsaprotamu uzskatām, ka mums ir gaiss, ko elpot, ka mums ir pavasaris, vasara, rudens un ziema. Mēs ikdienā nedomājam un neanalizējam, kā griežas Zeme, vai cik ilgi pie mums nāk Saules gaisma. Mēs dzīvojam. Dodamies uz darbu. Tiekamies sapulcēs un semināros, pulcējamies svētkos. LVM darba gaitās mums vienmēr klātesošas ir kādas īpašas komandas rūpes. Omulīgs birojs, aicinoši mirkšķinošs kafijas aparāts, sakoptas telpas, septiņpadsmit dažādu tēju izlase, pilni plaukti ar pildspalvām, dažādu krāsu limlapiņas, darba auto, regulāri aplietas puķes kabinetā, izbraukumos sagādātas un klāt pievestas pusdienas, uzkodas sapulču starplaikos un vēl, un vēl, un vēl. Jā, tā ir Saimniecības pārvaldes kolēģu komanda. Ikdienas tūkstošs tik būtiskajās lietās – nemanāmajā. Bet "Pumpuram" tiek izvirzīta ne tikai par ikdienu. Katram no mums ir savi pienākumi, ko cenšamies darīt, cik labi vien varam. "Pumpuram" viņi tiek izvirzīti visvairāk par svētkiem. Jo arī tad, kad visiem ir lielāki vai mazāki svētki – kaut vai satikšanās kādā seminārā darba ietvaros, Saimniecības pārvaldes cilvēkiem ir darba cēliens, lai mēs visi atkal justos labi, lai viss būtu sagādāts, lai visi paēduši, lai ir galdi, lai ir krēsli, galdauti. Lai viss ir laikā un nevainojami, lai viss ir kārtībā arī pēc svētkiem – tīrs un sakopts. Viņi ir mūsu ikdienas un svētku nemanāmā dimensija. ■

ANDA PURVIŅA

Zobratinš, kas palīdz griezties mehānismam

Šogad jau piecpadsmito reizi tika pasniegta LVM gada labākā darbinieka balva "Pumpurs". Par 2023. gada labāko LVM darbinieku ticis nosaukts saimniecības pārzinis Jānis Garais.

Ar kuriem darbiniekiem ikdienā tev ir ciešāka saskarsme?

J. Garais: Laikam vieglāk būtu pateikt, ar ko man nav saskare. Ikdienas darbos nākas tikties gan ar uzņēmuma vadību, gan dažādiem speciālistiem visos līmeņos.

Cik ilgi strādā LVM?

Šogad oktobrī būs septiņi gadi, kopš esmu LVM darbinieku rindās. Man patīk darbs, ko es daru ikdienā. Jūtos kā zobratīņš savā vietā, kas palīdz griezties visam lielajam mehānismam. Protams, ir arī reizes, kad darbu ir kā jūra, un tad nākas kādam kolēģim likt pagaidīt.

Ar ko nodarbojies brīvajā laikā?

Brīvos brīžos man patīk kaut kur aizbraukt un pavadīt laiku pie dabas vai vienkārši mežā. Rudeņos mans vaļasprieks tāpat kā daudziem latviešiem ir sēņošana. Cenšos vairāk laika pavadīt kopā ar ģimeni.

Kāda ir tava darba pieredze pirms LVM?

Pirms tam 17 gadus nostrādāju lielā riepju tirdzniecības uzņēmumā par veikalā vadītāju. Tāpēc, pieņemot darbu LVM saimniecības pārziņa amatā, krasi izmainījās gan mani darba pienākumi, gan atalgojums. Tomēr ne mirkli nenožēloju savu izvēli, jo tā deva stimulu apgūt daudz ko jaunu, kā arī iepazīt daudz lielisku cilvēku.

Ko jaunu esi apguvis un iemācījies?

Strādājot LVM, man bijusi iespēja apgūt gandrīz visu kategoriju autotransporta vadīšanu – tagad man ir tiesības braukt gan ar kravas auto, gan autobusu.

Lai papildinātu zināšanas ikdienas darbu veikšanai, sāku studēt RTU Inženierekonomikas un vadības fakultātes profesionālajā studiju programmā "Nekustamā īpašuma pārvaldība". Divarpus gadus mācījos nekustamo īpašumu apsaimniekošanu un 2023. gadā ieguvu diplomu par pirmā līmeņa (īsā cikla) profesionālo augstāko izglītību. Sev par

lielu izbrīnu šogad atkal tiku aicināts piedalīties lielajā RTU izlaidumā, jo biju no sava kursa kā izcilākais absolvents iekļauts RTU Zelta fondā. Komisija, izvērtējot absolventus, ievēro ne tikai mācību sekmes [Jānim vidējā svērtā atzīme bija 8,27], bet arī studiju laikā veiktās sabiedriskās aktivitātes, tādā veidā uzsverot, cik būtiski ir būt aktīvam studentam arī ārpus lekcijām. Laikam man izdevās visu apvienot. Vispār šis gads man izvērties bagāts ar dažādiem negaidītiem, bet patīkamiem notikumiem.

Kas darbā sniedz gandarījumu?

Komunikācija ar kolēģiem, sadarbības partneriem, piegādātājiem, jo man patīk darbs ar cilvēkiem. Septiņpadsmit gadu pieredze tirdzniecībā acīmredzot ir devusi savu artavu. Vienmēr esmu gatavs un atvērts gan problēmu risināšanai, gan vienkārši sarunai.

Vai darbā bijuši kādi amizanti gadījumi?

Neparedzēti un dažreiz arī interesanti gadījumi notiek regulāri, jo, atnākot uz darbu, bieži nezini, kā un kur darba diena noslēgsies. Negaidīti notikumi bieži ienes korekcijas manos plānos, jo ar tehniskām lietām un inženierkomunikācijām ik brīdi var kaut kas atgadīties. Piemēram, kādam jārisina pēkšņas nedienas ar auto, kādam birojā paceļamais galds nedarbojas vai kondicionieris nestrādā, vai elektrība pazudusi. Un šie parasti ir tie darbiņi, kas jārisina steidzami un nevar gaidīt.

Vai gandrīz piecu darba gadu laikā esi aptvēris visu LVM spēles laukumu?

Varbūt nedaudz no visa pa druskai, jo, darba pienākumus veicot, bieži jāved kolēģi uz procesu mācībām, un tad labprāt arī pats piedalos un klausos. Un tā no tās informācijas saliekas kopā visa LVM puzzle. Bet apzinos, ka vēl daudz ko arī nezinu. ■

ANDA PURVIŅA

Celos piecos, strādāju ātri

Pirmo reizi LVM gada balvu "Pumpurs" pasniedza nominācijā "Labākais jaunais darbinieks 2023". To saņēma uzskaites ekonomiste Līga Saidāne. Līga uzņēmumā atbild par autotransportu un telefoniem.

Kā nokļuvi pie mums un cik ilgi jau strādā mūsu uzņēmumā?

L. Saidāne: Jūnijā paliek gads, kopš strādāju LVM. Pirms tam 12 gadus nostrādāju lidostā "Rīga", sagādes daļā atbildēju par iepirkumiem. Apguvu lidmašīnas. Darbs līdzīgs, tikai šeit saimniecība ir plašāka. Ja man kāds kādreiz teiktu, ka būšu saistīta ar autotransportu, neticētu, jo man automašīnas bija tumša bilde. Tagad, pateicoties saviem kolēģiem, esmu daudz ko iemācījusies un uzzinājusi par auto. Tā sanācis, ka lidmašīnas nomainīju pret mašīnām.

Kādi ir tavi ikdienas pienākumi?

Pieņemu vecās mašīnas, gatavoju līgumus jauno mašīnu saņemšanai, gādāju par auto apdrošināšanu, aplimēšanu u. tml. Palīdzu kolēģiem darboties sistēmā "Tralis". Mēneša pirmajos datumos pēc ceļazīmju nodošanas parasti ir jāizraksta rēķini. Otra mana lielākā atbildība ir telefoni, kas arī tagad ir aktuāli, jo LVM ir valsts stratēģiskas nozīmes uzņēmums un mēs nedrīkstam izmantot trešajās valstīs ražotus aparātus. Tāpēc notiek aktīva telefonu maiņa. Paldies IT puisiem, kas mani nodrošināja ar svītrkoda lasītāju. Darba apjoms ir liels, tāpēc jāmeklē veids, kā visu padarīt ātrāk, vieglāk un ērtāk.

Birojā esmu agri – uzreiz pēc septiņiem. Taču vakarā cenšos to ģimenei kompensēt. Tad laiku pavadām visi kopā.

Kā iejuties LVM kolektīvā?

Ātri un viegli, jo visi ir atsaucīgi. Atbalstīja arī tuvākie kolēģi – Saimniecības pārvaldes puisi. Sapratu, ka strādāt vīriešu kolektīvā ir lieliski, jo nav intrigu vai nevajadzīgas plāpāšanas. Sarunas vienmēr ir konstruktīvas un par darbu. Ātrāk iejuties palīdzēja arī pieredze, ko biju guvusi lidostā, jo darbinieku skaita un apjoma ziņā abi uzņēmumi ir līdzīgi.

Kas tevi aizrauj ārpus darba?

Man tuvas ir divas lietas – mūzika un sports. Agrāk spēlēju basketbolu, tagad vēl pirms darba dodos rīta skrējienā. Celties gan sanāk diezgan agri, apmēram piecos.

Mūzika mani pavadījusi jau kopš bērnības, esmu pabeigusi Jelgavas Mūzikas vidusskolu. Esmu bērnu mūzikas pedagoģe klavierspēlē. Ar mūziku neturpināju nodarboties, jo sapratu, ka nevaru katru reizi būt perfekta. Darbojoties jebkurā jomā, esmu pārliecināta, ka vienmēr var kaut ko izdarīt vēl labāk, bet mūzikā tā nevar. Sapratu, ka mūzika var palikt hobija līmenī, bet darbam jābūt līdzīgi kā projektam – sāku, pabeidzu un aizmirstu.

Vai arī pret apkārtējiem esi tik prasīga kā pret sevi?

Tā laikam sanāk. Bet ir labi, ka ir daži kolēģi, kas man aizrāda: "Nebāzies visam par korķi!" Es to nejutu, jo man liekas loģiski, ka darbs ir jādara maksimāli labi un ātri.

Kāds bija priekšstats par LVM, kad pieteicies vakancei?

Sākot šeit strādāt, domas par uzņēmumu ir mainījušās tikai uz labo pusi, jo par LVM spriež visādi – sevišķi lauku reģionos. Kad izproti, ka mežus ne tikai cērt un izved, bet arī stāda, kopj un audzē, tad rodas pavisam cits priekšstats. Man arī patika jauno darbinieku mācības, kuru laikā varēju redzēt, kas notiek uzņēmumā.

Vai tagad varētu pastāstīt citiem, ko LVM dara?

Neiedziļinoties katrā procesā, tomēr jau pārzinu laukumu. Zinu, kā meži aug, ka LVM iegūst sēklas, audzē gan meža, gan dekoratīvos stādus. Liels atklājums man ir Zemes dzīļu struktūrvienība – cik tā ir daudzpusīga un attīstīta, tā vien šķiet, ka viņi iet vienu soli laikum pa priekšu. ■

Mežā ienāk droni un roboti

Ilgspējīga un efektīva meža apsaimniekošana mūsdienās vairs nav iedomājama bez jaunākām tehnoloģijām. Akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" (LVM) pēdējo gadu laikā savā darbā izmanto daudzus modernus digitālus tehnoloģiskos risinājumus un inovācijas.

Dronu flote arvien pieaug

Droni jeb bezpilota gaisa kuģi (BGK) nav paredzēti vien foto un video fiksācijai. Jau vairāk nekā sešus gadus tie palīdz LVM darbiniekiem ikdienas darbos. Samērā īsā laikā uzņēmuma dronu izmantošanas pilotprojekts ir izaudzis līdz 170 dronu lielai flotei, tai turpinot aizvien paplašināties.

Pilotprojektā tika pārbaudīts, vai un kuros mežkopības procesos būtu lietderīgi izmantot bezpilota lidaparātus. Jau pirmie mēģinājumi uzskatāmi parādīja dronu efektivitāti LVM teritoriju apsekošanā un apsaimniekošanā. Iegūtās atziņas ļāva pieņemt lēmumu par dronu izmantošanu, palielinot to skaitu gandrīz četras reizes.

Pašlaik BGK galvenokārt izmanto mežu apsekošanai. Tas atvieglo darbu un paver plašāku skatu. Īpaši svarīgi tas ir sarežģītākajos apvidos, kuros staigāšana un koku mērīšana prasītu daudz laika un spēka.

GEO

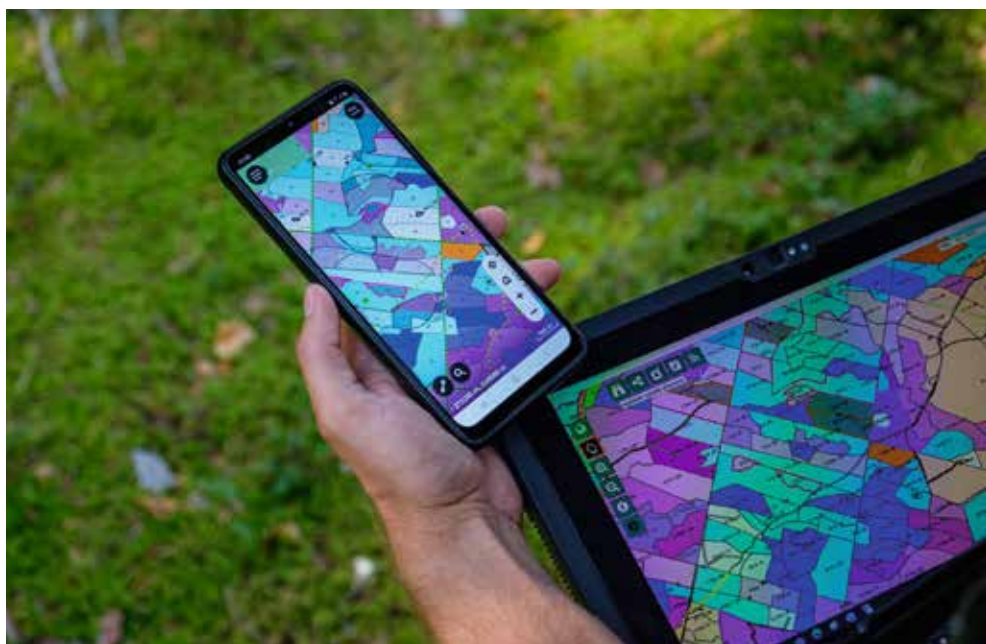
LVM izstrādātā ģeotelpiskās informācijas tehnoloģiju platforma LVM GEO

ir viens no vispusīgākajiem un nozīmīgākajiem ģeotelpiskajiem risinājumiem valstī – to veiksmīgi izmanto dažādās nozarēs. Ar platformas atbalstu tiek apsaimniekoti vairāk nekā divi miljoni hektāru zemes visā Latvijā. Turklāt šogad LVM GEO komanda sevi pārliecinoši piesaka arī ārpus Latvijas robežām – LVM GEO risinājumus izmanto gan Zviedrijas valsts nekustamo īpašumu pārvaldē, gan meža apsaimniekošanas uzņēmumos Igaunijā un Lietuvā.

Roboti meža stādīšanā

Tehnoloģiju attīstība un inovatīvu mašīnizācijas risinājumu ieviešana meža apsaimniekošanā sekmē drošību un efektivitāti, kā arī palīdz atrisināt darbaspēka trūkumu.

LVM izmanto meža mašīnizēto stādīšanu ar ekskavatoru uz pacilām jau kopš 2018. gada. Lai gan stādīšana notiek vienlaikus ar augsnes gatavošanu un ļauj strādāt visu gadu, kamēr zeme nav sasalusi vai izkaltusi, tomēr stādīšana uz pacilām

veicama pamatā mitrās platībās un ātri to izdarīt nevar – izmantojot tehniku, uz pacilām var apstādīt apmēram vienu hektāru dienā.

2022. gadā LVM sāka mašinizēto sēšanas praksi, kur augsnes gatavošana apvienota ar sēklu izsēju. Pētot metodes efektivitāti, secināts, ka ražība ir atbilstoša augsnes gatavošanai ar disku arkliem, proti, no pieciem līdz pat 12 hektāriem dienā. Taču mašinizētā sēšana piemērota tikai sausām, neaizzeļošām platībām, kurās mežs jāatjauno ar priedi.

Turpinot pētīt mašinizētos meža stādīšanas risinājumus pasaulē, LVM ekspertu uzmanību piesaistīja zviedru uzņēmuma "Plantma Forestry AB" izveidotā stādīšanas mašīna "PlantMax", un šogad tika veikti tās efektivitātes testi Latvijā LVM Zemgales reģionā.

Mašīnas bāze ir vidējas klases forvarders, kuram tiek noņemti statņi un starp priekšējo un pakaļējo tandēmu uzstādīts augsnes gatavošanas agregāts. Statņu vietā uzmontēta stādīšanas mašīna, bet forvardera manipulatora vietā – kravasauto krāns ar celjspēju 1,2 tonnas. Mašīnas aizmugurē atrodas divas stādīšanas "rokas", katra spēj veikt stādīšanas operāciju reizi trīs sekundēs. Agregāts gan sagatavo augsni, gan iestāda. Šajā procesā piedalās arī divi cilvēki.

No harvestera mežā līdz birojam

Mežizstrādes procesa automatizācija, izmantojot dažādas tehnoloģijas, darbu uzlabo un padara efektīvāku. Tāpēc Zviedrijas mežzinātnes institūts "Skogforsk" ir izstrādājis meža mašīnu datu apmaiņas risinājumu, kas datus apstrādā automatiskā režīmā, sniedzot vairākus ieguvumus, piemēram, tiek mazināts manuālais darbs un uzlabota datu apmaiņas regularitāte. Iedvesmojoties no kolēģu izstrādātā risinājuma, arī LVM sāka darbu pie līdzīga

projekta. Aizvadītā gada nogalē pēc sekmiem testiem tika palaista moderna, automātiska "LVM StanForD" failu apmaiņas programma. Tas ir inovatīvs risinājums, kas nodrošina automatizētu datu pārvaldību no dažādiem harvesteriem, īpaši tajos apgabalos, kur tikla pārklājums ir nepastāvīgs. Tas ir solis uz priekšu, uzlabojot procesu automatizāciju un lietotāja pieredzi.

Arī koksnes piegāžu plānošanā jauns rīks

Kopš pagājušā gada LVM koksnes produktu ražošanas un piegādes process izmanto jaunākās paaudzes informācijas tehnoloģiju risinājumu loģistikas optimizācijai, plānojot sarežģīto koksnes produktu piegādi ikdienā. Ieviestā inovācija ļauj ik dienas saplānot 700–800 kravu piegādes, balstoties uz datiem par pieejamajiem krājumiem, klientu līgumu saistī-

bām, ceļu stāvokli un vēl citiem ar biznesu saistītiem nosacījumiem.

Inovācijas arī dabas aizsardzībā

LVM pastāvēšanas laikā būtiski palielinājusies meža zemes teritorija, ko uzņēmums apsaimnieko ar galveno mērķi – aizsargāt vidi. Šogad tās platība sasniegusi 25% no valsts mežiem. LVM vides ekspertiem ik gadu apsekojot plānotās saimnieciskās darbības vietas, piemēram, plānotās meža ceļu būvniecības vietas un zemes dziļu ieguves vietas, valsts mežu teritorijās tiek fiksētas arvien jaunas sugu atradnes. Tas ļauj pilnveidot LVM brīvprātīgo dabas aizsardzības teritoriju plānojumu, kā arī var kalpot valsts noteikto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju pilnveidošanai.

Līdztekus ikdienas vides aizsardzības darbiem LVM kopš 2021. gada aktīvi strādā arī ārējā līdzfinansējuma vides projektos. Vienā no tiem 2023. gada nogalē

dalība sekmīgi pabeigta, atjaunojot ES nozīmes biotopus un retu sugu dzīvotnes 14 īpaši aizsargājamās dabas teritorijās gan drīz 800 hektāru kopplatībā. 2024. gadā turpinājusies ūdens kvalitātes uzlabošana Aģes upes sateces baseinā, izmantojot zaļās un zilās infrastruktūras elementus "LIFE GoodWater IP" projekta ietvaros. Tāpat plānotie darbi turpinās "LIFE-IP LatViaNature" projektā, kura laikā tiek uzlabota dabisko traucējumu atkarīgo ES nozīmes meža biotopu kvalitāte un rastas labākās metodes šo biotopu turpmākai apsaimniekošanai. Ir ierobežota invazīvās krokainās rozēs izplatība dabas liegumā "Ziemeļupe".

Meža biotopu atjaunošana un uzlabošana balstīta saprātīgā pieejā, kurā biotopa ekoloģiskā apsaimniekošana veidota tā, lai netraucētu visu procesu dabisko norisi. ■

ANDA PURVIŅA

150 lielākie meža nozares uzņēmumi pēc neto apgrozījuma (milj. eiro)

	Uzņēmums	2022.	2023.		Uzņēmums	2022.	2023.
1.	AS Latvijas valsts meži	566,61	626,02	51.	SIA Latvāņi	29,64	18,76
2.	AS Latvijas Finieris	351,25	404,82	52.	SIA Palleteries	25,50	18,48
3.	SIA Kronospan Riga	300,77	238,85	53.	SIA Vecvagari M	16,61	18,42
4.	SIA Pata	334,04	234,80	54.	SIA Dižmežs	15,90	18,31
5.	SIA Latgran	204,17	167,51	55.	SIA Belwood	32,94	18,24
6.	AS Stora Enso Latvija	130,26	107,67	56.	SIA Krauss	22,32	17,51
7.	SIA Kronus	124,70	92,89	57.	SIA Indāres	18,69	17,48
8.	SIA AKZ	101,25	81,40	58.	SIA Rottneros Baltic	8,38	16,82
9.	SIA BSW Latvia*	90,08	81,19	59.	SIA Scandbio Latvia	13,20	16,78
10.	SIA Billerud Latvia	82,81	78,41	60.	SIA Meža birojs	22,78	16,51
11.	SIA Stiga RM	69,16	76,55	61.	SIA Pata Jēkabpils	37,09	16,45
12.	SIA Ošukalns	83,74	76,15	62.	SIA Lūsēni	18,53	16,40
13.	SIA Bitus Latvia**	95,06	72,66	63.	SIA Lameko Impex	26,86	16,30
14.	SIA Vika Wood	105,58	71,91	64.	SIA Kurzemes granulas	16,79	15,97
15.	SIA Jeld-Wen Latvija	74,74	71,49	65.	SIA Stiga RM Transports****	13,94	15,75
16.	SIA Bono	100,94	66,30	66.	SIA Smiltene Impex	22,54	15,51
17.	AS Pata Saldus	95,07	66,84	67.	SIA Domše Latvija	18,22	15,42
18.	SIA Rettenmeier Baltic Timber	90,50	66,48	68.	SIA CEWood	12,95	14,67
19.	SIA Gaujas koks	127,92	64,22	69.	SIA Kornbest	12,19	14,34
20.	SIA Granul Pellets	57,02	63,43	70.	AS Riga Wood Baltic	17,96	14,34
21.	SIA Kurekss	89,46	62,66	71.	SIA Bono Energy	0,045	14,26
22.	SIA Metsa Forest Latvia	50,66	58,43	72.	SIA Woodpro	26,02	13,88
23.	SIA RSEZ Verems	49,83	55,46	73.	ZS Virši AG	19,46	13,79
24.	SIA Graanul Invest	48,64	53,31	74.	SIA EMU Skulte	16,54	13,77
25.	SIA Stiga RM Distribution	41,31	50,60	75.	SIA Pata Timber	15,20	13,20
26.	SIA Stora Enso Packaging	61,34	47,32	76.	SIA Bēzi Plus	13,58	12,98
27.	SIA R Grupa	62,46	46,92	77.	SIA Pallogus	18,20	12,70
28.	SIA ACA Timber	91,14	45,79	78.	SIA Marko KEA	16,09	12,08
29.	SIA Ibiza	76,91	43,85	79.	SIA Vārpas 1	13,03	11,99
30.	SIA Sveaskog Baltfor	47,63	39,57	80.	SIA Baltic Wood Trade	23,80	11,94
31.	SIA Warmeston***	37,24	36,76	81.	SIA Ekju	22,22	11,79
32.	SIA Troja	31,26	35,01	82.	SIA Dīla	15,88	11,72
33.	SIA Timberex Group	38,69	33,29	83.	AS Hornbaek Baltic	12,75	11,60
34.	SIA Baltic Block	44,24	31,74	84.	SIA Nordic Homes	10,59	11,42
35.	SIA Laskana-Mežs	38,29	31,71	85.	SIA CLT Profi	7,93	11,31
36.	SIA Krauzers	33,42	30,05	86.	SIA Aļņi AS	12,47	11,16
37.	SIA Niedrāji MR	27,30	27,40	87.	SIA Vaives	15,63	10,86
38.	SIA AmberBirch	24,00	26,63	88.	SIA Meža Energija	10,22	10,10
39.	SIA Varpa	32,04	26,34	89.	SIA Latvia Timber International	17,13	10,12
40.	SIA Kokpārstrāde 98	31,87	24,83	90.	AS Tehnoinform	15,14	10,11
41.	SIA Erte grupa	31,58	24,67	91.	SIA ASP Pluss	8,36	10,06
42.	SIA Jubergs	26,62	22,04	92.	MPKS Mežsaimnieks	11,12	9,92
43.	SIA Rīgas meži	21,35	21,95	93.	SIA Era-M	8,32	9,45
44.	SIA LSEZ Laskana	22,60	21,58	94.	SIA Silviko	13,84	8,95
45.	AS Pata Strenči	26,89	21,42	95.	SIA SCA Mežs Latvia	4,47	8,92
46.	SIA Priedes AG	24,04	21,22	96.	SIA VMS Timber	12,19	8,84
47.	SIA BWT Timber	24,83	20,78	97.	SIA AMMZ pakalpojumi	6,75	8,31
48.	SIA Rairu	20,46	19,29	98.	SIA Damaksnis	10,72	8,15
49.	SIA Tellus	23,72	19,16	99.	SIA Euro Trading Company	10,66	8,04
50.	SIA Hansa Timber Trade	23,85	19,10	100.	SIA KS Terminal	8,09	7,92
				101.	SIA Cross Timber Systems	9,46	7,90

	Uzņēmums	2022.	2023.
102.	SIA Pēterkoks	13,31	7,77
103.	SIA Vīdi Woods*****	8,58	7,76
104.	SIA Holzwerke Lubāna	8,61	7,76
105.	SIA RaWood export	9,00	7,75
106.	SIA GL Plus	9,61	7,70
107.	SIA ADLV	10,96	7,62
108.	SIA Arbo Windows	9,07	7,57
109.	SIA Driāda Prim	10,93	7,56
110.	SIA Forest Wood	16,51	7,53
111.	SIA MKM Mežs	9,47	7,35
112.	SIA LDV	8,51	7,31
113.	AS Talsu mežrūpniecība	6,08	7,30
114.	SIA Vilsa	9,50	7,30
115.	SIA Baltic Board	11,62	7,30
116.	SIA Upeslīči	12,00	7,29
117.	SIA Pro Wood	8,80	7,15
118.	SIA SCA Latvijas meži	4,17	7,10
119.	SIA MV Tara	9,60	7,03
120.	SIA Piebalgas	9,55	6,93
121.	SIA Jauda-koks	3,24	6,88
122.	SIA Mežvalde AD	10,88	6,86
123.	SIA SK Grean Enerģija	7,74	6,85
124.	SIA 4 Plus	9,20	6,68
125.	SIA Zaza Timber Construction	2,73	6,65
126.	SIA Kubikmetrs	7,53	6,58
127.	SIA Skaida PV	6,90	6,39
128.	AS Mercor	6,61	6,37
129.	MPKS Gaiziņš	11,76	6,27
130.	SIA Mežusili	7,69	6,13
131.	SIA Jaunzeltiņi	7,54	6,07
132.	SIA Vēvers	9,94	6,06

	Uzņēmums	2022.	2023.
133.	SIA VMF Latvia	5,40	5,81
134.	SIA Latekss	8,02	5,80
135.	SIA VIA-S modular houses	6,37	5,70
136.	SIA LatigMa	8,52	5,62
137.	SIA Zaza Timber Production	3,42	5,61
138.	SIA Woodmaster	4,13	5,48
139.	SIA Revosa	7,32	5,48
140.	SIA Unicentrs	6,00	5,41
141.	SIA Ala Ligneā	8,53	5,41
142.	SIA VTI Avoti	8,02	5,40
143.	SIA Vasks	6,48	5,36
144.	SIA Smurfit Kappa Baltic	4,54	5,31
145.	SIA Latgales granulas	6,57	5,26
146.	SIA Ūsi	5,43	5,22
147.	SIA Vaidens	5,95	5,17
148.	SIA Priezavoti	5,93	5,15
149.	SIA Husvik	8,50	5,15
150.	SIA Silpec	6,13	5,14

Līdz 2024. gada 4. novembrim "Lursoft" datu bāzē nav gada pārskata par 2023. gadu

	2021.	2022.
SIA Sodra Mežs	17,55	59,86
SIA RSEZ NewFuels	33,62	57,96
SIA United Panel Group Europe	14,21	30,40
SIA Stalji	17,71	27,79
SIA Vudlande	60,88	17,60
SIA Grantiņi 1	15,46	12,32
SIA WWL Houses	2,28	5,43

* uzņēmuma sniegtie dati, ** iepriekš SIA Byko-Lat,

*** iepriekš SIA Pellet 4 Energia un Enefit Green,

**** iepriekš SIA Vella kalpi, ***** iepriekš SIA Viduslatvijas mežsaimnieks

Avots: SIA "Lursoft" datubāze pēc uzņēmumu iesniegtajiem gada pārskatiem

Lielākie mēbeļu un mēbeļu detaļu ražotāji pēc neto apgrozījuma (milj. eiro)

	Uzņēmums	2022.	2023.
1.	SIA Avoti	75,64	63,10
2.	SIA Kvist	52,52	39,46
3.	SIA Daiļrade Koks	29,17	25,36
4.	SIA Ekju	22,22	11,79
5.	SIA Itab Latvia	12,30	11,61
6.	SIA Bolderāja serviss	11,18	9,79
7.	SIA Dižozols plus	10,69	9,06
8.	SIA Wanzl Nordic*	11,32	8,51
9.	SIA Luwo	7,48	7,66
10.	SIA Amata	12,85	7,29
11.	AS Elīza-K	9,63	7,27
12.	SIA SC Koks	6,77	6,35
13.	SIA Rīgas krēslu fabrika	5,39	6,31
14.	SIA Rīpo fabrika	6,09	5,52
15.	SIA Lāma	5,67	4,88
16.	SIA Kate	4,57	4,41

	Uzņēmums	2022.	2023.
17.	SIA Ave MTP	4,47	3,69
18.	SIA Hoppekids	3,39	3,45
19.	SIA AB Galdnieks	1,73	3,22
20.	SIA Snores	3,03	3,15
21.	SIA Rauko	4,13	2,92
22.	SIA Konto	3,37	2,85
23.	SIA Marks M	3,05	2,62
24.	SIA Ēdelveiss EG	2,96	2,44
25.	SIA Sencis	2,32	2,27
26.	SIA Spals	1,65	2,16
27.	SIA AW Latvia	2,14	1,79
28.	SIA Troll Smiltene	3,12	1,71
29.	SIA Lukсотika	0,70	1,39
30.	SIA Morozovs & Son	1,93	1,36

* iepriekš SIA Expedit Baltic

Avots: SIA "Lursoft" datubāze pēc uzņēmumu iesniegtajiem gada pārskatiem

Koksne atgriežas arī rūpnīcu būvniecībā

Šogad akciju sabiedrība "Latvijas Finieris" investējusi vairāku jaunu, ilgtspējīgu ražotņu izveidē, to nesošajās konstrukcijās izmantojot koka būvelementus.

Ekoloģiski un estētiski pievilcīgi

Lai gan gadsimtiem ilgi koks pasaulē bijis dominējošais celtniecības materiāls, industriālās būvniecības izaugsmes laikā tā loma mazinājās. Tomēr šobrīd vērojama atgriešanās pie koka kā ekoloģiska un estētiski pievilcīga būvmateriāla.

"Nenoliedzami – pēdējos desmit gados Eiropā un arī Latvijā koksnes izmantošana būvniecībā pieaug – īpaši individuālo ēku segmentā, mazāk – rūpnieciskajā," secina akciju sabiedrības "Latvijas Finieris" valdes loceklis Māris Būmanis. Viņš norāda, ka būtisks faktors tajā ir klimata pārmaiņu un Zaļās vienošanās konteksts, kas pieprasa ilgtspējīgus risinājumus. "Koka izmantošana būvniecībā būtiski palīdz samazināt būvniecības nozares ietekmi uz vidi jeb CO₂ pēdu," skaidro M. Būmanis. Viņš uzsver, ka ir attīstījušās tehnoloģijas, risinājumi un tiesiskais regulējums, ļaujot koksni izmantot arvien sarežģītākās konstrukcijās. Koks ir arī efektīvs siltumizolācijas materiāls.

Koksne – klimata politikas prioritāte

"Latvijas Finieris" koksnes konstrukcijas sāka izmantot jau 2007. gadā rūpnīcas "Verems" būvniecībā Rēzeknes novadā. "Toreiz bijām celmlauži un nācās pārliecināt ne vienu vien procesu uzraugošo institūciju. Tolaik būvniecības regulējums bija vājš, pieredze, īpaši lielizmēra konstrukciju izmantošanā, maza. Nu jau koksnes unikalitāti demonstrējam astoņos objektos, galvenokārt rūpniecības. Īpaši izceļams ir koka ēku komplekss mūsu stādaudzētavā "Zābaki", kur top tā saucamā stādu dzesētava," stāsta M. Būmanis. Viņš prognozē, ka nākotnē koka būvniecība pasaulē un Latvijā turpinās attīstīties. Jāņem vērā, ka Eiropas Savienība ir definējusi koka būvniecības veicināšanu kā vienu no klimata politikas prioritātēm. Arvien vairāk valstis samazina administratīvos šķēršļus un zaļākām būvniecības metodēm piedāvā finansiālas atbalsta programmas.

Pirmā saldētava ar koka sienām

Lai nodrošinātu stādu uzglabāšanu ziemas periodā un labiekārtotu kopējo infrastruktūru, "Latvijas Finieris" sācis vērienīgu kokaudzētavas "Zābaki" attīstības projektu. Jaunais koka apbūves komplekss apvienos bērza stādu noliktavu un dzesētavu jeb saldētavu, kas samazinās gatavās produkcijas zudumus un nodrošinās klientiem stādu saņemšanu viņiem vēlamajā laikā pavasarī.

Jaunā saldētava būs pirmais piemērs šāda veida telpai, kurai ārējas būvētas no koka. Objektā ir beigusies ārējo inženiertīklu izbūve un pabeigtas monolītā dzelzsbetona konstrukcijas. Šobrīd noris nesošo koka konstrukciju un jumta seguma būvniecība. Sākta arī koka konstrukciju montāža pārējām kompleksa ēkām.

Līdz ziemei plānots pilnībā pabeigt visu ēku būvniecību un sākt iekšējo komunikāciju izbūvi.

Finieris arī no papīrmalkas

Investējot 16 miljonus eiro, Kuldīgā darbu sākusi akciju sabiedrības "Latvijas Finieris" jaunā ražotne, kur finieri ražos no papīrmalkas. Jaunā ražotne aprīkota ar unikālu tehnoloģiju, kas dod iespēju no katra apaļkoka iegūt maksimāli iespējamo finiera daudzumu. "Kuldīgas ražotne ar unikālo iekārtu ir nozīmīgs pagrieziena punkts koksnes pārstrādē. Nodrošinot tievkoksnes lobīšanu, tagad iepērkam papildu bērza apaļkoku jaunā – C – kvalitātes šķirā," stāsta uzņēmuma Bērza lietkoksnis nodrošinājuma dienesta direktors Artis Podnieks. Mazāka diametra un zemākas kvalitātes bērza apaļkoku lobīšana pašreizējā mežizstrādes apjomā Latvijā nozīmē iespēju saplākšņa ražošanai papildus novirzīt 300 000 kubikmetrus koksnes gadā. Iepriekš šādi kokmateriāli tika eksportēti uz Skandināviju celulozes ražošanai vai pārstrādāti zemākas pievienotās vērtības

produktos. "No resursu sagādes viedokļa Kuldīga ir reģiona centrs ar augstu potenciālu. Tomēr attīstība kopskatā ar reģiona izaugsmi liek uzdot jautājumus par Latvijas ekonomikai un tautsaimniecībai pieejamiem resursiem nākotnē. Ar saimnieka gādību, rūpību un atbildību izmantot katru Latvijas meža kubikmetru ir svarīgi gan ikvienam meža īpašniekam, gan tautsaimniecībai kopumā," saka A. Podnieks.

Starptautiskā žūrija novērtējusi koka konstrukciju izmantošanu, kā arī tehnoloģisko procesu un izmantotās iekārtas Kuldīgas ražotnē. Proti, "Building Design and Construction Council" starptautiskajā konkursā "Ilgspējība arhitektūrā, būvniecībā, dizainā Baltijas valstīs 2024" nominācijā "Ilgspējīgākais projekts" kategorijā "Jaunā būve" trešās vietas apbalvojums piešķirts akciju sabiedrībai "Latvijas Finieris" jaunās finieru ražotnes Kuldīgas projektam.

Strādās divas maiņas

Kuldīgas finieru ražotne izveidota kā "Latvijas Finiera" saplākšņu rūpnīcas "Furniers" struktūrvienība. Tā atrodas teritorijā, kur jau vairākus gadus darbojas uzņēmuma Kuldīgas koklaukums. Jaunās ražotnes būvniecība ilga aptuveni gadu. "Lai saražotu vienu kubikmetru saplākšņa, nepieciešami aptuveni divarpus kubikmetri bērza finierkluču. Tāpēc svarīgi ir no katra baļķa iegūt maksimālo apjomu finiera," uzsver "Furniera" direktors Arvis Švanks. Lai to panāku, Kuldīgas ražotnes vajadzībām izgatavota unikāla hibrīdlobmašīna, kas apvieno divas tradicionāli finieru lobīšanā izmantotās tehnoloģijas – vārpstas un bezvārpstas, dodot iespēju nolibīt finierklučus līdz pat 25 mm serdenim. Kad darbība tiks sākta ar pilnu jaudu, ražotnē divās maiņās strādās 4–5 darbinieki, kas dos iespēju astoņu stundu maiņā no 80 kubikmetriem finierkluču

iegūt 40 kubikmetrus mitrā finiera. Jauno komandu veido darbinieki ar universālām prasmēm, lai spētu izpildīt jebkuru no darbiem, sākot ar finierkluču pieņemšanu, beidzot ar informācijas apstrādi un darbu ar dokumentiem. Plānots, ka gada līdz pusotra laikā Kuldīgas ražotne pilnībā pārslēgsies izejmateriāla piegādei tikai ar vienīgi Rīgas rūpnīcai "Furniers".

Top jaunas ražotnes

"Latvijas Finiera" rūpnīcā "Verems" paplašināšanās notiek kopš 2022. gada, un to plānots pabeigt 2025. gadā. Pašlaik koka konstrukciju izbūve ir gandrīz beigusies un notiek iekārtu montāža. Paraleli tam starptautiskā projekta VIOBOND ietvaros Rīgā top pasaulē, iespējams, pirmā uz koksnes dabiskās sastāvdaļas lignīna bāzes veidota industriālo sveķu ražotne, kas jau varētu būtiski samazināt līdz šim lietotā fosilā fenola un formaldehīda patēriņu. Iecerētajā ražotnē plānots saražot 45 000 tonnas industriālo sveķu ar dabisko lignīnu, kas nodrošinās iespēju visu uzņēmuma saplākšņa produkciju limēt ar šo jauno limvielu. ■

MĀRIS ĶIRSONS

Gudri saimniekojot, zaudētāju nebūs

Saprātīga dabas aizsardzības politika, koksnes resursu pieejamība un dziļākas pārstrādes koksnes produktu ražotnes ļautu sasniegt klimata neitralitātes mērķus, vienlaikus saglabājot nodarbinātību.

Skaidrības joprojām nav

"Šādā variantā ieguvēji būtu gan mežsaimnieki, gan kokrūpnieki, gan valsts budžets, jo vienlaikus tiktu izpildītas minimālās ES direktīvas prasības par aizsargājāmām teritorijām. Pie tam būtiskai ietekmei netiktu pakļauta nodarbinātība reģionos, kas savukārt nozīmē desmitiem un pat simtiem miljonu eiro nodokļu naudas ilgtermiņā," ir pārliecināts Latvijas Kokrūpniecības federācijas viceprezidents Kristaps Klauss. Viņš norāda, ka kokrūpniecība nevar pastāvēt bez pašu mājās izaugušās koksnes pieejamības. "Nav jēgas no koksnes pārstrādes tehnoloģijām, ja pretī nav pārstrādājamā resursa, tajā brīdī tām ir tikai teju metāllūžņu vērtība," skarbi secina K. Klauss. Viņaprāt, pašreizējā situācijā kokrūpniekiem nav īstas skaidrības par to, kādi isti būs Latvijas valsts politiskie lēmumi attiecībā uz koksnes resursu pieejamību. "Ir divas radikāli atšķirīgas pieejas, kur viena piedāvā pārstāt darīt – būtiski samazināt koksnes ieguvu (necirst) un faktiski pazaudēt ļoti daudz darba vietu laukos, otra – tieši pretēji, gudri strādājot, saglabāt šīs darba vietas un pat palielināt to daudzumu, ja vien valsts spēs atrast motivācijas instrumentus, lai Latvijā pārstrādātu produktos to koksni – papīrmalku, dedzināmo koksni, šķeldu –, kas pašlaik tiek eksportēta un kā

pārstrāde notiek citās Eiropas valstīs," uzsver K. Klauss. Viņš gan nenoliedz, ka ļoti bieži prevalē kļūdaini skatījums – labāk neko nevajag darīt.

Saskaitāmie var mainīties

Lai arī dabas daudzveidības saglabāšana un klimata neitralitātes nodrošināšana ir nodalītas atsevišķi, tomēr tās skar vienus un tos pašus zemes hektārus, kuros aug mežs, kas ir pamats darba vietām ne tikai pašā mežā, bet arī koksnes pārstrādē, tās transportēšanā, šīm sfērām nepieciešamo pakalpojumu sniedzējiem un preču piegādātājiem. "Lai saprastu šo uzdevumu, svarīgi iedziļināties tekstā. Bieži tiek piemirsts, ka ne visi ES nozīmes biotopi ir jāaizsargā. Latvijas gadījumā nepieciešamā līmeņa sasniegšanai trūkst aptuveni 57 tūkstoši hektāru. Otrais nosacījums – tās teritorijas, kas ir aizsardzības statusā, protams, ir precīzi jāiezīmē kartē, savukārt pārējā teritorijā svarīgi ir, lai kopējā summa nemainās, mazāk uzmanības pievēršot "konkrētajiem saskaitāmajiem". Proti, mežā viss ir mainībā un vienu dienu tur, kur bija konkrēts biotops, tā vairs nav, bet citā vietā tas ir radies. Labākais pierādījums šim apgalvojumam ir tas, ka tuvu pie 40% no ES nozīmes biotopiem ir atrasti saimnieciskajos mežos," skaidro K. Klauss. ES prasa Latvijā stingrai

aizsardzībai pakļaut vēl 57 000 hektāru, kas uz kopējo 3,2 miljonu hektāru meža platību nešķiet nekas pārmērīgs. "Saimnieciskajā darbībā būtiskākās ir tuvākajos pāris gadu desmitos pieejamās saimnieciski izmantojamās meža zemes, kurās ir ciršanas vecumu sasniegušas audzes – neskaitot baltalkšņa mežus. Pašlaik tās ir 450 000 ha platībā, taču tieši tajās dabas skaitītāji ir atraduši dabas vērtības, kas atbilst "ES Nature" biotopu statusam. Lai arī 57 000 ha izņemšana no 450 000 ha saimnieciski izmantojamo mežu nav ekonomikas attīstību veicinoša, tomēr nebūtu arī ekonomiku sagraužošā. Taču Latvijā esam birokrātijas meistari, jo, lai aizsargātu vienu hektāru dabas vērtību, aizsardzībai ir jāpakļauj veseli trīs hektāri apkārt vienam aizsargājamam hektāram, kas rezultējas jau ar aizsargājamiem 228 000 ha, tātad potenciāls risks, ka tie būtu 40% no saimnieciski izmantojamiem mežiem. Un tas būtiski apcirtu koksnes pieejamību kokrūpniekiem," skaidro K. Klauss. Viņš norāda, ka Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija pat piedāvājusi aizsargāt nevis tikai ES regulas prasītos papildu 57 000 ha, bet gan pilnīgi visas teritorijas, kurās tika identificētas dabas vērtības tā dēvētās dabas skaitīšanas laikā. "Vai šādā situācijā kokrūpnieki vispār var pieņemt lēmumu par nozīmīgu daudzu miljonu vai pat desmitiem miljonu eiro vērtu investīciju projektu īstenošanu un vai bankas ir gatavas viņus kreditēt?" jautā K. Klauss un atbild: "Nē." Viņš uzsver, ka kokrūpnieki gaida valdības lēmumu. "Protams, var jau izņemt no saimnieciskās aprites arī 228 000 ha ciršanas vecumā esošu mežu, bet tad pārējos mežos ir jānoņem pilnīgi visu veidu ierobežojumi saimnieciskajai darbībai, kā tas ir, piemēram, Somijā. Tur, kad īpašnieks vēlas, tad arī cērt mežu. Baidos, ka valsts nav gatava

dot meža īpašniekiem tik lielu izvēles brīvību," secina K. Klauss.

Koksne - CO₂ glabātava

Savukārt klimata neitralitātes kontekstā mežs tiek uzskatīts par nozīmīgāko CO₂ piesaistītāju un pat kā kompensators lauksaimniecībā radītajiem izmešiem. Latvijai jau līdz 2030. gadam ir jāsamazina siltumnīcas gāzu emisijas apjoms par 17%, ko daļēji var risināt arī ar CO₂ izmešu piesaistes palielināšanu, taču mežā piecu gadu termiņš ir pārāk īss, lai sasniegtu kaut kādus vērā ņemamus rezultātus. Dažu gadu laikā koks nevar izaugt – tam nepieciešami vairāki gadu desmiti. "Vislielāko CO₂ piesaisti rada vidēja vecuma mežaudzes, nevis jaunaudzes. Un par vidēja vecuma audzi laika gaitā var kļūt tikai jaunaudzes, bet ne neizstrādājamā statusā iekļauti ciršanas vecuma meži," norāda K. Klauss. Viņš gan atzīst, ka ES ir izveidots algoritms koksnes kā CO₂ bankas esamībai. "Koka mūžs ir ierobežots, un tas nozīmē, ka šo noliktavu nevar visu laiku papildināt ar jauniem krājumiem, ko teorētiski var panākt ar koksnes ciršanas aizliegšanu valsts mērogā, jo vecie koki sabrūk un sapūst," skaidro K. Klauss. "Latvijas mežos iegūtie zāģmateriāli, finierkluči tiek pārstrādāti zāģmateriālos, konstrukciju elementos, plātnēs, kas arī pēc ES algoritma tiek uzskatīti par CO₂ glabātavām. Savukārt tā koksnes daļa, kas no Latvijas tiek eksportēta uz pārstrādi ārzemēs, tiek ieskaitīta kā CO₂ emisija Latvijai, tieši tāpat kā kurināmās koksnes izmantošana siltumapgādē." Viņš norāda, ka minētais tikai nozīmē – jāveicina maksimāla koksnes apjoma pārstrāde Latvijā. "Tāpēc tiek runāts par lignīna un citu koksnes izstrādājumu ražotņu izveidi Latvijā, kas pārstrādātu pašlaik nepārstrādāto koksni, un tādējādi nosacītās emisijas, kas rodas no papirmalkas eksporta, pārvērstu par CO₂ noliktavām konkrētu produktu

izskatā," kā risinājumu CO₂ emisiju samazināšanā norāda K. Klauss.

Lai šādu ieceri īstenotu, valdībai būtu jāatrod instrumenti, kas dotu iespēju potenciāliem investoriem strādāt ar vienlīdzīgiem nosacījumiem kā esošajiem ražotājiem Latvijā.

Naftas lobisti panākuši savu

Savulaik uzmanības centrā bija fosilo energoresursu aizstāšana ar atjaunojamiem, pie kā arī tika pieskaitīta koksne, taču, pēc K. Klausa sacītā, laikam ritot un labi strādājot naftas un gāzes lobistiem, koksnes sadedzināšana pamazām kļūst par CO₂ emisiju sinonīmu. "Ja šo koksnes

sadedzināšanu varētu nomainīt pret siltināšanu un vēl jo vairāk ar siltumizolācijas materiālu, kas ražots no tieši šīs pašas dedzināmās koksnes – šķeldas, tad Latvijā meža nozare varētu kompensēt vēl citu sfēru radītos izmešus," uzsver K. Klauss. Viņaprāt, gudri saimniekojot, zaudētāju nebūs. "Netiek sagrauts viens no pašreizējiem Latvijas preču eksporta balstiem – kokrūpniecība, tiek saglabātas darba vietas un nodokļu ieņēmumi valsts kasē, vienlaikus tiek izpildīti klimata neitralitātes mērķi – samazinātas CO₂ emisijas," tā K. Klauss. ■

MĀRIS ĶIRSONS

Krasas peļņas svārstības

Meža nozares uzņēmumu kopējā peļņa 2023. gadā sarukusi vairāk nekā 2,6 reizes un tās būtiskā eksporta ienākumu ģeneratora – kokapstrādes – pat teju sešas reizes.

Tādu ainu rāda SIA "Lursoft" pētījuma dati pēc meža nozares iesniegtajiem gada pārskatiem. Dati rāda, ka 2023. gadā kopējā meža nozares uzņēmumu peļņa bija 383,46 milj. eiro, savukārt 2022. gadā tā pārsniedza viena miljarda eiro apmēru. Kokrūpniekiem vislielākā peļņa fiksēta 2021. gadā, kad tās apjoms sasniedza 576,67 milj. eiro, bet pērn vairs tikai 79,29 milj. eiro.

Jāņem vērā, ka visas meža nozares kopējās peļņas rādītājos būtiska nozīme ir valsts mežu apsaimniekošanas uzņēmuma akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" (LVM) peļņas limenim. 2023. gadā LVM peļņa sasniedza 220 milj. eiro, kas ir 57% no visa

Meža nozares – mezsaimniecības, kokapstrādes un mēbeļu ražošanas – uzņēmumu kopējā peļņa (milj. eiro)

Gads	Peļņa
2019. g.	333,88
2020. g.	328,93
2021. g.	830,28
2022. g.	1032,32
2023. g.	383,46

Kokapstrādes uzņēmumu kopējā peļņa (milj. eiro)

Gads	Peļņa
2019. g.	160,79
2020. g.	188,43
2021. g.	576,67
2022. g.	467,14
2023. g.	79,29*

* dati 28.08.2024.

AVOTS: SIA "LURSOFT"

meža nozares nopelnītā, savukārt 2022. gadā LVM peļņa bija 242 milj. eiro un tās īpatsvars no nozares kopējās bija 23%. ■

MĀRIS ĶIRSONS

Zelta čiekurs 2023

Pagājušajā gadā meža nozares gada balvas "Zelta čiekurs" pasniegšanas svētki Jelgavas pilī notika 7. decembrī. Šos svētkus kopā ar visiem, kas pielikuši savu spēku, lai mūsu valsts būtu zaļa, skaista un turīga, izbaudīja arī Latvijas Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs.

Laimīgs, kad esmu vajadzīgs

Nominācijā "Par mūža ieguldījumu" smago, kokā grebto čiekuru un zelta priedes sēkliņu kā piespraudi saņēma **Mudrīte Daugaviete**, kura Valsts mežzinātnes institūtā "Silava" strādā jau gandrīz četrdesmit gadus. Viņa bijusi starp tiem, kuri mudināja meža īpašniekus apstādīt neizmantotas lauksaimniecības zemes. Tā izstaigāta visa Latvija. Mudrīte secina: "Nu jau daudzās vietās īpašnieki šo deviņdesmitajos gados stādīto mežu ir retinājuši. Daudz kur saimnieko dēli, meži ir izkopti un turpina augt. Taču visi

gaida mūs un saka, ka mēs esot bijuši labi skolotāji."

Guntis Grandāns vairāk nekā divdesmit gadus vadījis akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" sēkļu un stādu saimniecību. Ar viņa līdzdalību selekcija un stādu audzēšana kļuvusi par vienu no LVM sekmīga biznesa virzieniem. Viņš arī lielisks amatnieks, skaņuplašu kolekcionārs un fotogrāfs. Guntis saka: "Esmu laimīgs tad, kad esmu vajadzīgs."

Laimdota Straujuma savulaik kā zemkopības ministre un Ministru prezidente devusi savu pienesumu meža nozares sa-

kārtošanā un virzībā uz attīstību. Tagad viņa ir LBTU padomes priekšsēdētāja un prezentē sevi kā vecmāmiņu, kas vienmēr kustībā.

Izaugsme stiprinās ticībā labajam

Nominācijā "Par inovatīvu uzņēmējdarbību" "Zelta čiekuru" saņēma SIA "Mappost", kuras darba lauks ir programmēšana. Uzņēmuma valdes loceklis Mārtiņš Vimba rezumē: "Šis ir zināšanu bizness. Risinājuma, kādu mēs piedāvājam "Latvijas valsts mežiem", nekur citur pasaulē nav."

SIA "Metsatek" ir Baltijā lielākie virsbūvju ražotāji kokvedējiem. Uzņēmuma vadītājs Guntis Bukalders: "Pirms gadiem desmit autovadītājs, krāmējot baļķus, sēdēja zem klajām debesīm, toties šodien hidromanipulatori aprīkoti ar kabinēm, kurās var justies kā mazā ofisā."

SIA "VMS Timber" sāka ar pirts dēlišu zāģēšanu, bet šodien uzņēmums gatavo moduļu mājas un ietilpst pasaulē lielākā termokoksnes ražotāja koncerna "Thermory" sastāvā. Tā valdes priekšsēdētāja Matisa Kubas izaugsmes spēks ir nostiprināts ticībā labajam. Viņš ir pārliecināts, ka biznesā, tāpat kā dzīvē, vajag darīt labu.

Svarīgi ne tikai kubikmetri, bet arī sajūtas

Nominācijā "Par ilgtspējīgu saimnieciskošanu" pagājušajā gadā "Zelta čiekuru" saņēma Liene Pušpure, kura konkursā "Sakoptākais mežs" prezentēja saimniecības "Sildibenes" divus hektārus meža, kas nocirsti kailcirtē un atjaunoti ar eglītēm. Viņa piedalījies daudzos projektos un vērtē šo pieredzi kā sava veida augstskolu.

Atzinību saņēma arī Juris Plivda, kurš konkursam bija pieteicies ar mērķi dzirdēt no kompetentās žūrijas ieteikumus, kā savu mežu apsaimniekot vēl gudrāk.

Kristīna Sprūdža žūrijai prezentēja 14 hektāru meža īpašumu, ko kopā ar ģimeni pirms dažiem gadiem apstādījusi vienā pavasarī. Kristīna strādājusi gan LR Saeimā, gan Briselē, gan Ņujorkā, taču par savu spēka zemi uzskata Latviju.

Agnis Graudulis saimnieko pamatā ar izlases cirtēm. Viņš mežu vērtē ne tikai kubikmetros, bet sajūtās, ko sniedz daba, un atziņās, kas iegūtas darot un mācoties.

Precizitāte un radošums

Nominācijā "Par sabiedrības izglītošanu" "Zelta čiekuru" saņēma Pauls Beķeris, kurš daudzus gadus, veidojot žurnālu "Baltijas Koks", meža nozares mehānismu iepazīstināja līdz pat tā sīkākai detaļai. Paula raksturā apvienojas precizitāte un radošums, atbildība un dzīves sniegto iespēju izbaudīšana. Pauls nu jau astoņus gadus strādā akciju sabiedrībā "Latvijas Finieris" un tagad arī vada asociāciju "Latvijas Koks".

Ieva Erele meža nozares sabiedrisko atiecību laukā darbojas divpadsmit gadus. Septiņus no tiem viņa ir Mēbeļu ražotāju asociācijas Latvijā izpilddirektore. Asociācijas biedri Ievu raksturo kā kolēģi ar lieliskām idejām, kuras īstenojot dažkārt prātā ienākot doma – kur mēs agrāk bijām?

Pauls Rēvelis jau piekto gadu ir portāla "www.zemeunvalsts.lv" redaktors. Portālā publicētā informācija nav domāta izklaipei, bet sapratnes veicināšanai par to, kā mūsu valsts var saglabāt drošību, resursus un neatkarību. Pauls sevi raksturo kā cilvēku, kas nealkst līdera pozīcijas, taču kolektīvā jūtas ļoti labi. Viņš uzsver: "Nesmu solists, esmu kordziedātājs."

Šis īsais mirklis ir skaists...

Nominācijā "Par ieguldījumu mežsaimniecībā" "Zelta čiekuru" saņēma **Arnis Muiznieks**, kurš Latvijas Meža īpašnieku biedrību vada jau divdesmit gadus. Viņš atzīst, ka daudzveidība un pozitīvas emocijas, kādas tiek saņemtas konkursa

"Sakoptākais mežs" laikā, ir tās, kas palīdz nenogurt.

Roberts Strīpnieks bija starp tiem, kuri nodibināja akciju sabiedrību "Latvijas valsts meži" un vadīja to divdesmit divus gadus. Pirms četriem gadiem intervijā "Meža gadagrāmatai 2021", atbildot uz jautājumu – vai esat laimīgs? – viņš teica: "Kas ir laime? Tas ir jautājums, uz kuru pirmo reizi pats sev atbildēju jau pirms trīsdesmit gadiem. Tas ir netverams mirklis, kurā vēlmes sakrīt ar iespējām. Šis īsais mirklis ir skaists, bet jau nākamajā brīdī kaut kas šajā laimes līdzsvarā nobīdās – vai nu tās ir vēlmes, vai iespējas. Un tad cilvēks atkal tiecas uz šo netveramo mirkli un gaida, kad pienāks nākamais. Varu teikt, ka esmu laimīgs cilvēks. Jo mūsu fantastiskajai komandai, kas ir "Latvijas valsts mežu" panākumu pamatā, ir izdevies īstenot to, kas pirms 20 vai 25 gadiem likās teju neiespējami... Šo laimi veido daudzi savstarpēji saistīti elementi, kuros vēlmju un iespēju satikšanās mirklis tiek sasniegts ar darbu."

Zelta čiekurs 2024

Konkursa "Sakoptākais mežs" žūrija savus gada labākos meža īpašniekus izvēlas jau augustā un uztic šo informāciju "Meža gadagrāmatas" veidotājiem, tādēļ par nominācijas "Par ilgtspējīgu saimniekošanu" laureātiem varam pastāstīt jau šajā izdevumā.

"Zelta čiekuru" par gudru saimniekošanu saņē **Uno Anže**. Uno ģimenes īpašumā jau tuvu 200 hektāriem meža. Lielākā daļa jaunaudzes, kas pamazām pāriet briestaudzēs. Visu – stādīšanu, kopšanu, meliorāciju un sikkoksnes izvešanu – ģimene veic pašu spēkiem. Vēl Anžes ģimenei piemīt šāda īpašība – viss, ko viņi iestāda, viss izaug!

Atzinību saņē **Diāna un Edgars Leikusi**, kuri savā saimniecībā "Vīndedži" prezentēja trīsdesmit hektārus dažāda vecuma pamatā lapu koku mežu. Tā pirkumam pirms desmit gadiem ieguldīta pirmā brīvā ģimenes budžeta nauda. Īpašuma apsaimniekošanā redzama ļoti profesionāla pieeja, jo Edgaram Leikusam

līdztekus mežsaimnieka diplomam piemīt arī dziļa meža izpratnes sajūta.

Gints Nordens kopā ar dzīvesbiedri Ivetu Jaunpils pagastā apsaimnieko trīsdesmit hektārus, no kuriem desmit hektāri ir pieaudzis mežs. Viņa ieteikums meža īpašniekiem – nekad neko neatlikt uz "pēc tam". Gints: "Pēc tam aiziešu zarus savākšu, pēc tam aiziešu atēnot... Ja esi paņēmis baļķi un nolīcis krautuvē, tad tu vairs neiesi zarus tur vākt. Tā ir sen pārbaudīta lieta. Kad nauda no baļķa jau makā, tad tas "pēc tam" var pagaidīt. Ja tu no meža esi paņēmis, tad jādod tam atpakaļ. Tad nākamreiz atkal būs ko ņemt." ■

ANITA JAUNBELZERE

Katrs politikis iet cauri trīs pārbaudījumiem

Laimdota Straujuma ir pirmā sieviete Latvijā, kas kļuva par zemkopības ministri, un pirmā, kas bija premjere. Kaut arī pēc slavas nekad nav tiekusies, šie amati padarīja viņu atpazīstamu un populāru. "Tuva reālai dzīvei un ar krampi, ko no ārpuses neredz. Ministre, kas visus veda uz jēgpilnu darbību." Tā Laimdotu raksturo bijušie kolēģi. Apbalvota ar Atzinības krustu un meža nozares balvu "Zelta čiekurs".

"Esmu vecmāmiņa, kas visu laiku ir kustībā," tā savu šodienu raksturo ekspremjere.

Jūs esat strādājusi vietās, kur saplūst visi valstī risināmie uzdevumi. Par ko jūs tagad no rītiem, dzerot kafiju, domājat?

L. Straujuma: Manos gados dzīves ritms vairāk pieskaņots bērniem un mazbērniem, ar domām par to, lai viņiem viss būtu labi. Man ir septiņi mazbērniņi. Mazdēliem jau draudzenes, vecākais šogad beigs augstskolu. Trīs mazmeitiņas man vakar atsūtīja vēstulīti: "Vecmāmiņ, mēs izdomājām, ka rīt mēs pie tevis atbrauksim un paliksīm pa nakti." Man tas ir liels gods un prieks. Meitenēm mīļākais ēdiens – makaroni ar gaļu. Es saku, ka varu kaut ko citu arī uztaisīt. Man atbild: nē, mums, lūdzu, makaronus ar gaļu un saldējumu! Kopā spēlējam galda spēles. Nopirkām izlaiduma kleitas devītajai klasei. Tas nebija vienkārši. Izstaigājām daudz, daudz veikalu, piemērijām, uzlaikojām, līdz beidzot tomēr atradām tādas kleitas, kuras varēja atzīt par skaistām.

Vecākais mazdēls studē starptautisko ekonomiku. Viņš man bieži vien pajautā ko vairāk. Galvenais, ka mazbērni mani atceras.

Esmu nepārtrauktā kustībā, taču paliek arī laiks palasīt grāmatas. Vedekla man dzimšanas dienā uzdāvināja četras jaunas grāmatas, būs jāsāk lasīt.

Sekojošot notikumiem valstī, dažreiz pieķeru sevi pie domas, ka vajadzētu darīt citādi. Taču zinu arī to, ka malā stāvošie vienmēr ir tie gudrākie.

Kas politika dzīvē ir grūtākais?

Katrs politiķis iet cauri trīs pārbaudījumiem. Ir pārbaudījums ar naudu, pārbaudījums ar slavu un pārbaudījums ar varu. Es gribu ticēt, ka neesmu tiem pakļāvusies, jo mani vienmēr vadījis pienākums. Pienākums pret cilvēkiem. Naudas vilinājums mani nav skāris, jo man pilnīgi pietiek ar to, kas man ir.

Esmu redzējusi, ka cilvēki netiek galā ar kāri pēc varas, naudas un slavas. Ja tu gribi

VIZĪTKARTE

LAIMDOTA STRAUJUMA

- Dzimusi 1951. gadā.
- Beigusi LVU Fizikas un matemātikas fakultāti.
- leguvusi doktora grādu ekonomikā.
- No 1993. līdz 1999. gadam strādājusi, arī vadījusi LLKC.
- No 2011. līdz 2014. gadam zemkopības ministre.
- No 2014. līdz 2016. gadam Ministru prezidente.
- No 2022. gada LLU, tagad LBTU padomes priekšsēdētāja.
- Ir divi dēli un septiņi mazbērni.
- Brīvajā laikā lasa, klausās mūziku, ceļo.

būt politiķis, ar to jātiek galā. Man nekad nav gribējies kaut kur zīmēties.

Politikā ir daudz intrigu. Nācies saskarties arī ar partijas biedru nodevību. Tā ir tā varas kāre, kas iet pāri visam. Vai man kādreiz ir piedāvāts darījums? Jā. Ir piedāvāts. Taču es saprotu – ja pārdosies kaut par santīmu, atpakaļceļa vairs nebūs.

Vai daudzi deputāti saka – nē?

Daudzi. Korupcijas risks vairāk attiecas uz izpildvaru. Deputāti jau nepieņem konkrētus lēmumus par naudu. Taču deputātiem ļoti jāuzmanās – tu jau vari nesaprast, ka nobalso par kaut ko sliktu. Aizdomīgi priekšlikumi var tikt paslēpti ļoti pievilcīgā formulējumā. Ir grūti saprast, kas kurā likumprojektā slēpjas. Kad strādāju Zemkopības ministrijā, ļoti vajadzēja formulējumu meža kooperatīvu izveidošanai. Deputāti secināja – jūs tur gribat kaut ko paslēpt! Bet mēs gribējām attīstīt meža īpašnieku kooperāciju. Tas bija pats sākums, un vajadzēja to dabūt cauri likumdošanai.

Kad biju premjere, vides organizācijas nostājās ļoti strikti pret visu, kas bija vajadzīgs nozarei. Neesot pietiekami izdiskutēts. Es zinu, ka rīkotas nez cik tās tikšanās. Un bija situācija, kad es vienkārši pateicu: mēs to pieņemsim! Un pieņemām. Ir taču jādoma loģiski, un meža nozare domā ļoti stratēģiski.

Vai zaļlais vilnis neuznesīs mūs uz sēkļa?

Ļoti svarīgi ir atrast pareizu, izsvērtu vietu starp tautsaimniecības attīstību un klimata pārmaiņām. Nu nevar Latvija pārvērsties par rezervātu. Mums reizēm arī ES jāprot pateikt: nē! Meža nozare ir tā, kas Zaļajam kursam dod pozitīvu ietekmi. Lauksaimniecība un transports CO₂ izmešus veicina. Skaidrs, ka meža resursu pieejamība samazināsies. Arī Krievijas un Baltkrievijas tirgus ir slēgts. Tāpēc nozarei būs jāiet aizvien dziļākā pārstrādē, jāražo arvien modernāki produkti. Mums nav citu variantu. Nozare ir attīstījusies, ne velti viena piektā daļa no eksporta nāk no mežiem. Te ir skaidra politika. Cik izcērt, tik arī iestāda. Meža platības nesamazinās. Arī vides cilvēkiem jāskatās, lai aizsargājamās platības nepieaugtu nesamērīgi. Tam jānotiek saprātīgi. Ir daudzas lietas, kuras mums katram vajadzētu uztvert daudz vienkāršāk.

Kas jums palīdzēja saklausīt nozares pulsu?

Es vienmēr ieklausījos, ko sacīja Jānis Birģelis, Arvīds Ozols, Andis Krēsliņš, Juris un Uldis Biķi, Indulis Kovišārs, Kristaps Klauss, Arnis Muižnieks, arī visa "Latvijas valsts mežu" valde. Meža nozarē ir laba sadarbība starp ministriju, universitāti, zinātni, meža īpašniekiem un biznesu. Tās attīstība balstās uz spēcīgām personībām.

Vai Roberts Strīpnieks varētu atgriezties?

Es jau to gribētu. Viņš ir domātājs un visu redz ļoti dziļi. Mēs šad tad parunājam, un tas ir ļoti interesanti. Par trīsstūri starp finanšu kapitālu, cilvēku un mākslīgo intelektu. Viņš varētu būt premjers. Labs premjers. Viņš varētu būt ministrs. Protams, tas prasa milzīgu nervu piepūli. Man ļoti žēl par to, kas notika pēc Strīpnieka kunga aiziešanas

no "Latvijas valsts mežiem". Uzņēmuma attīstība palēninājās. Man nav nekādu personīgu antipātiju pret cilvēkiem, kas bija padomē, bet kāpēc jāiet tur, kur nesi speciālists?

Kur jūtaties labāk – laukos vai pilsētā?

Esam no laukiem aizgājuši. Pilnībā aizgājuši. Māsa man daktere, brālis beidza Politehnisko institūtu. Vecāki jau arī nebija zemnieki, viņi bija skolotāji. Man gan tagad ir daži kvadrātmetri dēla mājās, kur es audzēju ārstniecības augus tējām. Sev un radiem. Savulaik esmu gan govīs slaukusi, gan kartupeļus zemē likusi, gan brīvlaikā kukurūzu un cukurbietes ravējusi. Pirms daudziem gadiem brālim bija doma, ka jāstāda kartupeļi. Iestādījām, noņēmām un nesām pagrabā iekšā, pavasarī atkal nesām ārā. Tad es teicu: viss,

pietiek. Tas nekas, ka ir arī kartupeļu šķirne 'Laimdota'.

Šodien mans dēls strādā informācijas tehnoloģiju drošības jomā, vienā minūtē mēs varam ieskatīties jebkurā pasaules malā. Bet manā jaunībā telefons mājās bija kaut kas īpašs. Bērnībā laukos mūsmājās nebija elektrības. Tēvam bija motocikls ar blakusvāģi. Mēs ar brāli sēdējām ļuļkā un priecīgi kratījāmies pa Latgales baltajiem lielceļiem. Vecāki audzēja kāpostus un veda tos pārdot uz Ļeņingradu. Atceros tās kāpostu mašīnas, ko krāmēja pilnas. Tas atmaksājās. Vectēvam bija liels ābeļdārzs, un ābolus arī eksportējām. Tā vecāki krāja, līdz tikām pie moskviča. Tad jau izbraukājām visu Latviju.

Vai rakstīsiet atmiņas?

Esmu jau daudz uzrakstījusi, bet tagad kādu laiku neesmu turpinājusi. Tas ir jā-

atsāk. Gribu, lai bērniem un mazbērniem paliek manas bērnības atmiņas. Manam vectēvam 1923. gadā piešķīra muižas zemi par piedalīšanos kaujās par Latvijas neatkarību līdz 1920. gada oktobrim. Ļoti gribētos par to zināt vairāk, bet tagad jau nav vairs kam prasīt. Padomju varas gados par to nerunāja. Sazinājos ar vēstures speciālistiem, viņi neatrada atbilstošu informāciju, jo tieši par Rēzeknes karavīriem informācija nav saglabājusies. Vienu gan speciālisti apliecināja, ka zemi piešķīra, tikai balstoties uz konkrētiem dokumentiem. Mans tēvs nespēja pieņemt padomju varas ideoloģiju. Viņš vēl spējēja astoņdesmit astotajā gadā redzēt cilvēkus pulcējamies pie Brīvības pieminekļa un bija laimīgs. Viņš bērnībā veda mani mežā un rādīja, kur bija pieminekļi brīvības cīņu dalībniekiem.

Man ļoti gribētos, lai Latvijā ir miers un lai Latvija pastāvētu kā valsts. Gribētos, lai cilvēki vairāk sadarbotos un būtu pozitīvi. Negācijas ļoti uztrauc. Universitātē 45% studentu vajag psihologu. Jauniem cilvēkiem vajag, kas viņiem palīdz saprast, kā tikt ar visu galā. Arī skolā skolēniem vajag psihologu. Es īsti nesaprotu, vai tā ir asa konkurences cīņa vai vēlēšanās būt labākajam...

Vai no politikas neaizgājāt par ātru?

Katram pienāk laiks, kad jāsaprot, ka jādod vieta jaunajiem. Kad nav vairs enerģijas izdarīt vēl kaut ko un vēl kaut ko. Tad jāpasaka sev: viss! Tas ir vienkārši. Tāpat kā no viesībām, arī no politikas jāaiziet prom, kad vēl nedaudz gribas palikt.

Taču telefons jums zvana nepārtraukti.

Šobrīd* Biotehnoloģiju universitātē notiek rektora maiņa. Esmu universitātes padomes priekšsēdētāja. Tāpēc arī tāda aktivitāte.

Jau sen – 2018. gadā – mēs, septiņas privātpersonas, nodibinājām biedrību "Latvijas Formula 2050". Rīkojam konferences. Reizi mēnesī tiekamies un apspriežamies.

Esmu arī Latvijas, Ukrainas un ASV kopprojekta. Tas ir atbalsts Ukrainai iestāšanās sarunās ES. Likumdošanas sagatavošana – tas, kam mēs vēl nesam gājām cauri. Ukrainai tas ir divkārt grūti. Tur arī ļoti daudz lielo zemnieku, kuriem pa 50 000 hektāru, kādi desmit kolhozi, kādi mums senāk bija. Daudz arī mazo zemnieku. Kā visu to saskaņot?

Esmu arī Latvijas Produktivitātes padomē, kur darbojamies kopā ar zinātniekiem. Tas viss aizņem daudz laika.

Kad gribu atpūsties, eju uz koncertiem, arī operu. Man patīk klasiskā mūzika. Bieži vien, klausoties mūziku, es aizveru acis. ■

ANITA JAUNBELZERE

* Saruna notiek 2024. gada ziemā

Viss mainās, ko pētīt būs vienmēr

Dr. sc. ing. Mudrīte Daugaviete Latvijas Valsts mežzinātnes institūtā "Silava" strādā Meža atjaunošanas un ieaudzēšanas grupā. Atziņas par pētījumiem apkopojusi divās monogrāfijās un vairāk nekā 180 zinātniskos un populārzinātniskos rakstos. Apbalvota ar Atzinības krustu un balvu "Zelta čiekurs", ko saņēmusi par darba mūža ieguldījumu mežsaimniecībā. Joprojām darbīga, sportiska, sazobē ar visu, kas notiek.

Kā aizgāju uz "mežiem", tā tur arī paliku

Mudrīte Daugaviete: "Vecāki man skolotāji. Tēvs bija Kalnciema skolas direktors. Skola atradās pie meža. Es – kā no mājas laukā, tā mežā iekšā. Kad beidzu vidusskolu, citas domas kā uz "mežiem" nemaz nebija. Tā arī aizgāju uz "mežiem" un tur arī paliku.

Mana pirmā darbavieta bija Alsungas MRS. Biju tāds kā kvalitātes inženieris, kurš staigā apkārt un mēra, cik kurš ko ātri var padarīt. Atceros – to sauca par inženieri normētāju. Tur bija cehs, kurā gatavoja mēbeles, un man galdniekiem vajadzēja noteikt izstrādes normas. Braucu arī uz mežu, stāvēju ar hronometru rokā un arī mērīju, cik ātri var kociņus iestādīt. Neviens pat nedomāja, vai to vajag vai nevajag. Ja tāda no augšas bija prasība, tad tas bija jādara, un viss. Tā toreiz bija.

Pēc kādiem nepilniem diviem gadiem atnācu atpakaļ uz Jelgavu un sāku strādāt Vissavienības Meliorācijas polimēru institūtā. Toreiz drenāžas vairs nelika no māla caurulītēm, bet plastmasas. Sāku strādāt pie doktora disertācijas par drenāžas ierīkošanu mežos un augļu dārzos. Izstrādājam rekomendācijas stādu lietēšanas normām stādaudzētāvās. Kad disertāciju aizstāvēju, pārcēlamies uz Salaspili. Tā no 1985. gada strādāju mežzinātnes institūtā "Silava", ko toreiz sauca par Mežsaimniecības problēmu institūtu. Tā nu šeit būšu nostrādājusi četrdesmit gadus.

Savu dzīvesbiedru, arī meža zinātnieku, Māri Daugavieti satīku studiju gados.

Draudzējāmieš, kad pabeidzām studijas, tad arī apprecējāmieš. Vai bija tā, ka savstarpēja pievilksnās sākās jau ar pirmo acu skatienu? Nezinu... Laikam jau jā. Kopā braucām praksēs. Tās bija kolosālas. Kā man patika! Bijām kursā piecas meitenes. Aizveda mūs kaut kur uz Jēkabpils pusi. Sadalīja pa pāriem, un mūs, divas meitenes, mežzinis aizveda uz mežu, iedeva raukļus un lika izkopt kultūras. Tad viena iekārās bērziņā, otra ar raukli to norāva un tā uz maiņām mēs darbojāmieš. Tagad kaut kas tāds nav iedomājams. Es prasū rudenī studentiem, kā gājis pa praksēm. Šie pārjautā – praksēm? Tad stāsta: mūs izvadā pa mežu, pa parauglaukumiem, pastāsta, kas un kā tur darīts, un viss kārtībā.

Retākās koku sugas studenti nepazīst, par krūmiem nemaz nerunājot. Pēc tam jau piešaujas, bet sākumā ir grūti.

Tas bija vērtīgs zināšanu ieguldījums

Tā kā man bija pieredze meliorācijā, braucu uz Kalsnavu, kur sāka audzēt stādus konteineros, cēla jaunas siltumnīcas un vajadzēja uzstādīt lietēšanas sistēmas. Izstrādājam atsevišķu koku sugu konteinerstādu lietēšanas normas.

Tad sākās liels un svarīgs projekts – lauksaimniecības zemju apmežošana. Tas bija deviņdesmit pirmajā gadā, un mūs brauca mācīt mežkopji no Zviedrijas. Kopā ar Valsts meža dienestu meklējām piemērotas vietas visā Latvijā. Biju lieciniece ne tikai tam, kā cilvēki jutās, stādot savu pirmo mežu, bet arī viņu priekam,

kāds ir tad, kad atgūts dzimtas īpašums, kad esi saimnieks savā zemē. Cilvēki bija pārlaimīgi. Daudzi pat dzīvoja uz atgūtās zemes šķūnītī, jo no mājām vairs nekas nebija palicis pāri.

Kopīgi ar "Silavas" zinātniekiem un LVM darbiniekiem izstrādājām apmežošanas projektu 14 īpašumiem, sākot no Priekules novada līdz pat Gulbenes un Rēzeknes novadam. Projektā tika iekļautas dažādas koku sugas: priede, egle, lapegle, bērzs, apse, melnalksnis, ozols, osis, liepa, saldaiss ķirsis. Izmēģinājām arī dažādu stādījumu biežumu. Sākot no 1100 kokiem uz hektāra līdz pat 10 000 kokiem. Aizveidām stādmateriālu un sākām stādīt. Arī kopšanas varianti bija dažādi – gan ar herbicīdiem, gan kaplēšanu. Regulāri kopām stādījumus. Parasti sanāca tā, ka sešos no rīta izbraucām un vakarā ap vienpadsmitiem bijām atpakaļ Salaspilī. Kopšana parasti sākās ar to, ka apsekojām stādījumus: nereti konstatējām, ka zāle, usnes – līdz pat zodam. Meklējām eglītes, tupot uz ceļiem. Tā arī rāpojot usnes noplūcām. Sākumā koki ieaugās ļoti lēni, tikai kādā 5.–7. gadā varēja secināt, ka ieauguši. Apmēram pēc desmit gadiem kārtējo reizi aizbraucu paskatīties, kas tad nu sanācis. Mežs bija izaudzis skaists. Izgāju tam cauri un pagriezos atpakaļ. Sajutu – mežs ir dzīvs! Man pat aizrāvās elpa, jūtot, ka egles saka paldies. Dzīvā daba īstenībā ir aprīnojama, jo gan koki, gan citi augi, gan putni un dzīvnieki jūt, ka esi darījis labu, un prot pateikt paldies. Braucot pie privātmežu īpašniekiem, vēl vienā vietā Ērgļu pusē redzēju, ka egļu stādījums viss mirdz. Tur meža īpašnieks bija mežzinis, viņš bija gan stādījis, gan retinājis, ļoti milējis un kopis savu mežu.

Pētījuma datus apkopojām monogrāfijā "Plantāciju mežu augšanas gaita, produktivitāte un ietekme uz vidi".

Nu jau daudzās vietās īpašnieki šo deviņdesmitajos gados stādīto mežu ir reti-

nājuši. Daudz kur nu jau saimnieko dēli, meži ir izkopti un turpina augt. Taču visi gaida mūs, saka – mēs esot bijuši labi skolotāji. Daudzi ir sajūsmā, nopirkuši vēl neizmantotu lauksaimniecības zemi un sastādījuši egles. Mums arī tas bija kolosāls savu zināšanu ieguldījums.

Bērzs plus ķirsis, liepa plus ozols

Atsaucoties uz privātmežu īpašnieku lūgumu, sākām pētīt problēmas ar Ziemassvētku eglīšu audzēšanu: parasto egli, dažādu sugu baltegles. Sakontaktējāmies ar Dānijas Ainavu zinātniski pētniecisko institūtu. Izbraukājām Dānijas, Zviedrijas, Polijas un Vācijas Ziemassvētku kociņu plantācijas. Ieguvām vērtīgu pieredzi, palīdzējām ar padomu mūsu audzētājiem un uzrakstījām brošūru par Ziemassvētku kociņu audzēšanu.

Vienlaikus bija projekts arī par egļu stādījumu augšanas gaitu, produktivitāti un sanitāro stāvokli meža zemēs un bijušajās lauksaimniecības zemēs. Tā ietvaros apbraukājām egles stādījumus visā Latvijā. Jāsaka paldies vietējiem mežkopjiem, kuri

godprātīgi bija šos stādījumus kopuši, pa-reizi apsaimniekojuši, kā arī veikuši krājas kopšanas cirtes.

Lielāks pētījums bija par baltalkšņiem. Arī šajā gadījumā nācās izbraukāt visus Latvijas reģionus, jo baltalksnis ir visbie-žāk sastopamā koku suga tieši neapsaim-niekoto lauksaimniecības zemju platībās. Piesaistījām taksatorus, kas mums parā-dīja, kur ir lielākās baltalkšņu audzes Lat-vijā. Daudzi meža īpašnieki uzskata, ka baltalksnis ir vērtīga koku suga, jo ātri aug un ir lielisks izejmateriāls ātrai kurināmās malkas ieguvei. Uzņēmēji pierādījuši, ka no baltalkšņa koksnes, to atbilstoši apstrā-dājot, iespējams iegūt arī lielisku materiā-lu apdares dēlišu izgatavošanai.

Pētījumi parādīja, ka baltalksnis ir izcils biomasas ražotājs. Secinājām, ka granulas no baltalkšņa ir siltumietilpīgākas nekā no kār-kla, kura miza ir daudz blīvāka un biežāka.

Jau apmežošanas projekta izpildes lai-kā konstatējām, ka viena no perspekti-vām koku sugām agromežsaimniecības platībās varētu būt saldaiss ķirsis, kas jau 11. gadsimtā tika ievests gan Latvijā, gan citās Eiropas ziemeļdaļas valstīs. Latvijā vācu muižkungi to stādīja pie muižām un pilīm. Saldaiss ķirsis savairojās mūsu mežos un veidojās izcila salda ķirša audzes. Mēs izvērtējām salda ķirša klonus Latvijā. Kok-snes ķīmijas institūta zinātnieki izvērtēja arī koksni un secināja, ka salda ķirša kok-snes stiprība atrodas pa vidu starp bērza un ozola stiprību. Aizbraucām pieredzes ekskursijās uz Dāniju, Franciju, Vāciju un Čehoslovākiju. Tur ķirsis ir populārs ātr-audzīgs cietais lapu koks, kur pirmo krāju iegūst jau trīsdesmit gados un no koksnes gatavo drāzto finieri, no kura taisa skaistas mēbeles. Tā pamazām sākās salda ķirša plantāciju stādīšana privātajos īpašumos. LVM Kalsnavas kokaudzētava sāka audzēt Zviedrija klona salda ķirša stādmateriālu, kas šobrīd Latvijā ir ļoti populārs.

Veicām pētījumus arī par dažādu koku sugu augšanas gaitu mistrotos stādījumos: egle plus bērzs, priede plus sarkanais ozols un ozols, Eiropas lapegle plus liepa un ozols, parastā egle plus osis, melnalksnis plus osis, bērzs plus ķirsis, liepa plus ozols. Liels palīgs mums bija meža īpašnieks Viesturs Dreimanis, kurš bija izveidojis mistrotus stādījumus, arī iestādījis bērza un saldā ķirša birzis. Viņš ātri atklāja, ka bērzu ar ķirsi kopā stādīt nedrīkst, jo ķirsis atpaliek, bērzs to pāraug un noēno.

Mums ķirša izmēģinājumu stādījumi ir gan pie Priekules, gan pie Gulbenes, kā arī daudzos stādījumos Zemgalē. Latvijas centrālajos rajonos viss ir labi, bet Vidze-mē problēmas ar pavasara salnām. Dāņi mums atsūtīja savu sala izturīgāko šķirni, to iestādījām pie Šķēdes un Kalsnavas. Re-dzēsīm, kādi būs rezultāti.

Klimats mainās, un mēs pētām arī to, kā pie mums iedzivojas dižskābardis. Mūsu jaunie zinātnieki apņēmušies rast atbildes uz šo jautājumu.

Šādi – stādot, mērot un pētījot – kopā ar saviem kolēģiem esmu izstaigājusi visu Latviju, sākot no Valkas līdz Daugavpilij, tad gar Lietuvas robežu līdz Nīcai un tad gar jūras malu līdz pat Salacgrīvai.

Par Zaļo kursu jeb darījumu

Saistībā ar Eiropas Zaļā kursa jeb da-rījuma ieteikumiem samazināt pasaules klimata pārmaiņas pilnībā piekritu mūsu Valsts mežzinātnes institūta direktora Jur-ģa Jansona ierosinājumiem, ka Latvijas pozīcija Zaļā kursa procesā būtu jāveido atbilstoši mūsu nacionālajām interesēm, zināšanām un savdabībai.

Pilnībā piekritu Jurgim Jansonam – ka-mēr Latvijā pastāvēs moderna, ilglaicīga mežsaimniecība, kas balstīta uz līdzdalī-bu Eiropas un pasaules koksnes produktu tirgū, galvenais paņēmieni Latvijas mežā izaudzēto kokaudžu nociršanai galvenajā

cirtē būs vienlaidu atjaunošanas cirtes. Protams, pastāv daudzas iespējas to modernizēšanai, galvenokārt vides un sociālo aspektu ziņā. Viena no būtiskākajām, vienkāršākajām iespējām ir bioloģiskās daudzveidības veicināšanas komponentu izvietojšanas prakse. Piemēram, būtu pārskatāms iepriekšējās paaudzes koku saglabāšanas dizains, to būtiski pilnveidojot.

Esmu pārliecināta, ka tikai ar zinātnieku iesaistīšanos Latvijas mežu bioloģiskā daudzveidība, vienlaikus nodrošinot ekonomiku, tiks saglabāta vienmēr.

Ar plostu un smailītēm

Jau no studiju laikiem ar savu draugu un vēlāk dzīvesbiedru Māri Daugavieti darbojāmies tautas deju ansambļos. Izbraukājām ar koncertiem visu Baltiju, bijām arī bijušajā Padomju Savienībā.

Studiju laikā sākām braukt ar plostiem, vēlāk ar smailītēm. Izbraukājām visas lielākās Latvijas upes, upītes un ezerus.

Māris bija nepārtrauktā rosībā. Viņš arī idejas autors un dalībnieks zaļās enerģijas dzēriena "Ho-fi", tautā saukta par zaļajām asinīm, tapšanā. Viņš iesaistīja šajā darbā ķīmiķus, kas prata to ideju izvilkt. Tika nodibināts uzņēmums, kas darbojas vēl joprojām. Arī es šobrīd lietoju šo spēka dzērienu un jūtos labi. Māris aizgāja, kad viņam bija 77 gadi. Viņš bija gan enerģijas pilns, gan arī nervozs. Pārdzīvoja, ka business buksē, arī par projektiem, jo konkurence bija liela.

Ar mūsu kursabiedriem satiekamies vēl joprojām katru gadu, arī šogad plānots tikties Nacionālajā botāniskajā dārzā Salaspilī.

Daži mani vienaudži domā, ka mežos viss jau izpētīts un vairs nekā jauna mēs nevarot pateikt. Taču klimats mainās. Ko pētīt būs vienmēr.

Gribu atkal piedzīvot Dziesmu svētkus

Man ir iespēja salīdzināt, kā meža zinātnieki jutās agrāk un kā tagad. Varu teikt, ka

padomju laikos meža zinātnieki jutās labi. Tajos juku un pārmaiņu laikos – ne īpaši. Tad mūsu meža atjaunošanas daļas puīši Ziemassvētkos brauca uz tirgu un pārdeva eglītes, kuras paši bijām audzējuši. Naudu sadalījām uz galviņām. Kaut arī zinātņu doktori, gājām arī uz bērzu izcirtumiem un sējām slotas. Citādi naudas nebija nemaz. Piepūtām vaigus un gājām privāto mežu īpašniekiem veikt kopšanas cirtes. Motorzāģis mums bija. Tā arī izdzīvojām.

Kā ir tagad? Ir mainījies iekšējais komforts. Manā skatījumā, jaunie ir agresīvāki, nekā bijām mēs. Tagad jau ir arī tā, ka vadītājs nekāds darbaudzinātājs jaunajam nav. Jācinās pašam. Cīnies, dabū naudu un tad ņemies, lai par to naudu kaut ko arī izdarītu.

Taču tagad mums ir saite ar ārzemju zinātniekiem, ar visu pasauli. Jebkurā brīdī vari sakontaktēties ar kolēģiem citās valstīs, vari piedalīties kolektīvos pētījumos. Progress arī tajā, ka tagad var iepirkt tādas mērinstrumentus, kādi nepieciešami. Kādreiz par ko tādu pat sapņot nevarēja. Žēl, ka par valsts naudu zinātnei mēs neko dižu nevaram izdarīt. Taču, ja tiekam pie Eiropas projektiem, tad visi ceļi vaļā. Protams, jābūt zinošam.

Ko es vēl gribētu? Gribu dzīvot optimistiskā sajūtā. Gribu vēlreiz piedzīvot tik skaistus Dziesmu svētkus, kādi bija Latvijas simtgadei par godu. Gribu, lai jaunie cilvēki nelīdzinātos maziem robotiņiem, bet būtu jūtīgi un labestīgi.

Es gribu vēlreiz apbraukāt visas vietas, kur kopā ar kolēģiem esam iestādījuši mežu.

Esmu ļoti laimīga, ka joprojām varu piedalīties projektos, redzēt, kā attīstās iepriekšējos gados stādītās plantācijas, un nebeigt vien brīnīties, cik daudzveidīga ir mūsu zaļā rota." ■

Vislabāk jūtos, kad esmu noderīgs

Vairāk nekā divdesmit gadus, kad Guntis Grandāns vadīja akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" (LVM) sēklu un stādu saimniecību, selekcija un stādu audzēšana kļuvisi par vienu no LVM ļoti sekmīga biznesa virzieniem. Šoziem par darba mūža ieguldījumu meža nozarē Guntis Grandāns saņēma "Zelta čiekuru". Viņš arī aktīvs ceļotājs, fotogrāfs, amatnieks un skaņuplašu kolekcionārs.

Selekcijas guru ar virsmežziņa uzplečiem

Guntis Grandāns: "Pēc augstskolas sāku strādāt Meža pētīšanas stacijā Kalsnavā. Kādus divus gadus pastrādāju arī Kalsnavas mežsaimniecības skolā, tā domāta mežsargiem. Puikas bija feini, taču vienīgie mācību līdzekļi skolā bija tāfele un pasniedzēja aktiera meistarība. Tā tas viss beidzās, un es atgriezos Kalsnavā, biju direktora vietnieks mežsaimniecības jautājumos. Deviņdesmitajos gados Meža pētīšanas stacija bija arī viena no 33 virsmežniecībām. Tā bija virsmežniecība ar diviem virsmežziņiem. Direktors bija virsmežzinis pēc definīcijas, bet otrs, kas bija atbildīgs par sēklkopību, tāds kā es, arī staigāja ar virsmežziņa pagoniem. Tas tāpēc, lai, aizbraucis uz citu virsmežniecību, tu nebūtu zemākā statusā. Ja tev jāmāca citiem, kā dzīvot, tad jābūt tajā pašā līmenī.

Kad izveidojās akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", Kalsnava ar visu savu sēklkopību automātiski nokļuva tās pārziņā. Uzņēmuma valde mēģināja saprast, kas mēs tādi un ko darīt tālāk.

Sāku kā Kalsnavas sēklkopības iecirkņa vadītājs. Kardināli mainījās sēklu pieejamība, un par sēklām bija jāsaik maksāt. Gadā ražojām apmēram trīsarpus tonnas skuju koku sēklu. Šobrīd tā ir nepilna tonna, taču stādi mazāk audzēti netiek.

LVM organizēja visas šīs saimniecības inventarizāciju. Valstij toreiz piederēja 14 kokaudzētavas. Bija maziņas kokaudzētavas, uz kurām bija jābrauc kilometriem mežā iekšā un vēl robezsargiem atļauja jāprasa. Pārņemot saimniecību, brīžam palika mute vaļā arī par to, kāda klientiem ir attieksme pret stādiem. Klients ar mēslu dakšām svieda stādus kravas kastē. Bija arī kokaudzētavas, kur cilvēki bija ierīkojuši apstādījumus, nelielās platības apstādot tās ar dekoratīviem stādiem. Turklāt pie kantorīša tika sakrāmēts viss, kas atrasts zemē pēc aršanas, – nesprāgušas mīnas un šāviņu atlūzas.

Vienā daļā stādaudzētavu ņēmās entuziasti, vienā daļā gāja galīgi švaki – tā, ka neviens pat negribēja tās privatizēt. Bija jāsaprot, vai turpinām attīstīt visas šīs stādaudzētavas. Varbūt atstāt visu privātajās rokās? Taču stādu augstu kvalitāti mazie uzņēmēji nodrošināt nevarēja, tas prasīja nopietnas investīcijas, kas meža stādu audzēšanā nebija notikušas kopš astoņdesmitajiem gadiem. Pašiem savu stādu valsts mežiem nepietika. Tika pieņemts lēmums stādaudzēšanu attīstīt kā atsevišķu biznesa virzienu un balstīties uz trim kokaudzētavām.

Tā pa mazītiņam, pa mazītiņam, pa vienai siltumnīcai, pa vienam laistāmam stienim, pa pāris kravām ar kasetēm, un jau 2005. gadā ražošanas apjoms dubultojās un uzņēmuma prasības bija nodrošinātas. Kopš tiem laikiem realizēto stādu apjoms ir pieaudzis piecas reizes. Sākotnēji tie bija 11,5 miljoni stādu, no kuriem viens miljons bija ietvarstādi, bet pārējie kailsakņi, kuru kvalitāte arī bija citāda, nekā tas ir šobrīd.

Darba ritms stādaudzētavās mainījies

Ģeogrāfiskā telpa, kurā notiek stādu aprīte un tehnoloģiju attīstība, tā nav tikai Skandināvija, tā ir visa Ziemeļeiropa. Taču visu uz lauka kvalitatīvi vairs izdarīt nevarēja. Tāpēc sākām stādu šķirošanas un uzglabāšanas kompleksa būvi. Tur arī sēšanas, šķirošanas un fasēšanas līnijas. Stādus saliek maisos, tad lielās kastēs, tad uz paletēm. Tas viss nonāk noliktavā, kur klimats stabils. Pārziemošanas riska noņemšana ir viena lieta. Ne mazāk svarīgi, ka jau rudenī visi stādi tiek safasēti, bet līdz ar pirmo sniegu kokaudzētavā sezona nebeidzas. Stādu apstrāde pret smecernieku beidzas tikai janvāra beigās vai februāra vidū. Jaunā sezona sākas martā. Nevajag vairs sezonas strādniekus, bet pastāvīgus darbiniekus. Tas būtiski maina darba sezonālītāti. Darbus, kas prasa visvairāk laika, sašķirot pa kvalitātes grupām, apstrādāt – reizēm pat dubultā – arī

pret staltbriežiem, var izdarīt mierīgā laikā, kad stādi neaug. Tas ir būtiski un mainījis visu stādaudzētavas darba ritmu.

Šobrīd tikai Latvijā radītu inovāciju stādu audzēšanā nav, taču darbs šajā jomā notiek. Vai izdosies izstrādāt tehnoloģijas, kas ienāks lielražošanā, rādīs laiks. Visi mēģina sasniegt rezultātu, kad ir gan labi, gan efektīvi. Parādās risinājumi, kas ir lētāki par dārgajiem, taču pieredze liecina, ka to efektivitātes mūžs ir īss.

Par garlaicību darbā neesmu varējis sūdzēties nevienu brīdi. Mums ar kolēģiem stādu saimniecību no arhaiskas līdz modernai izdevās izmainīt ātri. Kad sākām strādāt, prātā nenāca, ka būsīm līdzdalībnieki ravēšanas robota radīšanā.

Atkarīgs no ziemeļblāzmas un motorzāģa

Skolas laikā klausījāmie plates un taisījām magnetofona ierakstus kaut kādā desmitajā pakāpē. Tagad tās plates visas var dabūt. Vecākā plate man ir sešdesmit astotajā gadā Amerikā izdots Toms Džons. Mūzika man patīk dažāda, pirmām kārtām roks un smagāks roks, bet tikai uz vienu lietu koncentrējies neesmu.

Mājās visas mēbeles ir paša taisītas. Kad Podiņu kokaudzētavā būvēja stādu audzēšanas kompleksu, nācās nozāģēt vienu divsimtgadīgu priedi. Es to malkas zāģeriem izrāvu no rokām ārā, un nu man mājās no tās priedes ir visas gultas un trīs galdi. Vakaros televizoru neskatos, bet taisu griežamdēlišus, jaucot kopā kokus, kādi vien iespējami un neiespējami. Vajadzīgi instrumenti un pacietība. Dāvināšana nav problēma, tirgot neprotu.

Pašam man pieder 15 hektāri meža. Nevienu citu iekšā nelaižu. Vidēja un pieauguša vecuma mežs. Līdz rūpnieciskai meža izmantošanai neesmu ticis. Aizeju, pazāģēju un sagatavoju sev malku. Te nu esmu atšķirīgs no vairākuma cilvēku. Pa-

rasti jau visi iet mežā klausīties putnus, bet man labāk patīk, ka manās rokās rēc motorzāģis. Tad tu esi pilnīgi pats un nekas cits tai brīdi neeksistē. Tā es relaksējos.

Fotografēt sāku jau skolas laikā. Bija fotoaparāts ādas futrālī ar izvelkamu objektīvu. Man bija ļoti labs skolotājs, Madonas avīzītes "Stars" fotogrāfs Oļģerts Skuja. Viņš teica, ka ir divi varianti – fotografēšana un knipsēšana. Man fotografēšana šķita ļoti interesants pasākums. Visas ķīmijas taisījām un jaucām kopā paši, gatavos, kas veikalā, nelietojām.

No tiem laikiem man iespiedies reflekss taupīt kadrus. Es nevaru nospīest fotoslēdzi, ja neesmu izdomājis, ko es tajā kadrā lieku iekšā. Pat tad, kad parādās ziemeļblāzma. Šai lietā esmu profesionāli atkarīgais. Lai redzētu ziemeļblāzmu, rudenos regulāri braucu uz Norvēģijas ziemeļiem. Esmu bijis jau septiņās ekspedīcijās kopā ar kādiem trīs četriem tikpat atkarīgiem biedriem. Kādreiz mums pieķeras klāt arī kāds mazāk saindēts. Tie paši draugi ievilka mani arī bezceļa ekspedīcijās. Tā ir iespēja pabūt vietās, kur citādi nekad nenokļūsi. Tā esmu bijis Altajā, vienā no mūsu pasaules enerģētiski uzlādētākajām vietām. To sauc par Šambalu. Ja tu

altajietim paprasīsi, kur ir Šambala, viņš sacīs, ka visur.

Tās bezceļu mašīnas ir spēcīgas un strebjas pa 15 litriem uz simtiņa. Kā kādreiz bobiks. Puiši jau tās neatkarīgi no markas tā arī par bobikiem sauc. Esam bijuši ar izīrētām bezceļu mašīnām arī Islandē, ledājos. Uz ne visai aizsaluša ezera, kur četri metri sniega, iestīgām. Visas sešas mašīnas. Tā kā mūsējie iestīga ne pirmo reizi, tad izdabūjām no vietas vienu, tad otru, tad nākamo, līdz visas sešas atkal ripo. Mums teica, ka citiem gan šādā situācijā būtu bijis jāsauc glābēji.

Divi miljoni ozolu un miljons liepu

Nupat braucu līdz celtniekiem no Latvijas, kas devās uz Ukrainu, lai jaunu kokstādu siltumnīcu nodotu ekspluatācijā. Nupat tur Kiversu mežsaimniecībā, tas ir desmit kilometrus no Luckas, pabeidza jaunas kokaudzētavas būvi cerībā, ka pavasarī tur iestādīs trīs miljonus stādiņu. Divus miljonus ozolu, vienu miljonu priežu.

Delegācijas no Ukrainas, kas interesējās par meža nozares organizāciju, par sēklkopību un visām informatīvajām sistēmām, brauca pie mums jau 2015. gadā. Tad bija neliels pārtraukums, un tad brauca atkal.

Pēdējo reizi viņi bija pie mums 2022. gada februārī, un tūlīt pēc tam Ukrainā sākās karš. Kaut arī tagad sākotnējais skatījums, kur varētu būt kokaudzētavas, viņiem ir jāmaina, viss notiek.

Ukrainā mežsaimniecība bija organizēta līdzīgi kā mums deviņdesmitajos. Tagad viņiem, līdzīgi kā pie mums, viss pāriet uz biznesa pamatiem. Ukrainas ziemeļrietumos mežu ir ļoti daudz, Volīnijas apgabalā vien tikpat, cik mums. Privāto mežu gan tur maz.

Ir interesanti. Notiek karš, bet viņi būvē mežā atpūtas bāzes. Daudz restorānu, kas pieder mežiniekiem, ir ceļa malās, ar dabas takām un izglītojošiem stāstiem. Bumbas nekrīt, bet trauksmes signāls gan atskan četras piecas reizes dienā. Karš ir karš. Kad viesnīcīņā ieslēdz vakarā televizoru, tad klausies, kurā vietā atkal būs militārā kapsēta. Reizi nedēļā, reizēm arī divas, uz ciematu atbrauc ar karogiem pārklātas mašīnas. Mežiniekiem ir savs bataljons.

Tradīcijas, kas attiecas uz pašbrūvēto, tur stingras. Šmakovka gan ar mārrotkiem, gan bez mārrotkiem. Pie pusdienām jāiedzer, jā, un viens otrs dzer tā, ka maz neliekas, izstāsta, cikos sākuši un cikos beiguši vakar, iedzer atkal, tā kārtīgi, tad iekāpj mašīnā un aizbrauc, it kā nekas nebūtu bijis. Taču sastapu ļoti daudz arī tādu vīru, kas grādīgi nelieto nemaz.

Neesmu šajā projektā nedz kādā amatā, nedz arī konsultants. Viesnīcu gan viņi uzsauc. Ja es pats maksātu par viesnīcu, viņi no savas puses to neatzītu par goda lietu.

Vislabāk jūtos, kad esmu kaut kam derīgs. Ja, aizbraucis uz Ukrainu, kādu vārdu varēšu pateikt, kas viņiem derīgs, jutīšos ļoti labi.

Ko es gaidu no rītdienas? Gaidu mašīnu, kas no rīta septiņos atbrauks man pakal, un dienas laikā mēs aizbrauksim līdz pat Ukrainas robežai..." ■

ANITA JAUNBELZERE

Kā kontā nauda, tā jāpērk zeme

Uno ģimenes īpašumā jau tuvu 200 hektāriem meža. Lielākā daļa jaunaudzes, kas pamazām pāriet briestaudzēs. Visu – stādīšanu, kopšanu, meliorāciju un sīkkoksnes izvešanu – ģimene veic pašu spēkiem. Lielisks palīgs ir mazs mini izvedējtraktors, kura pirkumu Uno uzskata par savu veiksmes stāstu. Vēl Anžes ģimenei piemīt tāda īpašība – viss, ko viņi iestāda, viss izaug!

Dārgi, bet lētāk nebūs

Uno Anže: "Deviņdesmitajos pirmo zemi – astoņu hektāru platībā, no kuriem trīs bija mežs, – iegādājāties par sertifikātiem. Par to, ko nogriezām, vietā, kur kādreiz bijusi kūtiņa, uzcēlām savu mājiņu, guļbūvi. Toreiz ceļš uz šejieni vairāk bija piemērots traktoram, ne mašīnai un dažuviet – briesmas, kādi džungļi. Lai to visu sakārtotu, nācās iznomāt gan ekskavatoru, gan budozeru. Man jau bija izdevies pastrādāt pusgadu ārzemēs, Vācijā. Tur tad sapratu, kāda milzīga vērtība ir zemei un ka neliela platība nebūs piemērota tam, lai nodarbotos ar lauksaimniecību. Tāpēc turējos pie meža. Tētis mani visu laiku bija ņēmis līdzī medībās, tāpēc šī vide man bija pazīstama, tāpat kā cilvēki visapkārt. Cenšos pirkt klāt zemi, kas robežojas ar jau esošo īpašumu, lai viss vienuviet. Tomēr visas olas likt vienā groziņā arī mazliet riskanti, bez vēja jau nebūs. Tāpēc otrs īpašums ir Mārkalnes pagastā. Un tur atkal man viena vietīņa zināma, kuru nupat gribu nopirkt izolē. Man ir ideja, ka visai saimniecībai vajag izrakt cauri grāvi, bet pietrūkst krituma. Pamēriju reljefu un sapratu, ka tad, ja dabūšu vēl vienu zemes gabalu vajadzīgajā pusē, kritums būs. Mēģināšu to nopirkt. Paskaitīju, pavisam esmu izracis jeb atjaunojis kādus piecus kilometrus grāvju.

Tā nu ir – kā kontā parādās nauda, tā man jāpērk zeme. Sievasmāte pukojas – tev tik zemi, zemi un zemi! Tā tak dārga! Taču es sekoju līdzī tam, cik zeme maksā pasaulē. Tās cenas vēl neesam sasnieguši, un nav neviena zemes gabaliņa, ko es piektdienā nopirktu un kas pirmdienā būtu kaut par centu lētāks. Jā, cena ir liela, un mums nekad nav bijusi lieka naudiņa. Bet ko tad vajag? Mēs jau paši izvēlamies, ko mēs gribam. Neesmu pārdevis nevienu kvadrātcentimetru zemes, un pat doma tāda prātā nenāk. Es priecājos par to, kas ir, un zinu, ka jebkuru vietu var pārveidot.

VIZĪTKARTE

UNO ANŽE

- Dzimis 1967. gadā.
- Studējis LLA Agronomijas fakultātē.
- Apguvis sakarnieka profesiju.
- No 1993. līdz 2017. gadam strādājis "Lattelecom" grupā.
- Zemessargs.
- Lejasciema un Mārkalnes pagastā apsaimnieko 185 ha meža.
- Dzīvesbiedre Laura ir skolotāja. Ģimenē trīs bērni.
- Patīk ceļot.

Daudzi, kas atbrauc, brīnās – nekad nevarēju iedomāties, ka jūs te tik dziļi mežā to visu paši esat izdarījuši. Tomēr esmu pārliecināts – ja tu kur esi, tad esi par visiem simt procentiem. Kad es nopirku traktoru un sapratu, ka nauda ir jādabū atpakaļ, tad strādāju pa 20 stundām. To visu vajadzēja ātri, jo cena tajā brīdī bija laba un laiks izvešanai arī piemērots. Uzdeva mugura, bija ļoti traki, nācās braukt uz slimnīcu. Taču tiku uz kājām ātri. Tagad daudz ko zinu par medicīnu. Arī to, ka operācija nav glābiņš uz ilgu laiku. Muskuļiem jābūt nostiprinātiem. Katru rītu vingroju un, cik vien iespējams, peldu.

Ļoti delikāts traktoriņš

Visu mēs darām paši. Visas stādīšanas, kopšanas un retināšanas. Vienīgi lielos kokus paši nezāgējam, taču nu jau sešus gadus arī projām vedam paši, jo es nopirku traktoru. Tas ir viens no maniem veiksmes stāstiem. Internetā meklēju kādu pusgadu, līdz atradu, ka Igaunijā ražo labu mazo meža tehniku, turklāt stipri lētāku nekā Zviedrijā. Komplektācijā satvērējkausa vietā var uzlikt beramo kausu un sakopt ceļus. Tas ir 1,60 metrus plats, šaurāks par džipu. Ļoti delikāts traktoriņš. Varu uzkrāmēt un izvest trīs kubikmetrus, un mežam nekas nebūs nodarīts pāri. Lai

varētu izbraukt, neesmu izņēmis nevienu koku. Visas rindas palikušas. Tas, kurš zāģēja mežu, sacīja, ka neko tādu nav redzējis. Toreiz traktoriņš maksāja 51 000 eiro. Precīzi tāds pats zviedriem, tikai sarkanā krāsā, tajā brīdī maksāja 97 000 eiro.

Šodien man atkal lieli plāni. Gribu pirkt jaunu mini harvesteru ar kniebējgalvu, ar kuru varēšu izņemt līdz 30 cm resnus kociņus.

Uz otru gadu neviens nepaliek

Lielākā daļa nopirkta lauksaimniecības zeme. Ieaug viss, ko stādām. Gribas stādīt dažādas sugas.

Sākumā stādījām mistrojūmā – rinda eglīšu, rinda bērzu. Tagad – piecas rindas eglīšu un tikpat bērzu.

Viena bija ļoti zema vieta, to sauca par Krustiņpurvu. Traktors tur peldēja. Mežzinis teica – liecies mierā, tur neko nevar izdarīt. Es tomēr ķēros klāt un vispirms nomeliorēju. Tagad tur var staigāt īsos zābaciņos. Vienuviet atkal prasīju mežsargam Kārlim, ko lai stādu tadā nekādā zemē. Viņš saka – ja tev nav skaidrības, apar un tad

skaties, kas tur sāks labāk augt. Tam tur arī patiks un, kam tur patiks, tas tur arī augs. Ja nu baltalksnis? Lai arī tie aug. Būs dažādība. Laiks varbūt mainīsies un nebūs alkšnim ne vainas. Alkšņa tarai ir laba cena. Un izaug arī tas daudzreiz ātrāk nekā egle. Bijis taču arī tā, ka egles cena nepārsniedz pat pusi no alkšņa cenas. Mežam jau tā priekšrocība, ka tas nav kā labība laikus jānopļauj. Nav kur steigties. Priekšroku dodu atjaunošanas cirtēm. Es visu nogriežu un stādu pa jaunam. Mežā to noēnojumu var ļoti just. Kā tad pēc izlases cirtes būs ar to atjaunošanu? Tagad man aug priede un egle, kas labi sader, un visiem ir vienādi augšanas apstākļi. Visi iet vienā skolā, vienā klasē un uz otru gadu neviens nepaliek.

Te bijis arī meža īpašnieku seminārs. Spriedām, ko atstāt. Bērzus, kas eglītes pārauguši, vai tomēr eglītes. Viedokļi daļiņās. Vieni saka – apakšā eglīte būs ļoti augstvērtīga un bērzam palīdzēs atzarties, būs labs finieris. Citam atkal cits viedoklis, kaut arī visi diplomēti mežinieki. Man prasīja, uz ko es vairāk orientējos – uz finieri vai vēl kaut ko. Taču es, skatoties

šodien vēl augošā mežā, tos eiro nerēķinu. Priečajos, ka tas skaisti aug. Atceros, kad braucām ar tēti uz meliorācijas objektiem, griezām tādus skaistus baltus bērzus mal-kā. Vai kāds būtu domājis, ka šodien tas būs zelta vērtē? Bieži vien malku no meža neviens tā arī neizveda, tā tur palika, neru-nājot nemaz par zariem.

Ir man dažas palikas priedes, neesmu izvācis. Man prasa – kam tev tās cūku priedes? Protams, zinu – lietaskoks tur nebūs. Domāju, kādreiz nocirtīšu, nomizošu, ierakšu zemē pie mājas, kur sievai podiņos puķes sakarināt.

Lācis nāca precīzi desmitos

Bites bija sievastēvam. Tā arī es aizrāvos. Tas nomierina. Ar medu daudz nopelnīt nevar, bet, ja cilvēkiem tas produkts patīk, tad man arī patīk ar to paņemties. Pirms pieci gadi katru nakti pie bitēm nāca lācis. Sa-pluinī stropu, paņem padusē rāmjus, aiziet, apsēžas kārklos un ēd. Suni ņemas apkārt,

šis pa britiņam uzrūc un turpina. Biju uzstādījis kameru un varēju redzēt, ka intelīgents lācis – nāk katru vakaru precīzi desmitos.

Kad skāde bija sasniegusi trīs minimālo mēnešalgu apmērus, saucu komisiju, kas to visu fiksēja. Atbrauca puiši un meitenes ar pieciem džipi, visu piefiksēja un aizbrauca. Un vakarā, precīzi desmitos, lācītis atkal klāt. Biju gatavs atkal gaidīt, līdz nodarītā skāde sasniegs vajadzīgo apmēru, bet lācis tā mistiski pazuda. Nebija vairs un viss. Domā, ko gribi.

Pirms diviem gadiem brieži apēda visas sarkanās bietes. Tas bija bars kaut kur ap 20 briežiem. Nepalika nevienas lapas, nevienas bietes. Sieviņa piektdienas vakarā atbrauca no Gulbenes, skatās – es pa nedēļu visu ražu noņēmis. Nodomā – malacis! Taču pagrabs tukšs.

Stirniņas bija savairojušās tik daudz, ka ēda pat eglītes. Tagad, kad lūšu medības aizliegtas, stirnu palicis pavisam maz. Saka, lūsim gadā vidēji vajagot 70–80 stirnas.

Te ir mana Dzimtene

Tā nu, dzīvojot mežā, jāsadzīvo gan ar briežiem, gan ar lāčiem. Kad pievakarē izeju ārā un klausos brieža buļļa aura kliedzienu, nodomāju – ne katrs var ko tādu izbaudīt. Es varu aiziet, apsēsties pie kāda koka un sēdēt un domāt. Svētīki ir svētīki, bet ikdienā man patīk būt savrupi. Atceros, esmu šajā vietā bijis vēl kā mazs puīselis, braucu ar emku, mednieki

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Meža īpašnieks veicis nesakopto un neapstrādāto lauksaimniecības zemju apmežošanu, profesionāli, atbilstoši augšanas apstākļiem, izvēloties ieaudzējamās koku sugas un izvēloties augstvērtīgu stādāmo materiālu. Stādījumi skaisti iepļānoti, sakopti, aizsargāti pret dzīvnieku postījumiem, labi iekļaujas ainavā. Atjaunotās platības ir labi izkoptas, liels darbs ieguldīts meliorācijas sistēmas atjaunošanā un izbūvē. Īpašumā izveidotas interesantas atpūtas vietas."

iedeava, bet likumu neizņēmu, apgāzos. Vai toreiz varēja ienākt prātā, ka paies gadi un būšu te saimnieks, kurš, nostājoties uzkalnā, pilnā balsī dziedās: te ir mana Dzimtene! Zinu, ka šo mērķtiecību esmu mantojis no senčiem. Mani vecāki visu savu dzīvi kārtīgi nēmušies arī pa dārzu, audzēja tulpes. Man vajadzēja savu rublīti un pašam bija sava tulpju šķirne, par kuru atbildēju. Vecāki pat vairākās vietās iznomāja zemes gabaliņus. Mamma bija ārste, bija nakts dežūras, bet tik un tā abi vecāki skrēja un nēmās, lai varētu uzbūvēt paši savu māju. Vecmāmiņa man igauniete, kara pēdējā gadā vectēvu nošāva un viņa palika viena ar pieciem bērniem. Otrs vectēvs bija ļoti strādīgs, visu laiku viņam vajadzēja jaunas tehnoloģijas – modernāko radioaparātu, siltumnīcā uztaisīja laistīšanas iekārtas, audzēja ūdeles, nodarbojās arī ar ģērēšanu. Viņā bija liels pamatīgums. Es agri sapratu, ka pret lietām jāizturas nopietni un ka nekas nenāk viegli." ■

ANITA JAUNBELZERE

Par izdevumiem zina tikai meža īpašnieki

Konkursā "Sakoptākais mežs" Diāna un Edgars Leikusi Augšdaugavas novada Prodes pagasta "Vīndedžos" prezentēja 30 hektārus dažāda vecuma, pamatā lapu koku meža. Tā pirkumam pirms desmit gadiem ieguldīta pirmā brīvā ģimenes budžeta nauda. Īpašuma apsaimniekošanā redzama ļoti profesionāla pieeja, jo Edgaram Leikusam līdzās mezsaimnieka diplomam piemīt arī dziļa meža izpratnes sajūta.

Kur bija kartupeļi, tur tagad bērzi

Edgars Leikuss: "Šo īpašumu – "Vīndedžus" – iegādājāmiešs atrašanās vietas dēļ, jo turpat blakām, nepilnu divu kilometru attālumā, atrodas manu vecāku māja, tādēļ vieta pazīstama.

Atceros, ka kopā ar tēvu sāku iet me-dībās jau sešu gadu vecumā un vietā, kas šobrīd ir manā īpašumā, notika medījumu pirmapstrāde. Tur, kur šobrīd aug plantā-ciju mežaudzes, savulaik tēvam bija siena pļavas un kartupeļu lauks. Vecāki jopro-jām dzīvo turpat un ir lietas kursā par visu, kas apkārtnē notiek.

Ar ekskavatoru grāvi rakt neprotu, tādēļ algoju uzņēmēju, kurš to izdara. Arī mežiz-strādi pats neveicu. Taču jaunaudzes, sākot no otrās reizes, es intensīvi kopju pats, jo svarīgi ir atstāt tās koku sugas, kas patiešām augs līdz krājas kopšanai un atjaunošanas cirtei. Pirmā jaunaudzes kopšana ir vairāk tāda vispārēja. Platības dabiski atjaunojas pārsvarā ar apsi. Es jau laikus rēķinājos, ka būs lieli pārnadžu bojājumi, jo blakus ir lielais Baltmuižas purvs, un kopš bērnības atceros, ka tajā vienmēr bija daudz aļņu. Paredzot, ka galvenā mērķa suga būs bērzs, pirmajā jaunaudžu kopšanā prasīju kopējam izretināt apses, lai nākotnes bērziem ne-trūktu gaismas. Otrā jaunaudžu kopšanu veicu pats. Cenšos saudzēt bērzus un izzā-gēt nograuztās apses.

"Vīndedži" nav vienīgais mūsu ģime-nes meža īpašums. Kopjamu jaunaudžu ir daudz. Izmantojam Eiropas atbalstu, bez tā sanāktu stipri dārgi, jo jaunaudžu kop-šana Latvijā, arī mūsu pusē, maksā 250–300 eiro par hektāru.

Nu jāmaksā dārgāk

Pirms diviem gadiem, kad brieda pār-maiņas un zināju, ka ciršanas apliecinā-jums būs stipri dārgāks, nolēmu sagatavot vairākas cirsmas un izņēmu ciršanas ap-liecinājumus. Nevēlējos tās visas uzreiz

VIZĪTKARTE

EDGARS LEIKUSS

- Dzimis 1984. gadā.
- Beidzis LLU Meža fakultāti.
- No 2013. gada strādājis Dienvidlatgales virsmežniecībā par ugunsdzēsības un medību inženieri.
- No 2018. gada atbild par meža infrastruktūru un ugunsdzēsību LVM.
- Ģimene apsaimnieko 200 ha dažāda vecuma meža.
- Dzīvesbiedre Diāna ir fizioterapeite, ir divi bērni.
- Brīvo laiku velta medībām, makšķerēšanai un volejbolam.

nocirst, bet gribēju saglabāt sev tādu iespēju. Rīkojos kā saimnieks, kurš raugās uz priekšu. Šovasar saņēmu Valsts meža dienesta vēstules, ka tajās platībās, kur ciršana nav sākta, ciršanas apliecinājumi anulēti. Meža dienests solīja katru gadījumu izskatīt individuāli, bet šķiet, ka šī individuālā pieeja izpaudās vienīgi vēstulū nosūtīšanā īpašniekiem. Anulējot likumīgi izsniegtus ciršanas apliecinājumus, meža īpašnieku sodīja par to, ka koki netika nozāgēti uzreiz, jo saņemtais apliecinājums koku ciršanai galvenajā cirtē pēc caurmēra ļāva kokus zāgēt arī kopšanas vai izlases cirtē – tāds arī bija mērķis manā gadījumā. Tagad man no jauna jākārtu dokumenti un jāsaņem jauns ciršanas apliecinājums, taču tā saņemšana kļūvusi ievērojami dārgāka.

Jāprot kociņus aizsargāt

Jauno kociņu aizsardzība pret pārnadzū izraisītiem bojājumiem patiešām ir nopietna problēma. Bojā ne tikai skujkokus.

Valsts mežos esmu redzējis, ka aļņi nolauzuši arī jauno bērzu galotnes. Vienā no maniem īpašumiem pirms četriem gadiem iestādītie bērzi vēl nav sasnieguši viena metra augstumu, jo vienmēr uzrodas kāds zaķis, pele vai stirna, kas tos apgrauž. Arī aļņi bieži noēd mazajiem bērziņiem jaunās lapiņas kopā ar galotnīti. Pret to varam cīnīties ar repelentiem. Esmu neveiksmīgi eksperimentējis ar "Plantskydd", bērza stādus izmērcējot vannā. Cerēju, ka, šādi apstrādājot, katrs zariņš būs aizsargāts, bet bija silts rudens, daudz saules un varbūt tādēļ stādiņi neieauga. Kociņi praktiski izžuva. Sakne joprojām dzīva un dzen atvases, bet stumbriņš ir pagalam. Esmu izmantojis arī aitas vilnu, aptinot to ap katru kociņu. Ja to paveic rūpīgi, rezultāts ir labs. Ar "Trico" esmu apstrādājis gan bērzus, gan apses. Ir izdevies panākt, ka pat alnis apsi neaiztiek. Aizsardzības līdzekli ieleju plastmasas pudelē un ar parastu auduma cimdu uzklāju gan stumbriņam, gan galot-

nītei. Tas jādara uzmanīgi, lai neaplauztu pumpurus. Ja izmanto smidzinātāju, vajag daudz un sanāk dārgāk.

Cenšos uz mežu līdzī ņemt meitu Liliānu, kurai desmit gadi, un dēlu Rinaldu, kuram septiņi. Abiem bērniem mežs patīk, labprāt tur ņemas, taču bērniem daudz citu nodarbību, tāpēc uz mežu aizbraukt sanāk reti. Esmu priecīgs, ja vismaz pāris reižu mums izdodas padarboties mežā visiem kopā. Rinaldam, tāpat kā man bērniībā, ļoti interesē medības. Viņš katru gadu brauc līdzī uz piļu medību sezonas atklāšanu. Pavasarī un rudenī cenšos kopā ar dēlu pastrādāt stādījumu papildināšanu. Viņš tad redz, ka nekas tāpat vien pats no sevis nerodas.

Datu pieejamība gan palīdz, gan traucē

Man ļoti patīk iespēja iesniegt dažādus dokumentus attālināti un arī Meža reģistra datu pieejamība telefonā. Tas saimniekošanu mežā atvieglo. Lai identificētu nogabala robežas, vairs nevajag ņemt līdzī GPS

ierīci. Taču visam ir arī sava ēnas puse. Pēdējos gados saradušies uzņēmumi, kas meža īpašniekus burtiski bombardē ar zvaniem, piedāvājot visādus savus pakalpojumus. Tā, labi nepadomājot, var piekrist neizdevīgiem darījumiem.

"Vīndedžu" mežā man sevišķī patīk aplūkot vietu, kur bērniībā ravēju kartupeļus. Tagad tur bērzu audze, kurā veikta kopšana un atzarošana. Priecājos, kā tie aug! Esmu tas cilvēks, kurš kartupeļu tīrumā ieaudzējis mežu.

Ir arī viens egļu nogabals, kas robežojas ar valsts mežiem, kur jau trīs reizes veikta sanitārā izlases cirte, izņemot mizgraužu bojātos kokus. Savas mežaudzes regulāri apsekoju un aizdomīgajiem kokiem pieslieņu kādu kritalu, tādā veidā tos iezīmējot, lai vēlāk varētu redzēt izmaiņas. Manā mežā izteiktas koku nokalšanas nav. Mizgraužu nav daudz, un ar tiem egle tiek galā pati.

Man svarīgi ir sajūst gandarījumu par kārtīgi paveiktu darbu un rezultātu. Varu

priecāties par iepriekš likvidētu bebru uzplūdinājumu, izraktu grāvi vai izkoptu platību. Cenšos šīs vietas rādīt arī bērniem. Dzīves skrējieni šobrīd ir ļoti straujš. Ja gribas sakārtot meža īpašumus, tad medībām laika nepietiek. Sestdienās, kad notiek medības, es dodos uz mežu strādāt. Tā kā mans ikdienas darbs pamatā norit birojā, izkustēšanās mežā nāk tikai par labu.

Ja tomēr izdodas izbīvēt laiku, dodos medībās vai arī maksšķerēt. Nevaru gan palepoties ar izcilām medību trofejām vai noķertām zivīm. Droši vien tās mani vēl gaida. Reiz medībās man gadījās ar vienu šāvieni nometīt divas caunas. Tas gan notika jaunībā, kad pēc papīriem vēl nemaz nedrīkstēju medīt.

Aizvien vairāk aizsargājamo mežu

Kopumā meži Latvijā kļūst aizvien jaunāki, pamatā tāpēc, ka aizvien vairāk ir aizsargājamo teritoriju, taču pieprasījums pēc koksnes nemazinās un arī nākotnē nemazināsies. Intensīvāka mežu apsaimniekošana ir neizbēgama. Palielinot aizsargājamās platības, saimnieciskā slodze uz atlikušajām pieaug. Bieži dzirdu no kolēģiem, ka atkal jāmaina plāni, jo iepriekš ciršanai ielānotajās platībās noteikti jauni saimnieciskās darbības ierobežojumi. Valsts mežos apsaimniekošanas režīma izmaiņas notiek strauji. Pats par sevi meža nociršanā iegūtais piensūms budžetam nebūt nav tas nozīmīgākais. Meža nozare kopumā ir tā, kas nozīmīgā apjomā dod

darba vietas arī laukos, rada pievienoto vērtību un ievērojami papildina eksporta bilanci. Valsts meži garantē noslēgto līgu-

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Īpaši gribas uzsvērt profesionālo pieeju jaunaudzju kopšanā. Lielā daļā meža tā jau notiek atkārtoti. Dzīvnieku blīvuma dēļ meža īpašnieks apsi neplāno kā mērķa sugu, bet gan izmanto to, lai palīdzētu ieaugt bērzam vai arī zem apsēm iestādītajai eglei. Tas prasa zināšanas un profesionālu izpildījumu. Lai veidotos ainava, arī plantāciju mežaudzēs ir stādītas dažādas koku sugas. Atjaunotas vecās meliorācijas sistēmas, veidojot šauras atbērtnes. Nākotnē plānota arī ceļa būve."

mu izpildi visā garajā ķēdē no cirsmas līdz patērētājam. Tas savukārt nodrošina algu izmaksas un samaksātus nodokļus.

Mani uztrauc ideja, ka varētu tikt iekasēts zemes nodoklis arī no jaunaudzēm. Jāņem vērā arī tas, ka saimniekošana mežā prasa nopietnu finanšu un darba ieguldījumu. Cik tie lieli, zina tikai paši īpašnieki. Sabiedrība un likumdevēji to pat nenojauš.

Nākotnē nozīmīgs atspaidis meža īpašniekiem varētu būt iespēja saņemt kompensāciju par apmežoto platību slāpekļa piesaisti. Patlaban tā ir tikai vilinoša ideja, kuru īstenojot vajadzētu izstrādāt atbilstošu likumdošanas bāzi." ■

JURIS PUDELIS

Pirmais darbarīks mežā – lāpsta

Gints Nordens kopā ar dzīvesbiedri Ivetu Jaunpils pagastā apsaimnieko 30 ha, no kuriem desmit hektāri ir pieaudzis mežs. Zemnieku saimniecības "Avotiņi" apgrozījumu dod mežs, ko cērt izlasē; dīķis, kurā gan makšķerē, gan audzē zivis; bišu saimes, kas jāpieskata, un gotiņas, kurām jāsavāc siens. "Kad visu saliek kopā, iztikšanai pietiek," tā Gints. Viņš šogad ir konkursa "Sakoptākais mežs" dalībnieks.

Izlamāju, salieku un špurrēju tālāk

Gints beidzis Kandavas sovhoztehnikumu, apgūstot automehāniku un lauksaimniecības pamatus. Viņa pirmā darbavieta bijusi kopsaimniecība ar skaistu nosaukumu – "Darba spars". Kolhoza jau sen vairs nav, taču darba spars un enerģija Gintu un Ivetu nav pametuši.

Gints Nordens: "Kad kolhozs izjuka, tie bija traki laiki. Biju zaļš gurķis, man nekas nebija uzkrāts un ne ar kādu traktoru mājās neatbraucu. Sākumā vairāk spiedām uz zemniecību. Astoņpadsmit hektārus mantojām no vecvectēva, divpadsmit piepirkām klāt. Sākumā tas likās daudz, jo tehnikas nebija. Toties bijām jauni, dulli un spēcīgi. Lēnām, lēnām iekustējāmies.

Mums ir mežs, diķis, drava un lopi. Tās ir četras stutes. Ja vienā jomā neiet, citās atkal iet, un tā var noturēties virs ūdens. No visa pa bišķītim, un, kopā saliekot, izdzīvot varam.

Mantotajā mežīnā nekas pārāk kvalitatīvs nebija. Tas bija padomju laika jaukta tipa mežs, kur netrūka ne alkšņu, ne kārkļu, ne sliksņu. Sāku ar susināšanu un meliorēšanu. Šobrīd manā mežā alkšņus var izskaitīt. Daži vēl ir, lai paaugas malkai. Bet apakšā jau visur sastādītas eglītes. Esmu novērojis, ka tur, kur bijuši alkšņi, eglītes aug ideāli. Ļoti spēcīgi raujas augšā! Cīņa ir, kamēr dabū alkšņa atvasi ārā, lai tās eglīti nenoēno. Ja vienu alksni nozāgēsi, apkārt uzreiz būs alkšņu audze. Atēnošanu sākam pēc pirmajām salnām, kad zāle jau kļūst dzeltena un kokiem lapas brūnganas. Tad eglīti var vieglāk ieraudzīt. Grūti tikmēr, kamēr dabū kociņu krūšu augstumā visiem konkurentiem garām. Apmežojām visu nelietderīgi izmantoto zemi, katru stūrīti, arī diķa malu.

Eglītes var stādīt kopā ar bērziem, ja bērzs jau izaudzis, to var ņemt ārā. Precīzi izgāžot, tu esi jau aizgājis desmit piecpadsmit gadus uz priekšu.

VIZĪTKARTE

GINTS NORDENS

- Dzimis 1968. gadā.
- Beidzis Kandavas sovhoztehnikumu, automehāniķis.
- Pirmā darba vieta – kolhozs "Darba spars".
- Kopš 1992. gada – saimnieks zemnieku saimniecībā "Avotiņi".
- Jaunpils pagastā apsaimnieko 30 ha zemes, no tiem 14 ha meža.
- Ir zivju diķis, bišu drava un gotiņu ganāmpulks.
- Dzīvesbiedre Iveta – mājsaimniece.
- Ģimenē trīs meitas un septiņi mazbērni.

Ja bērza audzes jāretina, mēs tās cenšamies atdot papīrmalkā. Gandrīz katru otro gadu sanāk mašīna ar finiera kravu plus vēl mašīna ar piekabi papīrmalkas. Ja ir par biezu, vērtēju katru kociņu. Vai nu ņemu ārā, lai iet malkā, vai arī atstāju, lai paaugas, līdz no tā sanāk kaut viena papīrmalkas pagale. Priedes nestādu, jo esmu novērojis, ka tās slikti atzarojas. It kā jau selekcionētas, sēklu plantācijās vāktas, taču no zemām, apzāgētām priedēm. Manuprāt, no tādām mastu priedes nesanāks.

Nopirkām pirmo traktoriņu – lietotu, vecu, neejošu, bet bija labs arī tāds. Tas bija liels pasākums. Šis vecu vecais traktoriņš vēl tagad stāv rezerves daļām.

Man tagad ir četrdesmitnieks, un esmu apmierināts. Tas ir šaurs, nevajag platus ceļus. Ziemā varam iesaldēt pēdu, lai nesamullātu mežu. Mums mežā nav špūru, kur iekrīt un pazūd, nav koku, kam noplēsta miza. Un saremontēt arī varu pats – izlamāju, izārdu, nopērku rezerves daļas un atkal salieku. Un špurrēju tālāk. Kaut arī bez komforta, toties bez kosmiskiem izdevumiem servisā.

Ja pirksti nesaiet kopā, divi kubi ir

Strādāju ar izlases cirti. Mums ir desmit hektāri pieauguša meža, kas mainās.

Ņemam vidēji 70 kubikmetrus katru gadu no mežā ārā. Kravā iet kādi 32–34 kubikmetri lietkoksnes, un tad vēl paliek kādi 15–20 kubikmetri malkas. Malka sanāk gan pašiem, gan kaimiņiem, jo ir jau arī lieli koki, kam stumbrā bojājumi. Ir egles, kam trīs kluči jānozāgē, kamēr trupes vairs nav. Arī zari iet malkā. Mēs smejamies – resnumā līdz trīs centimetriem, tā ir malka! Esam novērojuši, ka no zaru malkas ir lielāks siltums nekā no skaldītas malkas. No zaru malkas veidojas kārtīgas ogles. Zaros koksne ir cietāka, stingrāka nekā stumbrā. Malkas saimniecība ir Ivetas pārziņā. Viņa arī skalda malku. Saimniecei tas patīk, un es par to priecīgs. Vecātēva cirvis, un nekādu malkas skaldītāju nevajag!

Mums fitnesa zāle ir tepat sētā. Dabūnam par velti to, par ko citi maksā naudu.

Zāgējam paši. Deviņdesmitajos pa ziemu gāju meža darbos, pa vasaru atkal piestrādāju celtniecībā. Iemācījos zāgēt. Redzēju arī to, kā citi mežu ātri nozāgē un nauda ātri izzūst. Cits kaut ko nopirka, cits nodzēra. Daudzi jaunsaimnieki uz krautuvi jau atnāca ķīseli un savu mežu vienkārši aiz stūra notecināja. Tad arī sapratu, ka nozāgēt var ātri, bet ātri tas neaug. Es jau tajā laikā centos mežu kopt tā, lai tas kļūtu vērtīgāks.

Decembris, janvāris, februāris – tas ir zāgēšanas laiks. Tad mēs nozāgējam 16–18 egles. Zāgējam resnus kokus, tad ir 32–34 kubi. Ja koku tā īsti apņemt nevaru,

ja pirksti nesaiet kopā, tad zinu, ka kādi divi kubi ir. Tāda tā mērīšana.

Pie nopietniem saimniekiem iemācījos daudz. Mani rāja – kāpēc tu nobraukā jaunās eglītes! Tās taču augušas jau piecus vai pat desmit gadus, bet tu laid tām pāri. Brauc prātīgi, tas nekas, ka nebūs ātri. Saimnieks pieskatīja, kad vedām kokus ārā, lai mēs neizbraukātu un neizmīcītu jauno mežu. Es arī tagad labāk piecreiz paskatos, kā tam baļķim tikt klāt. Vispirms gan jāzina, kā to pareizi nogāzt, lai mazāk izpostītu. Pat vēju vajag no pareizās puses.

Darbs pie bitēm nomierina

Viss prasa darbu. Ziemā mežā no pirmajām salnām oktobrī līdz martam. Vasarā no rīta ceļamies, Iveta pie lopiem, es pie zivīm. Ir piecas gotiņas, četri bullēni un telīte. Pa ziemu kūti zem jumta. Dīķi ir karpa, baltais amūrs, zandarts, līnis un forele. Maksšķerēt var līdz pirmajam oktobrim. Ziemīnu zivis mazajos dīķos. Audzējam zandarta mazuliņus. Lai tos varētu saņemt, dīķis ir jānolaiž.

Pie bitēm vasarā ejam trīs dienas nedēļā – piektdien, sestdien un svētdien. Visas saimes izskatām, magazīnas izcilājam, māšu kanniņas izlaužam, lai nespīto. No tādas, kas izspīto, medu nav ko gaidīt. Kādreiz pirmo medu ņēmām nost uz Jāņiem, šogad jau 15. maijā. Magazīnas jāuzliek jau maija sākumā.

Bitēm šī vasara bijusi laba. Īpaši sākums bija ļoti labs. Liepas medoja, un to ziedos klupa iekšā tāds daudzums bišu, ka ziedi to svaru neizturēja un bira zemē. Visa zeme zem liepām bija pilna bitēm un ziedu plāksnītēm. Šogad var teikt, ka liepu medus ir. Vienai saimei uzlikām septiņas magazīnas. Tas bija rekords! Darbs pie bitēm nomierina, kad pārliccos pāri stropam, ikdienu aizmirstas.

Stādām eglītes kā ābelītes

Viss mainās. Medu sviezam jau maijā, bet mežā jaunaudzēm ir labāki pieaugu-

mi. Eglītes izdzen 50 centimetrus un vēl gabaliņu uz priekšu. Ja izveidojas divas galotnes, vienu, ja varam aizsniegt, griežam nost.

Vietā, kur pirms trim gadiem iestādījām eglītes, tās pāraugušas garo zāli. Taču mēs stādām jau lielus mežeņus. Tāda eglīte ātri izrauj cauri nātrēm, avenēm un niedrēm. Meženim galotnītei jābūt garākai par sāna zariņiem. Rokam kārtīgu bedri un eglītes stādām kā ābelītes.

Mežacūku tagad ir mazāk, tās eglītes neizrok, taču brieži un buki gan nodara skādi. Stādu audzētavu stādi ir saldi, mežeņi ir rūgti, tie bukiem garšo mazāk. Mēs strādājam ar mežeņiem, tāpēc ļoti lielu postu nejūtam. Divdesmitgadīgām eglēm, tām gan brieži nograuz un arī noberž mizu un sabojā stumbru. Īpaši tas tajos gados, kad apkārt rapšu sējumi. Kad brieži saēdušies rapšus, tiem vajag to egļu sāli.

Strādājam ar izlases cirtēm, un mūs skar likumdošana par šķērslaukumu. Ja mēs tajos aprēķinos kļūdāmies, tad varam saņemt bargu sodu. Šķērslaukums tiek mērīts pamatsugai. Drošības pēc ņēmām apliecinājumu kailcirtei. Protams, ka cirtu izlases cirti un nākamajā taksācijā viss atkal nostāsies savā vietā. Ar to ciršanas apliecinājumu arī tā savādi. Agrāk tas maksāja četrus eiro un bija kā dokuments, tagad – septiņdesmit eiro un tajā lapā ne zīmoga, ne paraksta, vien piebilde, ka šai izdrukai nav juridiska spēka. Man tāda attieksme pret mežu nepatīk. Man nepatīk arī tas, ka bieži vien mežus samuļļā. Tie skandināvu traktori mūsu augsnei ir par smagu.

Un vēl – mūsu vectēvi mežus meliorēja. Sakārtoja grāvju sistēmu. Es jau grāvjus no jauna neraku. Es tos tikai iztīrīju. Ja tas grāvis ir izrakts, tad ar domu, ka vajag. Ja to grāvi, izvedot mežu, aizpako un to pakojumu tur atstāj, tad skaista meža vietā izveidosies purvs. Kad augsni sagatavo

meža stādīšanai ar diskjiem, tad visus mazos grāvīšus aizdisko un aizmīca ciet. Labs, kvalitatīvs mežs slapjumā neaugs. Pirmais

VIEDOKLIS

• **RITA BENTA**, eksperte: "Mežsaimniecība veikta ļoti pārdomāti un mērķtiecīgi. Veicot kopšanu, mežā tiek rūpīgi sekots nepieciešamās gaismas nodrošināšanai. Zemākajās vietās, kur veikta meliorācija, jau izveidojušās kvalitatīvas mežaudzes. Interesanti bija paskatīties vēsturisko meliorāciju – sen rakto grāvju atjaunošanu. Meža apsaimniekošanā meža īpašnieks balstās uz principu, ka no meža jāņem tik, cik mežs tev dod, nevis tik, cik gribētos. Tas jau ir tuvu "mūžīgā meža" apsaimniekošanas modelim."

darbarīks mežā ir lāpsta. Tas ir pamatu pamats – lai mežu iestādītu, tas ir jānosusina, jāsakārto. Kādreiz, kad nebija krūmzāģu, gājām ar raukļiem un mačetēm.

Mans ieteikums meža īpašniekiem – nekad neko neatlikt uz "pēc tam". Pēc tam aiziešu zarus savākšu, pēc tam aiziešu atēnot, paņēmsu baļķi un pēc tam sakārtošu. Ja tu esi paņēmis baļķi un nolīcis krautuvē, tad tu vairs neiesi zarus tur vākt. Tā ir sen pārbaudīta lieta. Kad naida no baļķa jau makā, tad tas "pēc tam" var pagaidīt. Ja tu no meža esi paņēmis, tad jādod tam atpakaļ. Tad nākamreiz atkal būs ko ņemt." ■

ANITA JAUNBELZERE

Rakstu, kad varu pateikt ko jēgpilnu

Daudzus gadus, veidojot žurnālu "Baltijas Koks", Pauls Beķeris meža nozares mehānismu iepazīs līdz pat tā sīkākai detaļai. Paula raksturā apvienojas precizitāte un radošums, atbildība un dzīves sniegto iespēju izbaudīšana. Turpinot savas personības izaugsmi, Pauls nu jau astoto gadu strādā akciju sabiedrībā "Latvijas Finieris". Par ieguldījumu sabiedrības izglītošanā saņēmis meža nozares balvu "Zelta čiekurs".

Tu esi Rīgas puika?

P. Beķeris: Esmu dzimis un audzis Maskavas forštātē, Ķengaragā. Tas ir rajons ar lielu militārpersonu un viņu pēcteču īpatsvaru. Astoņdesmitie un deviņdesmitie, kas tika aizvadīti tur, skolā, tie ir devuši savu pieredzi. Daudzi tā brīža notikumi bija pat ļoti sāpīgi. Taču šie pārdzīvojumi iemācīja pārvarēt bailes. Salīdzinot ar to laiku, maniem puikām bērnība ir idilliska.

Es labi mācījos. Skola bija parasta, viduvēja Ķengaraga skola. Daudz lasīju grāmatas, un ar to bieži pietika, lai mācībās varētu īpaši neiespringt. Lasīju Džeku Londonu, Ernestu Hemingveju, Džeraldu Darelu. Darels vieglā valodā rakstīja gan par savas ģimenes, gan saviem piedzīvojumiem laikā starp diviem pasaules kariem. Lasītais atstāja uz mani dziļu iespaidu.

Tālākais izglītības ceļš man bijis diezgan sarežģīts, ne tas lineārais, ar kuru daudzi lepojas.

Pēc devītās klases mēģināju iestāties Rīgas pirmajā ģimnāzijā, bet paliku kriksīti aiz svītras. Tad arī vidusskolu pabeidzu savā Ķengaragā. Manī bija izkristalizējusies pārlicība, ka gribu studēt žurnālistiku. Budžetā netiku un, tā kā biju ieņēmis galvā, ka man vajag budžetā, aizgāju uz Tehnisko universitāti, programmēšanu. Nu negāja man tā programmēšana pie sirds. Nomācījos tur gadu un tiku kancelēts. Tas bija sāpīgi, jo tētis bija prorektors. Tad es tomēr iestājos Latvijas Universitātes žurnālistos un no četriem gadiem nostudēju trīs. Dzīves ceļi aizveda mani piedzīvojumos, attiecību likločos un vēlmē ne tikai mācīties, bet arī kaut ko darīt. Atgriezos un universitāti pabeidzu jau 33 gadu vecumā. Tad jau pilnīgi cits skats gan uz priekšmetiem, gan pasniedzējiem. Saprātu, ka modelis – vidusskola un pēc tam tūlīņ augstskola – nav īpaši gudrs.

Kāpēc? Laika taču nav daudz...

Astoņpadsmit gadus ne mēs pazīstam sevi, ne kaut ko pa īstam saprotam no dzīves. Viss vēl priekšā, un laika ir gana.

Kuras bijušas tavas interesantākās darba vietas?

Esmu šur tur piestrādājis, bet pirmā nopietnā darbavietā man ir žurnāls "Baltijas Koks". Es biju kā kuģis, kas iebruc ostā, tad atkal attālinās un tad atkal pietāj. Neesmu no tiem, kas ierušinās kaut kur un tad silti sēž. Sākumā es iepazinu meža nozari un biju cilvēks, kas vienkārši raksta. Drīzāk biju tēmu ņēmējs, nevis devējs. Lēnām sāku kaut ko saprast un kaut kas man sāka iepatīties. Tajā laikā iepazinu daudzus cilvēkus. Palīdzēju organizēt braucienus uz nozares izstādēm. Vajadzēja sākt veidot žurnālu angļu valodā Baltijas auditorijai. Bija interesanti, taču pēc trīs gadiem pārņēma sajūta, ka viss ir pierasts un nav vairs nekāda kaifa. Tad pietāju citā ostā, kur ar kursabiedriem veidojām apkalpojošo biznesu visādu pasākumu organizēšanai. Pārstāvējām vienus no pasaulē labākajiem galdū un telšu ražotājiem, gan nomājām, gan pārdevām. Naktīs braukājām apkārt un to visu uzstādījām. Iepazinu šovbiznesu no visām iespējamām pusēm. Jumts virs galvas bija, mašīna arī, un mazliet liderīgam dzīvesveidam arī pietika.

Tad pienāca ekonomiskā dižkrīze. Viena no pirmajām lietām, ko tā noslaucīja, bija lielie korporatīvie pasākumi. Tā Jaungada ballē Mežotnē vārds pa vārdam, un es atkal atgriezos žurnālā "Baltijas Koks". Nu jau kā redaktors, kura darbs bija ne tikai pārlasīt, bet arī literāri piekorigēt citu rakstus. Tā caur mana datora klaviatūru izgāja cauri kādi astoņdesmit žurnāli ar visu, kas tur iekšā, ieskaitot reklāmas. Dzidra Smiltēna man pietiekami uzticējās un ļāva diezgan brīvi tajā smilšu kastē spēlēties. Ieguvu pārlicību par sevi, pateicoties uzticībai darboties autonomi, neprasot katram solim

saskaņojumu. Varēju rīkoties, pieļaut kļūdas un saprast, ka tas ir process, no kura tu mācies. Nevajag cerēt, ka viss būs perfekti. Nozares arhitektūru es tajā laikā pārzināju diezgan labi. Protams, ir jau arī taisnība Einšteinam, kurš sacījis: jo es vairāk zinu, jo vairāk saprotu, ka nezinu. Taču tas nozīmē, ka katra diena nes ko jaunu, un tas ir brīnišķīgi. Ja es vienu dienu pamostos un saprastu, ka es visu zinu, tas būtu biedējoši. Esmu par to pateicīgs, jo tas man iedevis brīvības apziņu, jo es neesmu rāmja cilvēks.

Vai tad "Latvijas Finieri" nav savu rāmju?

Katrai lietai tur sava vieta un viss ir salikts tā, lai uzņēmums nepārtraukti attīstītos. Tas arī notiek. Es "Latvijas Finieri" tiku uzaicināts strādāt par sabiedrisko attiecību speciālistu. Mans uzdevums bija radīt to, kā tur vēl nebija. Esmu piedalījies daudzu jaunu lietu attīstībā, palīdzējis daudz ko veidot. Strādāju uzņēmumā nu jau astoto gadu. Pa šo laiku mums komunikācijas komanda ir paplašinājusies, komunikācijas un mārketinga virzieni apvienoti. Savā ziņā ir tāda iekšēja sajūta, ka mans darbs izdarīts, nodots labās rokās...

"Latvijas Finiera" vadības komanda ar savām vērtībām un redzējumu par uzņēmuma lomu Latvijā ir ārkārtīgi tuvu manai sapratnei par to, kā vajadzētu pasauli uztvert un kā skatīties uz lietām.

Es šobrīd uzņēmumā esmu korporatīvās komunikācijas vadītājs. Darbojos kopā ar citām nevalstiskām organizācijām lauciņā, kas pārklāj darbu ar sabiedrību. Man ir ļoti paveicies ar maniem vadītājiem, kuri ir ārkārtīgi jaudīgi un izcili mentori, nevis darba plāna sastādītāji. Ja dod iespēju lidot, nevis iespīez būrītī, tad kaut kas arī sanāk.

Caur spilgtām Meža dienām?

Meža dienas – tā ir tikai aisberga virsotne. Kā lielam uzņēmumam mums ir pienākums piedalīties sistēmiskos procesos valstī. Šobrīd ir atdzīvināta asociācija "Latvijas Koks", kur man ir dota iespēja darboties. Tā transformējas par centru, kas veido savstarpēju mijiedarbību, sinerģiju starp izglītību, zinātni, inovācijām un cilvēkresursu attīstību. Darbs ar sabiedrību, sākot no bērnu dārza līdz mūžizglītībai. "Latvijas Finieris" redz nepieciešamību iesaistīties tajā vairāk.

Vienkārši sakot, tā lielā, transformējošā filozofija ir: naftai – nē, koksnei – jā! Tas

nozīmē veicināt domāšanu, ka mums ir jāpāriet uz bioekonomiku, kas aizstāj fosilo ekonomiku. Mēs cenšamies iedot plašāku skatījumu uz procesiem. Daudzi cilvēki it kā saprot, ko nozīmē dabas ekosistēma, taču tautsaimniecības ekonomiskā ekosistēma darbojas pēc līdzīgiem principiem. Tur tāpat ir vērtību ķēdes, sistēmas, kas ir viena no otras atkarīgas. Paņemot ārā vienu posmu, var sabrukt visa sistēma.

Es saprotu, ka var būt vilinājums ļoti viegli paskatīties uz mežiem caur Eiropas regulu, kas liek aprobežot saimniecisko mežu platības. Taču jautājums ir par to, cik mēs to strauji darām, kādas platības aprobežojam un kā uz to skatāmies ilgtermiņā. Mēs runājam par kompensācijām meža īpašniekiem. Pareizi. Tām ir jābūt. Taču mēs nerunājam par kompensācijām tautsaimniecībai kopumā. Ja koksnes resursi samazinās ļoti strauji, tas atstāj iespaidu uz darba vietām, ģimeņu pastāvēšanu lauku reģionos, sociālajām garantijām, skolu pastāvēšanu un daudzu pakalpojumu sniedzēju eksistenci reģionā, kur ir darba vietas. Viss ir saistīts. Kādā Rīgas kabinetā pieņemts lēmums ilgākā laikā laukos ietekmē ikvienu.

Vai rakstīšana paņem daudz laika?

Es izvairos rakstīt tikai tāpēc, ka kaut kas ir jāuzraksta. Man patīk rakstīt tad, ja varu tajā ielikt kaut ko jēgpilnu. Šobrīd vairāk pat redzu sevi runājam, nevis rakstām. Mani saista stāstu veidošana un stāstu stāstīšana. Mūžīgi mūžos lielākā vērtība ir un būs vienkārši cilvēcīgām sarunām.

Medijus es lasu maz, bet raidierakstus klausos. Mums "Latvijas Finieri" ir sava iekšējā domnīca – diezgan regulārs tiešsaistes raidījums, kur ir vadītājs un uzaicināti kolēģi vai arī viesi. Tās ir sarunas par aktuālām tēmām uzņēmumā. Attālināti uzaicinām dažādus speciālistus, kuri stāsta gan par personības izaugsmi, gan ekonomiku.

Vai ir arī tādi brīži, kad par darbu var aizmirst?

Gribētos jau teikt, ka tādiem ir jābūt, vai ne? Dažreiz man ir jāizbauda vientulība. Pērn rudenī vienu mēnesi nodzīvoju Norvēģijā mašīnas bagāžniekā. Pilnīgā askēzē – kāpu kalnos, makšķerēju un ēdu to, ko noķēru. Ar cilvēkiem netikos un nesarunājos. Daudz meditēju kalnos. Oktobrī gan tur jau uzsniga sniegs.

Kāds tu atgriezies?

Tāds pats jau atgriezies. Nav jau tā, ka mēnesis kaut ko īpaši mainītu. Svarīgi iet pa to ceļu, pa kuru tu ej, svarīgs ir šis brīdis. Viss, kas ir noticis, tā ir pagātne, viss, kas vēl būs, ir tikai ilūzija par nākotni. Tāpēc maksimāli jācenšas izbaudīt šodienu. Nedomāju, ka ir kaut kam īpaši jātic. Ticu, ka pēc nāves kaut kas turpinās, bet tas absolūti nav tas, kas tu esi tagad. Līdz ar to tam nav nozīmes.

Protams, savā ziņā tā tagad no manas pušes ir tāda plakātiska muldēšana – es mācos izbaudīt šo brīdi, bet nebūt nesaku, ka man izcili sanāk. Tā arī laikam ir mūžizglītība. Kad man šobrīd prasa, kāds ir mans mērķis, es parasti atbildu – es mācos būt par cilvēku. Tas ir grūti, jo vispirms jāspēj pieņemt konceptu, ka tu tāds līdz galam neesi.

Mīlestība man ir ļoti svarīga. Ne tik daudz kā romantiska katarse, bet kā dvēseles stāvoklis, kurā vajadzētu būt. Caur mīlestību tu skaties uz visiem cilvēkiem, lietām un procesiem. Es neesmu īpaši reliģiozs, taču ticu, ka ir Dievs. Nevis kā ārējs spēks, kas visu kontrolē un kam izlūgties atbalstu, bet kā mūsu pašu iekšējā, dziļākā būtība. Dievs ir mūsu zemapziņa, sirdsapziņa – sauc, kā gribi. Jo dziļāk pazīstam pašī sevi, jo tuvāk esam Dievam. Un tad mēs spējam arī labāk saprast citus cilvēkus, mijiedarboties ar tiem caur mīlestību. Līdz ar to esmu noskaņots filozofiski un tiecos uz dvēseles pilnveidošanu. ■

Izdzīvot iespējams tikai sadarbībā

Ieva Erele meža nozares sabiedrisko attiecību laukā darbojas divpadsmito gadu. Septiņus gadus viņa ir Mēbeļu ražotāju asociācijas Latvijā izpilddirektore. Asociācijas biedri levu raksturo kā kolēģi ar lieliskām idejām, kuras īstenojot dažkārt prātā ienākot doma – kur mēs agrāk bijām!

Ar kādu diplomu rokās nonāci pie tiem, kuri baļķus pārvērš mēbelēs?

I. Erele: Esmu beigusi Rīgas Stradiņa universitāti. Mācījos sabiedrisko attiecību un komunikāciju zinības, tajā laikā tās bija ļaudīgākās studijas Latvijā šajā jomā.

Sākumā strādāju Latvijas Kokrūpniecības federācijā, kopā desmit gadus, ieguvu redzējumu par to, kur kas notiek, kas ar ko sadarbojas, kā tiek risināti jautājumi, tostarp arī saistībā ar politiku. Kad ienācu nozarē, tās vide bija stipri konservatīva – principiāla un konstruktīva, ļoti noteikta, supermoderns vai naivs piegājiens te nenostrādāja. Braucu uz konferencēm, dažādiem pasākumiem, uz tikšanos ar nozares organizācijām, partneriem, klausījos, skatījos, kā kurš uzstājas, ko stāsta, par ko iestājas, tā pamazām radās izpratne par vidi, kurā darbojos. Daudz palīdzēja un atbalstīja kolēģi – Kristaps Ceplis, Kristaps Klauss un Andris Plezers. No vienas puses, viņi man ļāva pašai meklēt izaugsmes ceļu, no otras – deva virzienu. Sapratu arī to, ka emocijas jāpatur pie sevis, ja to spēj, tad spēj noturēt līmeni.

Bez emocijām?

Jācenšas... Federācijas un tās asociāciju biedri ir ļoti dažādi. Protams, tos vieno nozare, bet pasaules redzējums katram var būt diezgan atšķirīgs. Sēžot pie viena galda, viens saka, ka mums ir jāpanāk, lai visi Latvijā maksājam nodokļus. Un pie tik vēlma un loģiski saprotama, tomēr skaļa paziņojuma katras asociācijas izpilddirektoram ir jāpazīnās tā reālā vara un reālie instrumenti. Asociācijai ir jāatrod vidusceļš, jo skaidrs, ka tā nav nedz mūsu funk-

cija, nedz arī mēs direktīvu veidā varam noteikt, kā kuram kārtot uzņēmējdarbību. Turklāt mēs nevaram dedzināt tiltus un saraut attiecības ar partneriem. Nedrīkstam solīt – izdarīsim, ja zinām, ka ātri neizdarīsim. Tā kā esmu jau apbružājusies, šādos brīžos cenšos visus nomierināt un prasū – ko esat gatavi izdarīt, lai šo problēmu vestu tuvāk risinājumam? Vai mums jāveic tirgus izpēte, vai jākorrigē likumi, vai ir vajadzīga juristu piesaiste, citu partneru līdzdalība? Tas viss prasa laiku, naudu un, protams, arī nozares līderus, kuri ir gatavi par katru konkrēto problēmu, izaicinājumu uzņemties līderību to virzīt uz mērķi, atrisinājumu un par to skaļi runāt. Tāpēc labi, ka ir asociācija, kas atrod vidusceļu. Problēmas, kas sār visiem, arī nonāk līdz apaļajam galdam, kur kopā meklējam ceļu, kā tās reāli atrisināt, sakārtot. Jāatzīst, ka Latvijā mēs vēl tikai mācāmies lobiju. Mēs esam stipri, kad varam iet tālāk sadarbībā kopā ar Latvijas Kokrūpniecības federāciju, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru vai kādu citu partneri nevaldības sektorā, valsts sektorā vai pat starptautiski.

Kādi ir asociācijas biedru ieguvumi?

Mēs braucam pieredzes apmaiņas braucienos uz uzņēmumiem, tur visi gūst jaunu pieredzi, iepazīst cita uzņēmuma ikdienu, izaicinājumus, nereti mēs kopā šādās reizēs pat atrodam kādus labus risinājumus, kas palīdz ietaupīt resursus. Katrs rāda un stāsta, kā organizē ražošanu. Ir bijis tā, ka uzņēmējs atzīst – man šeit ir zudumi un es nevaru saprast, kā tos novērst. Kad pārējie izteikuši savas idejas, viņš saka – nu re, tagad es ietaupīšu vismaz

divdesmit tūkstošus. Vai tad tas nav izcils ieguvums būt par biedru, jo, manuprāt, tik ātri un tik lēti uzņēmējs pie šī risinājuma nebūtu nonācis.

Strādājot eksporta un arī vietējam tirgum, jaunradišanas procesā visi saprot, ka domas par konkurenci un kauns par neveiksmēm jāmet pie malas, ir jāuzdrīkstas par to runāt, jo izdzīvot iespējams tikai sadarbībā. Pat ja uzņēmēji kādā nišā ir konkurenti, viņi var atrast projektu, kuru vajadzīgos apjomos var īstenot tikai kopā.

Kā mēbeļnieki ieinteresē par sevi jauniešus?

Arvien vairāk iesaistāties izglītības procesos. Es līdzdarbojos Kokrūpniecī-

bas nozares ekspertu padomē un Dizaina nozares ekspertu padomē. Cenšos visā iesaistīt asociācijas biedrus, lai viņi sniegtu vieslekcijas, uzņemtu ekskursijas un piedalītos eksaminācijas komisijās, novērtētu izglītības programmu saturu. Tāpat iekšēji mums ir pieprasījums pēc dažādiem jauniem nozares pētījumiem, tā kā tēmas ir ļoti dažādas – gan par materiālu izturību, gan darba tirgu, sūtu tos dažādām augstskolām un tehnikumiem.

Šobrīd darba tirgū ļoti konkurējam ar IT, elektronikas, "gaming" un daudzām citām jomām. Tāpēc mums ir nopietni jādomā, ko darām un uz kuriem ejam. Saprātne par to, kas mēs esam par nozari, kādas ir

iespējas un kāpēc tas vispār ir interesanti, jāveido jau maziem bērniņiem. Vispirms tie iemil materiālu kā tādu, un tas jādara viņu valodā un ņemot vērā, ka ne mazie bērni, ne jaunieši mums nav "garantēti", mums par viņiem jācīnās.

Un iespējas, ceļi ir daudzi un dažādi, būtiski, ka tam jānotiek ļoti apjomīgi, lai mēs noturētos konkurencē ar citām nozarēm. Piemēram, Meža dienās palūdzu krēslu ražotājam krēslu detaļās, lai bērni to varētu salikt kā puzzle jeb lego. Tas process ļoti patika pilnīgi visiem, un arī uzņēmēji bija ļoti priecīgi par šādu aizrautību, jo-koja – kur mēs agrāk bijām! Viss ģeniālais ir vienkāršs!

Un bērniem, jauniešiem āķis lūpā?

Tie, kuri uzķer ātri, tie jau ir tie potenciālie darbinieki, vai kur ģimenē ir aizrautīgi vecāki, kas arī atbalsta, palīdz un motivē. Tomēr līdz bērniem ir jātieks un jāatrod veids, kā viņus uzrunāt un motivēt, ar vienu šādu pasākumu būs par maz, tas ir tikpat līdzvērtīgi kā produkta pārdošana, mums ir jāpārdod mūsu nozare kā laba, ilgtspējīga un labus ienākumus nesošā nozare. Jaunieši uz uzņēmējiem arī skatās dažādi, piemēram, tie uzņēmumi, kas ir lieli un reprezentabli, varētu domāt – iekārrojama darbavieta, tomēr jaunietim šis uzņēmums var neizteikt pilnīgi neko, visi stāsti katrai paaudzei jāstāsta no jauna, dažkārt pat jārada no jauna. Atlikt šo ilgtermiņa ieguldījumu vairs nedrīkst, un tie uzņēmumi, kas plāno savu pastāvēšanu vēl desmit, divdesmit gadus un vairāk, to labi apzinās. Pat tad, ja šodien tas nenes naudu apgrozījumā, bet, tieši pretēji, prasa ieguldījumu, tas tik un tā ir jādara. Tās ir vieslekcijas visos mūsu tehnikumos, vidusskolās, tās ir ļoti kvalitatīvas, aizraujošas ekskursijas, suvenīri un vēl šis tas, ko mūsdienās jau sauc par pieredzes dizainu. Un tas viss nemaz nenotiek tik vienkārši, jo katrā skolā, katrā tehnikumā ir sava kārtība, savas problēmas

un mums jāstrādā kopā pie tā, lai ieviestu jaunas tradīcijas, pieejas. Piemēram, par ekskursijām – pedagogam ir sava mācību programma, un viņš redz, no kuras rūpnīcas būtu interesanti uzaicināt cilvēku, kurš pastāstīs labāk par viņu, kā ražošanas process notiek. Taču diemžēl ir skolas, kurās par to pedagogam samazina algu, jo it kā viņš pats nevada, manuprāt, tas ir fundamentāli nepareizi, un tā ir tikai viena maza nianse, kas jāmaina, lai būtu labāk.

Arī bērni ne vienmēr grib mācīties. Tāpēc viņiem ļoti svarīgi nonākt saskarsmē ar pozitīvu pieredzi, viņiem jāaizbrauc un jāredz, kā viss notiek, un priekšā ir jābūt cilvēkam, kas patiešām spēj ne tikai atstāstīt kaut ko mehāniski, bet ar degošām acīm un lielu aizrautību atstāt tādu sajūtu buķeti, ka bērnam vai jaunietim mājās gribas izjaukt mēbeli pa detaļām un saprast, kā tās kājas stiprinās klāt vai kas dzīvo zem divāna auduma. Agrāk mēs jaucām ārā pulksteņus, radio, rotaļlietas – no kurienes teiciens "kas lācītim vēderā"?

Tomēr šai burvīgajai pieredzei atkal ir šķēršļi, mums ir jāmacās uzņemt ekskursiju grupas, mums jāmacās radīt lielisku pieredzi uzņēmumos, izkopt šo kā servisu, ko saņem pedagogi un karjeras konsultanti. Taču jau atkal mums ir priekšā nākamais šķērslis – autobuss uz visu dienu nemaksā lēti. Patlaban ideja apmaksāt visiem mūsu nozares tehnikumiem, kur nu vēl vidusskolām divreiz gadā autobusu ekskursijai uz rūpnīcām Latvijā ir utopiska. Turklāt ar vienu tikšanos jau nepietiek. Ir jāveido attiecības. Tam vajag cilvēku resursus.

Tas, ka uzņēmumā ir silti, gaiši, ir kur nomazgāties un esi paēdis, – tās šodien ir elementāras, pašas par sevi saprotamas lietas. Svaigi augļi ziemā un saldējums vasarā, jā, tas ir patīkami. Taču jauniešiem ir vēl citas vēlmes – savi tusiņi, burziņi, sava komanda, ar kuru piedalīties dažādās aktivitātēs, un daudz kas cits. Tagad, pēc desmit

gadiem nozarē, skatoties uz jauniešiem, es saprotu, ka moderns un joprojām varbūt naivs piegājiens ir tieši tas, kas mūsu konservatīvajai nozarei ir ļoti vajadzīgs.

Vai visas studiju laikā iegūtās zinības jau "atprečotas"?

Turpinu gan dalīties, gan mācīties. Darbojos Latvijas asociācijā sabiedrisko attiecību profesionāļiem. Tur sākusies mentoringa programma, kurā pieteicos kļūt par mentoru topošajiem nozares profesionāļiem. Varu pastāstīt daudz ko. Ir taču teiciens: neturi sveci zem pūra! Izvēlos to savā prātā – koka pūralāde, zem kuras svece. Nu skaidrs, ka tā lāde ar visu saturu nodegs, jo īpaši tāpēc, ka tagad viss tik ātri mainās. Man pieredze ir tagad, un

tagad tā var noderēt arī citiem. Dzīvē vajag savus atskaites punktus. Ir pieredze, ko jau varu nodot tiem, kuriem tas vajadzīgs. Nāks jauns laiks, un būs arī man jāmacās vēl daudz kas jauns. Šobrīd mācos Latvijas Universitātē pedagoģiskās darbības pamatus. Ļoti interesanti. Pirmajā lekcijā runājām par ētiku. Pasniedzēja Laima Gaikina jautāja – kad jūs pēdējo reizi lasījāt Satversmi? Tās preambulā ir rakstītas mūsu valsts vērtības, morāle, ētika. Dažreiz ikdienā mēs par to piemirstam.

Kāda šobrīd ir situācija mēbeļu ražotnēs?

Pēdējie gadi nav bijuši vieglākie. Ir vietas, kur ražošanas jaudas samazinātas, jo pieprasījums krities. Ir gana daudz stagnē-

jošu uzņēmumu, kam jāmaina sava filozofija, jābūt atvērtiem un gataviem pārmaiņām. Daudzi ieslīdējuši rutinā, problēmās un neredz virzienu, kādā daudz ko varētu mainīt. Ja uzņēmumi, kas nodarbina vairāk nekā desmit vai divdesmit cilvēkus, sāktu vairāk sadarboties, nākotnes aina zīmētos gaišāka. Tāpēc mani ļoti iepriecina, ka esam liecinieki projektiem, kuros asociācijas biedri un citi nozares spēlētāji pratuši sadarboties.

Arī pircējs, īpaši Eiropā, mainās. Mēbeles ir ieguldījums. Izskan doma, ka tās varētu sākt irēt, nevis pirkt. Eiropā par to jau runā nopietni. Šobrīd Eiropā mēbeļu īrei tiek izstrādāts standarts. Visticamāk, pirmām kārtām tāda lieta parādīsies publiskajās telpās – skolās, viesnīcās, birojos. Šādu procesu Eiropā varētu ietekmēt arī tas, ka cilvēki vairs netiecas ņemt kredītus dzīvokļa vai mājas pirkšanai, bieži vien, īpaši jaunieši, savu dzīvesvietu irē ar visu tur esošo mēbelējumu. Mājas var būt jebkur, un darba vieta arī var būt jebkur, tikai jāpielāgojas valsts svētku brīvdienām un laikam, ko rāda pulkstenis zemē, kurā tu atrodi, un zemē, kurā ir tava darba vieta.

Arī Zaļais kurss tajā visā atstāj savu nospiedumu, un pamazām aug pieprasījums pēc mēbelēm no otrreiz pārstrādāta mate-

riāla. Tas attiecas arī uz mēbelēs izmantoto metālu, plastmasu un tekstilu.

Pircēji vēlas saprast, no kā tā mēbele sastāv, cik godprātīgi ražota un vai visi, kas šajā procesā piedalījušies, saņēmuši pienācīgu atalgojumu. Tas ir svarīgi, un to ir jāprot pierādīt, kaut arī Latvijā mums noteikumus diktē cena un pirktspēja, cilvēki tik un tā nav vienaldzīgi par ražojuma ietekmi uz veselību, komfortu, ergonomiku. Lieliem uzņēmumiem, kas šo riteni jau iekustinājuši, problēmu nav. Taču nelieliem, kas domā par eksportu, tas ir jāmacās. Pieredzes apmaiņa te ir ļoti vērtīga.

Uzņēmumiem nemitīgi ir jāseko līdzi tirgus tendencēm, jāpielāgojas. Mūsu mēbeļnieki ir pielāgošanās čempioni. Kuri to prot, tie arī izdzīvos. Domājams, tuvākajā laikā strauju pārmaiņu nebūs. Taču uzņēmumu īpašniekiem, no kuriem vairums savu piecdesmito vai sešdesmito dzimšanas dienu nosvinējuši jau pasen, ļoti nopietni ir jādomā par to, kas uzņēmumu pārņems. Vai tie būs mantinieki vai profesionāli uzņēmumu vadītāji, varbūt ārvalstu investori. Tam ir jāgatavojas laikus, lai cik neērts šis jautājums būtu. ■

ANITA JAUNBELZERE

VIEDOKĻI

- **ANDRIS PLEZERS**, asociācijas "Latvijas Koks" un "Latvijas Mēbeles" bijušais izpilddirektors: "Atšķirībā no manis, kuram bija iepriekšējā darba pieredze lielos nozares uzņēmumos, levai ienākt mēbeļu ražotāju pasaulē nebija viegli. Viņa ir ļoti aktīva, centīga, izpildīga un sirsnīga. Tur roku uz laika pulsa un nes sev līdzī jaunas vēsmas."
- **JURIS GRIKIS**, Mēbeļu ražotāju asociācijas Latvijā prezidents, uzņēmuma "Nakts mēbeles" īpašnieks: "leva ir mērķtiecīga un uz jauno paauzdi orientēta. Mani laikabiedri ir rūdīti laikos, kas

jau pagājuši, toties levā ir visa jaunā izjūta, viņa dzīvo ar skatu uz nākotni un liek uz daudz ko paskatīties citādi. leva mūsu kopā sanāksšanas reizēs akcentē jaunā saprašanu, novērtēšanu un apgūšanu. Viņa iedrošina – darām un mums izdosies! Es dažreiz šaubos, kā tur ar tiem kungiem būs, vai viņi konkrēto ideju pieņems... Taču dzīve pierāda – darām un izdodas! Es levu zīmētu kā sievieti ar lielu bizi. Tas, ka viņa savus biezos matus ziedos parūku izgatavošanai maziem bērniem, arī iezīmē to, kā pasauli uztver paaudzē, kas seko aiz mums, taču pa savu ceļu."

Jautātājs, stāstnieks un tenors

Jau piekto gadu Pauls Rēvelis ir portāla "www.zemeunvalsts.lv" redaktors. Tur publicētā informācija nav domāta izklaidei, bet sapratnes veicināšanai par to, kā mūsu valsts var saglabāt drošību, resursus un neatkarību. Pauls sevi raksturo kā cilvēku, kas nealkst līdera pozīcijas, taču kolektīvā jūtas ļoti labi. Viņš uzsver: "Neesmu solists, esmu kordziedātājs."

Par sabiedrības izglītošanu Pauls Rēvelis saņēmis meža nozares un Zemkopības ministrijas atzinības balvu.

Pasniedzēju izvēljamies paši

Pauls Rēvelis: "Bērības vasaras, sākot no septiņu gadu vecuma, pavadīju laukos starp Saldu un Kuldīgu, netālu no Dūrupes mežniecības. Tur toreiz atradās liel-saimniecība "Laulas". Klusos vakaros cauri mežiem varēja dzirdēt, kā pie Airītes stacijas ducina Rīgas–Liepājas vilciens. Tur lieliski iemācījos viens pats orientēties mežā, pazīt sēnes un kokus. Vecākais brālēns pusaudža gados nodarbojās ar putnu gredzenošanu, dažādās nelielās ekspedīcijās iesaistot arī mani. Tiku pie vecā labā putnu noteicēja, daudz staigāju pa mežiem, tā tas viss iepatikās.

Kad "mežos" iestājās mans bērības draugs, sāku domāt – varbūt tas ir tā vērts?

Studiju laiku varu dalīt divās daļās – pirms dienesta un pēc. Fakultātes dekāns bija profesors Alfons Grīnfelds; viņš bija arī mana diplomdarba vadītājs. Tēma bija riskanta – meža zemju privatizācijas iespējas Latvijā, jo 1992. gadā par to vēl maz kas bija zināms. Ekonomikas jautājumos mani konsultēja profesore Baiba Rivža, ar kuru man personiski un mūsu kursam saistās interesants stāsts. Pirmkārt, Baiba bija manas ģimenes draugs. Šķiet, 1990. gadā viņa kļuva par ekonomikas zinātņu doktori. Kad laikrakstā par viņu parādījās raksts, izgriezu, parādīju kursabiedriem un lūdzu viedokli, vai mēs varētu prasīt politekonomijas pasniedzēju maiņu, izvēloties Baibu. Kurša pārliecinošs vairākums nobalsoja par. Saskaņojām šo vēlmi ar dekānu, kurš bija ļoti patīkami pārsteigts un priecīgs. Nekādu iebildumu. Tā nu studenti, šķiet, pirmo reizi LLA vēsturē paši izvēlējās sev pasniedzēju.

Trīs dienas pēc izlaiduma aizbraucu uz Zviedriju. Man solīja, ka es varēšot iepazīties ar Zviedrijas mežsaimniecību, bet slaucu govīs un būvēju kūti, tiesa kas tiesa, mežu vienu dienu stādīt izdevās gan.

VIZĪTKARTE

PAULS RĒVELIS

- Dzimis 1967. gadā.
- Sācis studēt LLA Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultātē, absolvējis LLU Meža fakultāti.
- Strādājis Latvijas Tautas frontes informācijas centrā, bijis gids Stūra mājā.
- Latvijas Mežu sertifikācijas padomes izpilddirektors.
- No 2019. gada Latvijas meža un saistīto nozaru portāla "www.zemeunvalsts.lv" redaktors.
- Dzied divos Jelgavas koros – "Balti" un "Mītava".

Netālu no manas mītnes vietas Zviedrijā bija Astrīdas Lindgrēnas dzimtā pilsēta, varēju vietējiem parādīt, ka orientējos zviedru literatūrā: Lennebergas Emīls, Karlsons un Pepija Garzeķe man nebija sveši, bet... it ātri tapa skaidrs, ka Lindgrēnas tēlus Latvijā un Zviedrijā uztver ļoti atšķirīgi. Ziņas par ārzemnieka uzturēšanos ciematā izplatījās gana ātri, un drīz vien, braucot ar riteni cauri ciematam, sasveicinājos teju ar ikvienu. Netālu atradās arī kādreizējās latviešu leģionāru nometnes vieta. Daudz par to nerunājām, taču saimnieks, pie kura dzīvoju, uzsvēra, ka leģionāru izdošana okupantiem, par ko lēmuši zviedru sociāldemokrāti, ir rīcība, par kuru joprojām daļai zviedru ir liels kauns. Tieši Zviedrijā guvu pirmos iespaidus, kā būtu jādarbojas politiskam spēkam. Saimnieks bija vietējais partijas līderis, reizi divās nedēļās mūsmājās notika tuvākās apkaimes biedru sapulce, reizi mēnesī saimnieks brauca uz Noršēpingu, lai jau reģionālā līmenī pārrunātu aktuālos jautājumus.

Zināju, kur jāliek komati

Kad atgriezos Latvijā, varēju strādāt meža nozarē, man piedāvāja darbu Dobeļē. Izpētot satiksmes iespējas, tomēr devu

priekšroku Rīgai. Tā es aizgāju uz Latvijas Tautas fronti. Turpināju dziedāt korī.

Pēc Tautas frontes strādāju grafiskā dizaina firmā. Kolēģi laika gaitā bija secinājuši, ka neslikti orientējos latviešu valodā un zinu, kur jāliek komati; pamazām sāku rediģēt iespieddarbus, arī dažu labu preses izdevumu. Reiz gadījās, ka "Mediju Ziņu" (tāds laikraksts toreiz bija) redaktorei nebija laika doties uz sarunāto interviju – ziņu aģentūrai BNS bija jubileja. Ko jautāt, man pateica priekšā, angļiski sazināties pratu – aizsūtīja mani. Izdevās. Tā ļoti nejauši sāku gatavot intervijas.

Ja ir interesants sarunbiedrs, jautājumi parasti rodas, klausoties stāstījumu.

Vai man ir bijusi kāda intervija, kas prasījusi ļoti lielu enerģijas atdevi? Intervija – nē, bet dziesma gan. Tas bija 1993. gads, Zviedrija. Jelgavas Sv. Annas baznīcas jauktais koris. Mārtiņš Brauns bija sarakstījis veltījumu 1991. gada janvāra notikumiem "In Memoriam". Šo skaņdarbu ar kori esmu nodziedājis tikai reizi, dziesmas noslēgumā tenori ilgu laiku "kāpj uz augšu". Vietējais mācītājs pamanīja, ka, aplausiem skanot, koristi smaida, bet tenori slauka sviedrus. Mēs nodziedājām tā, kā neatkārtosim.

Jāsaprot, kā pamatot sacīto

Ar Māri Liopu, Latvijas Mežu sertifikācijas padomes priekšsēdētāju un portāla "www.zemeunvalsts.lv" direktoru, esam kursabiedri. Studiju gados iepazināties, bieži netikāmies, jo mūsu kurss bija pietiekami liels un sadalīts grupās, kas sastapās vien "lielajās" lekcijās.

Pēc studijām atkal satikāmies, kad strādāju par gidu Stūra mājā. Rakstīt varēju, sarunbiedru uz klausīt – tāpat, pamatzināšanas meža lietās man joprojām bija. Stūra mājas projektam tuvojās noslēgums vai liela pauze. Mārim bija radusies ideja par

meža un saistīto nozaru portālu, kam tika izvēlēts nosaukums "www.zemeunvalsts.lv". Kad bija skaidrs, ka Stūra māja uz laiku tiks slēgta, Māris sacīja: "Sākam strādāt!" Sākam.

Kāds ir portāla mērķis? Stiprināt savu zemi un valsti, neļaujoties apzinātiem meliem un negācijām. Darīt visu iespējamo, lai cilvēki situāciju valstī vērtētu saprātīgi un objektīvi. Ja kaut ko darām, jāsaprot, kā un ko mēs varam mainīt vai ietekmēt. Jāsaprot, ko patiesībā vēlas panākt meža nozares oponenti.

Patlaban, šķiet, sākam just sekas tam, ka vairāk nekā trīsdesmit gadus ilgušās pārmaiņas izglītības sistēmā nav nesušas pozitīvus rezultātus, daudziem var iestāstīt visnotaļ trakas aplamības. Ko darīt ziņošam cilvēkam, kurš plašsaziņas līdzekļos lasa muļķības? Klusēt un izlikties, ka tā gadījies?

Latvijas publiskajā telpā jau krietnu laiku vērojama situācija – ja tu runā riņķī apkārt, būs daudz komentētāju un oponentu. Ja esi trāpījis desmitniekā, iestājas

klusums, visiem mutes ciet. Cilvēki, kuri ir karojuši pret jebko, apklust, ja viņiem konkrēti pajautā. Daudzi atkārtoti citu sacīto, nespējot pamatot, kāpēc tieši tam tic, taču zinātņu doktors nav autoritāte itin visos jautājumos.

Portālam spējām piesaistīt zinošus cilvēkus, ir tulkotie materiāli, raksta arī kolēģi. Māris Liopa apkopo politiskos jaunumus un ar nozari saistītos notikumus pasaulē.

Uz vides jautājumiem raugāties gan no ekoloģiskās, gan ekonomiskās puses. Mūsu kolēģis un kādreizējais pasniedzējs Meža fakultātē Juris Buškevičs reiz intervijā teica, ka Meža fakultāti beigušie ir zaļāki par zaļu. Nepazīstu nevienu kolēģi, kurš tāds nebūtu.

Svarīgi, lai kājas būtu sausas

Mans mīļākais gadalaiks? Visi ir labi, svarīgi, lai kājas būtu sausas. Ja dziedī kori, jādomā par balsi.

Runājot ar nozares profesionāļiem, izmantoju lielisko pieredzi, ko guvu darbā Stūra mājā: ja klausos un labi saprotu, ko viņi stāsta, sapratīs arī lasītāji, kolīdz saruna ievirzās sarežģītos sikumos, saku: "Tagad es izstāstīšu, ko sapratu." Ja sarunbiedrs ar manu vēstījumu ir mierā, turpinām. Ikvienam patīk, ja viņa darbu izprot un novērtē. Ja pietiekami sarežģītu vēstījumu izdodas izteikt vienkārši, saprotami un izteiksmīgi, priecīgi ir visi.

Kādu es sevi un portālu redzu pēc pieciem gadiem? Latvijā ir beigušās reformas vārdos, saprātīgās lietas realizējušās darbos. Cilvēki atgriezušies pie gudrības, zināšanu līmenis audzis. Teju ikvienam ir zināms, kas ir mežs, par elementārām lietām runāt nav nepieciešams. Eiropā jau kādu laiku iestājies miers, Latvijā runā par uzplaukumu un valsts strauju attīstību, par ko daudz jārunā un jāstāsta." ■

ANITA JAUNBELZERE

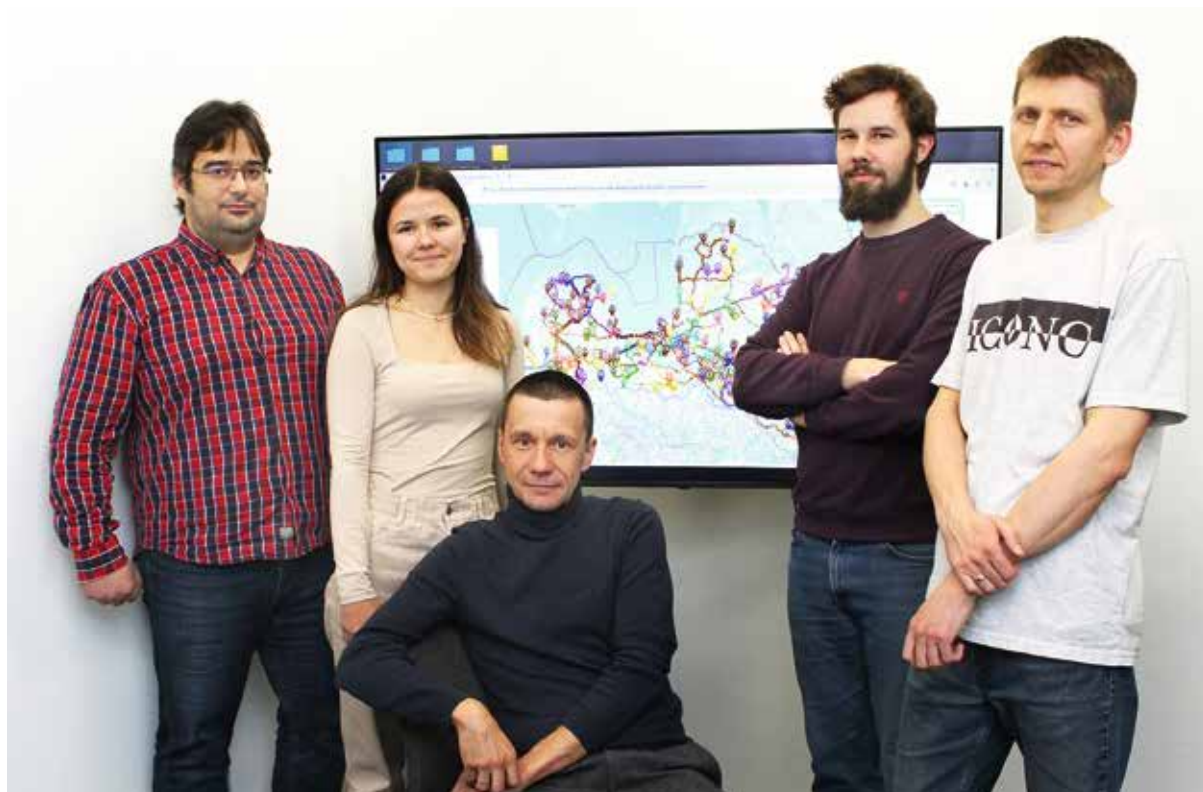
VIEDOKĻI

• **JŪLIJA TERJUHANA**, kora "Balti" dziedātāja: "Paulu pazīstu kā ļoti erudītu cilvēku, kam interesē daudzas tēmas: teātris, vēsture, kultūra, nozīmīgu personību biogrāfijas. Ar pēdējiem viņš dalās savā "Facebook" profilā, veltot detalizētus ierakstus ar interesantiem biogrāfijas faktiem attiecīgās dienas gaviļņiekam. No Paula vienmēr var uzzināt atsauksmes par jaunākajām teātra izrādēm. Viņš ir lielisks stāstnieks un ekskursiju vadītājs. Pauls ir arī aktīvs koru kustības dalībnieks un darbojas divos spēcīgākajos Jelgavas jauktajos koros. Viņa nominācija par ieguldījumu sabiedrības izglītošanā ir ļoti pelnīta, jo Pauls savās zināšanās labprāt dalās ar pārējiem."

• **MĀRTIŅŠ DUNAJEVS**, kora "Mītava" dziedātājs: "Paulu pazīstu kopš bērnības, kad pievienojos "Mītavai". Abi esam otrie tenori. Kora mēģinājumi blakus Paulam aizrit raitāk un jautrāk, jo viņam

bieži vien ir kāds asprātīgs komentārs vai piebilde diriģenta, manai vai korabiedra domai. Pauls ir mūsu kora stāstnieks, tāpēc aicinām viņu, kad rodas nepieciešamība pēc kādas dzejas rindas. Viņš vienmēr ir spējis atrast īstos vārdus un pārveidot pēc nepieciešamības. Dziedāšanu un citus darbus vienmēr veic ar augstu atbildību. Tas ir pierādījis vairākkārt, bet visvairāk, kad, atzīmējot kora 35 gadu jubileju, vēlējamies iestādīt kokus. Pauls izvēlējās un iegādājās stādus un organizēja stādīšanu, saskaņojot vietu ar Jelgavas ainavu arhitektu. Ja Pauls piedalās kora sezonas atklāšanas nometnē, viņš ir ugunsкура zupas šefpavārs. Viņš arī kaislīgs zolītes spēlētājs, to spēlējam vai katrā kora izbraucienā. Lielākais kuriozs bija braucienā uz Gdaņsku, kad Pauls, spēlējot galdū, trešo reizi paņēma stiķi ar netrumpes kungu. Tad pa visu autobusu noskanēja: "Blē-ži!", kas laika gaitā pārtapa kora parolē."

Maršrutu plānošana un optimizācija nav stāsts par īsāko ceļu

Dmitrijs Lapidus (no kreisās), Elīza Ozola, Mārtiņš Vimba, Aleksejs Naumovs un Sergejs Konotops.

SIA "Mappost" darba lauks ir programmēšana – kravas pārvadātāju maršrutu plānošana. Uzņēmuma radītā programma akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" (LVM) vajadzībām ir unikāla. Šis risinājums tapis inovāciju partnerībā – tas nozīmē kaut kā jauna, nebijuša radīšanu. LVM, izmantojot šo inovāciju, izdodas samazināt ar koksnes kravas pārvadājumiem saistītus izdevumus. Par inovatīvu uzņēmējdarbību "Mappost" saņēmis meža nozares atzinību – "Zelta čiekuru".

Risinājums, kāda citur pasaulē nav

Katru dienu pa Latvijas ceļiem kursē kokvedēji, kas no krautuvēm valsts mežos koksni nogādā līdz pārstrādes uzņēmumiem. Katra nobrauktā kilometra, pie stūres pavadīto stundu un visu nosacījumu ievērošanas plānošana ir ļoti sarežģīts uzdevums.

Plānojot cirmsas, LVM novērtē, cik un kāda tur būs koksne – zāgbaļķi, malka, enerģētiskā koksne – produktu veidu ir ļoti daudz. Bridī, kad sākas izstrāde, jau zināms, kas koksni ir nopircis un uz kuriem tā jāved. LVM garantē, ka koksne tiks piegādāta pircēja iepļānotajā laikā. No krautuvēm valsts mežos līdz klientiem katru dienu kursē aptuveni 200 mašīnas, vidēji piegādājot 700–800 kravas.

LVM struktūrvienības "Koksnes piegādes" izpilddirektors Mārtiņš Krūze: "Tā kā maršrutu sapļānošana 800 kravām dienā nav cilvēka spēkos, mums jau bija savs risinājums, taču tas bija novecojis. Mēģinājām atrast gudrāko, kas varētu palīdzēt. Skandināvijā, kas meža apsaimniekošanā ir viena no līderēm pasaulē un no kā mēs esam daudz mācījušies, vēsturiski veidojušās citas tradīcijas, tur meža īpašnieks kravu limenī pats piegādes pircējam neplāno. Tur noligtā transporta kompānija šo procesu plāno pati. Vai tā nav lētāk? Tur jau tā lieta, ka lētāk tā nesanāk. Tad, kad koksnes pievešanu plānos pārvadātājs, vispirms tas plānos savu izdevīgumu. Turklāt, ja pārvadājumi tiek plānoti nevis pa reģioniem, bet pa visu Latviju, iespējams panākt labāko kravu piegādes kombināciju un secību. Jo plašāka teritorija, jo labāks iznākums. Tā mēs varam konkurēt."

SIA "Mappost" valdes loceklis Mārtiņš Vimba: "Mēs risinām ļoti lielus un ļoti sarežģītus uzdevumus. Katrs maršruts sākas citā vietā, katram ir savi nosacījumi, savs apjoms, savs produkts, savas cenas. Viss kļūst aizvien sarežģītāk. Koksnes piegāžu

plānošanai ir specifiskas nianšes. Īsākais ceļš ir tikai viena no lietām, kas ietilpst kokvedēja maršruta optimizācijā. Jā, sākumā klasiskais variants bija atrast īsāko ceļu. Iedziļinoties izrādījās, ka īsākais ceļš nav tas lētākais." Uzņēmuma vadītājs skaidro, ka, izmantojot speciāli veidotus algoritmus un pielāgojot tos industrijai, ieguvums ir 20–25 procenti. Tas nozīmē, ka simt mašīnu vietā pārvadātāji var izmantot astoņdesmit. Ja ņem vērā, ka kokvedēji brauc kādas 300 dienas gadā un dienā nobrauc ap 500 kilometru, ietaupīto resursu apjoms ir ļoti liels.

Mārtiņš Vimba: "Tas prasa gudru cilvēku rūpīgi veidotus risinājumus, programmatūru, pieredzi un iepriekš uzkrātās zināšanas. Šis ir zināšanu bizness. Tā ir šeit, šajās telpās šo cilvēku radīta programma-tūra. Tas nav kaut kas, ko mēs nopērkam un pārdodam. Risinājuma, kādu mēs piedāvājam "Latvijas valsts mežiem", nekur citur pasaulē nav."

Uzņēmuma programmētāji skaidro – ja objektu skaits ir liels, tad arī scenāriju skaits, kā to izbraukt ar lielu skaitu mašīnu ir milzīgs.

Jābrauc tā, lai logi negrabētu

Uzņēmumā strādā cilvēki, kuru spējas ir krietni virs vidējām. Visi skolas un studiju gados bijuši olimpiāžu daudzkārtēji uzvarētāji ekonomikas, matemātikas, ģeogrāfijas un programmēšanas jomās. Lai arī akadēmiskās zināšanas ir ļoti svarīgas, programmētāji atzīst, ka labāko pieredzi specifiskā jomā dod dzīves doktorantūra.

Mārtiņš Vimba: "Šis nav stāsts tikai par maršrutiem. Tas ir stāsts par neskaitāmiem biznesa faktoriem. Jāņem vērā koksnes cenas, iekļaušanās autovadītāju darba laikos, mašīnu nepārslogošana, ceļu kvalitātes saglabāšana. Tie ir neskaitāmi parametri, kas jāabalansē. Tajā visā jāņem vērā arī kravu pārvietošanās ietekme uz vidi, cilvēkiem.

Tie, kuri dzīvo pie meža ceļa, nevar saprast, kāpēc kokvedēji brauc garām divos naktī. Šādās vietās jāierobežo kravu izvešana diennakts klusajā laikā gar iedzīvotāju mājām. Lai negrabētu logi. Jādomā arī par autovadītāju. Ja viņš dzīvo Kuldīgā, tad, protams, vēlas braukt pa Kurzemi. Taču resursi nav izvietoti vienmērīgi. Reisi jāplāno tā, lai tad, kad atļautās stundas nobrauktas, šoferim darba diena beidzas vietā, kas nav pārāk tālu no mājām."

Plānojot reisu, tiek ņemts vērā arī tas, vai izdevīgāk ir braukt pa šoseju, bet ātri, kas nozīmē mazākas darba laika izmaksas, vai braukt pa lauku ceļiem, kas ir tuvāk, taču ātrāk nesanāk.

Ir kokvedēji, kam riepās var regulēt spiedienu, un ir vietas, kur var iekļūt tikai ar šādām mašīnām. Uz krautuvi, kas atrodas pie dubļaina ceļa, drīkst sūtīt tikai mašīnas, kurām ir šī iespēja.

Mārtiņš Vimba: "Svarīgs ir ne tikai sortiments, bet arī tā dimensijas, baļķu garums, kas ietekmē gan ietilpību kravā, gan spiedienu uz riepām. Sistēmā tiek ievadīti visi šie dati, un programmatūra sastāda plānu divām līdz četrām diennaktīm katram kokvedējam. Tur norādīts, kurā krautuvē cik kubikmetru jāņem noteiktā secībā. Tas ir savākšanas uzdevums. Gadās arī, ka apstākļi mainās un grafiks dinamiski jāpārplāno. Ir noslēgts līgums par to, ka mēs LVM izstrādājam viņu vajadzībām specifiski pielāgotu maršrutu optimizācijas sistēmu. Tā ir palaista ražošanā. Taču dzīve iet uz priekšu. Rodas jauni izaicinājumi – juridiskais regulējums, iedzīvotāju vēlmes, tiltu izmantošanas iespējas, grāmatvedībā mainās nodokļu likmes, mainās arī nosacījumi loģistikai. Parādās jauni klienti, kuriem ir cits servisa līmenis, cita pieredze. Sprie-

dze ziemā un vasarā arī atšķiras. Sausā vasarā var izbraukt praktiski jebkur, slapjā nevar. Kad uznāk apledojums, pa meža ceļiem sūtīt kokvedēju ir ļoti bīstami. Tad pieejamas tikai lielās krautuves pie lielajiem ceļiem. Tas uzreiz maina visu. Katru dienu LVM sistēmā dati atjaunojas. Tiek izveidots jauns maršrutu plāns un izsniegts izpildītājam."

SIA "Mappost" kā loģistikas plānošanas un optimizācijas risinājumu veidotāja strādā arī atkritumu apsaimniekotāju, pasta kurjeru un kafijas izplatītāju biznesa laukā un ir ieguvusi klientus arī ārzemēs.

Ko pieredzējuši programmētāji ieteiktu, ja viņiem jautātu, pa kuru ceļu braukt, lai valsts attīstītos? Mārtiņš Vimba atbild: "Ja to mums jautātu nevis kā plānotājiem, bet cilvēkiem, mēs teiktu: ieguldiet izglītībā! Tas ir svarīgākais, kas sabiedrību dzen uz priekšu." ■

ANITA JAUNBELZERE

Biznesā vajag darīt labu

Pirms divpadsmit gadiem "VMS Timber" sāka pirts dēlīšu zāģēšanu. Šodien uzņēmums gatavo moduļu mājas un ietilpst pasaulē lielākā termokoksnes ražotāja koncerna "Thermory" sastāvā. Uzņēmuma ražotās mājas ir nostiprinātas, un vējš tās nevar apgāzt, bet valdes priekšsēdētāja Matīsa Kubas izaugsmes spēks ir noenkurots ticībā labajam. "Biznesā, tāpat kā dzīvē, vajag darīt labu," – tā ir Matīsa pārliecība. SIA "VMS Timber" šoziem saņēma meža nozares atzinību nominācijā "Par inovatīvu uzņēmējdarbību".

Taisi vaļā, būvē augšā!

SIA "VMS Timber" dibināta 2012. gadā. Darbību uzņēmums sāka ar apses dēļu zāģēšanu. Sākotnēji uzņēmumā strādāja seši cilvēki. Pašreiz firmā strādā 140 darbinieki. Gadā "VMS Timber" pārstrādā ap 36 000 kubikmetru apaļo kokmateriālu, mēnesī saražojot 30 000 palešu un līdz 300 DIY (saliec pats) pirtis. Uzņēmums attīstījis CLT moduļu māju būvniecību, tās piedāvā dažādos izmēros, pat līdz simt, divsimt kvadrātmtru lielas. Produkciju eksportē uz Eiropas valstīm, ASV, Austrāliju un Japānu.

Uzņēmuma dibinātājs un valdes priekšsēdētājs Matiss Kuba: "Zāģējam apsi un melnalksni. Tā ir koksne, kas piemērota pirts lāvas dēļiņiem, jo neuzkarst tā, kā tas notiek ar blīvāku koksni. Sazāģējam un sūtām uz Igauniju, uz sauso ceļu. Tur dēļiņus kaltē divsimt grādu vakuumā, ēvelē, iepako un sūta pa visu pasauli. Ražojam arī taras dēļiņus un paletes kūdrai, apaļas un četrkantīgas pirtiņas un moduļu mājas."

Apaļās pirtiņas tagad redzamas daudzās pasaules valstīs. Ideja tādu gatavošanai dzimusi kādā izbraucienā Kurzemes jūrmalā, kad ģimene apmetusies viesu namiņā, kas bija iekārtots lielā mucā. Matiss: "Tā arī dzima ideja ražot mucveida pirtiņas. Turklāt tādas, lai katrs pats tās varētu salikt kā lego. Taisi kasti vaļā, izlasi pamācību un būvē augšā. Sapakotas jūras konteinerā satīlpst 33 kastes ar pirtiņām. Tad sākām ražot arī kantainās pirtiņas, tad mazas vasaras kotedžiņas. Tad sekoja mājas. To lielums ir no 20 līdz 200 kvadrātmetriem. Liekam tās arī divos stāvos. Griestu augstums atkarīgs no klientu vēlmes un iespējas māju konstrukcijas pārvadāt."

Mājas noenkuro pie zemes

Tagad uzņēmums specializējies CLT (CLT – Cross Laminated Timber, krusteniski līmēta koksnes būvniecības teh-

noloģija) moduļu māju ražošanā. "VMS Timber" ražotās mājas no citu firmu darinājumiem atšķiras ar to, ka sienas gatavotas no skuju koku dēļiem, kas salīmēti krusteniski – viens dēlis horizontāli, viens perpendikulāri. Šāda siena ir mājas iekšpusē. Tad nāk siltinājums un fasāde no termokoka. Tādas mājas izmaksā ar visu nepieciešamo sadzīves tehniku ir ap 2000 eiro kvadrātmetrā. Māju var likt uz pāļiem vai uz betona plātnēm uz kājām, kuru augstums regulējams. Četrus metrus plata un divdesmit metrus gara māja sver 16 tonnas.

Matiss Kuba: "Gatavojamies šādu māju sūtīt arī uz Islandi. Reti, tomēr šai salai pāri var iet vētra ar ātrumu 50 metri sekundē. Tas nozīmē – ja māja nav nostiprināta, vējš to var apgāzt. Aizpūst gan nevarētu, jo tā bura – mājas siena – šādam pūtienam ir par mazu. Tāpēc mājai vajadzīgs enkurs – tā pie pāļiem ir kārtīgi jāpieskrūvē. Tur, ziemeļos, vajadzīga arī apstrāde, lai palodzes, durvis, logus aizsargātu pret okeāna sāļo ūdeni. Par visu jādomā... Lai panāktu to, ko mēs tagad varam izdarīt, esmu izbraukājis, iepazīnis, izpētījis kādas simt zāģētavas. Visās iekārtās, arī vecajās, kaut kāda gudriba tomēr ir iekšā. Ļoti daudzās lietās nekas jauns jau nav izdomāts. Kaut vai tas pats metāla biežums. Tagad tāda kā agrāk vairs nav. Kad es sūtīju jauno palešu ražošanas līniju, daudz interesējos, kāds būs tās biežums un cik ilgu izturību tai paredz iekārtu ražotāji. Interesējos, gluži tāpat kā mūsu māju pasūtītāji prasa – kāda tai garantija, vai sniegs to nesamīcīs, vai vējš neaizpūtīs?"

Jauda un efektivitāte dubultosies

Kopš 2021. gada SIA "VMS Timber" ietilpst starptautiskajā "Thermory" grupā, kas apvieno dažādus uz attīstību un arī darbību vērstus uzņēmumus, kas specializējas koksnes apstrādē un pārdošanā.

Pēdējo gadu laikā uzņēmums ir veicis ievērojamas investīcijas ražošanas jaudas palielināšanā un automatizēšanā – renovējis, paplašinājis ražošanas telpas Madonā, kur šobrīd notiek CLT moduļu māju un DIY pirtiņu ražošana, ir uzstādījis automatizēto palešu ražošanas līniju. Uzsācis jauna ražošanas ceha būvniecību Sarkaņu pagasta "Zāģeros".

Veiksmīgi apgūti jauni eksporta tirgi ASV un Japānā, uz kuriem tiek eksportēts liels daudzums gatavās produkcijas.

Matīss Kuba: "Nu jau trešo gadu mēs esam meitasuzņēmums Igaunijas kompānijai. Savas akcijas "VMS Timber" es samainīju pret akcijām koncernā "Thermory", kas termokoksnes nišā ir pasaules līderis. Tas mums pavēra iespējas savas pirtiņas sūtīt uz visām pasaules malām, arī uz Ameriku, Japānu, Austrāliju. Ar "Thermory" mēs sadarbojamies jau sen.

Viņi mūs vērtēja kā perspektīvu sadarbības partneri. Apvienojamies arī tāpēc, ka mūsu uzskati sakrīta – koks ir jānovērtē un jāizmanto pat mazākais dēļa gabaliņš. Igaunijā mūsu skenēts un aizsūtīts dēlis iziet cauri vēl trīs skeneriem, kas apses dēļus sadala divdesmit šķirnēs. Katram skaliņam tiek atrasts pielietojums.

No atgriezumiem mēs gatavojam sveču glāzīšu vāciņus Dobeles svecēm, kas ir viens no lielākajiem sveču ražotājiem Eiropā. Mazā koka gabaliņa vērtība varēja beigties briketē, bet tā turpinājās skaistā vāciņā."

Šobrīd "VMS Timber" uzstāda jaunu ražošanas līniju un plāno zāģēšanas apjomu un efektivitāti dubultot, izzāģējot maksimāli iespējamo kokmateriālu daudzumu. Vecās līnijas, kurām ir pieci gadi, paliek. Zāģētavas jauda dubultosies, darbinieku skaits nedaudz pieaugs.

Tā arī sākām - ar mazu stūrīti angārā

Matīss Kuba: "Pēc vienpadsmit gadu nostrādāšanas Rīgā mēs ar sievu nolēmām, ka gribam atgriezties dzimtajā pusē, Biksērē. Braucām mājās. Braucām pa Siguldas šoseju cauri Ieriķiem. Tur ir rūpnīca, kas taisa dažādas ražošanas līnijas. To toreiz sauca Dores fabrika. Nolēmu – vienkārši tā uz dullo – iegriezīšos. Varbūt izdosies aprunāties. Man bezgala laimējās. Egons Garklāvs bija uz vietas.

Teicu: sveiki, mani sauc Matīss, eju uz laukiem un gribu kaut ko darīt. Laikam jau jāzāgē tara. Taču Garklāva kungs sacīja: tikko pie mums bija divi puīši, kas nopirka taras līniju, viņi no tevis atrodas netālu, nebūs īsti labi. Es tev ieteiktu nopirkt vienu šitādu zāģi un divus šitādus, piezvani vienam igaunim, varbūt kaut kas sanāks. Es precīzi tā arī izdarīju. Igaunis Enno mūs iemācīja, kā to apsi zāgēt, kā grozīt. Tā mēs arī sākām. Es mājās uztaisīju sapulci un jautāju, kurš grib tajā visā iesaistīties. Tētis teica, ka gatavs uzņemties kādu no darbiem, mamma, ka pieskatis bērnus un taisīs ēst, vecākais brālis teica: piedalos!

Sākuma kapitāla nebija. Iekrājumu biju nosvilinājis gada laikā, ieliekot to nepareizā biznesā. Biju pat parādā. Taču toreiz LAD projektiem bija ļoti liels atbalsts. Tā arī sākām. Paši stāvējām pie zāģiem, braucām ar iekrāvējiem, vilkām baļķus. Sākām ar sešiem cilvēkiem. Līdz 2009. gadam katru gadu jaudas dubultoām. Sākām ar mazu stūrīti angārā, tagad mums pieder 18 hektāru liela platība.

Tagad "VMS Timber" pieder igaunu kompānijai "Thermory", es te esmu direktors, bet man savukārt pieder daļa "Thermory" grupā. Mans mērķis nebija uzņēmumu pārdot, bet attīstīt, un tā tas arī notiek. Vienmēr esam maksājuši visus nodokļus un, cik vien tas iespējams, atbalstījuši savus darbiniekus. Ir cilvēki, ar kuriem esam šeit kopā jau no paša sākuma. Ar dzīvesbiedri Laumu esam kopā jau kopš desmitās klases. Sieva ir lielākais atbalsts, kas dod man spēku strādāt un rast risinājumus, kas vajadzīgi katru dienu. Nu, pārēju kādreiz mājās nolaistām ausim, bet tad jau drīz vien jūtu, ka atkal smaidu." ■

ANITA JAUNBELZERE

Individuāla pieeja liek klientam atgriezties

SIA "Metsatek" ir Baltijā lielākā virsbūvju ražotāja kokvedējiem. Par savu darbu uzņēmums nominēts meža nozares gada balvai "Zelta čiekurs" un saņēmis Zemkopības ministrijas atzinību. "Vēl pirms gadiem desmit autovadītājs, krāmējot baļķus, sēdēja zem klajām debesīm, bet šodien hidromanipulatori aprīkoti ar kabīnēm, kurās var justies kā mazā ofisā," tā situāciju koksnes pārvadātāju darba laukā raksturo "Metsatek" vadītājs Guntis Bukalders. Viņš arī piebilst, ka jautājumā, kādai jābūt mašīnas virsbūvei, svarīgs ir tieši autovadītāja viedoklis.

Svarīga izpratne un individuāla pieeja

Kokvedējs atkarībā no aprīkojuma maksā 300 līdz 400 tūkstošus eiro. Apmēram pusi un pat vairāk no kopējās mašīnas vērtības veido tās virsbūve, hidromanipulators un piekabe. Kādā laikā to var atpelnīt? G. Bukalders: "Tiem, kuri strādā sadarbībā ar akciju sabiedrību "Latvijas valsts meži", darbs ir ļoti intensīvs. Ar vienu mašīnu viņi brauc, ilgākais, trīs gadus. Tie, kuri strādā privātajā sektorā, mašīnu ekspluatē kādus septiņus gadus. Mums ļoti svarīgi ir saprast klienta biznesa modeli, jo tad varam palīdzēt rast pareizo risinājumu gan virsbūvēm un tās aprīkojumam, gan hidromanipulatoram un piekabēm. Ir arī uzņēmēji, kam automašīna nav peļņas avots, tās ir tikai ķēdes posms pilnā mežizstrādes ciklā, kas ietver meža stādīšanu, kopšanu, zāģēšanu, aizvešanu un pārstrādi. Ja visu – gan vajadzības, gan iespējas – izdodas sabalansēt, klients pie mums atgriežas."

Pēdējos gados darba vide kokvedēju auto vadītājiem ir stipri uzlabota. Protams, tas viss pasūtījumu sadārdzina, tāpēc virsbūvju ražotājiem jāsalāgo gan šofera vēlmes, gan īpašnieka rocība. G. Bukalders: "Mēs esam nozares eksperti, kuriem jāizmanto sava pieredze, lai apmierināti būtu visi. Šoferu atsauksmes mums ir ļoti būtiskas. Tāpēc arī vadītāju priekšlikumos ieklausāmies uzmanīgi. Ja šoferis savā darba vidē jūtas apmierināts, viņš strādā labāk un mašīnas īpašnieks arī jūtas labāk. Līdz ar to klients atkal pie mums atgriežas. To visu ņemām vērā jau ar pirmo savas darbības dienu. Individuāla pieeja, uzklauššana, izpratne un risinājumu piedāvājums – tas arī rada šo pievienoto vērtību."

Izstūrēt no krīzes palīdzēja pieredze

Kā viss sākās? Deviņdesmitajos netālu no Ķekavas bija uzņēmums, kas nodarbojās ar kravas automašīnu pārību. Metināja

UZZIŅA

SIA "METSATEK"

- Dibināta 2007. gadā.
- Aprīko kravas auto ar virsbūvēm, piekabēm, iekrāvējiem.
- Sniedz servisa pakalpojumus.
- Nodarbina 44 cilvēkus.
- Pērn apgrozījums sasniedza astoņus miljonus eiro.
- Pieder Latvijas pilsonim.

un skrūvēja, taču izpratnes, kā šim biznesam vajadzētu attīstīties ilgtermiņā, nebija. 2007. gadā tika nodibināts uzņēmums "Metsatek", un uzņēmuma nākotnes plāni saistībā ar eksportu bija skaidri, jo "metsa" somu valodā nozīme "mežs", bet "tek" atgādina pirmo zilbi vārdā "tehnika".

G. Bukalders: "Divtūkstošo gadu sākumā izveidojās akciju sabiedrība "Latvijas

valsts meži" un meža bizness uzņēma apgriezienus. Arī privātajā sektorā attīstība bija strauja un pieprasījums auga. Līdz tam kokvedēju virsbūves Latvijā pārsvarā tika importētas no Skandināvijas, taču šim procesam bija daudz trūkumu – bija problēmas gan ar nepieciešamo apjomu, gan kvalitātes nodrošināšanu, turklāt ražošanas un piegādes process aizņēma ļoti ilgu laiku. Vienlaikus mežu lietās mums ar skandināviem daudz kopīga. Krājām pieredzi un sapratām, ka Latvijā varam izdarīt visu to pašu, ko dara ārvalstu ražotāji, un bieži vien arī labāk un lētāk."

Uzņēmuma vadītājs uzsver, ka pa šo laiku ir bijušas vairākas krīzes, tās pārvarēt var, pareizi rīkojoties, ja ir liela pieredze. Firms īpašniekam Viesturam Spilam tāda ir, jo kādreiz gan viņš, gan Guntis tirgojuši kravas automašīnas ar dažādu papildu aprīkojumu. Tā iepazīti gan tirgi, gan klienti, gan automašīnas.

Piedāvājums aug, tirgus paplašinās

"Metsatek" lielākais tirgus ir Latvijā un Baltijā, jo klientiem patīk, ka var būt mašīnas tapšanas procesam tuvu klāt un redzēt, kā tas viss top. G. Bukalders: "Arī mums tā ir liela priekšrocība, ka varam kontaktēties ar klientu un uzklaustīt visas vēlmes. Ejam visam cauri kopā. Mašīnas īpašniekam šodien ir ļoti svarīgi, kā jūtas tās vadītājs, kuram šī mašīna ir darba vieta, tāpēc sarunās piedalās arī šoferis."

Uzņēmuma darbība kļūst plašāka. Tiek apgūti jauni produkti, un nu jau "Metsatek" ražo dažādu veidu kravaskastes un platformas. Aprīkotas pirmās divas mašīnas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam. Piedāvājumā dažādi risinājumi arī šķeldas pārvaldījumam un celtniecības segmentā. Sācies eksports uz Somiju, Norvēģiju, Zviedriju un Vāciju.

Protams, ejot eksportā, kvalitātes prasības ir ļoti augstas. Tāpēc arī "Metsatek"

investē jaunās iekārtās. Ir pabeigts projekts, kas ilga divus gadus un kur ieguldīts vairāk nekā miljons eiro. Līdz šim krāsošanas, metāla griešanas un locīšanas pakalpojumus firma pirka ārpus uzņēmuma, toties tagad to dara paši, jo nopirkta tam vajadzīgās iekārtas. G. Bukalders: "Tā bija vienīgā lieta, kuras mums līdz šim trūka. Tagad visā uzņēmuma ražošanas ciklā esam nodrošinājuši pilnīgi visu procesu."

Rotācija maza, jo darbinieki motivēti

Uzņēmuma vadītājs secina, ka vismotivētākie, vislabākie ir speciālisti, kuri darbā pieņemti, balstoties uz kolēģu ieteikumiem. Viņš arī atzīst, ka atrast zinošu, kompetentu darbinieku ir liels izaicinājums. G. Bukalders: "Darbinieks ir viena no lielākajām uzņēmuma vērtībām. Tāpēc daudz strādājam, lai darba vidi uzņēmumā uzlabotu. Ir mums tā saucamie saliedēšanas pasākumi. Kopā

svinam Līgo svētkus un Ziemassvētkus. Tad mums ir balles. Sveicam dzimšanas dienās – sasaucam visus kopā, paspiežam roku un pasakām kādu labu vārdu.

Visi uz darbu nāk ar prieku, un rotācija ir ļoti maza. Protams, ļoti būtiska ir jauna darbinieka apmācība un ievadīšana darba vidē. Realitāte ir tāda, ka vairākums jauniešu šodien pievēršas datoriem un grib strādāt baltos kreklos. Tādu, kuri grib strādāt ar rokām un kaut ko radīt, – tādu nav daudz. Tomēr, ja šāda vēlme ir, pie mums nopelnīt var labi."

Esošā ģeopolitiskā un ekonomiskā situācijā pasaulē ražošanu un patēriņu piebremzē. Tāpēc, ja kāds draugs no meža biznesa Guntim prasa, kā viņam iet, viņš atbild – man iet tik labi, cik tev!

Un tā jau ir. Jo visi esam savā starpā saistīti. ■

ANITA JAUNBELZERE

Saraujamies, elpojām, dzīvojam

Cik un kādi esam

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2024. gada sākumā Latvijā bija **1 871 882** iedzīvotāji jeb par 11,1 tūkstoti mazāk nekā pirms gada.

Galvaspilsētā Rīgā, pēc Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes datiem, 2024. gada vidū dzīvoja 674 500 iedzīvotāju un to skaits gada laikā samazinājies par 0,7%.

Pēc iedzīvotāju skaita lielākais ir Ogres novads ar 57 700 iedzīvotāju, kam seko Valmieras novads ar 50 300 iedzīvotāju. Lielākais iedzīvotāju skaits novados, kuros neietilpst valstspilsētas, ir Tukuma novadā – 43 600, Cēsu un Bauskas novadā – katrā pa 40 900. Mazākie pēc iedzīvotāju skaita ir Varakļānu novads ar 2900 iedzīvotāju un Valkas novads ar 7500 iedzīvotāju.

2024. gada 1. janvārī Latvijā dzīvoja šādas tautības: latvieši – **1 227 365** jeb **63%**; krievi – 484 342 jeb aptuveni 23% (no tiem 67% Latvijas Republikas pilsoņi, 26% Latvijas nepilsoņi, bet 7% citu valstu, galvenokārt Krievijas Federācijas, pilsoņi).

Vēl 2024. gada sākumā Latvijā dzīvoja 74 419 ukraiņi, tajā skaitā 28 949 kara bēgļi jeb cilvēki, kam piešķirta Latvijas pagaidu aizsardzība. Pārējās tautības: 58 838 baltkrievi, 39 050 poļi un citām tautībām piederošie – romi (čigāni), igauņi, lietuvieši, ebreji un citi, kas veidoja apmēram sešus procentus no valsts iedzīvotāju skaita.

2024. gada 1. janvārī ārvalstīs dzīvoja 241 977 Latvijas valstspiederīgie: 96 773 – Lielbritānijā, 26 330 – Īrijā,

25 933 – Vācijā, 17 424 – ASV, no trim līdz septiņiem tūkstošiem Austrālijā, Dānijā, Francijā, Izraēlā, Kanādā, Krievijā, Nīderlandē, Norvēģijā, Spānijā, Zviedrijā.

Kopumā 2024. gada sākumā valstī bija 648 081 iedzīvotājs darbaspējīgā vecumā un 133 179 pēc darbaspējīgā vecuma. Tikmēr bērni līdz sešu gadu vecumam bija 133 179, bet vecumā no 7 līdz 18 gadiem – 244 095.

Mīrušo skaits 2024. gada pirmajos sešos mēnešos Latvijā sasniedza 13 564, bet jaundzimušo – 6344, kas ir par 937 dzimušajiem jeb 12,9% mazāk nekā attiecīgajā laika periodā gadu iepriekš.

Kā arvien populārākie zēnu vārdi jau vairākus gadus ir Oliveris, Marks un Roberts, bet meitenēm – Emīlija, Sofija un Amēlija.

POLITIKA

Eiropas Parlamenta vēlēšanas

Svarīgākais 2024. gada politiskais notikums bija 10. Eiropas Parlamenta vēlēšanas; Latvijā gan tikai piektās. Tās notika 8. jūnijā. Vēlēšanās startēja 271 kandidāts no 16 sarakstiem. Pie vēlēšanu urnām viņus izvērtēt devās 521 226 vēlētāji jeb 33,82% no nedaudz vairāk kā pusotra miljona balsstiesīgo vēlētāju.

Eiropas Parlamentā tika ievēlēti deviņi deputāti: Valdis Dombrovskis un Sandra Kalniete no "Jaunās Vienotības", Rihards Kols un Roberts Zīle no Nacionālās apvienības "Visu Latvijai!" - "Tēvzemei un Brīvībai/LNNK", Ivars Ijabs no partijas "Latvijas attīstībai", Vilis Krištopans no

Krišjānis Kariņš – Eiroparlamenta vēlēšanās visvairāk svītrotais kandidāts.

partijas "Latvija pirmajā vietā", Reinis Pozņaks no "Apvienotā saraksta – Latvijas Zaļā partija, Latvijas Reģionu apvienība, Liepājas partija", Mārtiņš Staķis no partijas "Progresīvie" un Nils Ušakovs no sociāldemokrātiskās partijas "Saskaņa".

Visvairāk vēlētāju balsu – 220 402, tostarp 22 095 plusus – saņēma Valdis Dombrovskis. Taču viņš strādās Eiropas Komisijā, pretendējot uz Eiropas Savienības ekonomikas un produktivitātes komisāra

posteni. Tāpēc Dombrovska vietu Eiropas Parlamentā ieņēma Inese Vaidere no "Jaunās Vienotības".

Kariņš aizlido, atnāk Siliņa

Var tikai minēt, tieši kādu tālejošu mērķu vārdā 1964. gadā dzimušais "Jaunās Vienotības" politiķis ar solidu stāžu valdībā, Saeimā un Eiropas Parlamentā Krišjānis Kariņš, kurš 2019. gadā un atkārtoti 2022. gada nogalē kļuva par Ministru prezidentu, 2023. gada septembrī panāca savas valdības gāšanu. Nākamās valdības vadīšana tika uzticēta Kariņa valdības labklājības ministrei no "Jaunās Vienotības" Evikai Siliņai. Bez amatiem jaunajā valdībā palika Nacionālās apvienības un "Apvienotā saraksta" politiķi, bet no opozīcijas uz pozīciju pārcēlās Zaļo un zemnieku savienība un partija "Progresīvie".

Bijušais Ministru prezidents tika pie ārlietu ministra portfeļa. Taču jau 2023. gada nogalē ar opozīcijas gādību klajā nāca fakti, ka Ministru prezidents Kariņš ārvalstu vizītēm 18 reizes izmantojis privātas lidmašīnas. Šī lidošana valsts budžetam izmaksājusi 613 000 eiro.

Jau 2024. gada martā Ģenerālprokuratūra Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam izmeklēšanai nodeva kriminālprocesu par iespējamu bijušā Ministru prezidenta izšķērdību komandējumos izmantotajos avioreisos. Kariņš gan par to nejutās vainīgs un grēkāži tika atrasti augstu ierēdņu aprindās. Tikmēr viņš pats kļuva par visvairāk svītrotu kandidātu Eiropas Parlamenta vēlēšanās.

Jau pavasarī atkāpies no ārlietu ministra amata, Krišjānis Kariņš pēc vēlēšanām vēl atgriezās Saeimā, bet rudens pusē nolika deputāta mandātu. Iemesls – esot saņēmis vairākus piedāvājumus darbam ārzemēs. Septembrī viņš pievienojās somu globālās stratēģiskās komunikācijas konsultāciju kompānijai "Kreab".

EKONOMIKA UN FINANSES

Norakstītie miljoni

Latvijas valstij pieder 97,97% nacionālās aviokompānijas "Air Baltic" akciju. Valsts 29 gadu laikā tās uzturēšanai iztērējusi 526 miljonus eiro. Tikai daļa no šīs summas ir atpelnīta un daļa parādu atdoti.

Tomēr 2024. gadā pienāca brīdis, kad Evikas Siliņas valdībai vajadzēja pieņemt lēmumu vai nu ieguldīt "Air Baltic" nākamajos simtos miljonu eiro uzņēmuma parādu nomaksai un dzīvot kā līdz šim, vai atkāpties no veco parādu atprasīšanas un piedāvāt uzņēmumu kādam investoram, kurš būtu ar mieru pārņemt uzņēmumu ar tā jaunajiem parādiem un zaudējumus nesošu darbību. Tāpēc valdībā nolēma samazināt uzņēmuma pamatkapitālu par 571 miljonu eiro. Līdzšinējais "Air Baltic" pamatkapitāls ir 596,473 miljoni eiro. Kā iespējamais investors tikusi minēta vācu aviokompānija "Lufthansa".

Sapnis par "Rail Baltica"

"Rail Baltica" – dzelzceļa infrastruktūras projekts Baltijas valstu integrēšanai Eiropas dzelzceļu tīklā – ir viens no Eiropas

Savienības transporta tīklu prioritārajiem projektiem. Taču neiet viegli. Vispirms jau projekta plānotās kopējās izmaksas pieaugušas no sākotnēji domātajiem 5,8 līdz 23,8 miljardiem eiro. Tāpat tiek apšaubīta iespējamība, ka projekts, kā tas bija plānots sākotnēji, tiks pabeigts līdz 2030. gadam. Latvijā daļa naudas jau iztērēta, izbūvējot Rīgas Centrālās pasažieru stacijas mezglu, kura kopējās izmaksas plānotas 565,148 miljonu eiro apmērā. Taču 2024. gada otrajā pusē parādījās versija, ka 1435 mm dzelzceļa trase pirmajā izbūves kārtā Rīgā varētu neienākt.

Viens no šīs un nākamo valdību uzdevumiem – gādāt par "Rail Baltica" projekta pirmās kārtas īstenošanu līdz 2030. gadam, kura izmaksas varētu būt 6,4 miljardi eiro.

Runājam par taupību, pieminam algas

Bez ierunām, jo to prasa starptautiskā situācija, domājam par finanšu ieguldījumiem valsts drošībā un taupību citās jomās, taču pieminam arī algas, kas tiek maksātas no valsts budžeta. Tā 2024. gada pirmajā pusē sabiedriskajā sektorā vidējā darba samaksa pirms nodokļu nomaksas bija 1743 eiro, savukārt privātajā – 1644 eiro. Taču jāpiemin, ka ar miljoniem eiro regulāri atbalstītās Latvijas nacionālās aviokompānijas "Air Baltic" valdes priekšsēdētāja Martina Gausa alga kompānijā 2023. gadā bijusi 828 942 eiro. Katrs pastāvīgās finanšu grūtībās esošās aviokompānijas valdes loceklis gadā pelnījis virs 300 tūkstošiem eiro.

Latvijas Sabiedrisko mediju valdē, kam būs jāsāk darbs 2025. gadā, priekšsēdētājam par darbu maksās 10 141 eiro, bet valdes locekļiem – 9219 eiro. Kā tika skaidrots, "runa ir par augsti kvalificētu speciālistu, bet ne bērnodārza audzinātāju algām". Salīdzinājumam – 2023. gadā Valsts prezidents atalgojumā saņēma gandrīz 106 tūk-

Ziemeļblāzma, kādu 10. oktobrī varēja redzēt pie Pāviņām.

GUNTA GRANDĀNA FOTO

stošus eiro, Ministru prezidente – gandrīz 109 tūkstošus eiro, satiksmes ministrs – 89 tūkstošus eiro.

Starp valsts augstākajiem ierēdņiem līdere ir Finanšu ministrijas ilggadējā valsts sekretāre, kura kopsummā saņēmusi vairāk nekā 161 tūkstoti eiro – 119 525 eiro ministrijā un 41 881 eiro Rīgas brīvostas valdē. Seko Ekonomikas ministrijas valsts sekretārs ar gandrīz 132 tūkstošiem. Tostarp ministrijā atlīdzība 93 036 eiro, taču klāt nākuši vēl 38 904 eiro Liepājas speciālās ekonomiskās zonas valdē.

KULTŪRA

Jaunais Rīgas teātris atgriežas mājās

Jaunais Rīgas teātris (JRT) 2024. gada rudenī ar izrādi "Lai Dievs stāv tev klāt, tu, nabaga cietēj!" uzsāka pirmo pilno sezonu Lāčplēša ielā pēc ēkas rekonstrukcijas. Pirms tam teātri bija JRT filmas "Baltais

helikopters" pirmizrāde. Teātra rekonstrukciju veica arhitekte Zaiga Gaile, saglabājot ēkas kultūrvēsturisko vērtību un ieviešot modernus risinājumus, piemēram, divas "black box" zāles ar maināmu konfigurāciju. Namu, kurā 122 gadu laikā darbojušies seši teātri, kā sacījusi arhitekte, uzcēla vienā gadā, bet rekonstrukcijai bija vajadzīgi gandrīz desmit.

Celtnieki atdod aktieriem Valmieras teātri

Beidzot 2024. gada jūnijā noslēdzās visādu sarežģījumu pavadītā 2021. gadā sāktā Valmieras teātra rekonstrukcija. Tās laikā tika veikta Lielās zāles skatītāju zonas daļēja pārbūve, kas uzlabos redzamību un ērtības skatītājiem – demontētas vecās ložas un to vietā izveidotas papildu sēdvietu rindas. Savukārt jaunizveidotā "black box" tipa zāle nodrošinās jaunas iespējas aktieriem un jaunas emocijas teātra

baudītājiem. Pirmais jauniestudējums Lie-lajā zālē bija Vilandes un Valmieras teātra sadarbībā tapusi izrāde "Cosmopoliten".

Ideja pārzāgēt Andreja Upīša pieminieklī

Sākoties karam Ukrainā, Latvija steidzās atbrīvoties no padomju okupācijas gadu mantojuma – pieminieklīem, kas slavināja padomju un nacistisko režīmu. 2024. gada rudenī ar jaunu spēku atsākās debātes, ko darīt ar rakstnieka Andreja Upīša pieminieklī Rīgas centrā, Kronvalda parkā, pie topošās Nacionālās akustiskās koncertzāles. Populārākā bija tēlnieka un Rīgas domes deputāta Ivara Drulles ideja – "Zaļās zemes" autora pieminieklī pārzāgēt uz pusēm un pēc tam atkal uzstādīt pilsētvidē. Tā vislabāk atspoguļotos Upīša dzīves divējādā daba – gan pozitīvā kā rakstniekam, gan negatīvā kā padomju varas kolaborantam.

Labākais teātri

Izpārdotās skatītāju zālēs ritējusi 2023./2024. gada teātra sezona. Par sezonas labāko lielās formas izrādes titulu sa-centisies režisores Ineses Mičules Valmieras Drāmas teātri iestudētā izrāde "Jāzeps un viņa brāļi", režisora Regnāra Vaivara iestudējums Liepājas teātri "Latviešu raķetes", izrāde "Melnais gulbis", ko Jaunajā Rīgas teātri iestudējis režisors Alvis Hermanis, arī Dailes teātra izrāde "Spīdolas nakts", ko iestudējis režisors Viesturs Kairišs, un režisores Indras Rogas iestudējums "Vecās dāmas vizīte" Mihaila Čehova Rīgas Krievu teātri.

Nacionālā kino grozs

Kinoteātru apmeklētības ziņā 2023. gads bijis veiksmīgāks nekā iepriekšējais. Starp latviešu filmām populārākā bijusi "Mātes piens", kam sekoja filmas "Mana brīvība" un "Janvāris". Daudz skatītāju bi-

jis arī Latvijas un Igaunijas kopražojuma filmai "Ēriks Akmenssirds", kas ir orientēta bērnu auditorijai.

Savukārt 2024. gada sākumā kinoteātros sāka izrādīt seriālu "Pansija pilī" pēc Anšlava Egliša tāda paša nosaukuma romāna motīviem ar Latvijā populāru aktieru iesaisti. Ceļu uz ekrāniem sāka seriāls "Padomju džinsi", kas vēsta par norisēm 70. gadu Latvijā. Vēl skatītājus gaida seriāls "Dumpis", ko veidojis režisors Andrejs Ēķis, un seriāls "Asistente", ko veidojušas režisores Liene Linde un Alise Zariņa.

2024. gada kino devumam jāpieskaita režisora Dāvja Sīmaņa vēsturiskā drāma "Marijas klusums" un šobrīd pasaulē vislavenākais un pieprasītākais Latvijas animācijas kinodarbs "Straume" ("Flow"), kuras režisors ir Gints Zilbalodis.

Ko lasām

Apkopojot lasītāju simpātijas par visvairāk lasītajām grāmatām 2024. gada pirmajā pusē, atzītas šādas latviešu autoru grāmatas: Lauras Vinogradovas garstāsts "Vārnas", Gusta Ošmucnieka pieredzes stāsts "Alus kalnos garšo labāk", Ingas Gailēs dzejas krājums "Un var būt, ka mēs visi izdzīvosim" un Rutes Kārklīņas stāstu krājums "Ellīgi skaisti noslēpumi". Rudens pusē klajā nākusi Svena Kuzmina piektā grāmata "Brīvībene".

Kas uz sirds, tas uz mēles

Tradicionāli Rīgas Latviešu biedrības Latviešu valodas attīstības kopa sadarbībā ar Latvijas Rakstnieku savienību rīkotajā aptaujā, lai noskaidrotu iepriekšējā gada vārdu, nevārdu un spārnoto teicienu, par 2023. gada vārdu tika atzīts vārds "atdēvēt, atdēvēšana", kas nozīmē kaut kā pārdēvēšanu, atjaunojot pienācīgu sākotnējo nosaukumu. Kā gada nevārds tika nosaukts "tolerēt", kas nozīmē – pieciest, pieņemt, atbalstīt, izrādīt iecietību. Savukārt 2023.

gada spārnotais teiciens: "Ja mēs runājam par primāro veselības aprūpi, tad ir jāatzīst, ka šeit vairs nav ko reformēt, te vajag reanimēt."

SPORTS

Olimpiāde bez medaļām

Latvija piedalījās 2024. gada vasaras XXXIII olimpiskajās spēlēs, kas no 26. jūlija līdz 11. augustam notika Francijas galvaspilsētā Parīzē. Latvijai šīs bija 13. vasaras olimpiskās spēles. No 32 olimpiskajiem sporta veidiem mūsu valsts piedalījās 11 sporta veidos. Par medaļām cīnījās 29 Latvijas sportisti.

Augstākās vietas starp Latvijas sportistiem izcīnīja 3x3 basketbola komanda ar Nauri Miezi, Kārlī Lasmani, Franci Lāci un Zigmāru Raimo, kas ieņēma 4. vietu, lai gan bija labākie savas apakšgrupas pamatturnīrā. Riteņbraucējs Toms Skujiņš finišēja 5. vietā grupas braucienā; pludmales volejbola pāris Tīna Graudiņa un Anastasija Samoilova sacensības pabeidza 5. vietā.

Šīs bija otrās vasaras olimpiskās spēles kopš valsts neatkarības atjaunošanas, kad Latvijas sportisti neizcīnīja nevienu medaļu.

Paralimpiešu triumfs

Parīzes paralimpiskās spēles norisinājās no 2024. gada 28. augusta līdz 8. septembrim. Šajās spēlēs bija iekļauti 22 sporta veidi. Starp 4400 sportistiem no 184 valstīm bija arī deviņi parasportisti no Latvijas. Viņi no Parīzes atgriezās ar četrām medaļām, no kurām trīs bija zelta.

Divas zelta godalgas paraiejādē izcīnīja Rihards Snikus ar zirgu King of the Dance, Diāna Krūmiņa kļuva par paralimpisko čempioni šķēpa mešanā, bet Aigars Apinis, kuram šīs bija jau septītās paralimpiskās spēles, izcīnīja savu desmito medaļu, šoreiz – sudrabu diska mešanā.

Plūdi Jelgavā naktī no 28. uz 29. jūliju.

Turpina pārsteigt laika apstākļi

Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs vēsta, ka aizvadītā 2024. gada meteoroloģiskā vasara Latvijā ar 123 dienām bija trešā garākā vasara kopš 1947. gada. Kopumā 2024. gada vasarā tika pārspēti 50 diennakts maksimumālās gaisa temperatūras rekordi, un visi šīs vasaras mēneši bija siltāki par normu.

Tajā pašā laikā jūlijs ar kopējo nokrišņu daudzumu 132,1 mm bija par 75% mitrāks par mēneša normu, tādējādi kļūstot par trešo mitrāko jūliju novērojumu vēsturē. Savukārt 28. un 29. jūlija vētrā reģistrētās vēja brāzmas bija pirmais gadījums, kad vasaras mēnešos tik plašā teritorijā novērotās vētras spēka vēja brāzmas izraisa aktīvs ciklons, nevis pērkona negaisa mākoņi.

Kā siltā pavasara sekas jau jūnijā plāvās ziedēja dažādi augi, mēneša sākumā nogatavojās meža zemeses un mēneša beigās – mellenes. Jūnija vidū no vairākām Latvijas vietām tika saņemtas ziņas par pirmajām gailenēm. Ekstremāli agri sāka ziedēt parastās liepas un vēlās jasmīnu šķirnes.

CAUR MŪŽĪBAS VĀRTIEM

Latvijas Lauksaimniecības universitātes Meža fakultātes dekāns no 1993. līdz 2003. gadam, pirms tam no 1977. līdz 1992. gadam Mežsaimniecības un mežtehnikas fakultātes prodekāns, profesors **Leonards Līpiņš (1940)**. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Rakstnieki **Alberts Bels (1938)** un **Ingunu Bauere (1960)**.

Teātra un kino aktieri **Baiba Indriksona (1932)**, **Jānis Kubilis (1923)**, **Rasma Garne (1941)**.

Politīķi, savulaik arī Saeimas priekšsēdētāji **Alfrēds Čepānis (1943)**, **Ingrīda Latimira (Ūdre) (1958)** un **Jānis Straume (1962)**.

Komponists, darbojies grupās "Menuets" un "Pērkons", **Juris Kulakovs (1958)**.

Kinokritiķis, 20 gadus Latvijas Televīzijā vadījis raidījumu "Kino un mēs", **Mihails Savisko (1936)**.

Politīķis, ekonomists arī finanšu ministrs un Latvijas Bankas padomes loceklis **Andris Vilks (1963)**.

Fotogrāfs, fotovēsturnieks, Latvijas Fotogrāfijas muzeja izveidotājs **Pēteris Korsaks (1937)**. ■

Meža gadagrāmata 2025

Izdevis nodibinājums "Latvija aug".

Redaktore un sastādītāja

Anita Jaunbelzere.

Fotogrāfi: Andris Eglītis, Anda Krauze, Karīna Miezāja.

Vāka foto – Andris Eglītis

Meža
gadagrāmata
iznākusi,
pateicoties
Meža attīstības
fonda atbalstam